

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Факультет соціології і права

Наукове товариство студентів та аспірантів

XXI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Дні Науки»
«Industry 4.0: Людина і суспільство у вирі трансформацій»

(ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ)

Київ - 2018

УДК 340

Матеріали XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Дні Науки» (19-20 квітня 2018 р. м. Київ) / Укладачі: А.А. Мельниченко, О.А. Акімова, Н.С. Волицький. - Київ; Одеса: Типографія «Айс Принт», – 163 с.

Матеріали конференції містять результати досліджень студентів, аспірантів та молодих вчених, які були здійснені в різних галузях науки або мають міждисциплінарний характер.

ISBN

Думка укладачів може не збігатись з думкою авторів матеріалів.
Відповідальність за зміст матеріалу несе автор. Відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності несе автор.

Укладачі:

А.А. Мельниченко

О.А. Акімова

Н.С. Волицький

Оформлення обкладинки: *Лабораторія технічної естетики та дизайну*
(designlab.kpi.ua@gmail.com) *Балашов Д. В.* (balashov.dim@gmail.com)

ISBN

© Авторські права авторів статей захищено, 2018

ЗМІСТ

ВАСЬКОВЕЦЬ В. М. <i>Інноваційні напрямки в сучасній науці і техніці у сфері застосування нових речовин</i>	8
КОЖУШКО Ю.В. <i>Дослідження антропотехногенного впливу електротранспорту в контексті сталого розвитку</i>	9
КРИЛОВ А.В. <i>Філософські аспекти застосування мережевих технологій в інформаційному суспільстві: microgrid</i>	10
ЛЕВИЦЬКИЙ С.А. <i>Філософські засади дослідження методів медичної діагностики</i>	12
МАЦІЛЕЦЬКА О.С. <i>Філософські аспекти нової техніки: використання безпілотних літальних апаратів</i>	13
МОТОРНЮК Д. Є. <i>Сприйняття та викривлення інформації</i>	15
НАДСІНА А.Г. <i>Філософський аналіз антропогенетики та генної інженерії</i>	16
НАКОНЕЧНИЙ Т.А. <i>Актуальні проблеми інформаційної безпеки: перехоплення інформації з комп'ютера</i>	17
ОМЕЛЯН А.В. <i>Стереотипізовані уявлення стосовно репродуктивної технології: умови подолання</i>	19
ОСІНЦЕВА М. Б. <i>Обробка інформації: визначення параметрів сигналу</i>	20
ПАРЕНЮК Д. В. <i>Проблеми комунікації у скринінгу слуху новонароджених</i>	21
ХОДНЄВ Т.А. <i>Філософські аспекти впровадження систем відеоспостереження</i>	23
ГЛОБА М. С. <i>Проблеми свободи та відповідальності у філософії Ж. П. Сартра</i>	24
ПАРАСЮК О.В. <i>Проблеми відчуження і любові у концепції еріха фромма</i>	26
ШРЕЙДЕР А. О. <i>Хосе ортега-і-гассет: спорт як вираження людської сутності</i>	27
ДМИТРІВ Б.В. <i>Екзистенціалізм і смисл людського</i>	28
БОГАЧЕВ Р.М. <i>Проти всіх законів всесвіту</i>	30
СИДОРИШИНА І. В. <i>Існування релігії та бога в сучасному світі</i>	31
КРАВЧУК Ж. В. <i>Мова як чинник формування світогляду</i>	32
НАГНИБІДА В. В. <i>Філософія мови ф. Де Сосюра та Л. Вітгенштейна</i>	33
МИХАЛЮК І. В. <i>Вплив філософії буденної мови людовіга вітгенштейна на сучасну філологію</i>	34
ГОГОЛЄВА Д. В. <i>Феномени війни і миру в інтерпретаціях І. Канта та К. Клаузевіца</i> ..	36
ДЕНИСЕНКО М. О. <i>Теорія пам'яті за Анрі Бергсоном</i>	37
СЕНИК А.О. <i>Необхідність філософського осмислення проблем науково-технічного прогресу</i>	38
КОЖЕМЯКІН К.Д. <i>Кібернетична безпека України і світу: історія розвитку, стан та перспективи</i>	39
МАЛЬЦЕВ Д. В. <i>Історія досліджень про нейроподібні мережі</i>	40

ПЕЛИПЕНКО І.І. <i>Нові підходи вивчення суспільства</i>	42
СТЕФАНОВИЧ А.В. <i>Вплив воєнних конфліктів на життя суспільства</i>	44
СОКОРЕНКО А. С. <i>Роль інформаційного суспільства в Україні</i>	45
РОМАНЮК М.О. <i>Феномен жіночого політичного лідерства в українських реаліях сьогодення</i>	46
ПОЛОВНИКОВА Д.С. <i>Внутрішні збройні конфлікти в умовах глобалізації та шляхи їх подолання</i>	47
МОРОЗЮК Я.В. <i>Особливості соціальної адаптації молоді в умовах міста мегаполіса (на прикладі студентів кпі імені ігоря сікорського)</i>	48
СТЕФАНОВИЧ К.В. <i>Расизм: причини та способи боротьби</i>	50
КЛІМОВА В. В. <i>Глобальні конфлікти та їх врегулювання</i>	52
КУРОВСЬКА Г.В. <i>Роль нових медіа у трансформації місць пам'яті</i>	53
ОРЕПЕР Р.О. <i>Якісні методи дослідження в медичній сфері</i>	55
ВАЩУК А.В., ВАЩУК В.Д. <i>Перспективи поєднання якісних та кількісних методів у дослідженні ціннісних орієнтацій молоді</i>	56
ДМИТРІЄВ О.І. <i>Порівняння поглядів Достоевського і Сартра на вирішення проблеми вибору людиною при відсутності Бога</i>	58
ЗУБКЕВИЧ Н.С. <i>Портрет культури третього тисячоліття очима митців ХХ століття</i>	59
КИРИЛЕНКО Т.М. <i>Нервові клітини в "орбіті" свідомості - приреченість чи свобода вибору?</i>	60
КОНОНОВИЧ М.А. <i>Залежність від соціальних мереж через призму неофутуристичного мистецтва</i>	62
КИСІЛЬ О.С. <i>Людина і Техніка. Про «демонізм» техніки</i>	63
ЛОП'ЯНЕЦЬКА Р.О., КОМАР Ю.А. <i>Проблема лінгвістики та філософії: зовнішній вплив на українську лексику. Іншомовні та запозичені слова</i>	65
СОЦЬКА О.В. <i>Гібридна війна через призму культури</i>	66
ЧИЧИРКОЗА А. Ю. <i>Вербальні стратегії створення ефективного іміджу</i>	67
ШУМЕЙКО В. С. <i>Штучний інтелект - загроза чи помічник на ринку праці?</i>	69
ШЕВЧУК Ю. А. <i>Цифрове мистецтво як стратегія кіберкультури</i>	70
БОЙКО И. В. <i>Актуальность «Искусства любить» для современного человека</i>	71
БОНДАРЕНКО А.В. <i>Конфлікт молоді із сучасним мистецтвом</i>	72
ЖИРОВ М. І. <i>Художня та інформаційна культура в умовах глобалізації та науково-технічної парадигми світосприйняття</i>	74
МІЩЕНКО О. Я. <i>Место рекламы в современной культуре</i>	75
ФОРСЮК Н.А. <i>Масова культура або локус страху в екзистенції людини ХХІ століття (за романом С.Кінга «Зона Покриття»)</i>	76

АНДРУШКО О. І., СОРОЧИНСЬКИЙ Д. Д. <i>Історія масової культури</i>	77
БРІДНЯ В.І. <i>Вплив інтернету на культуру підростаючого покоління</i>	78
ЗЛАТОКРИЛЕЦЬ М. О. <i>Глобалізація як невід’ємна частина процесу модернізації культури</i>	80
КУХАРЕЦЬ Л.С. <i>Інтернет-меми як спосіб заохотити молодь до читання української літератури</i>	81
МАСТЕНКО І.В., БЕЛЯЄВА У.С. <i>Культура в сучасному розумінні</i>	82
ШВЕЦЬ Е. Я. <i>Метаморфози сучасної культури</i>	83
ЯЗЕНОК М.С. <i>Метаморфози сучасної культури</i>	84
ШАВЕРСЬКИЙ І.О. <i>Гендерна нерівність в іт</i>	85
ЦИЦИЛЮК А.В. <i>Дитяча література як засіб формування гендерної ідентичності в дошкільному віці</i>	87
КІЗУБ О.О., МУСІЄНКО О.С. <i>Успішність міжнародних грантових заявок у залежності від гендерної збалансованості</i>	88
ПЕРЕВОЗНИК К. Р. <i>Розвій жіночого духу українки</i>	90
ГАСС Л. Е. <i>Гендерні дослідження</i>	91
БАЛАШОВ Д. В. <i>Вплив територіальної громади на процес формування бренда міста шляхом онлайн-взаємодії</i>	92
ДЕРГАЧОВ Є. В. <i>Правова освіта як запорука трансформації публічної адміністрації</i> .	94
ІВАНИЦЬКА О. М. <i>Державне управління сталим розвитком країни: парадокси та виклики</i>	95
КАРПУНЕЦЬ А.С. <i>Використання соціологічних досліджень як інструменту налагодження ефективної комунікації в системі державної служби</i>	96
КОВАЛЬОВА Ю. І. <i>Національне антикорупційне законодавство та його імплементація у боротьбі з корупцією</i>	97
КОВАЛЬЧУК Г. В. <i>Електронний бізнес як основа індустрії 4.0</i>	99
КУЦ А. Р. <i>Приватизація як інструмент стратегічного управління державним сектором економіки</i>	100
НЕРСЕСЯН Г. А. <i>Деолігархізація – реальний шлях до трансформації змісту публічного управління в країні</i>	102
ОМЕЛЬЧЕНКО О. В. <i>Контроль у дотриманні балансу соціальної та економічної ефективності в системі державної служби</i>	104
ПАЛАЖЧЕНКО К. С. <i>Еколого-соціально-економічне планування розвитку країни як інструмент реалізації стратегії сталого розвитку в Україні</i>	105
ПАНТЯГИНА А. Г. <i>Актуальні аспекти професіоналізації державних службовців</i>	106
ПЛОТНІКОВА О. В. <i>Стратегія покращення електронних послуг в Україні</i>	108
ПОЛОВНІКОВА Д.С., СТЕФАНОВИЧ А.В., РОМАНЮК М.О. <i>Рольові моделі поведінки учасників фокус-групової дискусії на основі власного досвіду</i>	109

ПОЛЬСЬКА Т. Д. <i>Комунікативні аспекти публічного управління</i>	111
ПРИЛЕПКО К. В. <i>Електронна взаємодія: досвід естонії для україни</i>	112
ПРИЩЕПА В. А. <i>Державна молодіжна політика україни: актуальні проблеми та механізми реалізації</i>	113
СУБОТА В.О. <i>Стратегія кібербезпеки держави: досвід Японії</i>	115
ВЕЛИЧКО Д. О. <i>Референдум як форма безпосередньої правотворчості українського народу</i>	116
ОВЕРКО М. А. <i>Лобізм в Україні, перспективний інструмент захисту інтересів громадян</i>	118
ГРЕЧАНА А.О. <i>Інститут глави держави: Історія, Сучасність і Перспективи розвитку</i>	120
ПОГОРІЛИЙ Р.Р. <i>Право на освіту: теорія та практика реалізації</i>	121
ДРУЗЬ В.Д. <i>Превентивні засоби попередження насильства в сім'ї</i>	123
ДУБЕНЕЦЬ А.С. <i>Порушення прав людини у Північній Кореї</i>	125
ЛУКАЦЬКИЙ Є.Д. <i>Дерегуляція надлегкої авіації в Україні та світі</i>	127
АНДРУШКО О.І., СОРОЧИНСЬКИЙ Д.Д. <i>Правова держава як нереалізована ідея</i>	128
БАДАЙ Д. С. <i>Особливості прав та обов'язків користувачів рослинного світу</i>	130
БАРАНОВА В.О., ПОТАПЕНКО В.А. <i>Правове регулювання зміни цільового призначення земельної ділянки: проблемні питання</i>	131
БІЛЬСЬКИЙ А. О. <i>Право людини на охорону здоров'я після запровадження електронної системи охорони здоров'я</i>	133
ВОЛКОВА В. І., ГОРКОВЛЮК Т. С. <i>Зарубіжний досвід правового регулювання фермерських господарств: перспективи запровадження в Україні</i>	135
ГВАСАЛІЯ А.В. <i>Особливості прав та обов'язків користувачів тваринного світу</i>	137
ДІДЕНКО Ю.П. <i>Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи - колізія у законодавстві чи податкова блокада</i>	139
ДЮСОВА В.Р. <i>Сміттева революція: правові засоби відвернення екологічної катастрофи в Україні</i>	140
ЖУРАВЛЬОВА А.М. <i>Особливості реформування системи господарського судочинства в Україні</i>	142
ІВАНІВ І. Р. <i>Заборона абортів – обмеження прав жінок чи захист права на життя?</i> 144	
КРАВЧУК О.О. <i>Удосконалення регулювання правового статусу самозайнятих осіб, фізичних осіб-підприємців</i>	145
ЛІСНЕВСЬКА Н.О. <i>Розширення прав психіатричних пацієнтів, зміна підходів до проблеми</i>	147
МІГУНОВА Н.Д. <i>Правові шляхи подолання забруднення вод в Україні</i>	150
МОРГУН Г.В. <i>Рівень зайнятості сільського населення як один з основних факторів деградації сільського господарства України</i>	151

ОХОТА Г. О., ПАВЛЮК Т. О. <i>Земельний мораторій: скасувати чи продовжити</i>	153
ПАНЬКОВА З.Л. <i>Адміністративно – правова характеристика адміністративних послуг, що надаються Міністерством Економічного Розвитку та Торгівлі України</i>	155
СПИВАК І.В. <i>Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності</i>	156
ТИХОНЮК О.В. <i>Природа і суспільство в умовах науково-технічної революції</i>	157
ЛУТАК А.О. <i>Труднощі адаптації особистості на етапі професійної підготовки під час навчання в технічному університеті</i>	159
РАНЦЕНС Д.С. <i>Особливості кризи професійного вибору під час навчання в технічному університеті</i>	160
МОРОЗЮК Я.В. <i>Реформування Державної служби України. Європейський досвід (на прикладі країн-членів Євросоюзу: Польщі, Литви та Естонії)</i>	162

Васьковець В. М.

аспірант, РТФ, НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

Науковий керівник:

Рубанець О. М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ І ТЕХНІЦІ У СФЕРІ ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ РЕЧОВИН

Тривалий час людство використовує кристали в різних галузях. Спочатку це були природні кристали, які використовувались як засоби для лікування. Фундаментальні наукові дослідження та відкриття ХХ-ХХІ сторіччя дозволили створити штучні кристали та розширити області їх застосування.

Актуальність розробки нового напрямку технауки полягає у дослідженні та застосуванні нових речовин. Особливість підходу до міждисциплінарних досліджень напряму створення штучних речовин полягає в дослідженні нових видів кристалів, які дають змогу розвивати апаратні ресурси. Це відкриває шляхи до мініатюризації обладнання, а також дає змогу покращити їх характеристики. Даний напрям забезпечує розвиток техносфери у напрямку розробки нових пристроїв.

Останнім часом інтенсивно розвиваються дослідження штучних кристалічних структур, аналогічних природним кристалам. Ці структури складають основу нових інтегральних пристроїв обробки сигналів, зокрема наноелектронних. Кристалоподібні структури, що характеризуються особливими спектральними властивостями, широко досліджують для пристроїв обробки сигналів. Один з нових напрямків в конструюванні мікросмужкових пристроїв, що розвивається найбільш інтенсивно — застосування електромагнітних кристалів. Аналогія з природними кристалами обумовлена вузловою періодичністю кристалоподібних структур і тим, що у вузлах розташовані неоднорідності зі значним впливом на хвилю. З таких кристалічних структур значного розвитку набули фотонні кристали для електромагнітних хвиль.

Область застосування фотонних кристалів велика: техніка телекомунікацій, інформаційні системи, лазерна техніка, галузь медицини та ін.

Завдяки даній технології розвивається напрям, пов'язаний зі створенням нової апаратури. Розробляють елементи інтегральних мікросхем, мінімалізуючи розміри радіоелектронних елементів, при цьому покращивши їх вихідні характеристики. Це дає змогу значно покращити якість та надійність приладів, які застосовують в різноманітних галузях, зокрема в галузі охорони здоров'я, у виробництві тощо.

Інтенсивно розвивається напрям телекомунікацій. На основі електронних кристалів створюють фотонно-кристалічні волокна. Завдяки цьому є змога передавати інформацію з дуже високою швидкістю.

Використання електромагнітних кристалів при розробці лазерів дає змогу модернізувати медичну галузь. Було досягнуто малосигнальну лазерну генерацію. Дана властивість дозволила використовувати їх під час проведення операцій, де потрібна дуже висока точність, наприклад операції із зором.

Одним з інноваційних напрямків також є створення оптичних запам'ятовуючих і логічних пристроїв та дисплеїв на основі фотонних кристалів. А це також один із досить

значних кроків в галузі розвитку сучасних технологій. Фотонні кристали здійснюватимуть маніпуляцію кольором. Вже розроблено гнучкий великоформатний дисплей на фотонних кристалах з високим спектральним діапазоном — від інфрачервоного випромінювання до ультрафіолетового, в якому кожен піксель є фотонним кристалом як масив кремнієвих мікросфер, що розташовуються в просторі строго певним чином.

Дослідження штучних кристалічних структур є перспективним напрямом розвитку, який дає змогу оновити апаратний потенціал в соціально важливих галузях, таких як обороноздатність, охорона здоров'я, виробництво тощо.

Список використаних джерел:

1. Бойко В.О., Березянський Б.М., Нелін Є.А. Моделювання тривимірних кристалоподібних структур. // Вісник НТУУ «КПІ». Серія Радіотехніка. Радіоапаратобудування. - 2007. - № 34. – с. 106-110

Кожушко Ю.В.,

аспірант, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О.М. проф., д. філос. н., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОТЕХНОГЕННОГО ВПЛИВУ ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наприкінці ХХ ст. людство усвідомило, що стоїть на порозі екологічної, економічної та енергетичної криз. Сучасна науково-технічна революція, антропотехногенний вплив на біосферу Землі об'єктивно зумовили необхідність переходу до моделі сталого розвитку всіх країн світу й України зокрема. Системний аналіз та інтегральний підхід знаходження шляхів подолання негативного антропотехногенного впливу актуалізують дослідження взаємозв'язку екологічного, економічного й технічного вимірів.

У 1992 р. у Ріо-де-Жанейро було ухвалено «Декларацію Ріо» [1], в якій концепція сталого розвитку була визнана вектором людської цивілізації. В контексті цієї декларації сталий розвиток країни повинен реалізовуватись у напрямку задоволення економічних, соціальних та екологічних потреб суспільства. Зважаючи на геолого-кліматичні умови та з огляду на світовий рівень енергетичних технологій, в Україні для комплексного задоволення суспільних потреб перспективним є впровадження сучасних технологій та використання альтернативних джерел енергії.

Нині розвиток відновлюваної енергетики є запорукою стійкого економічного, енергетичного та екологічного розвитку України як європейської країни, оскільки Україна є одним із найбільших експортерів електроенергії в Європі. Впровадження електротранспорту – один з ключових способів вирішення проблеми енергетичної залежності України від іноземних країн-імпортерів нафтопродуктів та природного газу, а також є сильним поштовхом до використання відновлювальних джерел енергії.

Метою роботи є виявлення проблем та перспектив антропотехногенного впливу електротранспорту в економічному, екологічному, та енергетичному аспектах сталого розвитку України. Важливим також є технічний рівень дослідження проблеми. Для

повноти виявлення проблем та перспектив розвитку електротранспорту, необхідно провести порівняльний аналіз електромобіля та авто з двигуном внутрішнього згорання.

При порівнянні електромобіля з традиційним авто у першого очевидним є ряд переваг: екологічність; висока надійність; безшумність. Існують стереотипи, відповідно до яких електротранспорт є повністю екологічним. Для розвінчання цього міфу слід урахувати ряд недоліків електротранспорту, зокрема таких як низька енергоємність акумуляторів; утилізація акумуляторів (отруйні компоненти та кислоти), які стоять на заваді широкому використанню електротранспорту [2]. Усунення цих недоліків можливе шляхом створення науково-технічних розробок з урахуванням екологічних та економічних аспектів.

Ще однією значною перешкодою на шляху розвитку електротранспорту є недосконалість законодавчої бази України. Для вирішення цього завдання необхідно застосувати комплексний підхід до створення законодавчої бази, яка врегульовуватиме нормативно-правові, екологічні та економічні аспекти експлуатації електромобілів в Україні. Наступним кроком має бути залучення інвестицій в розбудову сервісної інфраструктури, яка покращить відношення до навколишнього середовища шляхом удосконалення технологій автомобільного проектування та утилізації акумуляторних батарей.

Список використаних джерел:

1. Декларация Рио-де-Жанейро про окружающую среду и развитие от 14 июня 1992 года // Международное публичное право. Сборник документов. Т. 2. – М.: БЕК, 1996. – С. 135-138. - Комісія ООН зі сталого розвитку.
2. А.Й. Павлик, В.С. Лаврук. «Перспективи розвитку екологічного транспорту в Україні». Матеріали VI Міжнародної наук.-тех. конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій. 16-17 лист. 2017. – Тернопіль: 2017. – С. 43-44.

Крилов А.В.

аспірант, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Наукові керівники:

Ямненко Ю.С., проф., доц., ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського;

Рубанець О.М., д. філос. н., проф. КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕРЕЖЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: MICROGRID

Стрімкий розвиток інформаційних технологій зіграв значну роль у прискоренні комунікативних процесів. Інформація стала основним ресурсом розвитку соціуму. Концепція світоустрою, яка базується на мережевій методології, має кілька варіантів реалізації, а саме: вона здатна як забезпечити певну світо-цілісність. Тому цілком виправданим для більшості країн є сьогодні питання включатися чи ні в глобальні мережі світового розвитку. Серед вчених, які наголошують на зростаючій ролі мереж у суспільстві – М. Кастельс [1].

Концепція "інформаційного суспільства" розкрила принципово важливу рису постіндустріального суспільства і збагатила його розуміння, відкрила властивості інформації та її зростаючу роль у житті суспільства. Конкретизацію цієї риси зробив

Пітер Друкер, класик менеджменту, професор ряду американських університетів і консультант найбільших фірм США [2].

Мережеве суспільство - суспільство, яке ґрунтується на горизонтальних соціальних зв'язках і головну роль в якому відіграють соціальні мережі. Переважно вважається, що це суспільство, де забезпечуватиметься «легкий і вільний доступ до інформації з усього світу» [2]. Існуючі підходи до методів керування електроспоживанням систем розподіленої генерації MicroGrid спрямовані на оптимізацію роботи окремих пристроїв чи систем [3], а тому не забезпечують узгодженого комплексного керування режимами роботи. Тому доречно дану технологію побудувати на основі «Мережевого суспільства». Тобто метою даною статті є побудова системи Internet of things для MicroGrid з елементами мережевого суспільства. Специфіка інформаційного способу розвитку в тому, що головним джерелом виробництва в даному випадку є «вплив знання на саме знання» [1].

В даному випадку виникає онтологія інформації, що дає змогу її систематизувати й дослідити. Тобто онтологія, в рамках інформації, «вивчає» загальні категорії й закономірності існуючої інформації.

Роль мережі є ключовою для інформації [3]. Така мережа являється найбільш вдалим застосуванням «мережевого суспільства», так як вона повністю повторює його ознаки: інформація - найважливіший економічний ресурс глобального характеру; інформація - предмет масового споживання; формування інформаційного середовища [1]. Гарними прикладами IoT, моделі мережевого суспільства, являються - розумний транспорт (Connected cars), розумне місто (Smart city), розумні мережі в енергетиці (Smart/MicroGrid), фабрики та ін [3].

З оптимістично-позитивного трактування інформаційного суспільства – суспільства знань та комунікацій, що спирається на «підкреслення» значення теоретичного кодифікованого наукового знання і форм його впливу на суспільний розвиток, тому можна сказати, що основою IoT у даній моделі MicroGrid є закодована інформація, яка переходить у знання [3].

Таким чином, застосування концепції IoT для вирішення задачі енергоефективного керування електроживленням у системі розподіленої генерації MicroGrid є перспективним напрямком подальшого розвитку міждисциплінарної проблеми на стику електроніки, електротехніки, телекомунікацій та інформаційних технологій. Накладання філософської концепції «мережевого суспільства» дає широкий діапазон покращення технічної думки моделі MicroGrid пов'язаним з Internet of Things.

Список використаних джерел:

1. Castells M. The city and the grassroots: a cross-cultural theory of urban social movements / Castells M. – California: Univ of California Press, 1983. – 450 p.
2. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень : Монографія. Вид. Парапан, К., 2006. - 420 с.
3. Петергеря Ю.С., Жуйков В.Я. Принципи побудови інтелектуальних систем керування перетворювачів у локальних об'єктах // Зб. праць науково-технічної конференції "Екотехнології і ресурсозбереження. Енергоефективність та охорона навколишнього середовища". - К.: 2001.

Левицький С.А.

аспірант, ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О.М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

У практичній медицині до ХХІ ст. широко застосовувалися інвазивні методи дослідження — це методи, засновані на введенні речовин або інструменту у порожнину організму - внутрішньом'язово, внутрішньовенно або з ушкодженням шкірного покриву, слизових оболонок. Їх застосування може супроводжуватися небезпекою появи кровотечі, інфекції, механічних ушкоджень органів, що збільшує вірогідність невідновлювальних процесів. У зв'язку із цим, сучасна медицина має тенденцію рухатися в напрямку заміни інвазивних методів на мало-інвазивні, неінвазивні.

Основною недосконалістю інвазивних методів моніторингу є вірогідність пошкодження органів людини. Як наслідок, чим складніше система, яку необхідно дослідити, чим вона важливіша для життєдіяльності людини – тим більшу шкоду можливо нанести вимірюванням її параметрів. В організмі людини таких систем дві – легенева система дихання та серцево-судинна система. Саме інвазивне вимірювання параметрів гемодинаміки серцево-судинної системи несе у собі вірогідність пошкодження, що здебільшого перевищує вірогідність розвитку хвороби до смерті пацієнта.

Нині “золотим стандартом” вимірювання параметрів гемодинаміки є метод термодилуції, при використанні катетера Шван-Ганса. Щоб зробити висновки по даному методу доцільно розглянути процес вимірювання. Отже, спочатку проводиться катетеризація центральної вени, при цьому проводиться спеціальний "катетер-футляр", через порт якого вже буде проводитися сам легеневої катетер [1]. Яким би не був точним даний метод, його застосування викликає ризики отримання ускладнень після процедури вимірювання, тому як наслідок даний метод зазвичай використовують у достатньо критичних ситуаціях (ризик летальності більше 5%).

Завдяки великій кількості наукових досліджень як в області медицини, так і в області метрології та технологій вимірювання нині можлива розробка та впровадження абсолютно нових за своїм принципом методів вимірювання параметрів гемодинаміки, без інвазивного втручання в організм людини. Проведений аналіз показав перспективність використання методу імпедансної кардіографії, тому що цей метод є досить стабільним та найбільш корельованим з методом термодилуції, порівняно з іншими неінвазивними методами [2].

Основною перевагою методу є можливість тривалого вимірювання параметрів гемодинаміки. Наступними перевагами є відсутність будь яких ускладнень, порівняно з інвазивними методами [3]. Його можливо застосовувати, навіть якщо у людини на даний момент немає вад серцево-судинної системи [4]. Нині це здається недосяжною метою, але через декілька років після широко застосування та збору інформації про розвиток хвороби серцево-судинної системи с молодого віку – технології нейронних сіток зможуть на основі великої кількості даних моделювати схильність людини до розвитку певної визначеної хвороби після декількох вимірювань. Дана технологія обчислення варіабельності параметрів гемодинаміки дозволить проводити попереджуючі заходи лікування до того часу, як хвороба почне розвиток.

Розвиток і застосування неінвазивних методів вимірювання параметрів

гемодинаміки вже найближчим часом зможе забезпечити метрологічну точність вимірювань, порівняно з інвазивними методами. Так, як в наслідку аналізу було обрано метод імпедансної кардіографії – найбільш доцільним розвитком є вирішення задач, що забезпечать стабільність та високу точність результатів вимірювання. При цьому наступним кроком буде збір та обробка вимірюваних параметрів гемодинаміки і як наслідок – кардинально новий підхід до діагностики та протекції розвитку серцево-судинних захворювань.

Список використаних джерел:

1. Thermodilution method for measuring cardiac output. / Eur Heart J., Conway J, Lund-Johansen P. - 1990. – p. 17-20; PMID: 2092986
2. Impedance cardiography: the next vital sign technology / Van de Water JM, Miller TW - 2003 - *Chest*, 123 : 469–479.
3. Advances in non-invasive cardiac output monitoring / David M Linton, Dan Gilon -2002- *Annals of Cardiac Anaesthesia*, volume 5, p. 141-14.
4. Design and Implementation of a Portable Impedance Cardiography System for Noninvasive Stroke Volume Monitoring / Yazdani H., Mahnam A., Edrisi M. et al. // *J Med Signals Sens.* – 2016 Jan-Mar. – Vol. 6 (1). – P. 47–56.

Мацілецька О.С.

аспірант, ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О. М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ НОВОЇ ТЕХНІКИ: ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Однією з найважливіших проблем, якою займається філософія техніки, є дослідження ролі людини, що створює та використовує техніку. Одним із напрямів є створення потужних технологій, що змінюють місце людини при використанні технічних засобів. Людина постає як керівник, що забезпечує ланку управління. Це значно розширює спектр сфер застосування технічних засобів. Поряд із традиційними методами аерофотозйомки все більш актуальною стає зйомка за допомогою безпілотних літальних апаратів (БПЛА).

Області застосування безпілотних літальних апаратів воістину безмежна. Нині особливо актуальною буде отримання нової інформації, а також постійної інформації з БПЛА щодо земель сільськогосподарського призначення, важкодоступних земель, земель лісового і водного фондів. Дослідження на основі цих видів інформації сприяє контролю за їх поточним станом і своєчасному виявленню ризиків і загроз.

Аналізу, класифікації, дизайну, сучасним розробкам, цільовому призначенню як у військовому, так і цивільному сегментах, еволюції безпілотних авіаційних систем (БАС) присвячені праці [1, 2]. Перспективи розвитку БПЛА висвітлюються в роботі [3]. Але на сьогодні ще не визначений повний перелік робіт, які можна виконувати за допомогою БПЛА.

БПЛА успішно застосовуються у великих сільгоспприємствах України.

Отримувані відео та зображення служать основою для прийняття рішень щодо раціонального використання природних і сільськогосподарських ресурсів. Це сприяє створенню інформаційної основи реалізації концепції стійкого розвитку в Україні. Найголовніший плюс використання БПЛА - це можливість детальної зйомки невеликих об'єктів та аерофотозйомки невеликих об'єктів і малих майданчиків там, де зробити це іншими видами аерофотозйомки не рентабельно, а в ряді випадків і технічно неможливо.

Недоліки БПЛА є предметом обговорення серед фахівців і в даний час їх можна виділити у дві групи: нормативно-правові й технічні. До перших відносяться відсутність чіткої законодавчої бази інтеграції БПЛА в єдиний повітряний простір. До других - недостатньо налагоджена система управління, підвищена аварійність, обмежена вага корисного навантаження. Вирішення перерахованих вище заходів на українському ринку дозволить розширити діапазон застосування БПЛА й ефективність їх використання для отримання актуальних геопросторових даних як для геодезичних, так і кадастрових робіт.

Завдяки можливостям встановлення на БПЛА різноманітної знімальної апаратури, також пристроїв для обприскування полів, БПЛА стають незамінним інструментом сучасного сільськогосподарського виробництва. Використання БПЛА надає можливість детального аналізу поширення деградованих, в першу чергу еродованих земель, просторово диференційованого прогнозу та обрахування врожаю та на цій основі оцінки щорічних збитків від недоотримання врожаю на деградованих землях. Це відкриває шлях до розуміння необхідності охорони ґрунтів як єдиного надійного способу підвищення та збереження еколого-економічної ефективності аграрного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Yun,G., Mazur, M., Pederii, Y. Proceedings of the National Aviation University. 2017. N1(70): 106-112,doi:10.18372/2306 – 1472.70.11430.(eng)
2. Никифоров А. А. Анализ зарубежных беспилотных летательных аппаратов / А. А. Никифоров, В. А. Мунимаев. – СПб.: Санкт-Петербургская лесотехническая академия, 2010 – 315 с.
3. Павлушенко М. Беспилотные летательные аппараты: история, применение, угроза распространения и перспективы развития [Текст] / М.: Изд.-во «Права человека», 2005. – 612 с.

Моторнюк Д. Є.
аспірант, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Рубанець О. М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

СПРИЙНЯТТЯ ТА ВИКРИВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Актуальність дослідження сприйняття та викривлення інформації нині полягає в тому, що інформація відіграє ключову роль у розвитку інформаційного суспільства. Згідно з Д. В. Дубовим, М. А. Ожеваном і Л. С. Гнатюком “протягом останніх років Україна стабільно утримує середні позиції у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства” [1, с. 9]. М. Кастельс, П. Друкер, Дж. Мартін зазначають, що в інформаційному суспільстві якість життя та економічний розвиток значною мірою залежать від інформації. Отже, в інформаційному суспільстві перевагу має той, хто володіє істинною інформацією.

Викривлення інформації, яка сприймається, відбувається як під дією шумів, так і внаслідок дії когнітивних фільтрів. Особливу увагу приділяють саме когнітивним викривленням. Але інформація може зазнати зміни ще на етапі надходження до каналу сприйняття інформації.

Традиційно виділяють чотири основні канали сприйняття інформації: візуальний (інформація сприймається через зорові образи); аудіальний (інформація сприймається через слухові образи); кінестетичний (інформація сприймається через фізичні відчуття). А. Бішка [2, с. 9-13] показує, що не можна класифікувати людей за типом сприйняття. Кожен спосіб засвоєння інформації взаємопов'язаний у нашому мозку і працює разом з іншими способами.

У будь-якому невідкритому просторі наявна реверберація — перевідбиття акустичного сигналу від оточуючих поверхонь (у приміщенні це стіни та меблі). Реверберація за фізичною суттю є адитивною завадою, тобто вона спотворює акустичний сигнал, а отже, і інформацію, яка надходить до аудіального каналу.

Внаслідок дії реверберації мовні форманти розмиваються як за часом, так і за частотою, через це паузи між словами заповнені реверберацією, а послідовні фонемні перебиваються. Окрім цього, реверберація змінює тембр сигналу. Одна і та сама акустична програма у різних приміщеннях буде звучати інакше, слухач буде по-різному сприймати інформацію. Через маскуючу дію реверберації слухач може почути зовсім інше слово, відбувається викривлення інформації.

Але реверберація не тільки зменшує розбірливість. Ранні відбиття часто бажані, оскільки вони збільшують амплітуду сигналу, який сприймає слухач. Отже, запобігають викривленню інформації. Це збільшення амплітуди може збільшити розбірливість мови, якщо рівень мовного сигналу підвищується відносно рівня навколишнього шуму [3, с. 931-939]. Це пов'язано з особливостями слухової системи людини.

Отже, при сприйнятті інформації грають роль не тільки когнітивні викривлення, але і такі, що зумовлені дією шуму на канал сприйняття людини. До того ж деякі різновиди шуму, наприклад, реверберація, внаслідок властивості як знижувати, так і підвищувати розбірливість мови, необхідно розглядати як такі, що можуть спричинити і разом з тим запобігати викривленню інформації.

Список використаних джерел:

1. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні

можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К.: НІСД. – 2010. – 64 с.

2. Bishka A. Learning styles fray: Brilliant or batty? / A. Bishka // International Society for Performance Improvement. – 2010. – Vol. 49, № 10. – Pp. 9-13.
3. Hodgson M. Effect of noise and occupancy on optimal reverberation times for speech intelligibility in classrooms / M. Hodgson, E. M. Nosal // Journal of the Acoustical Society of America. – 2002. – Vol. 111. – Pp. 931–939.

Надсіна А.Г.

2 курс, ФБТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Ніколаєнко Н.В., к.філос.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ АНТРОПОГЕНЕТИКИ

ТА ГЕННОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Останні досягнення в генетиці людини дали нам можливість втручатись у процес біологічного розвитку людини, який контролюється генами. Тепер можливо запобігати, контролювати або навіть лікувати захворювання шляхом доставки виправлених копій генів. Крім того, незабаром стане можливим маніпулювання генами з метою покращення вже нормально функціонуючих особливостей людей. Всі ці форми генетичного втручання дозволяють нам контролювати кількість людей, які будуть існувати, а також коли вони мають народитися, якими будуть їхні особливості як особистостей, тривалість і якість їхнього життя [1, с. 2].

Звідси випливає чимало актуальних філософських запитань: як втручання в геном допоможе або нашкодить людям у майбутньому? Чи ми морально зобов'язуємося запобігати існуванню тяжко хворих людей та інвалідів? Чи не призведе безконтрольний розвиток генної інженерії до знецінення людини? Чи зможуть генетично запрограмовані особистості розглядати себе як безумовних творців своєї власної історії життя?

Відповіді на ці та інші запитання криються у розумінні основних філософських проблем антропогенетики й генної інженерії, які вчені поділили на три великі групи [2, с. 30].

Перша група сконцентрована довкола філософської рефлексії над засадами науки. На цьому шляху аналізуються й уточнюються зміст і сенс основоположних понять генетики та біології (наприклад «геном», «біологічний час», «сутність життя» та ін.) [2, с. 31].

Друга група пов'язана із гносеологічними питаннями: антропогенетична теорія не є щось завершене, це система знання, яка постійно розвивається. Разом з тим вона поки не в змозі охопити все багатство накопичених різноманітних емпіричних відомостей, відповісти на ключові питання, що стоять перед нею; вона все ще недостатньо цілісна [2, с. 32].

Третя група пов'язана із проблемами методології наукового пізнання. Це вже зовсім не та описова наука, зараз це експериментальне пізнання. Розвиток теоретичних побудов, розробка методів і засобів діагностики, заходів із профілактики та лікування спадкових хвороб приводить до актуалізації соціально-етичних, ціннісних, гуманістичних проблем

[2, с. 33]. Новаторські методи породили дилеми, що несуть у собі виклик моральним цінностям. Створення «запасних» зигот і їх подальше знищення - умова процедури штучного запліднення. Негативні результати пренатальної діагностики - привід для штучного переривання життя. Фетальна терапія перетворює людські зародки на фармацевтичну сировину. Існує ризик опрідметнення ембріона, а значить, і людини, яка з нього виросла [3, с. 36].

Таким чином, наукові досягнення в галузі антропогенетики, безсумнівно, відіграють дуже важливу роль у житті людства, але, на мій погляд, прогрес у сфері генно-інженерних технологій має бути всебічно продуманим. Треба знати, до якої міри подібні дослідження сумісні з природою і свободою людини, визначити межу, до якої слід дозволяти експериментальне втручання в людський організм, щоб не завдати непоправної шкоди людській гідності, унікальності та неповторності кожного індивіда, та ніколи цю межу не переходити.

Список використаних джерел:

1. Glannon, W. Genes And Future People // Routledge. – 2018.
2. Найдыш В. М., Гнатик Е. Н. Философские проблемы антропогенетики и генной инженерии // Вестник РУДН. Серия: Философия. – М., 2008. - № 4. - С. 29-35.
3. Найдыш В. М., Гнатик Е. Н. Философские проблемы антропогенетики и генной инженерии (статья вторая) // Вестник РУДН. Серия: Философия. – М., 2009. - № 3. – С. 31-39.

Наконечний Т.А.

аспірант, РТФ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О. М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: ПЕРЕХОПЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З КОМП'ЮТЕРА

Інформація є основою сучасного інформаційного суспільства. Державні органи, реєстри, банки володіють персональною інформацією громадян України. Використання такої інформації зловмисниками може завдати шкоди як громадянину, так і державі. В інформаційному суспільстві інформація відіграє ключову роль. Компанії володіють технологіями і витік інформації про наявні технології може спричинити великі збитки, навіть банкрутство. Тому нині є актуальним захист інформації від витоку. Витік інформації є неправомірним виходом конфіденційних відомостей за межі організації або кола осіб, котрим ці відомості були довірені. Витік інформації завжди припускає протиправне (таємне або явне, усвідомлене або випадкове) оволодіння конфіденційною інформацією [1]. Інформаційна безпека передбачає захищеність систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на захист інформації від не санкціонованого доступу [2]. До поняття інформаційної безпеки відноситься безпека інформації взагалі. На відміну від інформаційної безпеки кібербезпека - це безпека ІТ систем.

Українські користувачі на першому місці в Європі за ризиком кіберзагроз. Так, зараження через локальне встановлення відбувається у 54,7% випадків, зараження через

Інтернет, за відсутності процесів всередині організацій, – 35,7%, зараження мобільними загрозами через мобільні пристрої – 8,39%. Українські користувачі значною мірою схильні до зараження через не оновлення програмного забезпечення. Наприклад, 17% усіх заражень, відбувається внаслідок використання застарілої операційної системи Windows XP. Також, Україна посіла п'яте місце у світі та перше в Європі за ризиком зіткнення з веб-загрозами [3]

Метою мого дослідження є питання кібербезпеки перехоплення інформації з монітору персонального комп'ютера на певній відстані.

Вперше перехоплення інформації з комп'ютера здійснив Ван Ек у 1985 році за допомогою приймача і керованого генератора імпульсів синхронізації сигнал який подавався на телевізор вдалося відновити інформацію монітору комп'ютера з електронно-променевою трубкою ЕПТ на відстані декількох сотень метрів [3]. В подальшому з [4] англійський вчений Маркус Кун довів можливість перехоплення інформації з LCD монітору на відстані декількох метрів. В 2009 році вченим з турецького університету вдалося перехопити інформацію з роздільною здатністю до 12 пт. на відстані 60 метрів використавши замість керованого генератора цифровий алгоритм пошуку частоти синхронізації. В 2010 році японські вченим вдалося перехопити інформацію про введення паролю з планшетного комп'ютера пристроєм невеликого розміру, що знаходився в кейсі, який передавав інформацію на інший персональний комп'ютер.

Використання такого пристрою може бути корисним для спеціалізованих служб розвідки і контррозвідки, наприклад, при боротьбі з тероризмом. Але при попаданні в руки зловмисника такий пристрій може завдати шкоду, як компанії, окремій людині так і державі. Інформаційна і кібербезпека є ключовою основою збереження даних користувачів. Україна посідає перше місце в Європі за ризиком кіберзагроз, тому розробка пристрої, як перехоплення так і захисту інформації є актуальним нині.

Список використаних джерел:

1. Вітик інформації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukr.detective-ua.com/vitik-inform/>
2. Інформаційна безпека [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Парламентські слухання Верховної Ради України на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» від 3 лютого 2016 року [Електронний ресурс] http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0302116.htm
4. W. Van Eck, “Electromagnetic Radiation from Video Display Units: An Eavesdropping Risk?”, *Computers & Security, No.4, August 1985.* (eng)
5. Markus G. Kuhn, “Compromising emanations: eavesdropping risks of computer displays”, *Technical Report, University of Cambridge, Computer Laboratory, December 2003.*(eng)

Омелян А.В.

аспірант, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О.М., д. філос. н., професор, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

СТЕРЕОТИПІЗОВАНІ УЯВЛЕННЯ СТОСОВНО РЕПРОДУКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ: УМОВИ ПОДОЛАННЯ

Медична наука і практика за останні десятиріччя досягла значних успіхів. Одним із наочних прикладів є репродуктивні технології, що особливо бурхливо розвиваються останніми роками. Основним стимулом до такого стрімкого розвитку і поширення подібного виду технології є прагнення людей мати дітей, з тих чи інших причин позбавлених такої можливості. Для такої категорії осіб репродуктивні технології здатні стати рятувальним колом, який дозволить відчувати радість материнства (батьківства) [1].

Проте не всі в захваті від досягнень науки. Нетрадиційний підхід до подолання безпліддя не міг задовольнити насамперед церкву, бо з ним людина втрачала благоговіння перед таїнством і дивом зачаття людського життя. Народження дитини є Божим промислом, у якому бере участь людина, користуючись своїм божественним правом, яке визнається не лише релігійною спільнотою – його намагаються проголосити навіть п'ятим поколінням прав людини [2]. Натомість науковці, зазирнувши всередину процесу за допомогою технічних досягнень, позбавили людство відчуття дива при зародженні людини. Як наслідок, науковий і технологічний прогрес став поштовхом до перегляду традиційних цінностей, що, своєю чергою, породило не більш і не менш як світоглядну кризу, але до звичного протистояння церкви і науки цього разу додалася ще низка етичних, моральних і правових проблем. Як і все нове, репродуктивні технології просуваються тернистим шляхом, на якому є і здобутки, і помилки та поразки [3].

Наука стрімко рухається вперед і це є її властивістю – відкривати нове, проте як міжнародне право, так і національне законодавство окремих держав не встигають за біомедичними досягненнями. У 1997 р. ЮНЕСКО запропонувала міжнародній спільноті Загальну декларацію про людський геном і права людини, проте впливу на національне законодавство окремих держав вона не мала і не має. У цьому ж році в іспанському місті Ов'єдо була підписана Європейська конвенція про права людини і біомедицину. Саме цей міжнародно-правовий акт можна вважати першою спробою захистити людину від всіляких зловживань біо-медичними технологіями. Проте конвенція ініціювалася з метою створити правове підґрунтя для багатьох європейських країн з різною історією, звичаями та традиціями, що обумовило надання національному законодавству майже необмежених можливостей – від широкого використання до повної заборони [3].

Моральна оцінка вказаних допоміжних репродуктивних технологій є неоднозначною. Не можна вважати їх морально прийнятними лише тому, що значний поступ у біо-медичних дослідженнях надає можливість їх здійснювати. Під час прийняття будь-яких рішень, що стосуються ембріонів та ненародженої дитини, необхідно брати за основу цінність людського життя та повагу до гідності людини, що однозначно є предметом дослідження філософських і правових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Стеценко С. Г. Медичне право. «Юридический центр Пресс». — СПб., 2004.
2. Івентьєв С. І. Четверте і п'яте покоління прав людини. Гуманітарні науки: зб. наук. праць. Ч. II. – Караганда: Карго, 2010. - С. 47-49.
3. Старікова Н. М. Допоміжні репродуктивні технології: цивільно-правовий вимір. Часопис Київського університету права, 2014. – С.155-158.

Осінцева М. Б.

аспірант, ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:

Рубанець О.М., д. філос. н., професор, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ: ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ СИГНАЛУ

В умовах розвитку інформаційного суспільства накопичуються інформація першого порядку – досвід діяльності людини й інформація другого порядку – відомості про досвід її обробки та переопрацювання. Досвід діяльності людини постає у вигляді соціальної інформації – відомостей або даних, засвоєних суб'єктом у формі знань. Обсяг такої інформації подвоюється в суспільстві приблизно кожні 5 років [1]. Проблема обробки інформації є важливою як з точки зору обробки її людиною, так і в інформаційних комп'ютеризованих системах.

Інформація – це дані, знання або певне повідомлення про існуючий відомий об'єкт або явище, а також зв'язок об'єктів чи явищ між собою, які зменшують міру існуючої невизначеності та неповноти знань про нього [2]. В сучасному світі відбувається автоматизація процесів діяльності людини в усіх сферах. Основним рушієм цього процесу є обробка інформації. Обробка інформації – це вся сукупність операцій (збирання, введення, зчитування, зберігання, знищення, реєстрація), що здійснюються за допомогою технічних і програмних засобів, включаючи обмін по каналах передачі даних [3, с. 117].

Нині обробка інформації використовується в усіх галузях науки і техніки - в економіці, фізиці, біології, хімії, медицині, техніці тощо. Так, на обробці інформаційних сигналів засновані сучасні технології діагностики технічних та біологічних об'єктів. Сигнали несуть інформацію про досліджуваний об'єкт, про його кількісні та якісні показники поточного стану. Розглядаються отримання, зберігання, аналіз і передача сигналу. Для діагностики технічних і біологічних об'єктів під аналізом сигналу потрібно розуміти виділення і визначення його інформативних параметрів, що несуть інформацію про стан об'єкта, необхідну оператору. Визначити параметри інформаційного сигналу досить легко у випадку, коли сигнал є простий і періодичний. Але якщо інформативні параметри необхідно визначити в складному, неперіодичному сигналі на невеликих фрагментах інтервалу спостереження, задача аналізу ускладнюється. Такі інформаційні сигнали широко зустрічаються в техніці, біології, медицині. Найбільш розповсюдженими сигналами таких типів є сигнали, що отримують лікарі, наприклад з енцефалографів і електрокардіографів. Тому визначення параметрів інформаційного сигналу є важливим завданням сьогодення, щоб пришвидшити, покращити і вдосконалити роботу лікарів для

вчасної діагностики та збереження здоров'я людини.

Класичні методи побудови простору ознак і вимірювання їхніх характеристик не дозволяють коректно оцінювати їх значення, так як не є чутливими до варіації амплітудно-часових характеристик, які зосереджені на локальних фрагментах інформаційних сигналів. Але вимірювання цих ознак і несе відповідну інформацію про стан об'єкта дослідження. Крім того, недостають розвинуті методи побудови математичних моделей, які описують механізм породження сигналів складної форми в умовах адитивних і мультиплікативних шумів, що значно ускладнює розробку алгоритмів виділення компонент інформаційного сигналу по спотвореним реалізаціям.

Останніми роками набули розвитку альтернативні підходи до вимірювання і аналізу локалізованих властивостей сигналів – це методи вейвлет-аналізу, методи визначення розкладки статистичних властивостей випадкових послідовностей, лінгвістичний підхід до аналізу сигналів складної форми та інші підходи. Але вони характеризуються невисокою точністю визначення характеристичних ознак, що не забезпечує необхідну вірогідність діагностування. Тому розробка спеціалізованих ІВС для визначення параметрів сигналів складної форми нині є актуальною задачею.

Список використаних джерел:

1. Бурячок В. Л. Організація процесу обробки інформації та його головні етапи / Збірник наукових праць ЖВІ НАУ. Випуск 7. – 2013. – С. 31–40.
2. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: навч. посіб. для студентів ВНЗ / М. П. Войнаренко, О. М. Кузьміна, Т. В. Янчук. – Вінниця : Едельвейс і К, 2015. – 496 с.
3. Петров А. Н. Компьютерный анализ текста: историография метода // Круг идей: модели и технологии исторической информатики. - М., 1996.

Паренюк Д. В.

аспірант I курсу, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Найда С. А., професор каф. А та АЕ, д. т. н., ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАЦІЇ У СКРИНІНГУ СЛУХУ НОВОНАРОДЖЕНИХ

Актуальність роботи полягає у можливості отримання кількісних результатів оцінки дослідження стану слухового каналу за допомогою отоакустичної емісії, що має значні переваги перед загальноновживаними суб'єктивними методами, котрі потребують комунікації між пацієнтом та лікарем, для скринінгу слуху новонароджених, оскільки їх неможливо включити у комунікацію з лікарем та отримати від них інформації про стан і можливості їхнього аудіального сприйняття. Варто зазначити, що з сотні новонароджених приблизно від одного до трьох дітей народжуються з патологією слуху або набувають її в період новонародженості [1].

Необхідність виконання дослідження продиктована потребою підвищення ступеню соціалізації, збільшення інклюзії, легшого доступу до навчання людей з патологіями слуху та покращення демографічної ситуації в країні.

Результатом виконання дослідження буде встановлення позитивної тенденції у навчально-виховному процесі щодо спрощення можливості отримання якісної та

конкурентоспроможної освіти, що буде забезпечена необхідним базисом компетентностей. Це буде досягнуто внаслідок можливості застосування на початковому етапі навчання дітей, що мали патологію слуху, стандартних або мінімально спрощених навчальних програм і методик.

Аудіологічний скринінг слуху новонароджених є обстеженням, при якому автоматизованим методом підтверджується або не підтверджується нормальна функція органу слуху. Серед важливих переваг отоакустичної емісії є те, що цей метод є об'єктивним та може застосовуватись вже з перших днів життя. Однак наразі не існує способу отримати кількісні показники для результатів отоакустичної емісії, проте якщо дослідити співвідношення результатів об'єктивних та суб'єктивних методів аудіометрії, то можна вдосконалити існуючі методики скринінгу слуху новонароджених.

Важливим наслідком виконання роботи є створення більш точної методики скринінгу слуху новонароджених, використовуючи яку можна буде значно скоротити або взагалі позбавитися від пролонгованих хвороб слухового каналу, набутих людиною на етапі новонародженості. Це дасть змогу повернути від одного до трьох відсотків популяції до категорії працеспроможних, що матиме значний соціально-економічний ефект. Також буде спрощено процес входження даних людей в освітній процес та зменшено вірогідність їх виключення з соціального середовища. Даний ефект буде забезпечено наданням людям з аудіальним типом сприйняття (яких 5-20% відсотків від загальної популяції [2; 3]) найбільш сприятливих для них умов навчання.

До позитивних наслідків дослідження також можна віднести зростання коефіцієнту інклюзії в людей, для котрих лікування не дало стовідсоткового ефекту через відтягнуте звернення до лікаря, оскільки нову методику можна застосовувати і в підлітковому та дорослому віці. Це дасть змогу вказаним категоріям людей навчатися по менш спрощених програмах, забезпечувати собі життєво необхідну адаптацію до оточуючого їх соціального середовища та, теоретично, не допустити повної втрати слуху в дорослому віці.

Соціальним наслідком створення даної методики буде створення дієвої загальнодержавної системи моніторингу стану слуху новонароджених, тобто таких пацієнтів, які внаслідок вікових обмежень не можуть бути досліджені загальноновживаними суб'єктивними методами внаслідок того, що не можуть вести комунікацію з лікарем.

Список використаних джерел:

1. Shehata-Dieler, W., Volter, C., Hildmann, A., Hildmann, H., & Helms, J. (2007). Clinical and audiological findings in children with auditory neuropathy [Article in German]. *Laryngorhinotologie*, 86, 15-21.
2. Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://renatus.eu/statjinlp/448-nlp8>
3. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://uchil.net/?cm=165955>.

Ходнєв Т.А.

аспірант, ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Рубанець О. М., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ

В умовах сучасних глобалізаційних і геополітичних процесів спостерігається стрімке зростання локальної та міжнародної злочинності (в т.ч. міжнародного тероризму). У зв'язку з цим високо актуальною постає задача забезпечення необхідного рівня безпеки та захищеності населення на державному рівні. Одним з порівняно перспективних засобів забезпечення безпеки є впровадження так званих глобальних мереж відеонагляду [1-3]. Під глобальною мережею відеонагляду розуміють систему камер відеоспостереження, встановлених у громадських місцях та об'єднаних загальною комунікаційною мережею, з одним чи декількома централізованими операторськими пунктами спостереження. Таким чином, реалізація глобального відеонагляду фактично призводить до повсюдного та цілодобового відстежування дій громадян [1].

Етичний аспект полягає у об'єктивному відображенні приватного життя особистості в множину публічного, що призводить до розмивання межі між власним і суспільним та пов'язаного із цим суб'єктивного дискомфорту. Новітні технології дозволяють в автоматизованому режимі обробляти й аналізувати відеопослідовності, будувати прогнозуючі моделі та проводити відповідні симуляції [4]. Беручи до уваги принцип «примата генезису», володіння достатніми обсягами даних про дії особи в минулому дозволяє з порівняно високою точністю прогнозувати її дії в майбутньому. Відповідно зростають можливості глобального контролю за населенням [1].

З одного боку, необхідність у глобальному відеоспостереженні пов'язана з недостатньою політичною силою влади та її недостатньою впливовістю на публічну сферу, що призводить до зловживання збираними даними з їх подальшим використанням з метою впливу на громадську думку та може призводити до порушення особистісної приватності. За результатами роботи [2] можна стверджувати, що глобальне спостереження не порушує етичних норм а рїорї, але неминуче призводить до нехтування ними при будь-якому не повноліберальному підході до його реалізації.

З іншого боку, нині глобальне відеоспостереження вже певною мірою широко реалізовано (наприклад, в офісах, державних установах, в дорожніх системах контролю швидкості тощо) та стало звичним для більшості населення, через це питання етики в істотній мірі лежить в площині обробки, застосування та обмеження доступу до збираних у процесі відеонагляду даними. Такий погляд на проблему було висунуто в роботі [3], за результатами якої можна стверджувати про можливість поступового усунення моральних та етичних протиріч глобального спостереження за умови всебічного емпіричного дослідження впливу сучасних систем спостереження та розробки регуляторних нормативів щодо їх застосування. Такий підхід можна вважати повною мірою можливим і доцільним, проте, він вочевидь потребує забезпечення необхідного рівня інтересу соціуму до проблеми та передбачає відкритий двосторонній діалог між громадськими

організаціями та органами влади.

Застосування мереж відеоспостереження пов'язане з етичними питаннями, що передбачає забезпечення безпеки та обмеження доступу до даних спостереження з метою суттєвого зниження вірогідності (або взагалі унеможливлення) їх використання в цілях порушення особистої приватності та/або в цілях глобального контролю населення.

Список використаних джерел:

1. Агамбен Д. Етика технологій безпеки и наблюдения / Д. Агамбен; пер. В. Лановский // Человек. – 2015. – № 2. – С. 57-65.
2. Stahl T. Indiscriminate mass surveillance and the public sphere / T. Stahl // Ethics and Information Technology. – 2016. – Т. 18. – № 1. – С. 33-39.
3. Lyon D. Facing the future: Seeking ethics for everyday surveillance / D. Lyon // Ethics and information technology. – 2001. – Т. 3. – № 3. – С. 171-180.
4. Lyon D. Computers, Surveillance, and Privacy / D. Lyon, E. Zureik // University of Minnesota Press. – 1995. – 285 с. – ISBN 978-0816626533.

Глоба М. С.

2 курс, ФММ КПІ ім. І. Сікорського

Науковий керівник:

Сторіжко Л. В., д. філос. н., проф., ФСП КПІ ім. І. Сікорського

ПРОБЛЕМИ СВОБОДИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ Ж. П. САРТРА

20-ті роки ХХ століття стали кризою тогочасного суспільства, руйнацією стереотипів, цінностей, періодом Першої світової війни, коли люди втратили смисл власного існування. Відповіддю на такий стан цивілізації був екзистенціалізм, або філософія існування, яка на перший план свого вчення поставила проблему людини, а саме її існування, свободи та відповідальності.

Виразним представником французького екзистенціалізму, зокрема атеїстичної його гілки був Жан-Поль Сартр, відштовхувався від ідей Декарта, Гегеля, К'єркегора, Маркса, Гуссерля, Хайдеггера.

Ідеї Ж.-П. Сартра про людську свободу та відповідальність досі не втрачають актуальності. Більше того, у світлі політичних подій останніх років, революції та факту ведення військових дій, проблема свободи є ключовою для розуміння сучасною українською молоддю.

Згідно з атеїстичними поглядами Сартра, «Бог помер», тобто знаходиться поряд з міфічними ельфами і феями. В одному з своїх творів він писав: «Я мав потребу в Богові, мені його дали, я його прийняв, не розуміючи, що власне його я й шукав. Не вкоренившись в моєму серці, він деякий час животів у мені, а тоді помер».

Також він стверджував, що якщо б Бог і існував, це нічого б не змінило (у відношенні людської свободи і відповідальності). Бога не просто не існує: його не може бути. А якщо Бога немає, то немає і загальнообов'язкового закону і набору абсолютно встановлених цінностей. Людина є єдиним їх джерелом, індивіду залишається творити чи вибирати власну шкалу цінностей, власний ідеал.

Свобода за Сартром не визначається можливістю людини діяти на власний розсуд, бо сама її свобода є вибором буття; людина така, якою вона вільно себе вибирає. Теперішнє не знаходиться в закономірному зв'язку з минулим, а минуле з теперішнім.

«Свобода – це людське існування, що виводить своє минуле з гри...». Минуле «тисне» на мене, але не детермінує мене, оскільки значення цього минулого визначається мною. У навколишньому середовищі гора є перешкодою для мене лише тоді, коли я хочу перейти з однієї долини до іншої і якщо ж я хочу піднятися на гору, щоб оглянути місцевість, – гора не перешкода, а допомога. Предмети навколо змушують мене діяти певним чином. Але всі ці значення не мають для мене примусової сили.

Людина вільна, заявляє Сартр, але тільки в межах конкретної ситуації, «свобода існує тільки в ситуації, і ситуація є тільки через свободу. Людська реальність повсюдно зустрічає опір і перепони мають значення лише в і через вільний вибір, яким є людська реальність».

Людина вільна зовсім незалежно від реальної можливості здійснення своїх прагнень. Вже саме прагнення, сама постановка завдання, сам вибір цілі достатній для утвердження її свободи. Свобода – не результат дії, не досягнення; вона полягає в самій спрямованості.

Згідно Сартру, ніяка об'єктивна обставина не може позбавити людину невід'ємної від неї свободи. Остання залишається в будь-якій обставині і виражається в можливості вибирати – вибирати не реальні можливості, а своє відношення до даної ситуації. Таким чином, поняття свободи послідовно суб'єктивізується Сартром, зводиться до відношення суб'єкта до незалежної від нього обставини. Його незалежність полягає в тому, як він сприймає свою залежність: він може вільно примиритися з нею, при цьому він настільки ж вільний не приймати її, постати проти неї.

Сартр також стверджує, що свобода є своєрідним тягарем який повинна нести людина, якщо вона є особистістю. Людина може і відмовитись від свободи, перестати бути самою собою, але ця відмова відбувається разом з відмовою від себе як особистості. Для Сартра основним атрибутом особистості є свобода, і свобода має для нього сенс тільки у творчості, яка і є можливістю людини проектувати, обирати.

Необхідність вибору і відповідальність за нього викликає у людей тяжкий стан тривоги. Тривога ускладнюється ще й тим, що людина, будучи вільною, постійно відчуває свою відповідальність перед світом і людьми. Вона відповідальна перед собою за власний вибір, за творення себе в цьому світі.

Відповідальність не може обмежуватись тільки сферою особистої свободи людини, її індивідуальної свідомості, її вибору. Людина відчуває свою відповідальність не тільки тому, що вона вільна і є єдиною причиною, єдиною мірою оцінки того чи іншого вчинку, дії, події. Але і тому, що відповідальність є відчуттям повинності виконати свідомо взятий на себе обов'язок, за який я відповідаю не тільки перед собою, своєю честю, але і перед іншими людьми, своїм народом, своєю батьківщиною, нарешті перед людством в цілому.

Отже, основною ідеєю концепції відповідальності Сартра є те, що вибираючи себе, людина бере на себе величезну відповідальність як за себе, так і за всіх інших, все людство; а свобода – є можливістю обирати себе та своє ставлення до ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Новий світ – 2000, "Магнолія плюс", 2003. – 544 с.
2. Хамітов, Н.В., ін. Історія філософії: Проблема людини та її меж: Навч. посіб. – К.: Наукова думка, 2000, - 272 с.
3. Сартр Ж. П. Екзистенціалізм – це гуманізм // Читанка з історії філософії. Зарубіжна філософія ХХ століття. – К. – 1993.

Парасюк О.В.

2 курс, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Сторіжко Л. В., д.філос.н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРОБЛЕМИ ВІДЧУЖЕННЯ І ЛЮБОВІ У КОНЦЕПЦІЇ ЕРІХА ФРОММА

З давніх-давен суспільство цікавила проблема відчуження та любові як важливі аспекти впливу на життя кожного індивіда. Сучасна людина відчужена від природи, та вже ніколи не знайде такого єднання з нею, як колись. Для того, щоб не почуватись самотнім, індивід прагне бути частиною суспільства, групи, колективу та знайти однодумців.

Еріх Фромм - німецький соціолог, філософ, соціальний психолог, психоаналітик, представник Франкфуртської школи, один із засновників неофрейдизму і фрейдомарксизму. Саме він описував важливі аспекти людських переживань та взаємовідносин у своїх працях «Мистецтво кохати», «Мати чи бути» та «Втеча від свободи». [2] Книги є фундаментальними для розуміння сутності людини.

Однією з центральних категорій світорозуміння Фромма є категорія відчуження, що походить від вчення про відчуження людини у молодого Маркса. Однак Фромм говорить про відчуження передусім в психологічному сенсі. Джерелом відчуження філософ бачить сутність людини, її розуму, який виділяє її із природи.

Бажанням будь-якого в будь-який період історії було подолати відчуження. Адже саме це явище породжує тривогу, посилює хвилювання. Воно означає безпорадність, нездатність активно впливати на світ. Також, відчуття відчуження породжує відчуття сорому перед самим собою, перед суспільством. Причина криється як в суспільному впливі, так і в самій людині. Абсолютна неможливість подолання цього відчуття може привести до божевілля.

Фромм вважає, що досягти даної мети, звільнитись від самотності можна лише за допомогою кохання. Звісно, він має на увазі материнську любов, дружбу, любов до себе і до Бога, до коханої людини. Любов до когось завжди повинна переростати в любов до усього, інакше це не любов. Тобто коли людина каже «я тебе кохаю», таким чином вона промовляє, що любить усіх навколо і увесь світ.

«В коханні має місце парадокс : дві істоти стають одним і при цьому залишаються двома», - Еріх Фромм. [1, 89]

Це готовність пожертвувати та віддати багато, не чекаючи навзаєм нічого. Окрім цього елемента, філософ виділяє певний набір, який є загальним до всіх форм любові. Це турбота, відповідальність, повага та знання. «Кохання означає активну зацікавленість в житті і розвитку того, що ми любимо. Де нема активної зацікавленості, там нема любові», - вважає філософ. [1,56]

В це поняття він включає турботу. Бути відповідальним – готовність бути спроможним відповідати за емоційний стан партнера. Повага означає бажання, щоб інша людина розвивалася саме такою, якою вона є, йшла своїм власним шляхом. Усі ці поняття направляє знання, зацікавленість в іншій особі.

Отже, Еріх Фромм розкрив у своїх наукових працях проблему відчуження людини у суспільстві та дав оригінальне її вирішення. Аналіз причин та наслідків даного явища дає змогу зробити висновок, що подолання проблеми самотності є дуже важливим для щасливого життя особистості. Кохання дає можливість уникнути дискомфорту та дати можливість насолоджуватись своїм буттям.

Список використаних джерел :

1. Еріх Фромм « Мистецтво любові» ; [переклад з англ.. Віри Кучменко] – Харків, 2018
Вікіпедія [Електронний ресурс] : Соціально-філософські ідеї Фромма

Шрейдер А. О.

2 курс, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Сторіжко Л. В., д.філос.н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ХОСЕ ОРТЕГА-І-ГАССЕТ: СПОРТ ЯК ВИРАЖЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ СУТНОСТІ

Багато хто з філософів намагається визначити людину, описати її сутність. Наприклад, Кассіерер намагається визначити людину через приналежність до культури і її символічних форм, а Хосе Ортега-і-Гассет у своїх пошуках розуміння людини приходять до протилежної ідеї – людину можна визначити, вважає він, лише осмисливши специфічну життєвість людини, людську вітальність, що лежить за межами культури [1, с.35]. Поставивши цю проблему, Ортега висловлює думку, що зближує його з багатьма мислителями ХХ ст. – насамперед із Хейзінгою і Фінком: вищим проявом людини є вільно-ігрова діяльність. Ортега пов'язує її передусім із спортом у найширшому сенсі цього слова. Саме спорт з його корпоративністю, духом змагань, з його непередбачуваними результатами, викликаючи глибинне хвилювання та азарт, стає основою держави, культури, моралі – всього різноманітного буття людини [2, с.204]. Багато хто з дослідників оцінює людську діяльність з точки зору її результатів. Вони стверджують, що людську сутність можна описати працею людини, яку вона виконує. Проте Хосе Ортега-і-Гассет стверджує, що працюю людина виконує не з власного бажання, вона докладає дуже багато зусиль для її виконання, тому не можна сказати, що саме праця є вираженням людини. Праці протиставляється інший тип зусилля, який здійснюється людиною мимоволі, невимушено, з бажанням, як засіб самовираження – це спорт. Спорт є частиною життєвого горизонту, який не зменшується вузькою утилітарною перспективою, але який оголошує вищу форму існування людини, породжує творчий сенс життя. Життя, в принципі – це творчий експеримент, як у ніцшеанській концепції, що розуміється в спортивній манері, - радісне, невимушене, творче, азартне та енергійне.

Немає жодних сумнівів, що спорт відіграє значну роль в житті багатьох людей в усьому світі. Сумнівне, твердження що спорт просто забезпечує вихід насильства в суспільстві. Це занадто спрощено. Спорт, я вважаю, зачаровує з багатьох причин, включаючи його красу та виявлення морально-героїчних чеснот. Люди захоплюються красою і благодаттю у спорті; вони вражені дисципліною кращих спортсменів та часто аплодують їх героїзму та мужності. Я стверджую, що спорт через свій характер

забезпечує значну моральну функцію як для людини, так і для суспільства в цілому. Це робиться спочатку тому, що він надає учасникам засоби самовираження, а також засоби самовідновлення та саморозвитку. Спорт у цьому сенсі може служити засобом об'єднання людей у спільноти з спільними цілями та інтересами.

Для кожної людини дуже важливо відчувати себе соціально значимою, відчувати повагу до себе. Кожна особистість складається з набору унікальних характеристик, які можна згрупувати у три складові: моральну, раціональну та естетичну. Вони часто називаються "унікальними людськими атрибутами". Те, що потрібно для самоповаги, самооцінки та розвитку цих ознак, є діяльністю. Один вид діяльності - продуктивна діяльність, тобто робота. Але також потрібна інша діяльність, і це - "невимушена" активність-діяльність, розроблена для того, щоб не виходити за межі самого себе, покликана підкреслити творчість і насолоджуватися самостійно. Праця не завжди може виконувати цю функцію, тому потрібна інша діяльність. Саме спорт здатен задовольнити ці прагнення людини. Таким чином, спорт є єдиною найбільш доступною невимушеною діяльністю, яка забезпечує людину засобами самовираження, самоповаги та саморозвитку. Отже, спорт служить для гуманізації особистостей та виконує значні моральні функції.

Список використаних джерел:

1. Пазиніч С. М. Філософія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — Харків : Харківська державна академія дизайну і мистецтв ; видавець Савчук О. О., 2014. — 380 с.
2. Ортега-и-Гассет Х. Новые симптомы // Проблема человека в западной философии. — М.. 1988. — 280 с.

Дмитрів Б.В.

2 курс, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Сторіжко Л.В., д.філос.н., проф., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ І СМИСЛ ЛЮДСЬКОГО

Екзистенціалізм або філософія існування - напрям у філософії ХХ ст., що позиціонує і досліджує людину як унікальну духовну істоту, що здатна до вибору власної долі. Термін "екзистенціалізм" в перекладі означає "вчення про існування". Під філософським екзистенціалізмом розуміють вчення, яке стверджує, що будь-яка істина і дія передбачають певне середовище і людську суб'єктивність. Екзистенціалізм висуває на перший план абсолютну універсальність людського буття і розглядає всі філософські проблеми в перспективі людського існування.

Витоки екзистенціалізму вбачають в філософії датського мислителя Сьорена К'єркегора, який вперше використав поняття «екзистенція» для характеристики людського існування. За життя К'єркегора його ідеї не отримали популярності і визнання. Лише в ХІХ столітті екзистенціалізм почав поширюватися і впливати на філософію і духовне життя Європи і Америки.

Головне в екзистенціалізмі - це твердження, що існування людини передує його

сутності. Один із класиків екзистенціалізму, французький філософ Ж.-П.Сартр, так пояснює цю тезу наступним чином. Візьмемо будь-який предмет, виготовлений людиною, наприклад, ніж для розрізання паперу. Цей ніж зроблений майстром, який знав, що він робить. Тобто він керувався певним поняттям ножа. Неможливо уявити ситуацію, коли майстер виготовляє ніж, не маючи уявлення про нього. Класичне традиційне уявлення про людину вважало останню творінням Божим. Людина створена за певним поняттям, його сутність передує існуванню. Є якась людська природа, загальна для всіх людей, а окрема людина - це окремий випадок цієї загальної природи. Екзистенціалізм перевертає все навпаки: людина спочатку існує, з'являється на світ, а вже потім визначається, стає чимось. Спочатку вона нічого собою не представляє. Людиною вона стає згодом, причому такою, якою себе робить. Людина - це сума вчинків, зроблених нею. Пізнання і діяльність є похідними від людської суб'єктивності.

Головна проблема екзистенціалізму - визначення місця екзистенції в загальній структурі буття, тобто конкретизація специфіки людського існування в співвідношенні з іншими видами буття. Центральна характеристика людського існування – людське буття. Цим підкреслюється проміжний, несамостійний характер людського існування, його залежність від "Іншого". Тривога, "відчуженість", "відчай", "провина" – поняття, які характеризують буття людини. Зважившись на щось, людина не може не усвідомлювати, що вона вибирає не тільки своє власне буття, а й бере у свої "попутки" все людство. Отже, вона не може не відчувати почуття відповідальності і тривоги. "Відчуженість" характеризує людину, яка відмовилася від Бога: "якщо Бога немає, то все дозволено". Вона сама творить своє життя і відповідає за все те, що робить. "Відчай" означає, що ми можемо брати до уваги лише те, що залежить від нашої волі. Людина вільна і життя таке, яким вона його хоче бачити. Потрібно лише зрозуміти, що значення мають дії і їх результати, а не наміри.

Екзистенціалізм був дуже популярний в Європі після Другої світової війни, надав стимулюючий вплив на філософію. Свідченням суспільного визнання цього напрямку може служити те, що провідні його автори - А. Камю і Ж. П. Сартр були удостоєні Нобелівських премій. Сьогодні ж екзистенціалізму не приділяється достатньої уваги, на яку він заслуговує.

Список використаних джерел:

1. Історія філософії : Навч. посіб. / Л. В. Сторіжко ; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. – К. : Фенікс, 2012. – 160 с.
2. Посткласическая западная философия [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.filosofio.ru/postklassicheskaya-zapadnaya-filosofiya/ekzistentsializm.html>.
3. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм - це гуманізм // Сутінки богів. - М.: Політвидав, 1989.
4. Філософія ХХ століття: Навчальний посібник. - М.: ціно товариства "Знання" Росії, 1997.

ПРОТИ ВСІХ ЗАКОНІВ ВСЕСВІТУ

Абсолютна більшість громадян планують або мріють змінити власне життя, але внутрішньо ще не готові зробити перший крок та поставити хрест на сьогодні, яке міцно полонить, сковує та виснажує енергію й сутнісні сили кожного-багатьох-всіх. Рішуча зміна ситуації вимагає не тільки часу та підготовки, але й відповідної сили духу, існування певних умов. Ніхто не має права вимагати від звичайної людини подвигу і самопожертви: ніхто, крім самої людини. До усвідомлення необхідності кардинальних змін та рішучих вчинків люди приходять самі, ламаючи ілюзії в своєму світогляді, відпрацьовуючи механізми визначення, запобігання та знищення перетворених форм. це боляче та виснажує, але іншого шляху немає. тому й вчинок, результатом якого є по-дія та наступна зміна буття.

Сучасне суспільство нагадує дві частини пасажирів одного авіалайнера: перша вірить, але не вміє, а друга вміє, але не вірить у власні сили та спромоги. Більш того, та частина, яка вірить, не хоче примислювати реальність, тому що боїться усвідомити «в кабіні пілота нікого немає»! Інша – не хоче займати відповідне місце пілотів та врятувати ситуацію... по різних причинах. Результат єдиний – розірвання діалектичного взаємопроникнення повноважень та обов'язків у діалектичній єдності відповідальності. далі – формування прошарку, а потому й царини тотальної безвідповідальності кожного-багатьох-всіх.

Страхи не знає тільки божевільний. Майбутнього в такому світі у суспільства немає. Як і коли відбудеться саморуйнація чи самознищення, раніше чи пізніше, до або після чергової «кризи кризового способу буття» (Б.В.Новіков) – результат один. Наближення хаосу державного, а потому й суспільного розпаду не вибирає жертву за соціальною, матеріальною або національною ознакою – перед ним усі рівні. Багато з нас вже мертві, тільки ще не розуміють цього: мертві «всередині», бо зруйновані внутрішні чинники самодіяльності, знищено творчий потенціал...

Проблема нашого суспільства в тому, що ми дуже переоцінюємо власне життя, і недооцінюємо життя інших. За знанням про вартість людського життя краще звернутися до Дж. Лондона – у нього про це сказано краще. А про сутність людського життя в контексті поставання Людини-творця та в масштабі Всесвіту – до класиків самодіяльнісного та творчого підходів...

В реальності, поки я можу мислити – я роблю все, що в моїх силах і виходячи зі своїх можливостей. Хоча вже майже сто років як обґрунтовано перехід від «я мислю, отже існую» (Р.Декарт) в *індивідуальній реальності* до «я мислю, отже відбудовую життя» (О.Толстой) в *дійсності кожного-багатьох-всіх*.

Страх перед назрілими змінами тримає людей рівно до тих пір, поки він сильніше ненависті до власного стану, стану духовного зубожіння й сутнісного скініння. Стояти на колінах можна перед силою, можна перед розумом. Хоча коли це розум, то на колінах стояти – самоприниження: треба намагатися стати врівень. Коли сила – необхідно теж піднятися, а інакше це боягузтво.

Але стояти на колінах перед брехнею, підлістю, гидотою, дурістю, жадібністю і невіглаством – багаторазово принизливо. Бо принижує сутнісне в людині – людину-творця, його Рід, людяність як унікальну сутність і людство як універсальну форму становлення цієї сутності. Бо це проти всіх законів Всесвіту, законів відтворення життя.

Сидоришина І. В.

2 курс, ФММ, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Процко С. А.

Вик., кафедри філософії, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІСНУВАННЯ РЕЛІГІЇ ТА БОГА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність. В сучасному світі питання взаємовідносин релігії та корисливого суспільства, використання духовного з метою покращення морального та психологічного клімату у молоді та нашого майбутнього покоління є найбільш актуальною проблемою. Пошук відповідей на питання щодо релігії та Бога в сучасному світі залишається досі не розкритим. Має мати місце спрямування людства до своїх релігійних першооснов, щоб зменшити вірогідність протистоянь на ґрунті релігійних поглядів.

Постановка проблеми. На положення релігії в сьогodнішньому суспільстві вирішальну дію надають дві головні сили сучасності - наука і соціальний вплив. Виявилося, що і науково-технічний розвиток, і соціальна динаміка в сучасному суспільстві призводять до непередбачуваних для релігії наслідків: руйнуючи традиційні встановлення, вони часом відмикають для неї і нові двері. Питання про те, посилюється або слабшає віра, вимагає детального аналізу. Якщо ставити питання глобально, а не стосовно якоїсь конкретної релігії в якомусь окремому регіоні, то можна лише спробувати прослідкувати ту тенденцію, яка проявляється у сучасному середовищі.

Результати досліджень. Найбільш повне уявлення, найміцніший стержень релігія знайшла в бутті людини. Відсутня будь-яка людина, за словами Гегеля, яка б була абсолютно без релігійних почуттів незалежно від форми прояву, оскільки кожен майже на генетичному рівні пов'язаний з релігією. На думку Е. Фромма, немає такої людини, яка б не відчувала потреби в релігії[2]. Проте з опитуванням Gallup International, яка налічує понад 50 000 чоловік в 57 країнах, число осіб, які стверджують, що вони є релігійними, знизилася з 77% до 68% в період з 2005 по 2011 рік, тоді як ті, хто був ідентифікований як атеїст, виростили на 3%, що оцінюється в світі частка непохитних невіруючих до 13%. Але така ситуація може змінитися за лічені роки. Сьогодні, через страх і горе, що спіткало країну, а саме ситуація на сході, віруючі люди стають все більш активними і їх кількість росте. Досить часто якраз релігія виступає стимулятором захисту життя і миру на нашій планеті

Техніка є невід'ємною складовою людського існування і нині вона перебудовує людину і її уявлення. Якщо раптом зникла б техніка й технології, зникло б і людство. З цього можна сформулювати твердження, що техніка існує поряд із релігією. Тому не можна виключати їх взаємного впливу одна на одну. Але якщо релігія, духовність, віра облагороджують людство, то подальший неконтрольований, розвиток техніки та науки, яка виокремилася з релігії з метою забезпечення практичних потреб людини і критики релігії, може призвести навіть до зникнення цивілізації на нашій планеті.

Висновки: місце релігії та Бога в сучасному світі досить неоднозначне, і дати оцінку ролі, можливості і перспективи однозначно і точно просто неможливо. Впевнено можна сказати тільки те, що характерним і закономірним для сучасного суспільства та майбутнього покоління процесом є розвиток секуляризації свідомості, в результаті якої

релігія втрачає свій колишній вплив на життя людства загалом і особистості окремо. Однак секуляризація визначає лише загальну тенденцію, яка не виключає можливості посилення позицій релігії під впливом сприятливих для неї чинників. Весь досвід ХХ ст. показав неспроможність остаточних і одноголосних передбачень щодо подальших перспектив релігії та Бога: або її неминучого зникнення, або прийдешнього відродження минулої могутності. Сьогодні можна з впевненістю сказати, що релігія відіграє вагомую роль в житті суспільства і що вона зазнає відчутні і незворотні зміни.[1]

Список використаних джерел:

1. Гараджа В. И. Религиеведение [Електронний ресурс] / В. Гараджа – Режим доступу до ресурсу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Garadg/_15.php.
2. Поняття і проблемна сфера філософії релігії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5214/45/>.

Кравчук Ж. В.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Петрова С.О., вик., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ

У цілому, мову прийнято розглядати як систему знаків, яка слугує засобом комунікації, вираження і мислення. Завдяки мові в людей з'явилася можливість пізнавати світ без «наочного зображення», адже мова є своєрідним сховищем світобачення кожного. За допомогою мови відбувається характерна тільки людині передача та поширення особистого досвіду, усталених традицій і певних норм. З цього приводу Людвіг Вітгенштейн, визначний мислитель ХХ століття стверджував: «Межі моєї мови означають межі мого світу» [1, ст. 77]. Тобто навіть з повною згодою із власним глуздом, ми нікуди від мови не втечемо, бо неможливо втекти ні від себе, ні від світу. Нехай ми вивчили мову іншої країни і володіємо нею, то однаково не зрозуміємо її людей. Бо мова є не тільки засобом вираження думки, а й оригінальним способом мислення, своєрідним методом пізнання навколишньої дійсності. Іншими словами, мова конструє локальний прототип глобального Всесвіту.

Розвиток світогляду продовжується протягом всього життя людини, адже є безперервним процесом у зв'язку з освоєнням людиною нових соціальних ролей чи здобуттям знань та вмінь. З цього випливає, що й мовне поле, яке супроводжує людину протягом її життя не залишається однорідним сталим, а постійно змінюється й урізноманітнюється. Світогляд – це не лише певна система поглядів та принципів, які визначають наш світ, а й ціннісні орієнтації і засади, в якій реальному світові протиставляється світ ідеалів, мрій, сподівань та бажане буття. Мова, яка пронизує всі сфери буття людини, найповніше виражає світоглядні орієнтації особистості.

Виникають філософські напрями: «Філософія мови» та «Лінгвістична філософія». У цих філософських течіях досліджуються проблеми того, як структури мови перетворюють думку, а думка, будучи невід'ємною частиною мови, починає жити за законами мови і тим самим відривається від дійсності, тобто наділяється абстрактними поняттями, властивостями або ідеями.

Едвард Сепір зазначав: «Факти свідчать на користь того, що уявлення про «реальний світ» значною мірою базуються на мовних нормах даного суспільства. Не існує двох настільки тотожних мов, щоб їх можна було вважати вираженням однієї і тієї ж соціально-історичної дійсності. Буттєві формати, в яких існують різні суспільства, – це окремі світи, а не один світ, який використовує різні позначення» [2, с. 67]. Іншими словами, між мовою та світоглядною дійсністю існує чіткий корелятивно-ідентифікаційний взаємозв'язок.

Таким чином, розглянувши проблеми світогляду мови, можна зробити висновок, що мові і свідомості властивий нерозривний зв'язок. Саме завдяки мові, відбувається адекватне вираження мислення і світогляду людини, адже мова – це інструмент думки.

Список використаних джерел:

1. Вітгенштейн Л. Tractatus Logico-philosophicus // Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995. – 311 с.
2. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. – М.: Просвещение, 1979. – 416 с.

Нагнибіда В. В.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Петрова С.О., вик., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФІЛОСОФІЯ МОВИ Ф. ДЕ СОССЮРА ТА Л. ВІТГЕНШТЕЙНА

Філософія мови тісно пов'язана з багатьма сучасними науковими дослідженнями зокрема тими, що порушують питання пізнання, розуміння, свідомості, ролі мови в культурі. Для прикладу, можна виділити такі як прагматизм, структуралізм, психоаналіз, герменевтика, постмодернізм та багато інших. Неабияке значення сучасні дослідники надають саме взаємозв'язку філософії мови, логіки та лінгвістики. Ми пропонуємо розглянути наукові доробки двох вчених, які, беззаперечно, зробили неоціненний внесок у дослідження та вивчення мовних особливостей, а також у філософське бачення її ролі.

Фердінанд де Соссюр (1857-1913), швейцарський лінгвіст, чий вчення слугували підґрунтям для розвитку сучасної філософії мови, вважав питання розрізнення мови і мовлення надзвичайно важливим. Він зазначав, що мовленнєва діяльність має два аспекти: соціальний та індивідуальний. Соціальний – являє собою саме мову, в той час як індивідуальний представлений мовленням, оскільки обмін думками, почуттями та інформацією завжди здійснюється індивідуально. В той час як мова є інструментом пізнання та реалізації мовленнєвого акту.

Неабиякої уваги заслуговують наукові твердження Соссюра про зв'язок мови та мислення. Науковець говорить: «Мову можна порівняти з аркушем паперу. Думка – це її лицевий бік, а звук - зворотний; не можна розрізати лицевий бік, не розрізавши й зворотний. Так і в мові не можна відокремити ні думку від звуку, ні звук від думки; цього можна досягти лише шляхом абстракції.» [1, с.145] І вже у ХХ ст. головні положення Соссюра були ретельно вивчені та розтлумачені представниками структуралізму, які вбачали в них ключ до вивчення феноменів у соціології, етнології й міфології.

Що ж стосується Людвіга Вітгенштайна, австро-англійського філософа, одного із засновників аналітичної філософії, то він є найяскравішим мислителем ХХ ст. Розв'язання мовних питань, на відміну від Соссюра, здійснювалося Вітгенштайном лише

філософським шляхом. Філософ твердо переконаний: усі наші знання про світ та своє ставлення до нього ми виражаємо мовою. Можна чітко прослідкувати те, що філософ намагається встановити відповідність між висловлюванням та дійсністю, тобто зробити мову досить прозорою. Підтвердженням можуть слугувати рядки з його праці «Логіко-філософський трактат», де автор зазначає: «Те, що взагалі може бути сказано, може бути сказано ясно, про те ж, про що сказати неможливо, про те слід мовчати». [2, с.34] Ось чому одне із завдань філософії для вченого полягало саме у визначенні границь мови, адже, на думку філософа, чітке розуміння сказаного і є тим самим розумінням мови.

Тож виникає питання... Що може філософія дати людині? Одна з відповідей. Філософія допомагає оволодіти певною «технікою» користування мовою та досягнути глибини бачення її ролі.

Узагальнюючи викладене, хочеться наголосити на тому, що мовні проблеми та взаємодія філософії мови з багатьма сучасними науковими рухами залишається актуальною темою й нині. Вплив на мову мають багато чинників (політичне напруження, економічні негаразди та ін.) і саме філософська методологія дозволяє розглянути їх в цілісності.

Список використаних джерел:

1. Витгенштейн Л. Логико-філософський трактат//Витгенштейн Л. Філософские работы. Часть I. М., 1994.
2. Фердинанд де Соссюр «Труды по языкознанию», 1977.

Михалюк І. В.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Петрова С.О., вик., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВПЛИВ ФІЛОСОФІЇ БУДЕННОЇ МОВИ ЛЮДВІГА ВІТГЕНШТЕЙНА НА СУЧАСНУ ФІЛОЛОГІЮ

Філософія буденної мови (лінгвістична філософія) — філософський напрям, який зосереджує свою увагу на аналізі буденної мови. Він виникає в Англії в 1950-ті роки під впливом ідей «пізнього» Вітгенштейна. Теоретичні основи філософії буденної мови викладені у «Філософських дослідженнях» Вітгенштейна. [1, с.93]

Відповідно до концепції пізнього Вітгенштейна, мова розглядалася як складова цілеспрямованої та регламентованої діяльності людини. На думку Вітгенштейна, мова — це знаряддя, призначене для досягнення певної мети. Можуть існувати мови, які слугують для досягнення лише певних цілей (наприклад, «наказова мова»). Вітгенштейн ввів поняття «мовної гри», яке визначає мову, як систему умовних правил, в якій безпосередньо бере участь промовець, а також передбачає поєднання мови і дії. Такі ігри в концепції Вітгенштейна виступають найпростішими засобами вжитку мови. Вони являють собою взаємопереплетіння різних форм людської активності. Для людини вони постають як форми її життя, в які вона занурюється і правил яких вона дотримується. Ключовим терміном концепції пізнього Вітгенштейна вважають слово «використання». Починаючи з досліджень цього філософа, мова розглядається в її взаємодії з реакціями на

мовні висловлювання, з поведінкою людей, що говорять. Л. Вітгенштейн зазначає, що замість виявлення чогось спільного для всіх явищ, які ми називаємо одним й тим самим словом, слід розуміти що ці явища не мають між собою нічого спільного. Ця заява має фундаментальне значення для лінгвістичної філософії.

Ідеї філософії буденної мови Вітгенштейна спиралися на вивчення двох типів мови — звичайного (буденного) діалогу та практичного міркування (послідовного мислення, при якому не допускаються протиріччя в міркуваннях). Вивчаючи повсякденну мову в дії і як дію, філософія буденної мови внесла в коло своїх інтересів мету комунікації та ситуативні умови. Філософські розробки стали поштовхом для подальших досліджень філософії повсякденної мови в області прагматики — розділу лінгвістики і семіотики, який вивчає, яким чином контекст вносить свій внесок у зміст. Результатами таких досліджень стали: теорія мовних актів (Остін, Серль), виявлення «принципу взаємодії», «принципу ввічливості». Поняття імплікатури мови (Грайс) — тобто логічних зв'язків, що дозволяють за допомогою знання правил комунікації визначити контекстуально обумовлений сенс висловлювання, а також виявлення «концептуальної схеми» мови і поняття (Я. Стросон) були сприйняті і розвинені сучасною лінгвістичною прагматикою, соціолінгвістикою — наукою, що вивчає питання, пов'язані із суспільною природою мови, її громадськими функціями, механізмом впливу соціальних чинників на мову та її роль в житті суспільства, риторикою — наукою, що вивчає методіку творення тексту, визначає його структуру, найпридатнішу для зрозумілого викладення думки. Також такі дослідження принесли низку результатів, що стосуються зв'язків між значенням слова і комунікативними функціями висловлювання, текстових функцій груп слів (Ноуелл-Сміт), прагматичної структури тексту та ін.

Таким чином, ми бачимо, що філософські надбання мають практичне значення для розвитку інших галузей. Вони стали поштовхом для розвитку сучасної філології, зокрема лінгвістичної прагматики, соціолінгвістики та риторики.

Список використаних джерел:

1. Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. - Київ: Основи, 1995.
2. Москалик В. В. Лінгвістична філософія: трансформація предмету дослідження лінгвістичної філософії [Електронний ресурс] / В. В. Москалик // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://papers.univ.kiev.ua/1/filosofija_politologija/articles/moskalyk-v-v-the-linguistic-philosophy-the-transformation-of-the-research-subj_17113.pdf.

Гоголева Д. В.
2 курс, ФАКС КПІ ім.Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Колотило М. О., канд.філософ. наук, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФЕНОМЕНИ ВІЙНИ І МИРУ В ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ

І. КАНТА ТА К. КЛАУЗЕВІЦА

На рубежі XVIII-XIX століть були написані дві праці, кожна з яких продемонструвала особисту точку зору щодо взаємин соціальних феноменів війни і миру, а також здійснила власний прогноз щодо їх перспектив на кілька майбутніх століть. Мова йде про трактат Іммануїла Канта «До вічного миру» [1], опублікований в 1795 році, і про книгу пруського офіцера Карла Клаузевіца [2], «Про війну», надруковану в 1832 році вже після смерті автора.

В обох працях автори аналізують головні причини війни, і їх погляди, варто зазначити, суттєво різняться. Згідно з Кантом, війна – це пережиток «природного», первісного, нецивілізованого стану суспільства: якщо в цивілізованому «договірному» суспільстві тяжби між різними державами вирішуються в суді (зокрема, міжнародному), то в разі війни вони стверджують свою правоту за допомогою сили, і правий виявляється то, хто переміг у війні.

З точки зору «стратегії», про яку пише Клаузевіц, війна є природним продовженням політики: якщо в мирних умовах сторони будують свої відносини дипломатичним шляхом, то в разі війни в дію вступає збройна сила, що також є природним суспільним явищем.

На думку пруського офіцера, є одна корінна обставина, що відрізняє війну від миру: якщо «мир» як форма взаємин різних держав накладає різні обмеження на застосування сили (хоча в чому полягають ці обмеження, Клаузевіц прямо не вказує), то «війна» всі ці обмеження знімає, в тому числі щодо максимуму застосування цієї сили. Натомість позиція Канта щодо «обмежень» війни принципово інша: оскільки сама війна є неправовим актом, обмеження повинні накладатися не на дії воюючих сторін в процесі війни, а безпосередньо на саму війну.

Попри глобальні відмінності в інтерпретації причин і способів ведення війни, існують аспекти, в яких обидва автори мають схожі точки зору. Стосовно союзницьких відносин в період військових дій І. Кант прямо вказує: «Великі союзи, укладені для війни, можуть за самою своєю природою вкрай рідко здійснюватися і ще рідше бути вдалимими»[1]. К.Клаузевіц дотримується подібної точки зору: на його думку, такі союзи слід розглядати як «комерційну угоду» [2].

Німецький філософ стверджує можливість зникнення постійних армій; натомість пруський офіцер взагалі не обговорює це питання, оскільки для нього перемога у війні – це питання про те як полководцю перемогти у війні безвідносно до тієї військової сили, яку він має в своєму розпорядженні.

Таким чином, І. Кант і К. Клаузевіц демонструють різні, а часом і протилежні позиції в своїх оцінках війни і миру. Згідно з Кантом, війна як пережиток «природного стану» рано чи пізно повинна зникнути і поступитися «вічному миру», постійні армії повинні зникнути, і «дух співпраці» разом з «духом торгівлі» приведуть до того, що стан «вічного миру» буде встановлено раз і назавжди. Можна дійти висновку, що це позиція

дійсного філософа, водночас оптиміста і скептика.

Натомість Клаузевиц мислить як прагматик в рамках ХІХ століття: війна неминуча, світ кінцевий і тимчасовий, війна – природне продовження політики, якому не існує ніяких обмежень, і мир слід розглядати як прелюдію майбутньої війни. Жодного оптимізму чи песимізму Клаузевиц не демонструє назовні, він лише рефлексує, виходячи з реалій своєї власної історичної епохи.

Список використаних джерел:

1. Кант І. Соч.: в 6 томах / І. Кант. – М.: Мысль, 1963–1966. – 544 с.
2. Клаузевиц К. О войне / К. Клаузевиц. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: Terra Fantastica, 2002. Т.1,2. – 558 с;574 с.

Денисенко М. О.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н. О., викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ТЕОРІЯ ПАМ'ЯТІ ЗА АНРІ БЕРГСОНОМ

Анрі Бергсон є одним з основоположників гуманітарно-антропологічної філософії. Його праці є ланкою, що поєднує ХІХ й ХХ століття.

Французький філософ створює власну філософію зі схожими рисами концепції до Дільтея, Шпенглера та багатьох послідовників Ніцше, але Бергсон сам не належав до будь-якої зі шкіл. Його філософія базувалася на «переживанні життя» кожною людиною та усвідомленні цілісності життя зі світом, що дозволяє особистості реалізувати себе.

Людина як свідомо та творча особа, відчуває у собі напрям життєвого пориву. Творчість, за Бергсоном, це дар, що пов'язаний з ірраціональною інтуїцією, що насамперед є дарунком природи і належить лише обраним.

З іншої сторони, Бергсон різко протиставив інтелект до інтуїції, що робить неможливим свідоме пізнання як єдність обох критеріїв у їх взаємодоповнюваності. Якщо об'єктивно поглянути на чисту інтуїцію без аргументованості та логічності, то отримаємо невідому випадковість. Ці фактори роблять теорію Бергсона вразливою до критики.

Зі слів Бергсона, та чи інша сфера, яку досліджував філософ, не має великого значення, оскільки важливим є те, що мав на меті та зміг повідомити філософ. Бо творчість не є сукупністю факторів, вона неподільна та цілісна.

Природні інстинкти у чистому вигляді і являють собою інтуїцію. Сенс життя, трактуючи Бергсона, можна усвідомити лише за допомогою інтуїції, що підноситься як своєрідна симпатія і має доступ до унікальної сутності предмету через злиття з його природою. По-іншому це можна інтерпретувати як рефлексію життя, а саме пізнання інтуїцією самої себе.

Інтуїція, на відміну від інтелекту, розглядає світ як єдину систему. За Бергсоном, речей не існує. Це складно для усвідомлення інтелекту, але є простим і звичним для інтуїції.

Інтуїція не дана нам сама собою, для неї потрібно прикласти зусиль, а саме позбутися усього, що обмежує нашу свободу думки і тоді людина зможе наблизитися до сутності речей. Це дасть змогу пізнавати незрозуміле на перший погляд. Досягнувши

можливостей інтуїції, людина відкриває у собі новий світ та змогу дивитися на предмети по-іншому.

Найкращим виявом тривалості може слугувати пам'ять, оскільки минуле існує постійно в наших згадках. Бергсон стверджував, що минуле зберігається як сукупність механічних дій та у формі самостійних спогадів.

До першого типу відноситься спосіб запам'ятовування, що базується на кількісному повторенні певного явища, доки це не увійде в звичку. Фактично створюється налагоджений механізм, що дозволяє повторити раніше пророблену дію.

Другий вид, що і є істинною «пам'яттю», підноситься як спогади окремих випадків, що відразу асоціюються з якимось предметом чи датою. Що є суттєво відмінним від способу набуття звички, оскільки подія відбувається одноразово.

Теорії Бергсона про пам'ять та тривалість взаємопов'язані. Згідно з ідеями цієї теорії, наші спогади залишаються в пам'яті, таким чином живуть і зараз. Спогади – тепер є недійсними, а теперішнє – відбувається прямо в цей момент.

Тому благо, про яке розповідає філософ, насамперед являє рух заради подальшого руху. Таким чином, люди є рабами життєвої сили, що невблаганно стимулює їх слідувати власному інстинкту в життєвому циклі існування.

Сеник А.О.

2 курс ФЕЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Свідло Т. М., к. філос. н., доцент ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

НЕОБХІДНІСТЬ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Найважливіший чинник технічного прогресу, перетворення передбачення у дійсність, всебічний розвиток людських здібностей засобами пізнання - є наука. Вироблення прогресивного світогляду людства неможливе без передової науки, а практичне втілення цього способу усвідомлення неможливе без сучасної техніки. Основним критерієм науковості, тобто основною структурною одиницею наукового пізнання, є теорія, що систематизує передбачення, а філософія техніки розкриває сутність техніки, її специфіку, практичне втілення та наслідки технічного прогресу.

Чи є це парадигмою філософських тлумачень проблем науки і техніки?

Філософія науки та філософія техніки не повинні виходити за рамки розумного, а навпаки метаморфозно взаємно існувати, не захлиснувшись в емпіризмі - методі граблів та збитих колін, тут потрібне раціональне зерно передбачення.

Стрімкий розвиток мікроелектроніки і нанотехнологій безжально стирає грані між віртуальністю і реальністю. Це захоплює, поглинає, затягує... Захопившись, бездумно створивши своїм розумом і своїми руками штучний інтелект, ми створимо собі конкурента, який колонізує нашу планету Земля і не залишить на ній місця людству - і якраз тут місце здоровому аналізу, використанню набутих знань. Якраз час вступити в дію філософії науки і техніки, попередити небажані наслідки науково-технічного прогресу, тримати руку на пульсі. Революція в науці обумовлюється революцією в техніці, в інженерно-технічному мисленні. Формує філософську думку в цілому. Це рухає, спонукає.

Відомо, що реалізація будь якого глобального проекту потребує і наукового обґрунтування і філософського аналізу. Тут не може бути інакше, - бо не спрацює. Спеціалізовані знання в області математики чи фізики потребують філософського осмислення матеріалу, наукового дослідження у цій сфері. Тоді як технізація нашого життя неможлива без філософії техніки.

Нестримне прагнення людства проникнення в таємниці земного і позаземного буття – основний рушійний фактор науково-технічного прогресу. Він, як і наше сьогоднішнє, водночас несе в собі разючі протиріччя, об'єднуючи у часовому просторі не поєднане з точки зору нашого світосприйняття: час великих можливостей і великого творення - час війни, розрухи і тривоги; пріоритет сили – слабкість права; забагато байдужості – замало співчуття. Світ змінився. Міняємось і ми. Головне не втратити почуття Міри і Відповідальності перед майбутнім. Філософські аспекти проблем науки і техніки піднімаються на новий етап: досягаючи найбільшого – нашкодити найменше, щоб зберегти істину людського буття, - але це вже наступна тема для роздумів.

Кожемякін К.Д.

1 курс, ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Лабур О. В., к.і.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

КІБЕРНЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ І СВІТУ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.

Основним інформаційним простором в 21 ст. безперечно став Інтернет, тому з переходом в нову інформаційну еру такі поняття як *кібернетична та інформаційна безпека* набувають все нових значень. Усе, що було набуто суспільством перейшло у кіберпростір: фінансові й соціальні відносини, наукові знання, засоби масової інформації, так і злочинність, війни, тощо. Кібербезпека за останні двадцять років з кругів вузько професійних вийшла у масштаби світового значення і стала важливою складовою як особистої, так і національної безпеки. Таким чином, окрім фізичної безпеки виникла й абстрактна безпека, що призвело до нових викликів людства. Саме поняття кібербезпеки значно розширилося: виникла величезна кількість нових напрямів цієї діяльності, що потребує висококваліфікованих фахівців. Більшість передових держав на законодавчому рівні визнали це поняття і ввели стандарти якості, що обмежують доступ до певних ресурсів.

Якщо у кінці 80-х- 90-х рр. ціллю зловмисників були комунікаційні мережі, державні бази, комерційні підприємства, то починаючи з сер. 90-х рр. з поширенням персональних комп'ютерів, а згодом і високотехнологічних мобільних телефонів під загрозою опинилася кожна людина особисто. Через активне поширення інформації через мережу Інтернет, кіберзлочинцем може стати не тільки висококваліфікований спеціаліст комп'ютерних наук, а й пересічна людина, що просто може застосувати створений до неї алгоритм дій. Нові технології, такі як хмарні сервери та сховища, Internet of Things (IoT), криптовалюти, які виводять кіберпростір в новий формат, також стали зручною ціллю і засобами для зловмисників.

У 2009 р. стався переломний момент в сфері кібербезпеки. Вперше був виявлений і застосований вірус, який не тільки шкодив інформаційній базі, системі чи мережі, а й

виводив з ладу фізичне виробниче обладнання. Мова йдеться про вірус Stuxnet, що вивів з ладу іранські установки збагачення урану. Це призвело до затримки ядерної програми Ірану, як мінімум, на п'ять років. Враховуючи те, що операція була підготовлена розвідними службами США та Ізраїлю, можна впевнено сказати, що кіберпростір став й місцем для розвідки та саботажу.

З розгортанням злочинності в кіберпросторі виникло таке поняття як DeepWeb або DarkNet, що в реальному житті можна порівняти з «чорним» ринком. Це мережі, доступ в які суворо обмежений, де відбувається протизаконні дії, наприклад продаж конфіденційних даних, послуги з підробки документів, знаходження спільників для протиправних дій різного характеру, тощо. Мережа стала зручним способом для людей даного класу через можливість залишатися анонімним, тим самим уникати покарання.

Окрім технічного та програмного забезпечення, важливою складовою кібербезпеки залишається людина, що доволі часто виступає як слабка ланка системи. Використовуючи психологію людини (так звану соціальну інженерію), злочинці отримують доступ до закритої інформації. Саме тому володіти хоча б базовими знаннями в сфері кібербезпеки є необхідним, особливо для персоналу великих підприємств та людям з доступом до секретної інформації.

Аналізуючи звіти компаній з кібербезпеки можна пересвідчитися, що кількість і масовість кібератак щороку тільки зростає. Фінансування кібербезпеки як на приватному, так і на державному рівні також збільшується. Це робить її перспективною для розвитку й працевлаштування. Також, передові держави світу зацікавлені як в спеціалістах задля підтримки безпеки, так і для нанесення атак для поширення впливу на світовій арені. Очевидно, що в перспективі кібернетичний простір стане зброєю нового покоління і потребуватиме ефективних механізмів безпеки і систем захисту.

Мальцев Д. В.

1 курс, ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Лабур О.В., канд.іст.наук, доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРО НЕЙРОПОДІБНІ МЕРЕЖІ

Складно представити сучасний світ без цифрових обчислювальних машин, без комп'ютерної обробки інформації. Проте, далеко не всі традиційні комп'ютери можуть вирішувати завдання з неповними чи суперечливими вхідними даними. Тоді на допомогу приходять спеціалізовані комп'ютери, алгоритм дій яких побудований на нейромережевих технологіях. Їхньою відмінністю стає характер запам'ятовування інформації не в окремих елементах пам'яті, а в розділі зв'язків між нейронами. У випадку втрати одного чи більше зв'язків не відбувається збій системи в цілому і інформація не втрачається.

Але як же людство дійшло до створення таких машин? Які знадобилися для цього дослідження? Коли вперше людина почала активно досліджувати нейронні зв'язки? Чи були заперечення можливості їх застосування? Відповіді на ці питання криються в історії досліджень про нейроподібні мережі у XX столітті. Насамперед, потрібно усвідомити, що нейроподібна мережа – це максимально наближений штучний аналог біологічної мережі нейронів. По-друге, НМ пройшли доволі довгий шлях становлення і розвитку, уточнень

окремих процесів, розуміння зв'язаності між собою нейронних вузлів, особливості передачі сигналів.

Зародження перших теоретичних досліджень пов'язують із іменами Воррена Маккалоха та Уолтера Пітса. У 1943 р. вони розробили комп'ютерну модель нейронної мережі на основі математичних алгоритмів і теорії діяльності головного мозку. Головною їхньою заслугою стало припущення, що нейрони можна представити як пристрій із двійковими числами, де вхідна інформація може перетворитися у набір керувальних дій. Свою модель вони назвали «пороговою логікою». Дослідники припустили, що така мережа здатна не лише навчатися та розпізнавати образи, а й узагальнювати вхідну інформацію.

В подальшому дослідження розділилися на два наукові напрямки – дослідження біологічних процесів, що відбуваються в головному мозку, та вивчення нейронних мереж, як методу штучного інтелекту для вирішення різноманітних задач. В першому напрямку важливим стало відкриття т.зв. «Хеббового навчання» про характер з'єднання нейронів в головному мозку (Д. Хебб, 1949 р.). В другому – комп'ютерне моделювання нейронних мереж дослідниками Н. Рочестером, Дж. Холландом, Л. Хебітом, У. Дудою, Б. Фарлі, У. Кларком та Ф. Розенблаттом (1954-1957 рр.) [1].

З ім'ям останнього пов'язана історія створення перцептрону і його критика. На основі перцептрона (комп'ютерна модель сприйняття інформації мозком) був створений перший в світі нейрокомп'ютер «Марк-1». Але колишні сокурсники Ф. Розенблатта М. Мінський та С. Паперт видали працю «Перцептрони», де математично доказали про малу його спроможність та головні проблеми в дослідженнях НМ. Ця публічна суперечка вчених призвела до стагнації подальших досліджень. І лише в 1970-х рр. знову відбулися яскраві наукові відкриття, пов'язані із аналізом багатошарових нейронних мереж. Майже одночасно П. Вербос та А. Галушкін винаходять алгоритм зворотнього розповсюдження помилки для навчання у багатошарових перцептронів. Через рік Фукушіма представив когнітрон, що мала самоорганізуючу структуру. Але їхні дослідження не мали значного впливу на відродження досліджень. Тільки після досліджень про зворотній зв'язок в НМ Дж. Хопфілда та Т. Кохонена почався новий віток досліджень, який активно продовжується і нині [2].

Тож, історія досліджень показала про складний процес відкриттів НМ, тимчасової наукової стагнації, дискусійності окремих тем, потребі використання декількох методів для рішення, інтеграції і міждисциплінарності досліджень.

Список використаної літератури:

1. История возникновения нейронных сетей / Портал Искусственного Интеллекта [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://neuronus.com/history/5-istoriya-nejronnykh-setej.html> – Дата доступа: 10.04.18.
2. Нейроподобні методи ущільнення зображень / В.П. Майданюк, К.В. Кожем'яко, І.Р. Арсенюк // Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології. — 2009. — № 1 (17). — С. 37-38. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/32213>.

Пелипенко І.І.

2 курс, ФСП КПІ ім.Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В.,ст.в. , ФСП КПІ ім.Ігоря Сікорського

НОВІ ПІДХОДИ ВИВЧЕННЯ СУСПІЛЬСТВА

Соціально-економічні трансформації суспільства, спричинені нестримним розвитком технологій, видозмінюють функціонування соціальних інститутів, політичних систем та зв'язків, що виникають у соціумі. Сучасне суспільство Industry 4.0 досягнуло нового формату, яке потребує детального вивчення. Внаслідок стрімкого розвитку ІТ відбулось запровадження інноваційних методів соціологічного дослідження. Формування нової системи поглядів, плюралізм думок, відсутність єдиної ідеології спричинили наявність широкого спектру невідомих та незвіданих аспектів функціонування суспільства. Враховуючи динаміку та стрімкі темпи розвитку політичної, соціальної та економічної сфери виникла потреба у новій методології.

Перший фактор, що спричинив оновлення методології—це складність сучасного суспільства, що полягає в його багатоструктурності, мінливості та нестабільності соціальних процесів, внаслідок чого постала проблема в прогнозуванні майбутнього, адже навіть дослідження сьогодення, яке є досить хитким, не дає надійних результатів, з цього впливає наступна проблема з якої зіткнулись соціологи – швидке старіння інформації. Тобто другий фактор, який сприяє запровадженню новацій у методах дослідження суспільства, полягає в тому, що зібрана інформація швидко втрачає свою актуальність внаслідок високої динаміки різних соціально-економічних та політичних процесів.

Значна кількість соціологів вважають ефективним застосування декількох методів та підходів одразу, використання методу синергетики, що справді сприяє отриманню вищого результату та якості дослідження. Однак я вважаю, що сучасна соціологія потребує більш рішучих та оперативних змін. Враховуючи ступінь глобалізації сучасних суспільств, те, наскільки вони є залученими у світ технологій, потрібно застосовувати сучасні соціальні реалії та можливості. Соціологія має проникати у різні сфери суспільного життя, а особливо у цифровий простір.

Залученість членів суспільства в інтернет-мережу стрімко зростає, тому вивчення настроїв та думок, які панують в соціумі можна здійснювати внаслідок онлайн-тестування, відеотрансляцій, як один із засобів сучасного інтерв'ювання, або відеочатів, як прототип методу фокус-груп, аналіз профілів у соціальних мережах, на зміну традиційному аналізу документів, моніторинг даних та ін.

Саме використання інформаційних технологій дозволить дослідити сучасне суспільство, адже найкращий спосіб з'ясувати вплив інновацій на цінності, життєві орієнтири, погляди та настрої - це використання цих технологій як основного інструментарію дослідження.

Комп'ютерна соціологія як один з видів інноваційного підходу в соціологічній науці тільки набирає обертів, однак вже сьогодні комп'ютерінг відкриває нові можливості

соціології. Так за допомогою використання сучасних інформаційних технологій стає можливим проведення комп'ютерних експериментів, аналіз складних соціальних мереж, а також моделювання, уточнення, конструювання соціологічних теорій, проектування людської поведінки, використання штучного інтелекту для автоматизації соціологічних концепцій, інтеграція різних підходів в соціології та ін. Комп'ютерна соціологія - це свого роду революційний провів у науці, адже з'явилась унікальна можливість проводити якісний аналіз складних соціальних явищ, моделювати суспільні процеси, використовуючи при цьому поєднання різних методів та підходів.

Зважаючи на швидкі темпи розвитку суспільства виникає потреба у використанні сучасних технологій не лише для вивчення суспільства, але й для поширення отриманих результатів. Сучасність вимагає постійної комунікації від соціології, люди потребують оперативної інформації про те, що відбувається навколо, про настання змін та назрівання суспільних переворотів. Соціологія має вийти на новий рівень, адже внаслідок глобалізації виникає потреба в публічній та доступній науці. М. Буравой ще раніше робив заклик стосовно цього, він один з небагатьох наголошував на важливості залучення соціології у сфери людської життєдіяльності, вказував на те, що напрямок соціологічних досліджень має бути сконцентрований насамперед на хвилюючих та важливих темах для членів даного суспільства.

Тож варто робити акцент не лише на дослідженні сучасного суспільства Industry 4.0, вивченні його темпів розвитку, формуванні прогнозів, а й на вседоступності результатів та висновків досліджень. Завдяки використанню ІТ перетворення соціології з академічної науки на публічну не викличе особливих труднощів, а навпаки розширить можливості цієї науки, дозволить бути включеним у сучасний суспільний простір. Я вважаю, що такий зв'язок соціології із новітніми технологіями дозволить збільшити коло можливостей науки, як в емпіричному, так і теоретичному рівнях, а також надасть можливість людям мати доступ до суспільно важливої інформації, що сприятиме зміні соціальної, політичної, а також економічної ситуації на краще.

Список використаних джерел:

1. Кислова О. Н. Компьютерная социология : генезис и перспективы развития/ О. Н. Кислова. // 2011. – С. 20–25. [Електронний ресурс].—Режим доступа: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6410/2/Kyslova.pdf>
2. Мегрелішвілі М. О. Сучасне суспільство та деякі проблеми його дослідження / М. О. Мегрелішвілі // Грані. - 2013. - № 9. - С. 10-17. - [Електронний ресурс].—Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2013_9_4

Стефанович А.В.

2 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В., ст. викл. ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВПЛИВ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ НА ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

У даний час проблема конфліктів набула особливої актуальності, адже кількість воєнних конфліктів в усьому світі після завершення Другої світової війни досить сильно зросла. Поступово глобальні збройні конфлікти перетворюються із глобальних міждержавних на внутрішні в межах території однієї держави, що підтримуються ззовні іншими країнами. Так, за даними швейцарського інформаційного агентства IRIN 2017 року, у світі нараховується майже чотири десятки збройних конфліктів та війн, одна з яких триває в Україні [1].

Воєнний конфлікт – це серйозна проблема, що заважає нормальному функціонуванню держави: має руйнівний вплив не лише на економіку країни, яка веде війну, а й на екологію, суспільство в цілому.

Війна – гостра форма прояву соціальної небезпеки, адже це період, коли загострюються різні види відносин: політичних, соціальних, економічних, міждержавних тощо.

Держави, які мають воєнні конфлікти, зазнають не лише економічних, а й людських втрат. Сотні тисяч, а то й мільйони людей втягуються у воєнні протистояння, спостерігають за збройними конфліктами, живуть на неконтрольованих владою територіях або недалеко від зони бойових дій у постійному відчутті незахищеності, страху і стресу. Це сприяє явищу переміщення біженців, внутрішньої та зовнішньої міграції, що в найгіршому випадку призведе до гуманітарної катастрофи. Як приклад можна навести війну в Сирії, коли країни ЄС потерпали в наслідок великого напливу біженців. Також негативним фактором впливу воєнних конфліктів є демографічна проблема: такого роду сутички завжди супроводжуються загибеллю великої кількості людей, а високий рівень смертності призводить до скорочення чисельності населення, а в подальшому й до демографічної кризи. У свою ж чергу, безпека країн спирається на військову силу, яка пов'язана як із демографічним, так і з військовим та економічним потенціалом [2, с.122]. Загалом жертвами російського вторгнення в Україну з 14 квітня 2014 року до 15 серпня 2017 року УВКПЛ зафіксувало 34 766 жертв, пов'язаних з конфліктом, серед цивільного населення, українських військових та членів озброєних груп. Ця кількість включає 10 225 загиблих та 24 541 поранених [3, с.9].

Не менш важливим є й вплив на навколишнє середовище. Зараз суспільство досягло досить високого рівня технічного розвитку, що не виключає застосування таких технологій, що можуть призвести до екологічної катастрофи світового масштабу. Застосування ядерної, хімічної зброї, пожежі, викликані обстрілами, забруднення водою отруйними речовинами, в тому числі й хімічними, атмосферного повітря, знищення значних територій – родючих земель і лісів – це все ті фактори, що впливають на стан довкілля.

Отже, воєнні конфлікти – це загроза для існування людства. В результаті конфлікту відбувається порушення прав і свобод людей, негативна зміна у всіх сферах суспільно-економічного життя, що інколи призводить до анексії територій інших держав, втрати суверенітету.

Список використаних джерел:

1. Вавринюк А. Сучасні військові конфлікти та їх вплив на економіку й демографічні зміни в окремих країнах світу / Вавринюк А. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки - 2014. - № 11. – С. 121-125.
2. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні (16 травня – 15 серпня 2017 року) – 2017. – С.9.

Сокоренко А. С.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О., викладач ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У сучасному світі технології розвиваються дуже швидко. Перш за все, завдяки знанням. Знання має змогу породжувати нове знання і бути упровадженим у будь-яку сферу людської діяльності. Нові технології створюють нові можливості, нові горизонти для розвитку, а разом з ними й можливість автоматизувати людську працю. Автоматизація потенційно мала б змогу забезпечити скорочення робочих годин та вивільнити час для творчої діяльності. Здається що від нових технологій одні лише переваги. Та чи так все добре насправді?

Розглянемо детальніше автоматизацію. Автоматизація має сприяти підвищенню продуктивності праці, що веде до підвищення заробітних плат та підвищення зайнятості. У випадку коли попит на працю невеликий, то наслідком автоматизації може бути скорочення робочого дня. Така позитивна картина правдива лише в межах розвинених економік, але не показує наслідки технологічного розвитку таких країн у суспільствах з менш розвинутою економікою. Розглянемо що необхідно для заміни людської праці машинами. Необхідні кваліфіковані фахівці в достатній кількості які б обслуговували роботу таких машин. Також необхідно щоб витрати на придбання й обслуговування роботів були меншими ніж заробітні плати тих фахівців, яких машини мають замінити. Очевидно що лише країнам з достатньо розвинутою економікою є сенс проводити автоматизацію. В результаті різниця в розвитку між різними країнами постійно збільшується: одні вкладають в розвиток інформаційних технологій, інші не мають такої можливості тому користуються технологічними здобутками інших. Для менш розвинених країн, внаслідок розвитку технологій, існує загроза: новітні розробки здатні замінити дуже широкий спектр професій, це в свою чергу може залишити велику кількість людей без роботи.

Для України, як і для будь якої іншої країни з дещо відсталою економікою, важливо розвивати своє інформаційне суспільство, суспільство яке згодом зможе “генерувати” чималу кількість “нових знань”. А нові технології не можуть створюватися без нових знань. Наявність власних розвинених технологій дозволить не лише в значно меншій мірі залежати від інших країн, а й мати змогу експортувати ці технології, які особливо ціняться в сучасному інформаційному суспільстві.

Романюк М.О.

2 курс, ФСП КПІ ім. І. Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В., ст. викл., ФСП КПІ ім. І. Сікорського

ФЕНОМЕН ЖІНОЧОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

У сучасному світі, який розвивається щодня, важко прослідкувати за всіма змінами. Серед багатьох аспектів життя соціуму, перевтілень зазнає і роль жінки в суспільстві. На особливу увагу заслуговує те, яким чином жінки реалізують свій потенціал у політичній сфері, а саме як «обходять» чоловіків і займають лідерські позиції. Цим обумовлюється актуальність обраної теми.

Ще в первісному суспільстві відбувся розподіл обов'язків на чоловічі та жіночі: чоловіки повинні захищати свою сім'ю і піклуватися про те, щоб її членам було що їсти (це зумовлено наявністю більшої фізичної сили, ніж у жінок), жінки ж, у свою чергу, вимушені поратися по господарству, народжувати і рости дітей (зумовлено біологічною здатністю приносити нащадків). Однак з плином часу чоловіча фізична сила стала вже не такою необхідною для забезпечення сім'ї, адже з'явилися більш інтелектуальні професії, і жінки зрозуміли, що могли б «приміряти» чоловічу роль на себе. Протягом довгих років жіночої емансипації представниці так званої «слабкої» статі намагалися зрівняти свої права з правами чоловіків. Як наслідок – на сьогоднішній день оголошено рівність обох статей. Проте жінки все ще продовжують боротися зі стереотипами, упередженнями стосовно себе, особливо, коли прагнуть зайняти місце лідера.

Звісно, історія має приклади жінок, які попри існуючий «чоловічий» світ стали політичними лідерами. Це і княгиня Ольга, і Єлизавета I, і Катерина II, у більш пізній період історії – Маргарет Тетчер, Ангела Меркель й інші. Але це скоріше винятки, ніж правило – і в двадцять першому столітті в політиці більше чоловіків, ніж жінок. Якщо взяти до уваги склад нинішнього українського парламенту, то серед усіх депутатів Верховної Ради восьмого скликання жінки складають лише 12% (52 з 450). В порівнянні з іншими європейськими країнами, ця частка є достатньо несуттєвою: в німецькому Бундестазі – 48%, шведському Риксдазі – 47%, фінському парламенті – 42%, у Франції, Нідерландах і Данії – 39% [1]. Ці країни майже позбулися гендерної нерівності в політиці, але все одно чоловіки мають кількісну перевагу, а отже, і більший вплив на політичне життя своєї держави.

То чому існує така суттєва різниця в статевому розподілі депутатів парламентів у європейських країнах та Україні? Можливо, українське суспільство все ще залишається консервативним, традиційним, упередженим. А з іншого боку, право на життя має така думка, що українки не настільки зацікавлені в участі в політиці, як європейки. Можна припустити, що жінки самі вважають сім'ю найбільшою цінністю і не бачать шляху одночасного поєднання в собі ролей дружини, матері і політичного лідера. Це можна пояснити менталітетом української нації. Однак це лише припущення. Для того, щоб мати можливість робити обґрунтовані висновки, необхідно глибше дослідити ціннісні

орієнтації сучасних українок. Отже, це створює поле для проведення емпіричних соціологічних досліджень.

В умовах війни чоловіки мають перевагу перед жінками в здобутті й утриманні політичного лідерства: для того, щоб підтримати занепалий дух суспільства, лідер повинен скоріше володіти рисами воїна, тобто людини, яка переможе ворога і принесе мир на українські землі. Жінка ж як лідер краще проявить себе у мирний час, адже існуючі стереотипи жінки-господині, жінки-піклувальниці можна повернути на свою користь і в політиці. Отже, по завершенню війни жінки матимуть об'єктивно сприятливі умови для того, щоб проявити себе як успішний політичний лідер.

Список використаних джерел:

1. Жінки в українській політиці: статистика [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://prg.ua/zhinki-v-ukrayinskiy-polititsi-zyavilas-tsikava-statistika/>.

Половнікова Д.С.

2 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В., ст. викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВНУТРІШНІ ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У сучасних реаліях існує велика загроза для людства у розростанні воєнних конфліктів через збільшення кількості учасників в умовах глобалізації, розвиток економічних катастроф, негативні гуманітарні наслідки, що пов'язані зі збільшенням кількості переселенців. Воєнні конфлікти в наш час, на жаль, є актуальними і займають далеко не останнє місце у міжнародних відносинах. Проте рівень цих конфліктів змінився – наразі більш поширені внутрішні конфлікти, на відміну від тих, що були розповсюджені раніше. Відповідно до Програми даних зі збройних конфліктів Упсальського університету, близько 95% конфліктів мають внутрішній характер. Проте це не зменшує важливості їх впливу на міжнародні відносини. Світова практика показує, що збройні конфлікти піддаються впливу сил ззовні – військовому втручання інших держав та великих міжнародних організацій. Саме тому дана проблема потребує вирішення і є актуальною сьогодні.

На думку дослідниці М.О. Воротнюк, сучасні конфлікти продукуються у більшості випадків такими внутрішніми деструктивними чинниками, як сепаратизм, націоналізм, повстанські рухи, кримінальна злочинність, релігійні групи тощо. Такого роду фактори зменшують можливості швидкого врегулювання конфліктів. Тому однією з рис збройних конфліктів «нового покоління» є їх тривалість.

Внутрішні конфлікти прийнято поділяти на локальні та регіональні. Регіональні збройні конфлікти виникають через історичні, територіальні, економічні та політичні суперечності між різними країнами або певними організаціями чи угрупованнями в межах однієї країни. Початок такого конфлікту як правило раптовий, на нього витрачаються незначні засоби, його тривалість невелика. Ситуація загострюється у випадку відходу від розв'язання регіональних проблем і, таким чином, переростає у локальний воєнний конфлікт.

Отже у розвитку воєнних конфліктів проявляється тенденція до інтернаціоналізації. Тобто границі між внутрішніми та зовнішніми конфліктами стають все менш конкретними та відмінності все менш очевидними.

У світовій практиці існує два основних шляхи подолання збройних конфліктів: миротворчій та військово-силовий. Миротворчій шлях зазвичай базується на принципах, закладених значимими у світі міжнародними організаціями, такими як ООН, ОБСЄ тощо. Другий шлях – військово-силовий, що базується на примусовому встановленні миру, іноді з порушенням деяких міжнародно-визнаних норм та свобод.

Обидва з цих шляхів мають свої видимі недоліки: мирним шляхом іноді неможливо задовольнити обидві конфлікуючі сторони, а що стосується військово-силового шляху – то він не вирішує саму проблему врегулювання.

На мою думку, ідеальний шлях до вирішення конфлікту будь-якого рівня – вдале поєднання збройних та мирних шляхів розв'язання, але універсального рецепту вирішення конфліктів не існує – все залежить від умов їх розгортання. Отже, дуже важливо зробити правильний вибір, що буде не в останню чергу залежати від етапу вирішення, на якому знаходиться цей конфлікт та причини його виникнення. В умовах глобалізації вироблення шляху розв'язання конфлікту вимагає врахування великої кількості чинників впливу, тож ця проблема лише загострюється з плином часу, а потребує скорішого вирішення.

Список використаних джерел:

1. Луцишин Г. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації / Г. Луцишин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – №26. – С. 128-133.
2. Воротнюк М. Особливості міжнародних конфліктів пост-біполярного періоду / М. Воротнюк // Стратегічна панорама. – 2009. – № 4. – С. 41–44.

Морозюк Я.В.

Випускник-бакалавр, ММІ КПП ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Коломієць Т.В., к.філос.н.,доц., ФСП КПП ім. І.Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ МІСТА МЕГАПОЛІСА (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТІВ КПП ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО)

Адаптація соціальна — це процес і результат активного пристосування індивіда чи соціальної системи до умов нового або зміненого соціального середовища.[1] У теорії Т. Парсонса соціальна адаптація розглядається з точки зору інтеграції соціальної системи, забезпечення соціального порядку і тлумачиться як речовинно-енергетична взаємодія із зовнішнім середовищем, одна з функціональних умов існування соціальної системи поряд з інтеграцією, досягненням цілі та збереженням ціннісних взірців.[1] Представник структурного функціоналізму Р. Мертон класифікував типи поведінки людей і адаптації до суспільного життя за критеріями їх ставлення до суспільних цілей та соціально схвалюваних засобів їх досягнення, виділивши конформізм, ритуалізм, інновацію, ретризм і бунт.[1] Кардинальні зміни трансформаційних процесів протягом 90-х ХХ ст. активізували дослідження соціальної адаптації. Центральною стала проблема адаптації людини до кризових суспільних умов, змінного соціального середовища.[1] За

класифікацією Я. Щепанського, соціальна адаптація є чотириступеневим процесом, який охоплює психологічну переорієнтацію на основі цілеспрямованого конформізму, стадію взаємної терпимості, акомодатії (терпимість і вчинки) та асиміляції.[1] Основними цінностями жителів міста мегаполіса являються власний бізнес або кар'єра, наявність сучасної та технологічної нерухомості, техніки, звісно грошей для забезпечення високого рівня проживання.[3] Серед особливостей культури міста мегаполіса слід виділити швидкий темп повсякденного життя, висока щільність населення, висока насиченість матеріального та предметного середовища у місті, що і призводять до зростання агресії та конкуренції між людьми.[3] Тому соціальна адаптація студентів-першокурсників в умовах міста мегаполіса ускладнюється наявністю низки проблем, пов'язаних з особливостями урбанізації.

Виходячи із результатів особистих спостережень, отриманих в ході взаємодії зі студентами-першокурсниками в межах мого студентського кураторства протягом трьох років та допомогою у поселенні в студентські гуртожитки, трансформаційний період для студентів-першокурсників КПІ ім. Ігоря Сікорського розпочинається із періоду подачі документів, а соціальна адаптація – із періоду поселення у студентські гуртожитки для іногородніх студентів. Основним завданням для студентів-першокурсників являється намагання самостійно вирішувати всі проблеми, які з'являються в період навчання у ВНЗ. Із питанням соціальної адаптації молодь зіштовхується від періоду поселення в гуртожиток до захисту своєї дипломної роботи. Основні питання, які виникають у студентів КПІ імені Ігоря Сікорського в умовах трансформаційних процесів: адаптація особи в студентських гуртожитках; питання спілкування та товаришування із своїми одногрупниками та однолітками, налагодження спілкування в гендерних стосунках; питання спілкування із викладачами та адміністрацією ВНЗ; адаптація особистості в умовах жителів міста мегаполіса; перехід від домашніх умов проживання до самостійного проживання у гуртожитку та багато інших. Основним завданням для студентів-першокурсників являється навчитись розподіляти та регулювати свій час та визначення своїх пріоритетів для полегшення соціальної адаптації у ВНЗ. В умовах міста мегаполіса, що характеризується певними культурними нормами та поведінковими патернами, з'являється безліч новизни (великі торгово-розважальні центри, нічні заклади, місця розваги, заборонені для споживання речовини, які розповсюджуються незаконним шляхом та інше), яка, без правильного розуміння, може «затягнути у свої тенета». Студенти, які піддаються таким впливам та вчасно не усвідомлюють, що вони вступили до КПІ імені Ігоря Сікорського для отримання нових знань, отримання диплому, як правило, після першої сесії прощаються як із ВНЗ, так і із містом мегаполісом. Для полегшення адаптації для студентів у студентських гуртожитках та на факультетах потрібно проводити заходи щодо створення умов для визначення студентом свого першочергового завдання – формування себе як самостійної особистості.

Студенти КПІ імені Ігоря Сікорського являються майбутньою науковою елітою нашої країни, тому, перш за все, студенти-першокурсники повинні навчитись самостійно реалізовувати всі свої плани та навчитись проводити самостійну соціально-психологічну саморегуляцію своїх вчинків.

Список використаних джерел:

1. Адаптація соціальна. Що таке соціальна адаптація? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://gorodenok.com/адаптація-соціальна-що-таке-соціальн/>;
2. Адаптація студентів у ВНЗ: соціально-педагогічні проблеми. [Електронний ресурс] –

Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28086/>;

3. Марія Приходько, НОМО URBANUS. ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЯ У ВЕЛИКОМУ МІСТІ. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mega-polis.in.ua/homo-urbanus-osoblyvosti-zhyttya-u-velykomu-misti/>.

Стефанович К.В.

2 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В. старший викладач кафедри соціології

РАСИЗМ: ПРИЧИНИ ТА СПОСОБИ БОРОТЬБИ

Апогеєм та точкою концентрації усіх видів ксенофобії та расизму є антисемітизм. Існують два контексти антисемітизму – політичний (національно-історичний) та культурний (етнорасовий).

Перший пов'язаний зі сприйняттям тих чи інших етнічних, релігійних чи політичних спільнот як поневолювачів України та українців. Так, у XVII–XVIII ст. триада основних політичних ворогів українців складалася з поляків, католиків та «жидів». У ХХ ст. їх змінила триада комуністи, євреї, росіяни [1].

Наприклад, в Україні в лютому 2018 р. добре або дуже добре ставляться до Росії 45% українців, погано або дуже погано 38%, 17% не визначилися. В Росії добре або дуже добре ставляться до України 33% населення, погано або дуже погано 55%, 12% не визначилися. Ставлення українців до Росії суттєво залежить від регіону – на Заході позитивно ставляться до Росії 25%, в Центрі - 47%, на Півдні – 54%, на Сході – 58%. Ставлення населення України до Росії залишається кращим ніж ставлення населення Росії до України. Кількість позитивно налаштованих українців з грудня 2017 практично не змінилося, а кількість позитивно налаштованих до України росіян зросла з 28% до 33%) [2].

Етнорасовий пов'язаний з конкуренцією цивілізаційних моделей: традиційної моноетнічної та постмодерної полікультурної. Культурні та ментальні розбіжності між народами впливають на поведінку і реакції в особисто та суспільно значущих ситуаціях. Такі розбіжності у загальному випадку викликають певне соціальне дистанціювання. Розбудова полікультурного суспільства сучасного західного зразка в Україні неминуче приведе до появи потужної мусульманської спільноти, вихідців з країн Азії та Африки, які принесуть із собою вже нові форми антисемітизму.

В. Р. Нахманович досліджував особисті ознаки, що сприяють виникненню антисемітизму. Серед демографічних чинників значущим є вік: схильність до антисемітизму є у більшій частині молоді. Щодо соціальних чинників найважливішим виявився освітній. Чим нижчий рівень освіти, тим частіше є прояв антисемітизму. Це зрозуміло, адже освіта є ґрунтом для широкого кругозору та загальної толерантності [1, с.394].

Дослідник з'ясував вплив на рівень антисемітизму психологічного дискомфорту населення - незадоволеність особистим матеріальним і суспільним становищем, яке для певної частини людей стає поштовхом для пошуку винних, а не для розвитку власної культури і держави.

За останні роки, зважаючи на проблему поширення ксенофобних проявів в Україні, сформувався певні ініціативи та проекти, які мають на меті попередження та подолання не толерантного ставлення. Зокрема, частина ініціатив здійснюються переважно різними громадськими організаціями за підтримки міжнародної спільноти та міжнародного досвіду розв'язання проблеми ксенофобії та расизму.

Прикладом міжнародної організації та її представництва в Україні є «Ініціатива розмаїття» [5] (співзасновниками якої є Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні) – мережа, що об'єднує понад 50 організацій, зацікавлених у популяризації ідей розмаїття та протидії різним формам нетерпимості, включаючи расизм і ксенофобію. «Ініціатива розмаїття» виступає за захист людської гідності та добробут мігрантів, біженців і нетрадиційних меншин України.

Основні досягнення «Ініціативи розмаїття» полягають у тому, що:

- налагоджено координацію діяльності з Міністерством закордонних справ, Міністерством внутрішніх справ, Службою безпеки України та Державним комітетом у справах національностей та релігій;
- створено міжвідомчу робочу групу з питань протидії ксенофобії в Україні під керівництвом Державного комітету у справах національностей та релігій;
- 34 проекти НУО отримали фінансування від різних посольств;
- більш ніж 2000 осіб та організацій щомісяця отримують періодичне видання партнерської організації Східноєвропейського інституту розвитку «В одному човні»;
- розроблено соціальну рекламу щодо підтримки розмаїття, що виконана «Гудімов арт-проектом» для транслявання на «MTV-Україна» та на регіональних телеканалах.

Це є приклади того, що можна зробити, аби звернути увагу на проблему ксенофобії та расизму в Україні та попередити її поширення у суспільстві.

З одного боку, більшість ініціатив стосовно подолання ксенофобії та дискримінації в Україні є переважно не надто масштабними, тому не можуть охопити все суспільство. Необхідно розробляти державні програми зі впровадження толерантності у суспільстві, залучати інституції освіти та засоби масової інформації. Відділом політичних стратегій Інституту стратегічних досліджень в аналітичній записці «Запобігання проявам расизму, ксенофобії та нетерпимості в українському суспільстві» запропоновані наступні інституційні механізми боротьби з расизмом:

розглянути можливість створення нових інституційних структур з протидії проявам расизму, ксенофобії та нетерпимості;

внести зміни до статті 161 ККУ щодо: 1 - розширення суб'єктного складу жертв злочину (у чинній редакції вона стосується виключно громадян України); 2 – спростити можливість застосування статті 161 ККУ знявши положення щодо «умисності дій»;

прискорити подання Кабінету Міністрів України для внесення на розгляд Президентові України проекту «Стратегії боротьби з дискримінацією в Україні» та передбачити розробку Плану заходів з її реалізації;

розробити Закон України «Про захист від дискримінації» з урахуванням пропозицій громадських організацій.

На мою думку, необхідно розробити систему соціальних, педагогічних, пропагандистських, нормативно-правових та інших заходів, спрямованих на запобігання виникненню настроїв ксенофобії та расизму, а також попередження дій, які можуть цьому сприяти.

Список використаних джерел:

1. Розвиток і взаємодія єврейських громад на європейському просторі: монографія. – К.: 2017. – ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України.– 464 с. (Нахманович В.Р. Єврейське питання в Україні: ставлення населення С. 386-441)
2. Ставлення населення України до Росії та населення Росії до України Прес-реліз лютий 2018р. <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=754&page=1>
3. Міжнародна громадська організація Міжнародний рух «Міжнародна Амністія в Україні» // www.amnesty.org.ua
4. XenoDocuments. (Портал розроблено з метою відображення ситуації в сфері протидії расизму, ксенофобії та нетерпимості в Україні) Виконавець проекту: Міжнародна Амністія в Україні // <http://www.xenodocuments.org.ua> «Ініціатива розмаїття» <http://www.diversipedia.org.ua/>
5. UNITED for Intercultural Action – the European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees // www.unitedagaistracism.org

Клімова В. В.

2 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Макаренко Д.В., ст. викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ГЛОБАЛЬНІ КОНФЛІКТИ ТА ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Взагалі, що таке конфлікт? Конфлікт – це зіставлення протилежного, а саме поглядів, інтересів, в подальшому із загостренням ситуації. Коли ми говоримо про глобальні конфлікти, то це значить ми говоримо про інтереси не окремих людей, а всього людства. Глобальні конфлікти несуть загрозу всьому живому.

Сьогодні ж людство натрапило на дорогу виникнення глобальних конфліктів, які можуть перерости в екологічну катастрофу або ж третю світову війну.

Якщо згадати середину ХХ століття, коли розвиток науки та техніки почав набирати значних обертів, що значно розширило людські можливості втручання в природу і змінило принципи соціальної взаємодії людей, їх духовну культуру, то можна сказати, що саме в той період почалося розширення меж глобальних конфліктів. І саме в цей час почали проявлятися проблеми, які несуть загрозу розвитку як живої так і неживої природи.

Глобальні конфлікти включають в себе ряд проблем: політичні, екологічні, демографічні, економічні та соціальні.

В людині закладено таке поняття як підпорядкування, а саме підпорядкування слабших. На міжнародній політичній арені також існує підпорядкування того, хто слабший. Мова йде про слаборозвинені країни. Вони намагаються протистояти вищим, що викликає руйнування цінностей того чи іншого суспільства, або ще гірше наслідком стають війни. Політичні проблеми також супроводжуються недотриманням вимог міжнародного права, в якому закладені механізми, які супроводять захист інтересів держав. Ведення переговорів; економічні, правові санкції найбільш ефективний спосіб залагодження конфліктів. Взявши для прикладу ситуацію на території України я вирішила знайти дані опитувань щодо окупованого Донбасу. Центр соціологічних досліджень «SOCIS» провело опитування по всій території України. Вибірка склала 20

000 осіб, 60% респондентів без всяких роздумів відповіли, що такі конфлікти треба вирішувати тільки політико-демократичним шляхом і ніяк інакше. А 12% від загальної кількості були за «повернення силою». Це і свідчить, що переговори це єдиний вихід на порятунок.

Щодо екологічних глобальних конфліктів, то можна сказати, через своє втручання в біосферу, людина, сама того не розуміючи, може викликати екологічну кризу. Не раз доводилося чути про регіони нашої планети, де катастрофічна нестача води. Така ситуація розповсюджується, і вже зачепила не один куток світу. Через своє недбале ставлення до навколишнього середовища, люди руйнують не тільки свій світ, а й світ інших. Їх діяльність призводить до зникнення тварин і рослин.

Винуватцем глобальних конфліктів можна назвати людину, через свою необдуманість, неконтрольованість вона вдається до методів, які гублять все. Тому можна виокремити чинники, які дозволять врегулювати проблему: мирне існування; демографічна безпека; підтримка слаборозвинених країн; розвиток екологічної культури; усвідомлення всієї суті науково-технічного прогресу, а саме його наслідків. Людство має зрозуміти всю руйнівну силу глобального конфлікту. Всім відомий Всесвітній потоп, приклад того, як може бути покаране людське зло.

Щоб якось врегулювати глобальні конфлікти, на мою думку, слід звернутися до міждисциплінарного підходу Володимира Вернадського, в якому слід поєднувати всі свої знання (політичні, економічні, філософські). Вчений казав: «Людина повинна мислити планетарно, між людьми повинна бути рівність». Якщо буде виконуватися ця засада, то можна уникнути ситуацій, які призведуть до масштабного руйнування планети.

Куровська Г.В.

5 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

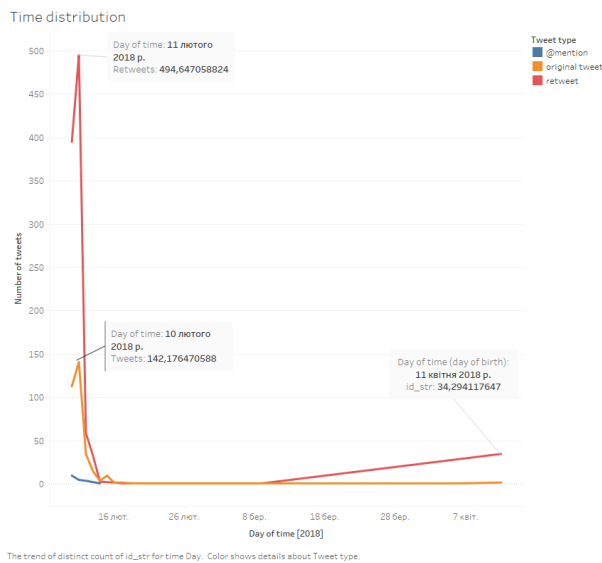
Коломієць Т.В. к.ф.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

РОЛЬ НОВИХ МЕДІА У ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЬ ПАМ'ЯТІ

Медіа є важливим чинником формування образів та колективної пам'яті. Формування колективної пам'яті та колективного «запам'ятовування» відбувається із переходом новини у «новинний потік», що визначає перехід від короткотривалої пам'яті – «сенсації» у медіа-дискурсі до довготривалої тематики та тематичності.[1] Змінюючись від особистісного до безособистісного пам'ятання, механізми творення колективної пам'яті включають певного інституціоналізованого посередника, котрим виступають медіа. За П. Нора, спільноти «органічної пам'яті» замінюються на «місця пам'яті», що не є суто фізичними просторами, а натомість абстрактними «reference points», котрими можуть виступати харизматичні лідери, інтерпретації, дати, свята тощо.[1] Роль сучасних медіа можна розглядати як формування таких своєрідних «місць пам'яті» та надання їм символічного змісту та ідеологічного забарвлення. Важливим у цьому аспекті є зміна й самої медіа-комунікації, що відображається, насамперед, у появі так званих «нових медіа», що змінюють формат взаємодії джерела повідомлення і його одержувача. Так, певні формати медіа надають рівні «майданчики для висловлювання» як для інституційних медіа-джерел, так і для тих, хто у звичному форматі комунікування виконував би роль читача. Такими джерелами, передусім, є соціальні медіа, де

генерування контенту відбувається багатьма категоріями користувачів (медіа агенції та видання, представництва офіційних органів та осіб, лідери думок, «рядові» користувачі). Таким чином, послуговуючись термінологією Н. Лумана можна зазначити, що медіа-комунікації, внутрішньосистемно, втрачаючи форму переходять до стану медіа субстрату, тобто переходять від стану «жорсткого зчеплення» елементів, переходять до стану «вільного зв'язування» [2]. У процесі зчеплення-розчеплення, інтеграція задає форму, тоді як медіум (медійний субстрат) має властивості збиратись і розпадатись. [2] Прикладом такого можуть слугувати комунікаційні акти у соціальних мережах: їм присутня неконтрольованість та швидкість появи-зникнення тематичних груп (яскравим прикладом можуть слугувати теми у соціальній медіа-платформі Twitter, що мають здатність швидко поєднуватись та комунікувати навколо тем, промаркованих ключовими словами – хештегами). Яким же є потенціал та роль нових медіа у створенні «місць пам'яті» та меморіалізації образів та створенні «історичної постаті»?

Для аналізу було взято репрезентацію новини про смерть українського філософа, директора Інституту філософії НАНУ Мирослава Поповича (10 лютого 2018 року) у соціальній мережі Twitter.¹ Фігуру М. Поповича називають одним із моральних авторитетів незалежної України і саме його постать може розглядатись як важливий символ для формування колективної ідентичності українців. Аналіз часового патерну комунікативних актів показує, що для твіттер-спільноти ця подія не перетворилась у тему, про що свідчить різкий спад кількості поширень та оригінальних повідомлень після дати поховання знакової особи (13 лютого). Проте, можна спостерігати згадки про філософа та їх поширення в переддень його народження (12 квітня).

The trend of distinct count of id_str for time Day. Color shows details about Tweet type.

рис. 1 розподіл оригінальних повідомлень, поширень та відповідей за часом

Найбільш поширювані повідомлення зі звісткою про смерть М. Поповича, є повідомленнями з офіційного акаунту Президента, міністра закордонних справ, Прем'єр-міністра та низки акаунтів інформаційних агенцій. Загалом, серед 1376 повідомлень та поширень - 852 (тобто 62%) належать поширенням повідомлень 20ти облікових записів. Серед них, 263 - поширення допису Президента.

Отже, говорячи про твіттер як соціальну медіаплатформу, що має формат

¹ Масив для аналізу склали 1376 твітер повідомлень за пошуковим запитом “Мирослав Попович” за період 10.02.18 - 15.04.18

поширювальних, можна у її функціонуванні можна помітити деякі риси символічно генералізованого медіа як-от централізація та підлаштування під медіапростір (у даному випадку мова йде про співставлення із представленістю у дискурсі інших медіа), що, в свою чергу, результує у зближенні медіа субстрату з формою у контексті меморіалізації історичної постаті. Як бачимо, звістка про смерть знакової постаті знайшла відгук у «ретвітах» користувачів, і ймовірно, подальша підтримка теми впливовими джерелами мережі може сприяти закріпленню формування певної “reference point” в колективній пам’яті. Проте, подальше дослідження потребує також аналізу «традиційних» медіа та якісного аналізу повідомлень. Таким чином, у глорифікації історичної постаті у соціальних медіа формату Twitter значну роль відіграють «офіційні» інформаційні агенти, що робить їх впливовими акторами у комеморації через соціальні медіа.

Список використаних джерел:

1. Fokasz N. The Media and Collective Memory Places and Milieus of Remembering [Електронний ресурс] / N. Fokasz, Á. Kopper // MeCCSA. – 2010. – Режим доступу до ресурсу:
<http://www.lse.ac.uk/media@lse/events/MeCCSA/pdf/papers/FOKASZ%20and%20KOPPER%20-%20MEDIA%20AND%20COLLECTIVE%20MEMORY%20-%20MECCSA%202010%20-%20LSE.pdf>.
2. Луман Н. Медиа коммуникации / Н. Луман. – Москва: Логос, 2005. – 280 с.

Орепер Р.О.

3 курс, ФСП КПІ ім Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Іщенко А.М., ст.. в. ФСП КПІ ім.. Ігоря Сікорського

ЯКІСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ

Кожна з самостійних наук є по суті своєї гуманітарною, адже створена людьми і для людей. А отже методи наук, сферою яких є безпосередній зв’язок з людьми можуть бути розповсюдженні на ті науки, що менш наближені до людей. Соціологія як наука, що вивчає суспільство, закономірності його функціонування та розвитку, може долучати свої методи до досліджень в будь-яких сферах, допомагаючи виявляти соціальні чинники, що спричиняють ту чи іншу проблему. Дві концептуальні стратегії, якими користуються соціологи, є кількісні та якісні методи. Якісні методи дослідження є одним з найважливіших методологічних концептів в проведенні соціологічного дослідження. Не завчаючи на це його можна застосовувати і в маркетингових, і в рекламних, і в гендерних, і навіть в медичних дослідженнях.

Звичайно, при потребі статистичних даних чи аналізу великого масиву даних швидше можна віднайти групи ризику та рівень захворюваності за певними ознаками за допомогою кількісних методів збору інформації. Проте чинники, що формують ту чи іншу групу ризику, або що спричинює людину саму губити своє здоров’я зможуть тільки якісні соціологічні методи дослідження.

На сьогоднішній день питання охорони здоров’я та медицини одне з найважливіших. ВІЛ/СПІД, алкоголізм, наркоманія та інші хвороби такого ж гатунку є одними з найбільш розповсюдженими для багатьох країн світу. Рівень цих хвороб зростає

ледь не кожного року, а отже і є невідкладні потреби у вирішенні цієї проблеми. Люди, що стикаються з цими хворобами, зазвичай, формують закриті спільноти, в які важко потрапити досліднику, а тим більш провести стандартизоване опитування за допомогою кількісних методів. Адже неприйнятно в суспільстві говорити «у відкритю» на такі дійсно болючі теми. Зазвичай ці люди не звертаються за кваліфікованою допомогою, відчувають себе неповноцінними, соромляться свого стану та часто засуджуються з боку суспільства.

Вивчаючи специфічні групи населення для надання їм же кваліфікованої медичної допомоги, потрібно користуватися якісними методами соціологічних досліджень. Визначаючи їх мотиви, поведінку, невербальну комунікацію можна визначити ті причини, які спонукали їх до тих чи інших дій та встигнути надати їм потрібну допомогу. Ставлячи запитання на дійсно «болючі» теми для них та їх близьких, можна визначити чинники, що сприяли розвитку цих захворювань і на базі аналізу отриманих даних запобігти подальшому розповсюдженню у населенні. Тим самим зменшити рівень захворюваності.

Отже, якісні методи і справді є гнучкими у застосуванні у різних сферах, де може виникнути необхідність у вивченні як, окремої особистості та і малих специфічних груп щодо їх поведінкових відхилень, унікальних ситуацій та закритості. Медицина, працюючи і з специфічними групами населення, що мають певні проблеми зі психофізіологічними показниками здоров'я теж використовує якісні методи для дослідження проблем, які входять в коло інтересів цієї науки.

Ващук А.В., Ващук В.Д.

3 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Іщенко А.М., ст. викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПЕРСПЕКТИВИ ПОЄДНАННЯ ЯКІСНИХ ТА КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ

Соціологічні дослідження у сучасному світі є необхідним засобом для вивчення проблем суспільства та для відображення цілісної картини світу. У соціології прийнято виділяти два методи, підходи емпіричних досліджень: якісні та кількісні. Проте, не варто їх строго розділяти і використовувати лише один із методів при дослідженні певної проблеми. Для більш точного відображення соціальної реальності варто поєднувати ці два методи, оскільки тільки таким чином можна досягнути бажаного результату.

Цілком зрозуміло, що у кожного з методів є свої переваги та недоліки. До прикладу, кількісні методи є формалізованими та орієнтовані на масовий збір первинної інформації та її статистичної обробки. Що ж до якісних методів то їх завдання полягає в тому, щоб поглибити знання про досліджуване явище чи проблему, вони орієнтовані на одиничне, унікальне. Якісні методи можуть використовуватися окремо від кількісних, а можуть мати доповнюваний характер.

Ми розглянемо приклад дослідження, яке було проведено у липні-серпні 2017 року в Україні компанією GfK Ukraine [1]. У даному дослідженні було використано кількісне

опитування, а також 4 фокус-групи, які проводилися з молоддю 18-29 років у Львові, Харкові, Одесі та Чернігові. Вибірка опитування складала 2000 респондентів віком від 14 до 29 років.

Завдяки результатам опитування ми можемо зрозуміти, як вибудовуються ціннісні орієнтири молодих людей, які цінності є для них найважливішими та довіру молодих людей до певних соціальних інститутів. Та саме якісний метод – фокус-група, дає нам цілісне бачення даної проблеми. Оскільки за допомогою фокус-групи ми з'ясуємо причини та суб'єктивні думки людей стосовно цінностей. До прикладу, було поставлене запитання: «Якби одна з наступних родин переїхала б до вашого району, як би ви до цього поставилися?». 56% вказали, що негативно б поставилися, якщо б це була родина ромів і лише 12% позитивно. У фокус-групі модератор запитав: «От роми. Ви їм довіряєте чи ні?». Декілька людей сказали, що ні. У відповідь на запитання «чому?», сказали, що роми чесні між собою, а до інших хитрі, і у всьому шукають вигоду.

Така ж ситуація виникла з питанням виправдання гомосексуальності та корупції. Всього 44% вказали, що гомосексуальність ніколи не може бути виправдана, і 29% - те саме сказали про корупцію. Тобто решта респондентів, виправдовують вказані явища за певних обставин. Більш детально це питання розкрила фокус-група. Учасники пояснюють це тим, що корупція це вже звична для всіх справа, у ній всі задіяні з дитинства, а гомосексуальність – це те, що з'явилося нещодавно і є новим явищем в українському суспільстві.

Отже, можна зробити висновок, що якісна методологія дає нам змогу краще зрозуміти та пояснити явища, що відбуваються у суспільстві, тоді як кількісний збір інформації дає нам лише квантифіковані дані про певну проблему, лише констатує її. Приклади, що вказані вище яскраво підтверджують думку про те, що тільки у взаємодії кількісної та якісної методології можна ґрунтовно розібратися в актуальних суспільних протиріччях.

Список використаних джерел:

1. GfK Ukraine. Результати загальнонаціонального опитування «Українське покоління Z: цінності та орієнтири» - Київ, 2017. – 135 с.

Дмитрієв О.І.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І.К., к.ф.н, доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПОРІВНЯННЯ ПОГЛЯДІВ ДОСТОЄВСЬКОГО І САРТРА НА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ЛЮДИНОЮ ПРИ ВІДСУТНОСТІ БОГА

Основоположником екзистенціалізму прийнято вважати С. К'єркегора, але предтечею даної філософії можна вважати Ф.Достоевського, який одним із перших розглянув проблему вибору людиною, при відсутності Бога. «Якщо Бога немає, то все дозволено.» - цю ідею з «Братів Карамазових» Ж.-П. Сартр використовує в лекції «Екзистенціалізм – це гуманізм», називаючи її вихідним пунктом екзистенціалізму.

Ще до Ф.Ніцше, якого дехто вважає першим дослідником концепції людського буття за відсутності вищої сили, російський письменник вирішив зануритись в проблему вибору людиною. Яскравим прикладом таких пошуків письменника є роман «Злочин і кара», в якому Ф.Достоевський протиставляє свободу вибору і суспільну мораль. Розкаяння головного героя твору показує ставлення письменника до цієї проблеми. Хоча він і вважав Бога інструментом обмежування свободи вибору, таким собі наглядцем над людством, але Ф. Достоевський вважав, що це правильно. Він був глибоко віруючою людиною. «Совість без Бога есть ужас, она может заблудиться до самого безнравственного» - писав він у щоденнику. Звісно, підйом питання свободи вибору людиною сам по собі був проривом для Росії, та й загалом Європи ХІХ ст., тому внесок Ф. Достоевського в еволюції філософії важко переоцінити.

Ж.-П. Сартр глибоко релігійною людиною не був. Він був атеїстом та прихильником марксизму. Але ідею Ф.Достоевського він взяв за основу концепції свого бачення екзистенціалізму, та еволюціонував її в те, про що розповідав в лекції «Екзистенціалізм – це гуманізм.». У центрі екзистенціалізму стоїть людина, як результат своїх вчинків. Свобода ж вибору є обов'язковою для надання людині можливості бути самою собою, тим, що вона сама обирає. Фактором, що впливає на людину при виборі свого «Я», стає відповідальність. Відповідальність перед собою та суспільством, людством. «Якщо існування дійсно передує сутності, то людина відповідальна за те, чим вона є. Таким чином, у першу чергу екзистенціалізм віддає кожній людині у володіння її буття та покладає на неї повну відповідальність за існування». І людина при абсолютній свободі стає повноцінним творцем своєї долі, а отже і долі всього людства. «Що справедливо відносно мене, справедливо відносно іншого. Поки я намагаюся звільнитись від влади іншого, він прагне звільнитися від моєї влади; поки я прагну підкорити іншого, він хоче підкорити мене» - пише Ж.-П. Сартр. Але концепція ідеального суспільства за Сартром не зводиться до біблійного «люби ближнього свого, як самого себе». Філософія екзистенціалізму дозволяє пливати за течією, обравши «недійсне буття», те, що ми називаємо загальноприйнятими суспільними нормами. Таке буття знімає з тебе відповідальність, а з нею і душевні тривоги та переживання. Але ж є також і «дійсне буття», бунт проти суспільства, що передбачає за собою відповідальність перед суспільством та людством.

Якщо Ф.Достоевський у відсутності вищого морального кодексу бачить загрозу для суспільства, то Ж.-П. Сартр на противагу автору вихідної концепції його філософії бачить в ній лише благо. «Ми хочемо сказати, лише те, що Бога немає і з цього варто робити

висновки» - пише Сартр і цим показує, що його філософія нічого спільного з філософією Достоєвського немає. Відкидав Сартр і класичну християнську мораль, що високо цінує самопожертву.

Таким чином, творчість Достоєвського дала поштовх мислителям свого часу до пошуків вирішення проблеми вибору в бутті людини. Беручи за основу постулат Достоєвського про вседозволеність за відсутності Бога, Сартр модифікував його та створив власну концепцію, яку можна називати атеїстичним екзистенціалізмом.

Зубкевич Н.С.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І.К., к.ф.н., доц., ФСП КПІ ім. Сікорського

ПОРТРЕТ КУЛЬТУРИ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ ОЧИМА МИТЦІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Майбутнє — найбільша таємниця. Впродовж усієї історії, людство замислювалося над ним. Двадцяте століття стало епохою розквіту описів культури майбутнього суспільства. Дана робота націлена на дослідження поглядів письменників минулого століття та порівняння їхніх найвідоміших теорій із культурою сучасного суспільства.

Рейтинг найвидатніших письменників-фантастів очолює американець Айзек Азімов. Він вбачав майбутню націю, як високорозвинену із безліччю технологій. Власне, саме йому приписують ідею створення штучного інтелекту, а слово робот потрапило у вжиток саме завдяки його доробку. *“Ви стоїте лицем до лиця з загадковим позитронним мозком, який, за словами цих геніїв з логарифмічними лінійками, повинен працювати так то і так то”*. [Айзек Азімов “Я, Робот”]

Філіп Дік був автором 44 коротких романів про майбутнє. У своїх творах він описує різні аспекти життя суспільства третього тисячоліття, такі як: політика, наука, соціологія і релігія. Наприклад у новелі “Експонат з виставки” письменник пропонує технологію “осмислених сновидінь”, що дозволяє управляти власними снами. Наразі існує кілька методик, що дозволяють управляти сновидіннями та покращити якість сну. Роман “Автофабрика” порушує проблему суспільства споживачі, що лише загострилася із плином часу.

Уільям Гібсон - батько кіберпанку, без якого важко уявити сучасний кінематограф. У одному із своєю найбільш відомих романів “Кіберпростір” він описує інший вимір простору, що для літератури ХХ-го століття було неймовірним. Однак, сучасна наука наводить теорію струн, згідно з якою, існує одинадцять вимірів, серед яких є і кіберпростір. Із цим виміром пов’язана більшість сучасної наукової фантастики, без якої неможливо уявити популярну культуру

Засоби масової інформації є невід’ємною частиною сучасного суспільства. Вони формують наше уявлення про світ та нашу культуру. Письменники двадцятого століття створили свої образи майбутнього, однак їхні думки щодо мас-медіа розійшлися.

У “1984” Джордж Оруел описав світ, у якому правду від громадян приховували. Він боявся, що людям заборонятимуть читати, і вони житимуть не знаючи, про події у країні та світі в цілому. У свою чергу Олдос Гакслі розповідав про світ, у якому інформації буде

занадто багато, і правда потоне у цьому інформацій. Він вважав, що книги необхідно буде захищати, адже ніхто просто не захоче їх читати. Від кількості новин ми деградуємо до повної апатії та егоїзму. Іншими словами, Оруел вбачав загибель цивілізації у тиранії та тотальному контролі. Гакслі ж, передбачав, що нас загублять наші уподобання.

Стан подій у сучасному суспільстві є неоднозначним. Проте, більшість вважає, що Олдос Гакслі більше наблизився до істини. Чи є це результатом усесвітньої змови, чи ні, але факт залишається незмінним: сфера задоволень є найприбутковішим бізнесом. Проте висновки кожен зробить для себе сам. Врешті-решт Сократ казав: “Я не можу нікого нічому навчити, я можу тільки змусити їх думати”.

Кириленко Т.М.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І.К., к.ф.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

НЕРВОВІ КЛІТИНИ В "ОРБІТІ" СВІДОМОСТІ - ПРИРЕЧЕНІСТЬ ЧИ СВОБОДА ВИБОРУ?

На сьогоднішній день людство занепокоєне зростанням рівня злочинності, жорстокості та вбивств. Впродовж десятиліть була проведена велика кількість досліджень науковцями з різних галузей з метою з'ясування причин жорстокості представників «вершинної» ланки еволюції. Результати цих досліджень показують, що існують характерні відмінності в роботі мозку між злочинцями та людьми, які (на думку вчених) не здатні на жорстокість, безглуздя тощо. На основі цього можна стверджувати, що вбивці – хворі і потребують не покарання, а лікування. Саме припущення про хворобливість антигуманної поведінки не є інноватикою. Проте її природа, що постає не лише у світлі соціально-культурних, виховних помилок, а є свого роду віддзеркаленням систем нервових клітин головного мозку, – це сьогодні актуальна постановка питання. Із зазначеним пов'язані проблеми морального, юридичного порядку – судочинства, яке потрібно здійснювати на основі цих знань, щоб у майбутньому знизити кількість жажливих злочинів, навіть вбивств.

В 1980 р. Едрієн Рейн, вчений, який називає себе нейрокриміналістом, провів дослід: він дослідив мозок 41 вбивці та 41 людини, яка не має проблем із законом, за допомогою трансмісійного електронного мікроскопу і з'ясував, що у вбивць активність префронтальної кори знижена, порівняно з іншими учасниками дослідження. Крім того, розміри мигдалини в таких людей менші, аніж в, умовно кажучи, здоровому мозку [1]. Префронтальна кора – частина мозку, яка відповідає за емоційний стан людини, а мигдалина – дозволяє людям відрізнити, що добре, а що погано. Крім того, мигдалевидне тіло приймає участь у формуванні як негативних, так і позитивних емоцій.

Пізніше, в 2011 р. Вісконським університетом в Медісоні (США) було проведено дослідження злочинців-психопатів. Результати показали, що у них послаблений зв'язок між префронтальною корою та мигдалевидним тілом. Через це в людини виникає дефіцит співчуття та відсутність почуття провини. Тому, вбивці фактично не можуть «фізично» зрозуміти, що їхні дії неправильні або відчуті на собі більшою людиною. Такі зміни в мозку виникають, як правило, через соціальні чинники. Часто в потенційних

вбивць схожа історія дитинства: жорстокість, неповні сім'ї, насилля в сім'ї або зловживання алкоголю та наркотиків серед батьків.

З іншого боку, існують хвороби, які передаються генетичним шляхом і можуть привести людину до жорстоких дій. Наприклад, при синдромі Аспергера [2], при якому виникають порушення в роботі правої півкулі, людина немає уявлення про те, що в інших людей теж є почуття, що зумовлено порушеннями мозкової діяльності. Люди з цим синдромом поведуться асоціально, вони не можуть стати частиною соціальної групи, але при цьому не є розумово відсталими: за результатами досліджень, коефіцієнт інтелекту в них коливається від 77 до 133 при нормі 100. Барон-Коен, який займається дослідженнями цього синдрому серед в'язнів, вважає, що кількість правопорушників, які страждають на цей синдром більша, ніж нам відомо на сьогоднішній момент.

В той самий час цими відкриттями нейробіології намагаються маніпулювати адвокати. Професор юриспруденції та філософії університету Д'юка Ніта Фарахані стверджує, що все більше і більше захисників намагаються перекласти провину на мозок. В 2005 р. було 30 таких випадків, а в 2012 цифра зросла до 100. Ця тенденція не менш загрозлива, аніж сам факт й можливість «лікарської» діагностики злочинця. У такому потоці розхитування моральних, юридичних основ особистісної відповідальності людини за власні вчинки – свобода вибору «сором'язливо» трансформується в останні bastiони аргументації: гени – це ще не вирок для людини, і ніхто не може бути певен спрацюють вони чи ні; якщо «злочинний мозок» був набутий, то ми не можемо забувати про пластичність мозку, в результаті чого потенційний вбивця може перетворитися на цілком соціальну людину. Проте, на нашу думку, людство само не скористалося свободою вибору, яку йому може відкрити сучасна наука ... Тому і це питання потрапить у кошик невирішених проблем сьогодення, однак стане активним чинником метаморфоз майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Raine A., Brennan P., Mednick B., Mednick S. High rates of violence, crime, academic problems and behavioral problems in males with both early neuromotor deficits and unstable family environments // Archives of General Psychiatry. 1996. Vol. 53. P. 544 – 549.
2. Baron-Cohen S. An assessment of violence in a young man with Asperger's syndrome // Journal of Child Psychology and Psychiatry. 1988. Vol. 29. No. 3. P. 351 – 360.

Кононович М.А.

4 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

І.К.Покулита, к.філос.н., доцент, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НЕОФУТУРИСТИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Віртуалізація соціальних зв'язків є закономірним наслідком після появи Інтернету. Величезні об'єми інформації вміщуються в мізерні мікрочіпи. Вчені та розробники по всьому світу невпинно продовжують розширювати межі віртуальної сітки, охоплюючи все більшу чисельність населення планети.

Майбутнє з передовими технологіями дивовижно точно прогнозувалося класиками світової фантастики. Чи міг подумати Герберт Уеллс, що одного дня його вигадку втілять у реальність палкі шанувальники його творчості? Але зараз розумні машини і роботизована техніка уже мало кого здивує, адже такі речі з кожним днем все більше стають нормою. У футуристичному мистецтві вже давно набули популярності антиутопічні прогнози майбутнього, в якому межа між віртуальним та реальним буде стерта. Уже в наш час мережева комунікація стала не віддільною частиною товарного виробництва: накопичення та переробки інформації. Ми звертаємося саме до антиутопії як жанру, адже антиутопії значно точніші з точки зору історичного процесу, це жанр розкриває можливі варіанти розвитку суспільств у всій динамічності життя та гостроті соціальних протиріч. В той час як утопія є ідеальною та незмінною формою, ідеалом, який позбавлений реальної непередбачуваності та спонтанності життєвого процесу. Тому нам цікаве прогнозування з урахуванням усіх соціальних протиріч, а не мрії про бажаний світ.

Мабуть найяскравішими футуристичними творами цього жанру за останні півстоліття є «Бігучий по лезу» (у 2017 році була презентація другого фільму), знятий по роману Р. Шеклі, та «Матриця». Об'єктом екранізації цих фільмів є суспільство тотального контролю, а головне тотальної залежності людей від машин, програм та віртуальних реальностей. Контроль верхівки за соціумом і залежність від техніки перебувають у прямо пропорційній залежності. Крім того не можливо згадати класиків анти утопічної прози, а саме Дж. Оруелла та О. Хакслі, якщо «1984» оповідає нам про суспільство заборон і покарань, то у романі «О прекрасний новий світ» показана інша сторона розвитку інформаційних технологій, а саме перетворення людини у добровільного в'язня інформаційних ресурсів та мережевих систем, поза якими вона виявляється немічною.

В соціальних мереж, де щоденно просиджує мінімум годину більшість молоді, людина існує як абстрактний індивід, соціальні відносини також перебирають цю абстрактність. В результаті людина відчужена від реальних соціальних відносин отримує видимість своєї причетності до чогось, скажімо лайком під постом про хвору на рак дитину або стихійне лихо людина проявляє свою солідарність. Тобто соціальні мережі, які були призначені для прискорення комунікації, замінюють реальну комунікацію, реальну дію, реальну солідарність – видимістю.

Крім того соціальні мережі дають можливість створювати видимість власної успішності та активності. Люди працюють для красивих фото в соціальних мережах, аби їх оцінили люди, які часто відсутні у їх реальному оточенні. При цьому введення

власного аканту позбавлене всякої творчості та креативності, адже існують задані тренди, взірці та спільні для усіх рамки. Цей аспект є визначальним для розвитку залежності від віртуального простору, який вимагає постійно оновлювати інформацію і постійно залишатися на зв'язку. Рейтинг кожного користувача соціальної мережі залежить від його активності в ній, так запрограмована сама система. Рейтинг у соціальних мережах для молоді є показником престижу та популярності, які у капіталістичному суспільстві свідчать про формальної приналежності до вищого класу, еліти. Тобто соціальні мережі стали віддзеркаленням реальних суспільних відносин, у яких конкуренція за місце серед еліти витісняє солідарність. А всяка спроба протидії такому положенню речей тоне у інформаційному шумі постійно змінних трендів, що було художнього висвітлено О. Хакслі.

Соціальні мережі, які були покликані сприяти об'єднанню людей частіше виконують протилежну функцію. Спільність ідей, отриманих за різних обставин, важко називати навіть розумінням, адже смислове навантаження може суттєво відрізнятись в залежності від умов. Адже, люди, які мають однакові думки не можуть називатися одностайними, поки їх не об'єднує спільна діяльність. Соціальні мережі – це інструмент формалізації людського спілкування, позбавлення його дієвої сили та здатності бути носієм змін.

Технічний прогрес сприймається із захватом і великими надіями на майбутні позитивні зміни, але не дивлячись на всі переваги швидкої передачі інформації та нового формату комунікації, технічний прогрес сам по собі не здатний змінити сутність соціальних зв'язків. У суспільстві тотального відчуження та експлуатації, ми постійно стикаємось з накопиченням способів втечі від небажаної реальності, і віртуальний простір став епіцентром для таких втікачів. Цю гостру соціальну проблему виявили митці футуристичної фантастики ще століття тому, чий антиутопії і досі слугують свого роду попередженням для сучасного покоління.

Кисіль О.С.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І.К., к.ф.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЛЮДИНА І ТЕХНІКА. ПРО «ДЕМОНІЗМ» ТЕХНІКИ

Людина виробляє і використовує або споживає продукти техніки, але в той же час і сама людина - продукт своєї технічної діяльності, вона завжди була пов'язана з технікою. Історичний процес розвитку техніки включає три основних етапи: **знаряддя ручної праці, машини, автомати**. Техніка в своєму розвитку зараз починає наближатися до людського рівня. Однією з найважливіших проблем, якою займається філософія техніки, є проблема і *концепція людини, що створює і використовує техніку*.

Створивши таке знаряддя праці, як *комп'ютер* - кібернетичну систему, що моделює різні види розумової діяльності, що оперує складними видами інформації, людина створила свій інтелектуально-інформаційний аналог. Людина активно впливає на нього, удосконалює його - це одна сторона взаємодії - об'єктова. У той же час сучасний комп'ютер - вже не просте знаряддя, він являє собою функціональний аналог розумової діяльності. Людина, взаємодіючи з ним, відчуває на собі його вплив - гуманітарна

сторона взаємодії. Виробництво персональних комп'ютерів досягло десятків мільйонів на рік. Тому проблема взаємодії людини з комп'ютером з проблеми кібернетики, психології та інших спеціальних дисциплін в найближчі роки може перерости в глобальну, загальнолюдську [3].

Взаємодія між людиною і машиною - це взаємодія між думаючою, наділеною волею і свідомістю істотою і неживим, небіологічним за своєю природою пристроєм. Людина керується мотивом, осмислює предмет діяльності, реалізує мету, виробляє засоби її досягнення. Машині мета задається ззовні - тим, ким вона керована. Машині недоступні неточні формулювання, невизначені висловлювання. Вона вимагає від людини вміння оперувати буквальними значеннями.

Демонізм - символ злого початку. Коли мова йде про демонізм техніки, то маються на увазі непередбачувані, згубні наслідки її використання для людини, суспільства, її негативний вплив на природу. За словами К. Ясперса [1], людей з давніх пір охоплював жах перед технічним світом. Він вважав, що робота займає все більшу частину людського життя. Це веде до механізації та автоматизації діяльності працюючої людини. Проте механізована праця не полегшує тягар людини, а перетворює її на частину машини: її мислення, весь склад її душі стає все більш "технічним". У зв'язку з цим К. Ясперс зауважує, що в техніці закладені і безмежні небезпеки: *техніка перетворилася в усе захоплюючу силу*. На думку німецького інженера Ф. Дессауера, до трьох критик І. Канта (*критика чистого розуму, морального вчинку і естетичного сприйняття*) слід додати четверту - *критику технічної діяльності*. Своє бачення загальних питань про співвідношення техніки і етики дав російський мислитель М. Бердяєв. Він (як і К. Ясперс) бачить в техніці насамперед *руйнівну (для душі людини) силу*. [2]

Можна зробити висновок, що комп'ютер є вже не просто знаряддям, а всеосяжним «організмом», який впливає на кожен сферу життя людини. На даний момент взаємодія: *людина-машина*, є цілком продуктивним та зовсім нешкідливим. Проте, у близькому майбутньому все може змінитися, якщо людство втратить контроль над машинами, відповідно і над своїм життям. Техніка може привести до загибелі людства. І від сили духу залежить, чи уникне людина цієї долі.

Список використаних джерел:

1. Сидоренко И. Н. Карл Ясперс. — Мн.: Книжный Дом, 2008. — 224 с. — (Мыслители XX столетия).
2. Бердяев Н. А. Человек и машина // Вопросы философии. 1989. № 2. С. 156.
3. Вінер, Я. Творець і робот. - М., 1966.

Лоп'янецька Р.О., Комар Ю.А.
2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:

Покулита І.К., к.ф.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРОБЛЕМА ЛІНГВІСТИКИ ТА ФІЛОСОФІЇ: ЗОВНІШНІЙ ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ЛЕКСИКУ. ІНШОМОВНІ ТА ЗАПОЗИЧЕНІ СЛОВА

Мова – це невід'ємна та унікальна складова існування людства. Життя кожного зв'язане зі світом, суспільством та мовою, як одним із необхідних засобів комунікації. Ці поняття є сферами, в яких рухається думка і за допомогою яких формується специфічна галузь знання – філософські проблеми мовознавства.

Розглядаючи мову з точки зору філософії, ми як студенти лінгвістичного факультету вирішили розглянути вплив іноземних мов на українську лексику. Прочитавши статтю Галини Яворської “ Про «чужі» слова” , стало зрозумілим, що збільшення кількості іншомовних слів турбує чимало читачів. Ці слова все частіше з'являються на сторінках журналів та газет, звучать на радіо і телебаченні. Причиною негативного ставлення до такої лексики є те, що ці слова або незрозумілі, або – не українські. Проте слова іншомовного походження можуть бути загальноживаними. Наприклад, використовуючи в повсякденному спілкуванні такі слова, як “політика”, “спорт” і “клімат”, ми не задумуємось над тим, що вони є запозиченими з різних мов. Отже, пропонуємо розглянути це явище в мові детальніше.

Відомо, що запозичені та іншомовні слова є вагомим джерелом збагачення словникового складу української мови. Іншомовні слова на відміну від запозичених не засвоєні повністю мовою, що їх запозичила, усвідомлюються мовцями як чужорідні й зберігають ознаки свого походження. Іншомовні слова з часом у зв'язку з набуттям ними популярності засвоюються усіма носіями мови реципієнта. Це поступово перетворює їх на запозичені. Наприклад, слова “музей”, “філологія”, “театр” раніше були іншомовними, а зараз вони повністю засвоїлися в українській мові.

Лексичні інтернаціоналізми, які позначають наукові, політичні, економічні та професійні поняття, займають вагоме місце в українській мові. Вони дозволяють виражати і розуміти одні і ті ж поняття у різних мовних картинах світу. Як іншомовні, так і запозичені слова проникають у мову внаслідок контактів між народами. Історично склалось так, що багато запозичених слів в українській мові мають слов'янське походження. Проте, як відомо, історія – явище змінне, як і зв'язки між народами. Тому і джерела, з яких до нас приходять переважно чужі слова, змінюються. В наш час велика кількість запозичень є англо-американського походження. Серед них значна частина слів стосується спортивної термінології (футбол), назв одягу (светр), технічної сфери (комбайн) тощо. Все частіше можна почути такі слова: консалтинг, дистриб'ютор, дилер, імідж, рекетир, долар.

Аналізуючи це з точки зору філософії, ми можемо зробити декілька припущень щодо вищесказаного. На нашу думку, існує доля демонстративності у вживанні запозичених та іншомовних слів, які добре усвідомлюються мовцями. В такий спосіб проявляється бажання заявити про ставлення до дійсності. Для прикладу необхідність в назві “президент” виникла не лише для потреби позначення нової політичної реалії, а й для вираження орієнтації на політичну структуру розвинутих країн.

З одного боку, ми дійшли до висновку, що вживання «модних» іншомовних слів

усвідомлюється як ознака престижу. З іншого боку, існує також неприйняття запозичень, тобто вбачання в них негативного символу.

Варто згадати поняття “Лінгвістичний поворот”, коли філософи зрозуміли, що через мову можна пізнати людину та її світ.

Отже, сприйняття “чужих” слів носіями певної мови є унікальним явищем, над яким варто замислитись. Тому ставлення до лексики певним чином дозволяє нам визначити особливості досліджуваної нації.

Соцька О.В.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І. К., к. філос.н., доц. ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ГІБРИДНА ВІЙНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КУЛЬТУРИ

В умовах трансформації сучасного суспільства за рахунок науково-технічного прогресу відбувається модернізація ведення сучасних війн. Провідні країни світу продовжують так звану «гонку озброєнь» вкладаючи значні кошти в створення зброї масового ураження та утримання багатомільйонних армій, хоча і розуміють, що потенційний військовий конфлікт може розростися до масштабів світової війни. Тому виникла потреба пошуку «безпечнішого» засобу вирішення конфліктних ситуацій, який буде мати локальний характер і зведе до мінімуму негативні глобальні наслідки. Таким засобом стала **гібридна війна**.

Перш ніж перейти до особливостей прояву гібридної війни в контексті культури необхідно визначити сутність центрального поняття «гібридна війна».

Гібридна війна — війна, основним інструментом якої є створення державою-агресором в державі, обраній для агресії, внутрішніх протиріч та конфліктів з подальшим їх використанням для досягнення політичних цілей агресії, які звичайно досягаються звичайною війною.

Особливість гібридної війни полягає у тому, що вона суттєво відрізняється від звичайної війни, де застосування збройних сил виступає обов'язковим та вирішальним компонентом [1]. В умовах гібридної війни бойові дії є другорядними, а на перший план виходять інформаційні операції та культурні важелі впливу [2]. Війна полягає у прагненні однієї держави агресивно діяти на свідомість жителів іншого. Іншими словами — це прагнення не знищити мільйони людей фізично, а залякати й деморалізувати їх, створити атмосферу бездуховності, щоб потім з легкістю підпорядкувати людей новому режиму влади.

Тому можна стверджувати, що в період ведення гібридної війни мова йде не лише про захист територій, а й про збереження самобутності народу, його культурних цінностей та традицій, ідентичності та можливості на інтерпретацію власної історії. У даному випадку, культура – це своєрідний другий фронт. І щоб бути сильним на цьому фронті – його ні в якому випадку не можна ігнорувати. Проблема полягає в тому, що у головах багатьох людей існує протиріччя: «*Кому потрібна культура, якщо війна?*» або, наприклад: «Культура повинна перебувати поза межами політики і війни». Справа в тому, що в даному випадку варто розглядати культуру як повноцінний бойовий механізм, що знаходиться на рівні зі зброєю. Прикладом можуть слугувати події Майдану та ситуація на сході України, в яких культурний важіль ведення гібридної війни зіграв надзвичайно

важливу роль в сферах мови та літератури, історії та мистецтва.

Отже, на перший погляд гібридна війна здається чимось новим, але, тим не менше, ми маємо справу з уже знайомим нам феноменом, так як **всі війни в історії людства були по-своєму “гібридними”**. Гібридна війна наносить головний удар по культурі, маючи на меті знищення держави, проте, проаналізувавши відомі гібридні конфлікти, варто зазначити, що держава, яка застосовує методи ведення гібридної війни проти іншої держави, недооцінює той факт, що мета культури полягає не в розбраті, а в єднанні.

Список використаних джерел:

1. Ліпкан В. А. Сутність гібридної війни проти України [Електронний ресурс] / В. А. Ліпкан. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://stratcom.co.ua/sutnist-gibridnoyi-vijni-proti-ukrayini/>.
2. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти [Електронний ресурс] / Є. В. Магда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://balkabook.com/files/2017/06_10/12_24/u_files_store_6_68818.pdf

Чичиркоза А. Ю.

2 курс, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Покулита І. К., к.філос.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВЕРБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ІМІДЖУ

Проблема створення позитивних та дієвих рис іміджу привертає все більше уваги як окремих особистостей, так і груп людей, різноманітних організацій, громад та суспільства в цілому, оскільки він є ефективним методом самопрезентації та впливу на масову свідомість.

Загалом, різні аспекти іміджу вивчає відповідна дисципліна – іміджелогія. Об'єктом вивчення постає імідж як комунікативна одиниця, предметом – засоби формування позитивного образу індивіда, територіального утворення, корпорації, товару і загальногосподарських сфер [2, с. 6]. Цікавими є спроби вивчення іміджу як явища з точки зору лінгвістики, які досі здійснювалися лише окремими науковцями. Зазвичай мовознавчі студії спрямовано на тактики й інструменти формування або руйнування іміджу публічної особи або організації та на виявлення їхніх певних особливостей.

Термін *імідж* має декілька варіантів походження: 1) від латинського слова *imāgo*, що пов'язане з іншим – *imitāri*, тобто «імітувати, наслідувати»; 2) від англійського слова *image*, що в буквальному перекладі означає «образ».

Оскільки імідж виступає в ролі чітко організованої структури, його формуванню сприяє набір інструментів: позиціонування, маніпулювання, міфологізація, емоціоналізація, формат, вербалізація.

Відомо, що вдало обрані стратегії вербалізації дійсності є важливими у формуванні позитивних рис іміджу. Прикладом можуть слугувати вербальні гасла, які використовуються політичними діячами під час виборчих кампаній: у більшості випадків вони мають відповідати двом основним критеріям – спиратися на символізм та програму партії та апелювати до актуальних проблем населення. Ключове слово обирає напрямок

розвитку ситуації, а його зміна призводить до появи нових контекстів, що можуть чітко відображати зміни у світі, тобто стають своєрідним індикатором нового розвитку подій.

Рівень впливу на цільову аудиторію підвищується при певній деталізації подачі інформації. Люди схильні вірити фактам та деталям більше, ніж абстрактній інформації – таким чином зростає довіра аудиторії. Вдало підібрана деталь виступає в ролі символу, оскільки може замінити собою цілий набір текстів, оскільки вона краще зберігає в пам'яті. Акцентування інформації передбачає й її приховування, породження позитивної інформації про себе та негативної – про конкурентів; часто у відповідь на обговорювану тему запускається для дискусії інша, що сприяє зміненню курсу подій у суспільстві.

Якщо розглянути в якості прикладу Дональда Трампа та особливості створення його політичного іміджу, особливо під час виборних гонок 2016 року, можна виділити ключові вербальні стратегії: 1) відкриті, радикальні промови, що відображають підкреслено несхожу на попередні думку щодо складних соціальних питань, задля привертання уваги, створення ефекту новизни; 2) активне використання соціальних мереж (наприклад, компрометуючі публікації у Twitter); 3) часте вживання чіткого розмежування «ми – вони» [2, с. 205]: *“Secretary Clinton and others, politicians, should have been doing this for years... We owe \$ 20 trillion. We cannot do it longer”*; 5) жорстка критика й акцентування на скандальних подробицях та недоліках опонента, використання лексики з негативною конотацією: *“a foreign policy disaster”, “crooked”, “a Wall Street puppet”, “...she’ll say anything and do nothing”* і тому подібне.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що формування позитивного іміджу є досить складним процесом, який залучає теоретичні знання та практичні навички з великої кількості дисциплін політичної, культурної та соціально-економічної сфери. Оскільки мова як складова вербалізації відіграє значну роль у створенні іміджу, проблеми детального вивчення вербальних характеристик образу та особливостей впливу на масову свідомість у залежності від обраних мовних засобів є перспективними для подальших досліджень науковців, зокрема в галузі лінгвістики.

Список використаних джерел:

1. Паблік рілейшнз у бізнесі: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/127/8373.html>
2. Григорян А. А., Маник С. А. Американский предвыборный медиадискурс: стратегии и лингвориторические особенности (на материале теледебатов Х. Клинтон и Д. Трампа 2016 года) / А. А. Григорян, С. А. Маник – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/amerikanskiy-predvybornyy-mediadiskurs-strategii-i-lingvoritoricheskie-osobennosti-na-materiale-teledebatov-h-klinton-i-d-trampa-2016>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ - ЗАГРОЗА ЧИ ПОМІЧНИК НА РИНКУ ПРАЦІ?

В сучасному суспільстві процеси інформатизації набувають глобальних масштабів. Під впливом комп'ютерів значно змінився процес праці і навчання, по-новому осмислюється питання розвитку людського інтелекту й особистості. Наслідки впровадження в наше життя інформаційних технологій турбують і сучасну філософію. Протягом минулого століття спроби вчених покращити життя суспільства за допомогою технологій не одноразово приводили до негативних наслідків. Тому тут постає питання моральної відповідальності: які проекти варто реалізовувати, а які ні. Етичні проблеми створення штучного інтелекту також привертають до себе увагу дослідників. Нові розробки в даній області стають причиною багатьох проблем на ринку праці, автоматизовані механізми витісняють людські ресурси і це стає причиною для багатьох дискусій.

Існує думка, що з часом роботи повністю замінять людську працю і це призведе до тотального безробіття і колапсу. Насправді ж, в глобальному сенсі це допоможе утворенню нових креативних професій, в той час як рутинну роботу можна зробити безпечнішою, простішою і залишити на відповідальність роботів. Навіть у журналістиці, машини зі штучним інтелектом починають виконувати важливі функції. У видавництві Associated Press роботи займаються пошуком та систематизацією інформації, щоб презентувати її у послідовному та логічному порядку. Ця система допоможе найкращим журналістам займатись дійсно творчою роботою, а звичайні замітки створюватимуть роботи, оскільки це економія для видавництва.

З одного боку, концентруючи увагу на креативних рішеннях і нестандартних підходах, люди зможуть досягати більших висот у своїй справі. Проте, на жаль, це можливо лише в регіонах з високим рівнем освіти, лише там роботи зможуть стати справжніми помічниками, а не витіснити людей фізичної праці. Постраждати можуть некваліфіковані кадри і уже зараз варто задуматись над тим, як їх захистити, перевчити і приготувати до нового життя. Тому, радикальні зміни вимагають нагального вирішення таких питань:

Як швидко створювати нові робочі місця?

Як допомогти людям освоїти нові професії?

Як забезпечити перехід до нової роботи тих, хто втратив попереднє місце зайнятості?

Насправді, процес, що відбувається на ринку в зв'язку з автоматизацією, далеко не новий, роль відіграють лише масштаби та швидкість його просування. Щоб під час переходу до нового рівня праці уникнути жертв, всі його учасники повинні зіграти свою роль в підтримці рівноваги.

Поки що і відносній безпеці перебувають професії, котрі пов'язані з досі непосильними для штучного інтелекту завданнями: творчість і вирішення проблем, комунікація та управління людьми.

Потенційно на ринку праці до 2030 року з'явиться велика кількість робочих місць. Пов'язано це, насамперед з тим, що співробітники, котрі виготовляють або добре

використовують технології, займуть передові і вирішальні позиції, перед ними будуть виникати різноманітні складні завдання. Ті, хто не готовий рухатись в шаленому нанотемпі, повернуться до ремесла, сфери обслуговування і освіти.

Тому можна зробити висновок, прогнози вчених про негативні наслідки впровадження штучного інтелекту мають місце, але це не стане причиною тотального безробіття і хаосу, чим нас лякає кінематограф та художня література. Автоматизація стане рушійною силою прогресу і в глобальних масштабах покращить стан суспільства. Щоб від цих змін не постраждали окремі індивідууми на ринку праці, необхідно прийняти певні заходи. Людям необхідно задуматись про своє навчання і прийняти факт того, що тепер від них вимагається набагато більше проактивності, а організаціям варто приділяти більше уваги перепідготовці співробітників.

Список використаних джерел:

1. David Rotman. How Technology Is Destroying Jobs [Електронний ресурс] / , David Rotman. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.technologyreview.com/s/515926/how-technology-is-destroying-jobs/>.

Шевчук Ю. А.

аспірантка, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:

Балакірова С. Ю., к. філос. наук, доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЦИФРОВЕ МИСТЕЦТВО ЯК СТРАТЕГІЯ КІБЕРКУЛЬТУРИ

Інноваційність сучасних естетичних стратегій, мистецько-художніх практик, репрезентованих цифровим мистецтвом, пов'язано зі становленням кіберкультури як сучасної стадії соціокультурного розвитку суспільства. Аналізуючи стадію кіберкультури з точки зору медіа-форми, іспанська дослідниця Елісендра Ардеволь стверджує, що застосування інформаційно-комунікативних технологій, зокрема комп'ютерних та Інтернет-технологій, ініціює виникнення нових форм культурної комунікації, різновидів культурних практик, появу нових типів творчих актів тощо [1]. У цьому контексті застосування новітніх технологій у сучасних арт-практиках дозволяє репрезентувати інноваційні підходи в естетико-художньому відображенні дійсності, що актуалізуються в нових напрямках сучасного цифрового мистецтва.

Специфіку цифрового мистецтва німецько-американська дослідниця Крістіана Пол пояснює через поняття «цифровий медіум» та «інформаційний наратив», акцентуючи увагу на тому, що саме застосування цифрових технологій у процесі створення сучасного твору мистецтва зумовлює його становлення як віртуального або цифрового артефакту [2]. Цифровий медіум, за концепцією Пол, здійснюється через різноманітні способи та форми художньої творчості, через використання комп'ютерних технологій та можливостей Інтернет-середовища у процесі створення твору цифрового мистецтва, а також для його презентації як віртуального артефакту. Пол акцентує увагу на тому, що процес створення твору цифрового мистецтва потребує застосування засобів та мовних елементів різних знакових систем (візуальних, аудіальних та аудіовізуальних), що дозволяє дослідниці охарактеризувати цифрове мистецтво як «гібридне». Саме інтермедіальність і мультимедійна специфіка дозволяють розглянути твори цифрового мистецтва як своєрідні медіатексти, що репрезентовані різними жанрами, напрямками та формами. Важливий вектор розвитку інтермедіальних стратегій у цифровому мистецтві

пов'язаний з арт-практиками, у яких різною мірою використовуються форми віртуальної реальності. Цей процес характеризується взаємодією мовних систем академічних видів мистецтва з засобами сучасної медіакультури та культур-індустрії.

Досліджуючи специфіку функціонування цифрового артефакту, Пол виокремлює такі його характеристики, як принципи інтерактивності, залученості, динамізму та адаптивності. Ця типологізація дозволяє дослідниці визначити сучасний твір цифрового мистецтва як відкритий «інформаційний наратив». У цьому контексті специфіка віртуального артефакту як відкритого «інформаційного наративу», за Пол, здійснюється через феномен гіпертексту, що актуалізує множинну структуру віртуального артефакту як твору-тексту. При цьому інтерпретаційна діяльність реципієнта як співавтора цього гіпертексту, за словами дослідниці, «... породжує плюралізм дискурсів і розмиває межі між читачем та письменником» [2]. Адже варіативна структура гіпертексту, апелюють реципієнта до герменевтичної активності, актуалізуючи його творчу діяльність як співавтора у процесі означування віртуального артефакту через його гіпертекстову структуру.

Таким чином, цифровому мистецтву як інновації синтезу мистецтва і інформаційних технологій у добу кіберкультури притаманний експериментальний характер, спрямований на створення нових художніх форм.

Список використаних джерел:

1. Ardevol E. Cyberculture: Anthropological perspectives of the Internet / E. Ardevol [Electronic resource]. – Access mode: http://www.media-anthropology.net/lboro_ardevol.pdf
2. Пол К. Цифровое искусство / К. Пол. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2017. – 272 с.

Бойко И.В.

3 курс, ТЭФ КПИ им. Игоря Сикорского

Научный руководитель:

Кайс З.В., канд. филос. н., ФСП КПИ им. Игоря Сикорского

АКТУАЛЬНОСТЬ «ИСКУССТВА ЛЮБИТЬ» ДЛЯ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА

Книга Эриха Фромма «Искусство любить» посвящена изучению феномена любви. Автор рассматривает основные причины её возникновения и развития. В этой книге выдвигаются на передний план такие вопросы как «Что такое любовь?», «Является ли любовь искусством?», «Кто и как может её познать?». Наверное, каждый человек хоть раз интересовался понятием «любовь», что оно означает и в чём его предназначение. Именно после прочтения книги Фромма, ко мне и пришло понимание всей глубины и прелести этого чувства.

Родившись, человек становится частью этого огромного мира, познаёт себя и других людей, учиться любить и быть любимым. Мысли о том, что многое в мире происходит против его воли, заставляют чувствовать себя одиноким и отчуждённым. Переживание отчуждённости порождает тревогу и поэтому, самая большая потребность человека её преодолеть и избавиться от чувства одиночества.

Самыми распространёнными способами избавления от одиночества часто становятся алкоголизм или наркомания, когда человек не может справиться со своими

мыслями и таким образом «уходит» от всех проблем и забывается. Вторым же способом избавления от одиночества и есть постижение любви, когда люди сохраняя свою личностную целостность становятся едиными и любовь, которая существует между ними, выступает как действенная сила, которая помогает им не чувствовать себя одинокими и при этом полностью реализоваться.

Казалось бы, каждый человек знает своё «идеальное» представление любви и отношений, но как только нужно это описать, он не находит нужных слов. Эта книга позволила мне более точно разобраться со своими мыслями, в частности: какие люди должны меня окружать и как стоит себя вести по отношению к другим.

Если говорить о самом описании любви то, по моему мнению, автор несколько идеализирует братскую любовь, говоря о том, что все люди равные. Конечно, в идеале всё так и должно быть, чтобы люди помогали друг другу, не проявляли предвзятого отношения к другим, воспринимали людей такими, какими они есть. Но, к сожалению, в современном мире всё далеко не так, нет ощущения, что все люди действительно равны между собой.

При чтении этой книги, создаётся ощущение, что ей не 60 лет, а гораздо меньше. Читая о современниках Фромма, казалось, что описываются наши современники. Люди всё также боятся одиночества, как бы они этого не скрывали, всё также позиционируют себя как товар, с набором определённых функций, при этом становясь далёкими от своих желаний и чувств, всё также создают семьи, руководствуясь обманчивым представлением о любви. Большинство современных людей ставят на первый план материальное положение и самореализацию, даже не осознавая, что их можно полюбить просто за искренность или бескорыстность и реализовать себя будет легче, имея рядом человека, который поддерживает и верит в тебя.

Автор дал мне понять, какие отношения должны выстраиваться между людьми, что действительно важно при создании семьи, какая роль в жизни ребёнка отца и матери и самое важное - как постичь это искусство любить.

Чтобы постичь искреннюю любовь, Фромм призывает быть бескорыстным, искренним и самое важное быть готовым «отдавать», а не «принимать». Хочется ещё больше развивать в себе эти качества, чтобы быть по-настоящему счастливым и внутренне «богатым» человеком, ведь всё начинается с нас самих...

Бондаренко А.В.

3 курс, ТЕФ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Кайс З.В., канд. філос. н., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

КОНФЛІКТ МОЛОДІ ІЗ СУЧАСНИМ МИСТЕЦТВОМ

Мистецтво являє собою невід'ємною частиною духовного життя суспільства та має неосяжний потенціал у напрямку як естетичного виховання людини, так і моральних якостей особистості. Людина прагне зберегти та збагатити власну культуру та будувати відносини з представниками інших культур у відповідності до моральних та етичних норм, принципів, цінностей та ідеалів.

Сучасне мистецтво - суперечливе, провокативне, неоднозначне, нестандартне, несхоже на класичні зразки того високого мистецтва, до якого всі звикли. Важливо

розуміти, що сучасне мистецтво - це не колір чи форма, це не ілюзорний, вигаданий світ, сучасне мистецтво - це суть, реальність. Російський філософ та літературний критик Віссаріон Белінський казав: «Мистецтво без думки, що людина без душі - труп» [1]. Художники, котрі не обмежені канонами і правилами, сміливо зображують сьогодення, піднімають актуальні проблеми та спонукають до всебічного розвитку окремої особистості та суспільства в цілому.

Існує стереотип, що сучасне мистецтво безглузде, незрозуміле та вульгарне. Більшість людей переконана, що митець не докладася особливих зусиль для створення предметів мистецтва. Тому дуже складно пояснити молоді всю важливість та цінність мистецтва для сучасної людини, як частини суспільства. Ми переконані, що сучасне мистецтво здатне поділитися зі молодими особами досвідом існування в сучасному суспільстві, показуючи актуальні проблеми, образи, ідеали, спілкуючись з молоддю однією мовою.

Сьогодні, розвиваючись у культурно різноманітному та технологічно розвиненому світі, мистецтво кидає виклик традиційним правилам та уявленням про мистецтво загалом. Воно сприймається молодими людьми як щось нове, незрозуміле, незвичне та в якомусь сенсі дике. Отже, в умовах постійної еволюції художніх засобів реалізації мистецтва виникає проблема відсутності досвіду розуміння сучасної культури, яка на відміну від класичного мистецтва, може сприйматися по-різному, беручи за основу інші принципи організації художньої виразності. Саме це і є основою сучасного мистецтва, тому що витвори мистецтва можна і навіть треба розуміти та відчувати по-різному, немає правильного чи неправильного сприйняття.

Основне завдання сучасного мистецтва полягає в тому, щоб навчити молодих людей сприймати, аналізувати та критично переосмислювати інформацію, яку намагається донести автор через свій твір. Тут важливо розуміти, що твір мистецтва – це завжди повідомлення автора до своєї аудиторії крізь простір і час. Справжній твір мистецтва – поза часом, культурною епохою та локальними культурними цінностями. Дуже важливо звернути увагу на все те цінне і перспективне, що є у складному, суперечливому та неоднозначному сучасному мистецтві. Знайомство із сучасним мистецтвом є необхідним для розширення світогляду молоді, збагачення її вмінням сприймати нову не стандартну інформацію та набуття досвіду та вміння самостійно сформулювати естетичне судження смаку стосовно конкретного твору та теоретизувати про культуру нашого часу загалом.

На нашу думку, сучасне мистецтво може сприяти вихованню молоді, допомогти сформулювати естетичне бачення світу, розширити світогляд та підвищити рівень загального розвитку. Молоді люди відкриті до естетичної культури та здатні стати гідними представниками мультикультурного глобалізованого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Афоризмы Белинского В.С. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://persons-aforism.ru/aforizm/11185>.

Жиров М. І.

3 курс, ТЕФ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Кайс З.В., канд.філос.н., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ХУДОЖНЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПАРАДИГМИ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ

В умовах науково-технічного прогресу, який, без сумніву, відбувався протягом всієї історії людства, але темпи розвитку якого значно пришвидшилися наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття і продовжують зростати у вік інформаційних технологій, важливу роль відіграє постійне переосмислення місця людини у просторі соціальних, наукових, інформаційних та інших відносин. На тлі значної інтенсифікації обміну інформацією та суттєвого спрощення доступу до найрізноманітніших даних відбуваються неминучі і всеохоплюючі зміни людини як індивіда, для яких, на нашу думку, характерні наступні риси: міждисциплінарність та системний підхід до світопізнання, глобалізаційні процеси та інтеграційний фактор, динамічне світовідчуття.

Міждисциплінарність та системний підхід до світопізнання характеризується тим, що кожен предмет може бути розглянутий одночасно з декількох різних точок зору, а не належить лише до однієї предметної області. Як приклад можна навести злиття класичних наук з утворенням великої кількості міждисциплінарних досліджень.

Глобалізаційні процеси та інтеграційний фактор відбиваються в тенденціях, коли кожна локальна культура вважається органічною частиною більш глобальної, а кожне явище розглядається не окремо та ізольовано, але лише в сукупності зі спорідненими явищами. Наприклад, неможливо розглядати лише одне небесне тіло, оскільки на нього прямо чи опосередковано за допомогою гравітації впливають інші тіла.

Динамічне світовідчуття є такий рух пізнавальних процесів, за якого будь-яка система розглядається не як статична у часі, а як така, що народжується, розвивається та перестає існувати. Яскравим прикладом є погляд на Всесвіт, що колись вважався незмінним та вічним, але зараз має досить чітко визначений момент народження, постійна зміна розмірів якого є встановленим фактом.

Доцільно провести аналогію з епохою пізньої античності, коли глобалізація була викликана територіальною та культурною експансією Римської імперії. Міфологічне світосприйняття почало розглядатися лише як художнє доповнення та естетичне перетворення різноманітних, в тому числі наукових фактів у площину мистецтва. При цьому грецька, єгипетська, етрусська та інші міфологічні системи інтегрувалися у відносно єдиній площині, з якої кожен митець міг відібрати найбільш вдалі для своєї творчості художні образи та засоби.

Подібні інтеграційні та світовідчуттєві перетворення характерні і для сучасного людства, але у значно більших масштабах, оскільки сучасна культура поглинула у себе найкращі надбання багатовікової історії, що дало їй практично необмежені можливості для синтезу нових ідей, цінностей, інженерних досягнень, творів та технічних і художніх засобів.

Для сучасного суспільства характерним є і новий вимір культурної діяльності,

викликаний необхідністю жити в умовах постійного перенасичення інформацією, яку потрібно фільтрувати, аналізувати, передавати та накопичувати. Синтез художньої та наукової культури формує багатовимірний, суперечливий, глобальний і всеохоплюючий простір для наукової та мистецької діяльності, до якого значно легше долучитися, ніж це було в епоху пізньої античності або у минулому столітті.

Мищенко О. Я.

3 курс, ТЕФ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Кайс З.В., канд.філос.н., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

МЕСТО РЕКЛАМЫ В СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЕ

Что подразумевает под собой современная культура? В первую очередь, культуру определяют люди: их мировоззрение, стиль жизни, потребности, желания, достижения - это то, что люди создают и оставляют после себя. Современный человек живет в эпоху развитых технологий и перенасыщения информацией за счет ее доступности. В наши дни человека трудно чем-то действительно удивить, это должно быть что-то интересное, непонятное, привлекающее внимание. В условиях современного общества потребления таким инструментом может быть реклама.

Первые рекламные носители относятся еще к Древнему Египту, где на папирусе писали объявления о продаже рабов. Сейчас же, для того, чтобы продать товар, недостаточно просто написать объявление, необходимо построить такую стратегию, чтобы не просто заинтересовать человека, а так привлечь его к продукту и заставить его самого прийти к такому логическому умозаключению, что ему необходим этот продукт, а значит, сформировать новую потребность.

По нашему мнению, современную рекламу можно охарактеризовать как один из видов искусства. Для того, чтобы обратить внимание на какой-то объект, приходится выходить за рамки привычного, обыденного, повседневного, искать новые сюжеты, образы, инструменты, стили, манеру. Если раньше одним из действенных инструментов было привлечение знаменитостей и медийных лиц, то в эпоху экспансии медиа и социальных сетей этим уже никого не удивишь, поэтому перед рекламными агентствами становятся все более сложные задачи.

В романе «Конец вечности» Айзека Азимова [1, 73 с.], где действие происходит в далёком будущем, жизнь «первобытного человечества» исследуется на материале рекламы в журналах, а не на материале книг или статей. Почему? Реклама не только показывает целевой продукт, а отображает быт, стиль жизни людей, реклама отображает культуру.

В 80-е годы одной из первых реклам в СССР стал ролик в рамках рекламной кампании популяризации кукурузы. Поющая кукуруза, качественная оперетта, маленькая история жизни кухни. Цель рекламы - не просто показать продукты, но заинтересовать зрителя, заставить его запомнить продукт. При этом видео несет в себе и много другой, не связанной с продуктом, информации: мы можем узнать, чем питались люди, откуда привозили продукты, как выглядела кухня.

Реклама не может не отражать культуру, так как она ориентирована на общество. Но это только одна ее грань. Второй же отличительной чертой является то, что реклама также создает, формирует культуру. Американский социолог Джанкарло Бузи писал, что

рекламные объявления сегодня играют основополагающую роль в создании привычек и обычаев, в распространении и закреплении культурных и эстетических клише [3, 22 с.]. Например, показательной является новогодняя реклама торговой марки Coca-Cola. Начиная с 1995 года, она стала неотъемлемой частью, своеобразным символом Рождества и Нового года, и как только дети и взрослые видят этот ролик по телевизору, они понимают – скоро праздник.

Хорошая реклама способна изменить мнение человека о продукте. Именно этим она оказывает существенное влияние на культуру, так как она способна манипулировать мнением человека, общества, образом мышления, что может сказаться на стиле жизни человека, его потребностях и интересах. А это, в то же время, делает ее и неотъемлемой частью современной культуры.

Список использованных источников:

1. Азимов А. «Конец вечности» / Азимов Айзек. – Москва: Экспо, 2008. – 191 с.
2. Buzzi, Giancarlo "Advertising: Its Cultural and Political Effects" / Buzzy Giancarlo. - Minnesota: University of Minnesota Press, 1969. - 156 с.

Форсюк Н.А.

3 курс, ТЕФ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:

Кайс З.В., канд.філос.н., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

МАСОВА КУЛЬТУРА АБО ЛОКУС СТРАХУ В ЕКЗИСТЕНЦІЇ ЛЮДИНИ XXI СТОЛІТТЯ (ЗА РОМАНОМ С.КІНГА «ЗОНА ПОКРИТТЯ»)

Питання «масової» культури і «масового» суспільства стало предметом дослідження ще з початку XX століття для філософів, соціологів, культурологів, літературознавців. Науково-технічна революція XX століття і стрімкий розвиток комунікацій у XXI столітті зумовили формування культурного продукту для масового сприймання і масового поширення.

Традиційно уважати, що у новому інформаційному просторі виживає тільки те, що масово затребуване, а такою властивістю володіють стандартизовані, уніфіковані продукти масової культури, споживачем якої і є, за висловом Ортеги-і-Гассета, «людина-маса, яка відчуває себе такою, як усі, і не тільки не засмучена, але задоволена такою можливістю. Для неї жити - плисти за течією, не намагаючись перерости себе». Це для неї існує масова культура?

Подане дослідження – спроба сформувані нетривіальний погляд на масову культуру загалом і літературу зокрема. З метою опрацювання різноманітного дослідницького матеріалу був використаний комплексний підхід до вивчення проблеми. Залучались джерела з різних наукових дисциплін: психології, біології, філософії, культурології, літературознавства. В якості практичного матеріалу були досліджені головні ідеї концепції біологічної природи страху та екзистенції людини XXI століття, текст роману С.Кінга «Зона покриття».

Творчість С.Кінга, яку традиційно кваліфікують як «легке читиво» в м'якій обкладинці є надзвичайно цікавим і плідним ґрунтом для дослідження. Всесвітня любов читача доводить цінність творчості С.Кінга як матеріалу для літературознавчих, культурологічних, лінгвістичних і міждисциплінарних досліджень. Затребуваність викладених ним сюжетів в літературі і кінематографі робить творчість цього письменника

феноменом сучасності і дозволяє припустити, що творчість С.Кінга торкається архетипічних образів, які піддаються модифікації в різних культурних спільнотах, але безпомилково пізнаються носіями інших культур, тому що нуртують в глибинах підсвідомого; автор створює умови для переживання і співпереживання за допомогою формування номінального поля страху. Такий погляд дозволяє в іншому ракурсі оцінити і класифікувати мотиви і засоби, які виражають стан страху в «страшних» романах Кінга як різновиду белетристичного текстотворення, що акумулюють глибинні смисли. За саспенсом можна розпізнати цікаві екзистенційні ідеї, своєрідний погляд Кінга на реальність, сучасну дійсність, майбутнє людства.

Звідси можна зробити висновок про реалізацію універсального принципу додатковості масової культури: суспільство не може обмежитися культурою елітарною хоча б тому, що: воно різноманітне; життя людей динамічне; люди як соціальні істоти виконують одночасно безліч ролей; нарешті, масова культура вже давно пустила коріння в архетипах колективного несвідомого, базуючись на міфологемних структурах свідомості і в той же час породжуючи сучасну міфологію.

Отже, ставлення до масової культури найчастіше неоднозначне. Аналізуючи масову культуру XXI століття, не варто розглядати її виключно в ідеологічному ключі, як це було ще зовсім недавно. Поширення масової культури не означає зникнення культури елітарної, хоча конфліктність безумовна. Було б спрощенням, однак, представляти масову культуру тільки негативно, як чудовисько, що пожирає в людині все людське.

Список використаних джерел:

1. Безугла Р.І. Масова та популярна культура: до проблеми співвідношення понять // Культура і сучасність: альманах.— К.: Міленіум, 2010.— №2
2. С.В.Копилова. До питання про вплив масової культури на екзистенціальне поле людини // Грані.— 2007.— №4.— С. 78-85

Андрушко О. І., Сорочинський Д. Д.

3 курс, ПБФ КПП ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко О.В., викладач кафедри ФСП КПП ім. Ігоря Сікорського

ІСТОРІЯ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

Усі народи світу під час свого розвитку мали свої звичаї, обряди та традиції, завдяки поступовій передачі знань впродовж поколінь від найдавніших часів і до наших днів, хоча із розвиненням індустріального суспільства на заміну традиційній культурі поступово починає приходити масова (або популярна) культура.

Масова культура в широкому розумінні сформувалася в США. Преса, журнали та радіо – все це зумовило розвиток та швидке поширення масової культури на території США. Розвиток комунікацій по-різному вплинув на культуру в цілому. «...Це все, з одного боку, демократизувало культуру, відкривало до неї доступ масовій аудиторії, з іншого – зумовило проникнення в культуру комерційних інтересів, культура стала предметом бізнесу.

В Європі розвиток масової культури відрізнявся від США, адже там «масова культура» завжди протистояла підконтрольній державі та церкві культурі...» [2,с. 159].

Незважаючи на все, масова культура США дуже сильно впливає на високу культуру цілого світу. Чимало європейських дослідників вважають, що проникнення масової

американської культури в європейську традиційну культуру з подальшим злиттям і поглинанням культури, можна назвати «культурною війною».

Головною діючою силою масової культури можна вважати поняття «іміджу», який для більшості людей є символом статусності та авторитету. Але, зазвичай, це поняття є нав'язане людям за допомоги реклами.

Було проведено чимало досліджень, щоб визначити причини популярності масової культури. В результаті було отримано декілька теорій:

Теорія масової культури як культури «масового суспільства»;

Представники цієї теорії досліджували масове суспільство, яке змогло сформуватися внаслідок урбанізації і індустріалізації. Масова культура розглядається як особливий тип, який замінив собою традиційну культуру.

Теорія Франкфуртської школи;

Представники теорії дійшли висновку, що масова культура допомагає маніпулювати думками споживача, що гарантує подальший розвиток капіталізму.

Теорія фемінізму.

Дослідники даної теорії акцентують увагу на патріархальній ідеології як основу масової культури, в якій заради грошової вигоди повністю експлуатується образ жінки.

Представники кожної теорії вважали феномен масової культури суто негативним.

Таким чином, можна зробити висновок, що вивчаючи історію масової культури, потрібно враховувати різноманітні чинники, які впливали на її формування. Масова культура це складний об'єкт, складові частини якого впродовж її формування перепліталися та впливали одна на одну. Поступово масова культура займала все більше місце у житті людей, проходила етапи розвитку, впливаючи на життя суспільства.

Список використаних джерел:

1. Полікарпов В. Лекції з історії [Електронний ресурс] / В. Полікарпов // Харків. – 1990. – Режим доступу до ресурсу: <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=894>.
2. Теорія та історія світової і вітчизняної культури : курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / А.К. Бичко, Б.І. Бичко, Н.О. Бондар [та ін.]; [голов. ред. С. В. Головка]. – [Київ: Либідь, 1993]. – 390 с.

Брідня В.І.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О., вик., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА КУЛЬТУРУ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Очевидним є той факт, що знання молоді та дітей щодо Інтернету в більшості випадків є більш широкими та різнобічними ніж у дорослих. Це впливає на зміну традиційних відносин між поколіннями в світі, де дорослі є своєрідними «цифровими іммігрантами»: діти вчать бабусь, дідусів і навіть батьків користуватися такими незвичними для них сучасними програмами, як, наприклад, Skype, Wiber або Telegram; учні можуть кинути виклик знанням вчителів тощо. Швидкий розвиток культури соціальних мереж і реміксів, рівноправної культури, користувацького контенту підштовхують молодь в культурні області, в яких до цього домінували лише дорослі.

Раніше вважали, що кібер-світи повністю втрачають зв'язок з реальністю, і тому відкриті для радикальних постмодерних припущень про кінець ідентичності та моральності людського виду. Однак зараз багато дослідників визнали, що існує невід'ємний спадкоємний зв'язок між реальним й цифровим світом: віртуальний світ копіює, як правило, привласнює і використовує соціальні, економічні та політичні форми реального. Характеристики та конструктивні особливості Інтернету (конфіденційність, автентичність, безпека тощо) з одного боку сформовані людьми того суспільства, що їх розвивали, але з іншого боку вони ж формують нові небачені раніше зв'язки та відносини між людьми.

Щоб мати можливість розпізнавати, критикувати та втручатися в повноваження представників засобів масової інформації просувається цифрова грамотність серед широкого загалу, особливо серед молодого покоління. Попри великий досвід молоді в цифровому середовищі, Інтернет все ще занадто складний і підступний навіть для них - лише одиниці можуть грамотно орієнтуватися в Інтернеті, аналізувати чужу інформацію або правильно вносити свою.

Інтернет має ряд важливих для зміни культури комунікативних переваг, в тому числі: сталість (інформація завжди доступна і її важко прибрати), масштабованість (прості взаємодії доступні широким аудиторіям), відтворюваність (легке редагування і маніпулювання контентом), можливість швидкого пошуку, невизначеність аудиторії (щодо того, хто слухає і хто говорить), згорнуті контексти (відсутність звичайних кордонів для соціальних ситуацій). Ці особливості визначають те, як Інтернет-ресурси опосередковують юнацький досвід. Наприклад, виняткова увага молоді на самопрезентацію й управління відносинами викликана забезпеченням соціальними мережами сталості, масштабованості та відтворюваності; можливість розвивати будь-який свій інтерес (будь-то шахи або фотографія, національна ідентичність чи прагнення до самоушкодження) з'явилася через можливість легкого пошуку й анонімність аудиторії Інтернету. Це означає, що життя молодого покоління не тільки все більше заповнюється часом в цифровому/віртуальному світі, але і те, що основні аспекти їхнього життя (їх ідентичність, радості, біль, відносини) також змінюються Інтернет посередництвом. Поява Інтернету посилила процеси глобалізації, комерціалізації та індивідуалізації в житті дітей та молоді.

Деякі люди заперечують сильний вплив Інтернету на зміну культур, аргументуючи це тим, що дітям як і раніше подобається розважатися на вулиці з друзями, плавати, грати з м'ячем або проводити час з сім'єю, а підлітки все ще фліртують, турбуються про свою зовнішність, не люблять домашні завдання і піддаються поганим звичкам. Однак варто зауважити, що зараз важко про це судити, тому що всі зміни стають видні лише через призму певного часу.

Список використаних джерел:

1. Internet и культура XXI века (2015) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mpei.info/ucheba.php?idfile=2423>
2. Интернет и культура 21 века [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.skachatreferat.ru/referaty/Интернет-и-Культура-21-Века.html>
3. Интернет[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Интернет>

Златокрилець М. О.
2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Франко Н.О., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ

Ведучи мову про метаморфози сучасної культури, не можна не згадати процес глобалізації, який почав масово проявлятися в останні десятиліття. Національні культури, отримавши можливість взаємодоповнювати одна одну, почали переймати особливості, притаманні представникам зовсім інших географічних регіонів.

Перш за все слід розглянути причини, які зумовили таке зближення культур різних народів та країн. Однією з таких причин можна вважати стрімкий розвиток інформаційних технологій та комп'ютерної техніки. Після винайдення інтернету, технології, яка стерла кордони для обміну інформацією, процес інтеграції культур набув планетарного характеру. У наш час надзвичайно велика кількість людей має змогу вільно спілкуватися між собою, таким чином вивчаючи та переймаючи культурні особливості одна одної. Іншою важливою причиною глобалізації культур безумовно є глобалізація інших сфер життя людей. Створення економічних союзів різних держав, зростання кількості великих транснаціональних компаній, поширення впливу засобів масової інформації, які висвітлюють події з усього світу – усе це спричинило виникнення нового способу життя, нових форм повсякденної культури, які прибирають межі між культурами різних народів.

Глобалізація в цілому передбачає інтеграцію народів в єдину світову систему. Все, що відбувається за тисячі кілометрів, стає відомо за лічені хвилини. Легкість подорожування дозволяє вивчати культури навіть найбільш замкнених та самотніх народів. Крім того, уніфікуються способи життя людей різних національних культур, у загальному руслі починають розвиватися наука, спорт, мистецтво. Країни ж, які не приймають такого способу існування, як правило, відстають від загальної течії. Таким чином, можна впевнено стверджувати, що у наш час має місце перехід від національних культур до загальносвітової культури, і учать у цьому процесі стає важливим фактором розвитку кожної країни.

Які ж плюси й мінуси такого процесу? Серед переваг глобалізації слід передусім зазначити те, що вона дозволяє народам більше спілкуватися між собою та дізнаватися один про одного. Спілкування й пізнання сприяє зближенню народів. Глобалізація забезпечує розширення культурних контактів між країнами та міграцію людей. Однак не слід нехтувати й недоліками такого зближення. В умовах постійного спілкування деякі культури починають домінувати над іншими. В якості прикладу можна взяти широке розповсюдження англійської мови в інтернеті. За даними дослідження, проведеного W3Techs [1], доля англійськомовних сайтів в мережі становить 51,9%, у той час як доля найближчого конкуренту складає лише 6,4%. Між тим як мова – це не лише засіб спілкування, вона є невід'ємною частиною будь-якого народу. Тож слід пам'ятати, що надмірно активне спілкування й переймання культурних особливостей одне одного може

призвести до втрати самобутності народу, його національної неповторності.

Список використаних джерел:

1. Historical trends in the usage of content languages for websites [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://w3techs.com/technologies/history_overview/content_language.

Кухарець Л.С.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н. О., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК СПОСІБ ЗАОХОТИТИ МОЛОДЬ ДО ЧИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна молодь тлумачить слово «мем» як смішне зображення, на якому картинка та дотепне висловлювання взаємодоповнюються. Насправді ж таке означення можна дати лише одному з різновидів інтернет-мемів. Поняття меме було зафіксоване у 1976-му році Річардом Докінзом і мало на увазі одиницю інформації, що поширюється між людьми, або ж закодовану частинку культурних знань [1].

Завдяки популяризації інтернет-ресурсів, сьогодні мему «розлітаються» надзвичайно швидко та стають інструментом впливу. В останні роки популярності набули інтернет-зображення, підписані українською мовою.

Соціальні мережі пропонують молоді спільноти та профілі, присвячені україномовним мемам. Особливо популярні «Файні мему про українську літературу» (майже 20100 підписників у Telegram) та «Гусь» (близько 120500 фолловерів у Facebook) [2]. «Гусь» цікавий незвичайним поданням буденних ситуацій, життєвим трохи іронічним гумором та зразками нетипової української говірки. «ФМУПЛ» пропонує екскурс у культурне минуле і сучасне України, а саме – мему, що базуються виключно на творах українських письменників та поетів.

Існує декілька причин, чому «Файні мему про українську літературу» настільки популярні і корисні. По-перше, усі одинадцятикласники здають ЗНО з української мови та літератури, а тому для них існує перелік обов'язкових для прочитання зразків поезії та прози. Молоді цікавіше вивчати твори, які описує щойно опублікований мем, а дотепні підписи мінімізують вірогідність того, що література здаватиметься нудною. По-друге, у тих, хто не читав твору і мем не зрозумів, з'явиться причина ознайомитися зі зразком культурного надбання України та біографією автора. По-третє, картинка зображають значущі моменти творів та життєписів – навіть неуважний читач може повторити матеріал, гортаючи сторінку у соцмережі.

Очевидно, що найпопулярнішими стають мему, що описують твори найвідоміших серед молоді письменників – тих, що найчастіше згадуються у курсі шкільної літератури.

Читачі віддають перевагу мемам, присвяченим біографії та творчості Тараса Шевченка. «Тяжка доля» митця, пошуки кращої, переховування у бур'яні і важке дитинство, викуп з кріпацтва – популярні сюжети. Із творів виділяють «Катерину»,

«Заповіт».

Часто на зображеннях фігурують сюжети з «Кайдашевої сім'ї» Івана Нечуя-Левицького, особливо ті, що пов'язані зі старим Кайдашем та його нездоровою тягою до алкоголю.

Зрозумілі більшості мему про «Чорну Раду», «Я. Романтика», «Енеїду», «Лісову пісню», «Тигроловів», «Марусю Чурай» [3]. Популярними авторами є Іван Франко, Леся Українка, Григорій Сковорода, Марко Вовчок. Із сучасних митців на зображеннях фігурують Михайло Поплавський (пісня «Юний Орел») та Лесь Подерв'янський.

Таким чином, інтернет-меми українською – це не лише розважальний контент, але й джерело знань про українську культуру.

Список використаних джерел:

1. Горчинська О. 9 українських інтернет-мемів, які увійшли в сучасну історію [Електронний ресурс] / Олександра Горчинська // Newwest Media. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://newwest.media/article/2017/9/28/9-ukrayinskih-internet-memiv-yaki-uviyshli-v-suchasnu-istoriyu>.
2. Матеріали ТСН.ua [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/tsikavinki/svoyiy-hati-svoyi-memi-ukrayinomovni-rozvazhalni-storinki-zavoyovuyut-socmerezhi-903907.html>.
3. Кучеренко Д. 12 мемів про українську літературу: перевір, що ти пам'ятаєш зі школи [Електронний ресурс] / Дар'я Кучеренко // Друг Читача. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://vsiknygy.net.ua/neformat/47260/>.

Мастенко І.В.

3 курс, ПБФ КПІ ім. Ігоря Сикорського

Беляева У.С.

2 курс, ІЭСТ СПбГУПТД

Научный руководитель:

Франко Н.О., преподаватель, ФСП КПІ ім. Ігоря Сикорського

КУЛЬТУРА В СОВРЕМЕННОМ ПОНИМАНИИ

Современное общество находится в постоянном движении и развитии. С течением времени все менялось - происходили нововведения и новшества, и человеку приходится под них подстраиваться. Во все времена человек развивался под влиянием той культурной атмосферы, группы, в которой он находится. Индивид принимает установки, ценности, законы этой группы, именно это определяло его психологические особенности, его поведение, приоритеты.

Сейчас довольно трудно назвать какое-либо другое слово, которое имело бы такое множество смысловых оттенков. Культура – это все специфически человеческое, в противоположность естественному, существующему независимо от человека. Создавая культуру, человек творит искусственное, окультуривая естественное. [1] Сегодняшняя культура претерпела огромные изменения. И так, современная культура – это множество уникальных и самобытных культур, находящихся в постоянном взаимодействии друг с другом, причем следует отметить, что взаимодействие происходит не только по направлению настоящего времени, но и по направлению «прошлое-будущее». [2]

На сегодняшний день происходит смещение источника культурного и духовного

влияния на людей от школ, университетов и церкви к моде и телевидению. Именно интернет и телевидение на сегодняшний день стали ядром культурной жизни людей, они диктуют нам тренды этого времени, а раньше на их месте были философия, религия. Сегодня даже научные теории, чтобы заинтересовать современного молодого человека, должны содержать в себе нотку моды нынешнего времени. Мы замечаем, что в мире меняются столь фундаментальные вещи, как книжная культура, она уступает место аудиовизуальной и др.

Так же для современности характерны взаимодействие и взаимодополняемость национальных культур. Однако национальная культура – это нечто целое, то, что изменяется эволюционным способом, собственным развитием, следовательно, так называемая механическая замена одного элемента культуры другим не всегда дает положительные результаты, а чаще даже наоборот.

В целом, следует отметить, что культура в современном ее понимании стала более массовой, более упрощенной, носит развлекательный характер. Питирим Сорокин, очень верно заметил, что даже искусство стало сегодня «товаром для массового потребления», «приложением к рекламе», «музеем социальной патологии». [3]

Сегодня все больше людей понимают не благоприятность развития современной культуры. В пути преодоления кризисных явлений многие ученые хотят изменить курс дальнейшего развития науки и техники. Они предлагают придать первостепенное значение духовному и моральному совершенствованию человека и его окружения, разумному ограничению его потребностей, приводящих к загрязнению окружающей среды, истощению энергетических ресурсов и угрозе термоядерного конфликта. [4]

Список использованных источников:

1. История мировой культуры: учебное пособие / А.А. Горелов. – 3-е изд. – М: ФЛИНТА : МПСИ, 2014. – 512 с.
2. Гуревич П.С. Философия культуры. СПб 2010 г.-297с.
3. П. А. Сорокин, “Общедоступный учебник социологии”, Москва, Наука, 2010г.- 365с.
4. В ногу со временем. Сокращенное пребывание в настоящем / Люббе, Г. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. – 326с.

Швец Е. Я.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

МЕТАМОРФОЗИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

В історію відійшло 20-те століття, яке створило нові можливості для подальших змін у культурі, та починається 21 століття. В новому столітті бурхливо кипить безліч процесів, деякі з них є відлунням минулого. Змінюється ціла епоха на зламі величних тисячоліть. І найголовніша роль у настільки рішучій зміні культурних стилів відведена молодому поколінню.

На початку 21 століття суспільство рухається до нової інформаційної культури. Можна сказати, що екранна культура витісняє письмову. В минуле йде «культура книги», взагалі культура друкованого слова. Раніше воно було найголовнішим носієм інформації, а зараз поступово перетворюється на якийсь допоміжний засіб для більш об'ємних структур інформації – насамперед, аудіовізуальних та електронних (ЗМІ, TV,

Інтернет, система навчання, новітні види арт-діяльності, дизайн, масова культура). Культура і технології 21 століття змінюють ідеї мистецтва, воно замінюється штучною реальністю, створеною комп'ютерами, в ході програм машинної графіки. З'являється новий стиль мистецтва.[1] Також змінюється культура спілкування. Разом з реальним світом з'являється безліч віртуальних, штучних. В наш час стало можливим обходитись без живого спілкування, тікаючи у віртуальний простір. Інформаційні процеси і технології швидко змінюють світогляд людей, та світ, в якому вони існують.[2] Це, на мій погляд, є найбільш кардинальними метаморфозами сучасної культури.

Щоб остаточно усвідомити поняття «метаморфоза» можна привести у приклад поему «Метаморфози» Публія Овідія Назона.[3] Це дуже цікавий твір, автор використовує алегорії, щоб показати мінливість світу, його створення, показати те, що все має рух і динамічність. Як раз це і є — метаморфоза.

Моя улюблена частина поеми це та, в якій поет дає класифікацію людському поколінню. Кожне з цих поколінь зіставляється з певним металом. Срібло, золото, залізо та мідь — дуже гарно відображають перехід людського суспільства з одного віку до іншого.

Попрацювавши з даною темою, я зробив висновок, що в культурі все завжди знаходиться в русі, культура – це нескінченний потік подій та процесів. Люди різних епох мають свої погляди й переконання, ідеали. Усі зміни, які відбуваються в культурі — неминуче повинні відбуватися і відбуваються, тому що, на мою думку, саме Людині належить рішуча роль у зміні культурних цінностей епохи.

Список використаних джерел:

1. Свирида И.И. Метаморфозы в пространстве культуры. — М.: Индрик, 2009. — 464 с.
2. Приходько Е.А. Массовая культура как «дух» современности. — М.: Молодой ученый., 2011. — 201 с.
3. Овідій. Метаморфози. — К.: Дніпро., 1985. — 304 с.

Язенок М.С.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

МЕТАМОРФОЗИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Основна описова характеристика людства це, безумовно, культура, яка змінюється разом з людиною та зі світом який її оточує, і ці метаморфози неможливо зупинити, бо вона є втіленням бізлічі духовних і матеріальних явищ, які сама людина створила і які весь час розвиваються та вдосконалюються. Ці явища являють собою і нові інструменти, які безперестанно покращуються під впливом могутнього двигуна прогресу, і нові продукти, і нові частини комплексу життєдіяльності та виробництва, і нові наукові відкриття, які виникають і втілюються в життя; і інші ідеологічні концепції разом з релігійними віруваннями і моральними ідеалами і так далі. Всі ці явища відіграють велику роль у впливі на сучасну культуру та у створенні та укріпленні громадянського товариства.

Людина, як об'єкт і суб'єкт культури, є її осередком з усіма своїми хвилюваннями і прагненнями, тому на центральному місці життя в суспільстві знаходяться питання

дослідження нею культурного оточення, і проблеми саме процесу утворення і сприймання культурних цінностей. [1] В свою чергу опанування культурних накопичень минулого реалізує інтегративну роль в життєдіяльності кожного суспільства, побуджує тяжіння до усвідомлення світу як цілого та гармонізує існування людей. Отже, під час визначення сучасного поняття культури вкрай необхідно визначати метаморфози, які відбулися в минулому, і, використовуючи набуті знання, пройти поетапно по всім критичним змінам, які безумовно вагомою мірою впливали на сьогодення.

Накопичена мудрість людства протягом соціокультурного минулого, надає необмежену поміч у вирішенні проблем, пов'язаних з культурою, на сучасній сходинці трансформації нашого суспільства базуючись на таких принципах, як: гуманізм і демократія в центрі швидкого науково-технічного прогресу. [2]

Якщо розглядати загальний план, то культуру можна назвати першочерговим чинником соціального розвитку, оскільки вона входить в усі аспекти людського життя починаючи від основ людських запитів і матеріальних потреб, і закінчуючи найбільшими проявами людського духу включаючи всі галузі суспільної та індивідуальної життєдіяльності, зокрема працю, дозвілля, побут, сферу мислення, і таким чином впливає на спосіб життя суспільства й особистості в цілому. [3]

Отже, на сучасному етапі розвитку культури, враховуючи швидкий науково-технічний прогрес та швидкий розвиток суспільства в цілому, щоб орієнтуватися у культурному просторі, необхідно просто знайти себе, знайти себе в цьому світі бурхливих явищ і розслабитися, щоб сучасна культура, як річка із швидкою течією, могла вас підхопити і понести далі, далі в майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Барулін В. С. Соціальна філософія. Ч.2. — М.: МГУ, 1993.- 240с.
2. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. К.: Знання, 2000. — 359 с.
3. Ганна Холап. Особливості і характер сучасної культури — 2005. — с. 232

Шаверський І.О.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О. вик. ФІЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В ІТ

Відносно недавно в Україні почали говорити про нерівність серед жінок та чоловіків на робочому місці. Озвучуються такі проблеми у жінок, як менша заробітна платня, проблеми з «кар'єрним ростом» та різні перепони на шляху до певних посад. І звісно не слід забувати про досить гостру проблему домагань від чоловіків на керівних посадах, яка дуже рідко, але все ж має місце у цій індустрії. (Наприклад, як це було в одному з відділів розробки Uber, декілька років тому назад). Тож у даній роботі, я хотів би розглянути проблеми жінок у ІТ.

Основою для моєї роботи, є дослідження з найпопулярнішого українського ІТ порталу «DoU.ua» [1]. Там було проведено досить масове опитування різних ІТ спеціалістів, в якому не зазначалося, про основну його мету. Тобто, люди просто відповідали на питання та на основі результатів складалася детальна статистика, проаналізувавши яку можна (хоч і не точно) проаналізувати гендерну ситуацію в цій

сфері.

По-перше , треба відмітити , що в ІТ частка жінок досить мала – всього десь 14% (станом на кінець 2017 року) . Хоча це вже у два рази більше ніж у 2016 , все одно дуже мало представниць прекрасної статі охоче йде працювати в цю сферу. З багатьох інших опитувань та деяких статей зрозуміло , що це зумовлено небажанням розбиратися в складних технологіях , страхом до конкуренції та узагалі необізнаністю повним спектром професій в ІТ. З іншого боку , причинами для вибору цієї галузі для жінок в набагато меншій мірі слугувала любов до технологій та програмування (тут та надалі усі порівняння будуть робитися з результатами опитування чоловіків) . Жінки більше прагнули високих заробітних плат , загальної відкритості та цікавості сфери ІТ.

Жінки частіше прагнуть покинути роботу у даній галузі. Зазвичай у них це обумовлюється бажанням приділяти більше часу сім'ї , загальною складністю роботи (вони не можуть встигати за навантаженням , що також часто пояснюється неможливістю нормально працювати під час вагітності) та різними проблемами з керівництвом та співробітниками. Останній пункт виражений у жінок в 2-3 рази більше ніж у чоловіків , що свідчить про явні проблеми з сексистським ставленням на роботі. Готуючись до цієї роботи , не раз наштовхувався на приклади з життя такого несправедливого відношення до жінок.

Також є теорія , що складнощі у жінок в ІТ також виникають через брак часу , викликаний великою кількістю домашньої роботи . По статистиці 70% жінок виконує більшу частину роботи по дому.

Ще можна відзначити співбесіди. У дуже багатьох жінок на співбесіді питають про плани на сімейне життя , що заборонено законодавством України. У чоловіків таке майже не питають , і для них це ніколи не стає причиною для відмови у наданні працевлаштування. Хоча звісно , в такому випадку ніхто не афішує через , що саме було відмовлено кандидату.

Також можна відзначити суттєво нижчі середні зарплати у жіночій частині робітників ІТ . Звісно , це здебільшого зумовлено загально нижчим стажем роботи , та переважною частиною QA спеціалістів серед жінок (і в 3 рази меншою часткою розробників)

У підсумку хотілось би сказати , що не зважаючи на описане вище , мною було прочитано досить багато доказів того , що в успішних проектах жінок на керівних посадах в середньому у 2 рази більше ніж у провальних. Зараз для жінок вже не є такою великою проблемою будувати кар'єру в ІТ і здебільшого жінки занадто бояться труднощів і надмірного навантаження та не проявляють достатньо зусиль , щоб бути конкурентно спроможними у цій сфері. Це підтверджується коментарями від багатьох інших робітників ІТ , при чому не тільки чоловіків , а й жінок. Хоча повністю позбавитись від сексистського ставлення та нерівності , на жаль , дуже складно.

Список використаних джерел:

1. Маркова О. Женский вопрос: гендерные стереотипы в украинском ИТ [Електронний ресурс] / О. Маркова // DOU. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://dou.ua/lenta/articles/women-work/>.

Цицилюк А.В.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О. вик. ФІЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Обов'язковою умовою виховання як процесу включення дитини в сучасну культуру стає засвоєння їм стереотипів, які є стійкими формами суспільної свідомості. В цьому випадку необхідно привласнення особистістю і гендерних стереотипів, здатність оперування якими соціально визначають приналежність до конкретної статі. Це пояснюється тим, що стать знаходиться в «сфері ідеологічного контролю і сама є багато в чому ідеологічним продуктом»

Гендерні стереотипи - усталені й загальноприйняті оцінки норм поведінки особистостей різних статей. Також являються загальними образами жінок та чоловіків, моделей їх поведінки та рис характеру. Вони суттєво впливають на соціальне життя людства, тому всі питання, які стосуються їх формування завжди будуть залишатися актуальними.

Книги - один із найвагоміших впливів на ранню соціалізацію, в процесі якої формується гендерна ідентичність. Її формування припадає на дошкільний вік, а до його закінчення встановлюється «гендерна сталість», що підкріплюється статеворольовими стереотипами.

Розглянемо основні особливості подання гендерних стереотипів, які є представленими в більшості казок та в сучасних книжках для дітей

В казках абсолютно чітко роздані суспільні ролі для чоловічої та жіночої статі. Дівчина завжди являє собою образ «принцеси» доброї, красивої та ніжної, а хлопець являє образ богатиря, котрий в майбутньому буде захисником та справжнім воїном і основними рисами якого є хоробрість та сміливість. Яскравим прикладом є такі персонажі як Олена-Прекрасна, Олена-Премудра, три богатирі. У більш сучасних авторів можемо зустріти дівчат, які мають дуже милу зовнішність (бантики, кучері, плаття) і на більшості зображень зображуються з кошенятами і ляльками. Щодо хлопчаків – допитливі бешкетники, які зображуються з м'ячами, рогатками і машинками.

В багатьох творах ми зустрічаємо хлопців та дівчат, як персонажів антиподів: неакуратний - акуратна, нечемний - ввічлива, неслухняний - слухняна. Прикладом слугують герої дівчатка з повісті про Незнайку охайні та дуже ввічливі та сам Незнайко, який є розбишакуватий і не переймається про зовнішній вигляд.

Виявляється прихована дискримінація однієї із статей. Це проявляється вже на обкладинці, де написано «для справжніх хлопчаків» або «маленьких принцес». Також завдяки таким дитячим книжкам рожевий колір асоціюється з дівочими образами та поведінкою.

Гендерні образи передаються через ілюстрації тварин, одягнених в одяг, відповідних чоловічої або жіночій статі, і демонструють відповідну поведінку в традиційній статево-рольовій схемі.

Незважаючи на пильну увагу до гендерної проблематики в суспільстві, прагнення до усунення дискримінації за статевою ознакою і згладжуванні гендерних стереотипів,

останні як і раніше «царюють» в соціальній сфері. Більшості сучасних дитячих письменників потрібно приділяти більше уваги рисам, котрими вони наділяють головних дійових осіб та виходити за рамки стереотипних поглядів. Поки дана проблема є в сучасній дитячій літературі, в наступних поколіннях будуть стійко утримуватися застарілі гендерні стереотипи, котрі є гальмом нашого соціального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Булак Е. Л. Гендерные стереотипы в дошкольной детской литературе [Электронный ресурс] / Е. Л. Булак // nsportal.ru. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://nsportal.ru/detskii-sad/hudozhestvennaya-literatura/2017/06/19/gendernye-steretipy-v-doshkolnoy-detskoj>.
2. Клецина И. С. Гендерная психология / И. С. Клецина. – Санкт Петербург: Питер, 2009. – 496 с. – (2).

Кізуб О.О., Мусієнко О.С.
ДМС КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:

Стребкова Ю.В., к.філос.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

УСПІШНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ГРАНТОВИХ ЗАЯВОК У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ГЕНДЕРНОЇ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ

Постановка проблеми та актуальність. Становище жінки в науковій діяльності України істотно змінилося: збільшилась кількість здобувачок наукового ступеня кандидата наук з 45% до 60%, а жінок-докторів наук стало більше на 10% в період з 1999 до 2007 років [1]. Проте питання ролі жінки у вищій школі потребує удосконалення через існуючі гендерні стереотипи та феномен самообмеження жінок (англійською цьому феномену відповідає усталений термін – women's self-doubt).

У квітні 1993 року Україна приєдналася до освітньої програми Європейського Союзу «Темпус», продовженням якої з 2014 року є «Еразмус+» [2]. Це наймасштабніша сучасна програма, яка об'єднала такі програми, як «Еразмус Мундус», «Темпус» та інші.

А в березні 2015 року Україна підписала угоду з Європейським Союзом про участь у рамковій програмі ЄС з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» [3]. Набуття Україною статусу асоційованого члена дозволяє значно підвищити рівень залучення українських учених до спільних європейських наукових досліджень.

Мета: дослідити гендерну сегрегацію на прикладі заявлених проектів до конкурсу міжнародних грантових програм.

Предмет дослідження: розглянуто 16 проектів програми «Еразмус+» та 41 проектну пропозицію програми «Горизонт 2020» за період з 2008 до 2018 років від КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Об'єкт: гендерне представництво для участі в міжнародних грантових програмах «Еразмус+» та «Горизонт 2020».

Опис дослідження. В міжнародних програмах гендерна рівність є актуальним питанням. Подаючи заявку на грант до «Горизонт 2020», вас заохочують сприяти гендерному балансу на всіх рівнях вашої команди. У проекті має бути збалансована

команда дослідників, як чоловіків, так і жінок, як на виконавчих, так і на провідних ролях. На етапі оцінювання гендерна рівновага у персоналі є одним із факторів, який визначає пріоритетність пропозицій з однаковими показниками [4].

КПІ ім. Ігоря Сікорського активний учасник міжнародних проектів. За досліджуваний період ученими університету було подано 41 проектну пропозицію за програмою «Горизонт 2020», з яких лише 4 підтримано. За програмою «Еразмус+» проектів-переможців – 16.

Результати дослідження.

Проаналізувавши міжнародні проекти, подані КПІ ім. Ігоря Сікорського за період з 2008 до 2018 років, визначили співвідношення чоловіків та жінок серед координаторів проектів [5]. За результатами досліджень отримали підтвердження того, що переважна більшість керівників – чоловіки. На рис. 1 зображено співвідношення координаторів-жінок до координаторів-чоловіків у міжнародних програмах, у відсотках.

Рис. 1. Співвідношення координаторів проектів у міжнародних програмах, у відсотках: а – у програмі «Еразмус+» від КПІ ім. Ігоря Сікорського, б – у програмі «Горизонт 2020» від КПІ ім. Ігоря Сікорського, в – загалом у програмі «Горизонт 2020»

Враховуючи вищевказані дані, можна стверджувати, що у проектних пропозиціях спостерігається горизонтальна та вертикальна гендерна сегрегація, також це свідчить про порушення гендерного балансу на рівні заявок, поданих КПІ ім. Ігоря Сікорського до міжнародної програми «Горизонт 2020». А у програмі «Еразмус+» спостерігається відносний гендерний баланс, і відповідно, перемог більше.

Отже, збільшення залученості жінок як до підготовки заявок, так і до координації проектів дозволить підвищити шанси на перемогу в конкурсах міжнародних грантових програм.

Список використаних джерел:

1. Троян В. (2009) Європейський науковий простір : роль жінок-вчених та український аспект / В. Троян, Н. Таран, І. Вавилова. // Наука і суспільство, №1, 34–39.
2. Національний Еразмус+ офіс в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://erasmusplus.org.ua/novyny/tag/1-proekt-tempus.html?module=212>.
3. Participant Portal H2020 Online manual [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/gender_en.htm.
4. Новосад Г. Горизонт 2020". Що це дасть українській науці [Електронний ресурс] / Г.

Новосад, І. Совсун // Українська правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://life.pravda.com.ua/society/2015/03/20/191251/>.

- Horizon 2020 In Full Swing-Three Years On – Key facts and figures [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/h2020_threeyearson_a4_horizontal_2018_web.pdf.

Перевозник К. Р.

3 курс, ММІ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник

Стребкова Ю.В., к.філос.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

РОЗВІЙ ЖІНОЧОГО ДУХУ УКРАЇНКИ

Історично склалося так, що соціальні ролі чоловіків та жінок у суспільстві відрізняються, але варто розуміти, що гендерні стереотипи не є природними, а є наслідком виховання, соціалізації та впливу культури. Є поширеною думка, що жінки від природи мають потребу у створенні сім'ї та народженні дітей, у той час як для чоловіків це зовсім не потрібно і вони можуть присвятити себе будь-якій галузі. У свідомість сучасних людей все більше проникає розуміння того, що ця потреба "від природи" продиктована застарілими стереотипами. Гендерні стереотипи змінюються залежно від соціальних чи економічних змін у суспільстві. Проте цей процес занадто повільний, оскільки ще змалечку людина під впливом батьків засвоює «загальноприйняті норми» попереднього покоління, які важко потім змінити. Можливо, тому для багатьох українських жінок шлюб та народження дитини стає перешкодою для їх кар'єрних планів.

Від часів Київської Русі жінки мали доступ до освіти, а представниці князівської верхівки не поступалися своєю освіченістю чоловікам і вражали інтелектом та широтою світогляду європейців. Відомо, що Анна Київська, донька Ярослава Мудрого, і в шлюбній угоді, і в інших державних документах підписувалась «Анна-королева» у той час, як її чоловік, французький король Генріх I, замість підпису ставив звичний для нього хрестик. Поширення жіночої релігійної освіти на українських землях датують кінцем XI століття.

Варто відмітити незалежний характер української жінки, яка розбудовувала своє господарство, у період козаччини, що можна пояснити частою відсутністю чоловіка-козака, який ішов на Січ, у військовий похід чи загинув. Інженер, Гійом де Боплан у XVII столітті писав, що звичайною справою для тогочасної української дівчини було не лише вибирати за кого виходити заміж, а й свататись до парубка, якого вона вподобала. Про високу освіченість та відносну незалежність української жінки писав також Павло Халєбський. Відзначають це і сучасні дослідниці: О. Кікінежді, Ю. Стребкова, І. Ігнатенко та ін.

Світська жіноча освіта почала формуватися з другої половини XVIII століття. Після скасування кріпаччини на Наддніпрянській Україні сільські дівчата здобули можливість навчатися в початковій школі спільно з хлопцями, а пізніше у ліцеях, гімназіях та вищих жіночих курсах. (К. Кобченко, М. Богачевська-Хом'як, І. Черчович). Навчання відповідало тогочасним суспільним уявленням про призначення жінки, тобто механіку паньанки не вивчали. Коли прийшла радянська влада, жінки складали дві третини неписьменних, але потім було проголошено про рівність статей у доступі до навчання всім наукам, хоча в реальності до цього ще було далеко. Наприклад, українській

художниці ХХ століття Катерині Білокур батьки відмовили навіть у шкільній освіті. Можливо, вона стала б щасливою у шлюбі, якби чоловік сказав, що дозволить їй малювати (за дослідженням Н. Аверянової).

Найпоширенішими напрямками для дівчат і досі лишаються мистецтво, гуманітарні й соціальні науки, педагогіка, але інженерія та механіка є привабливими та перспективними для жінок. Якщо звернутися до статистики, то в 2010-му році на напрям "Інженерна механіка" Механіко-Машинобудівного інституту НТУУ "КПІ" на перший курс було подано 241 оригіналів документів, дівчата становили всього 12,9% від загальної кількості першокурсників. У 2014-му році відсоток дівчат на цьому ж напрямі був 11,5%, а через рік, у 2015-му році, - знизився аж до 9,1%. Незважаючи на таку тенденцію, варто відмітити, що часто перші місця в рейтинговому списку вступників Механіко-Машинобудівного інституту належать саме дівчатам.

Можна стверджувати, що українська жінка в порівнянні з представницями сусідніх країн вирізнялася освіченістю, але для того, щоб досягти рівності з чоловіками у освіті, науці та техніці, українки долають непростий шлях, руйнуючи стереотипи та упередження.

Гасс Л. Е.

2 курс, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Франко Н.О., викладач, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема гендерної рівності, рівності представників обох статей в суспільстві, останнім часом є дуже актуальною у всьому світі. Для того, щоб визначити рівень гендерних розривів в науці розроблені певні індекси. Так, за методиками Світового економічного форуму підраховується індекс, який визначає рівень гендерного розриву між чоловіками та жінками за чотирнадцятьма різними змінними у таких основних сферах: участь в економіці країни та кар'єра; освіта; здоров'я та якість життя; політичні права і можливості чоловіків та жінок. За даними Всесвітнього економічного форуму Україна займає 67 місце серед 145 країн світу.

Вітчизняні науковці беруть активну участь у Програмі ООН «Сприяння гендерній рівності». Т. Мельник, Н. Болотіна, І. Котюк та О. Костенко провели гендерну оцінку деяких областей вітчизняного законодавства та розробили методи цієї експертизи. Так, Н. Болотіна, досліджуючи питання надання рівності прав працівникам обох статей, наголошує на необхідності перегляду розділу «Праця жінок» (Кодекс законів про працю України) з метою його удосконалення і відповідності умовам сучасності.

За статистикою, заробітна плата жінок в Україні, як правило, більш ніж на двадцять п'ять відсотків менша від заробітної плати чоловіків. Зайнятість жінок у бюджетній сфері з низьким рівнем оплати праці є однією з причин дискримінації жінок. Жінок у два рази більше, ніж чоловіків зайнято працею, яка не потребує високого рівня кваліфікації, при тому, що рівень освіти жінок набагато вищий, ніж чоловіків. Сьогодні в більшості галузей виробництва немає обмежень для заборони використання праці жінок. Вони працюють на однакових умовах з чоловіками, для жінок передбачена законодавством однакова з чоловіками тривалість робочого часу, встановлені рівні нормативи праці, але жінок звільняють першими у зв'язку зі скороченням штатів. У більшості випадків робочі місця

залишаються за чоловіками з такою ж самою кваліфікацією та рівнем освіти.

Іншим показником є представництво жінок у структурах влади та на керівних посадах. Так, у Європі близько сорока відсотків парламентарів – жінки. В Україні жінок-депутатів усіх рівнів не більше десяти відсотків. Зараз в Україні поступово збільшується кількість жінок-керівників в структурах держуправління. Щодо приватного бізнесу, то тут більш високі показники. Згідно з результатами дослідження експертно-аналітичного центру Head Hunter Україна в Україні близько двадцяти відсотків жінок-керівників.

Вирішенню проблеми гендерної рівності в Україні надається все більше значення. Гарантія рівних умов та можливостей жінкам та чоловікам забезпечить соціальну рівновагу, а також сприятиме ефективному розвитку українського суспільства. Запровадження європейських гендерних стандартів в Україні є однією з обов'язкових вимог європейського Союзу щодо набуття повноцінного членства.

Список використаних джерел:

1. Болотіна Н. Б. Гендерний розвиток і соціальне право України: концептуальні засади. // Рівність жінок і чоловіків в Україні: правові аспекти: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (20-21 листопада 2000 року). – Київ, 2000. – С. 151-161.
2. Андріїв В. М. Жінки і ринок праці: деякі гендерні аспекти. - Київ, 2000. – С. 174-177.
3. Офіційний портал Міжнародного кадрового порталу HeadHunter Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hh.ua/HeadHunter>.

Балашов Д. В.

аспірант кафедри теорії та практики управління
ФСП НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Цимбаленко Я.Ю., к.держ.упр., доц.,
НТУУ ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВПЛИВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ БРЕНДА МІСТА ШЛЯХОМ ОНЛАЙН-ВЗАЄМОДІЇ

На сьогоднішній день спостерігається тенденція до посилення ролі онлайн-взаємодії між населенням та органами публічної влади як на державному, так і на місцевому рівні. В умовах посилення та інтенсифікації конкуренції між містами, побудова ефективної онлайн-взаємодії муніципалітету з місцевим населенням набуває все більшої актуальності, оскільки це може бути додатковим механізмом залучення місцевої громади до процесів формування та управління брендом міста.

Для підвищення конкурентоспроможності міста доцільно враховувати його репутацію та імідж не лише для зовнішніх стейкхолдерів, а й для місцевого населення. Громадяни міста є головною зацікавленою стороною у створенні бренду міста, оскільки одним з кінцевих результатів його впровадження є підвищення рівня життя місцевого населення.

Для створення ефективного бренду міста доцільно враховувати фактор впливу місцевого населення на процеси його формування та управління. Важливе місце необхідно приділити публічним обговоренням, поданню пропозицій та скарг, доступу до публічної інформації, механізму контролю та зворотнього зв'язку з органами місцевої

влади. Представники місцевої громади мають право впливати на процеси формування брендом міста, оскільки є платниками податків у місцевий бюджет, за рахунок яких відбувається впровадження проектів для реалізації бренду міста. Органи місцевої влади несуть відповідальність за розвиток та позитивний імідж міста, тому мають бути зацікавлені в отриманні зворотнього зв'язку від місцевого населення та враховувати його при впровадженні стратегії розвитку міста. Саме тому необхідно приділити особливу увагу питанню участі місцевого населення у процесах формування та управління брендом міста. Це є можливим завдяки інструментам онлайн-взаємодії між муніципалітетом та громадою у процесах формування та управління брендом міста.

Використання інструментів онлайн-взаємодії дає змогу спростити зв'язок між органами місцевої влади та місцевим населенням, механізм користування міськими сервісами та інфраструктурою, а також сформувати кращий імідж міста серед місцевого населення. Можна виділити п'ять основних інструментів онлайн-взаємодії: 1) електронний персональний кабінет мешканця міста; 2) веб-портали та онлайн-платформи; 3) мобільні додатки; 4) актуальні електронні бази даних.

Через електронний персональний кабінет мешканця міста може відбуватися звернення громадян, подача пропозицій та скарг, а також подання та відстеження поданих електронних петицій.

Веб-портали можуть виступати інструментом підвищення швидкості взаємодії між місцевим населенням та іншими зацікавленими сторонами з органами місцевої влади. У площині формування та управління брендом міста до веб-порталів як інструменту онлайн-взаємодії слід віднести: 1) портал для громадян; 2) інформаційний портал стосовно бачення бренду міста, питань впровадження стратегії його розвитку, та звітності органів місцевої влади про хід виконання заходів щодо реалізації цієї стратегії; 3) веб-портал, на якому мешканці міста мають змогу подавати пропозиції стосовно формування іміджу політичного діяча, місцевого чиновника, визначати критерії оцінки його діяльності та рейтингу; 4) веб-портал з open data та відкритим бюджетом; 5) туристичний та інформаційно-розважальний портал.

Важливим етапом у процесах формування та управління бренду міста є контроль за їх здійсненням. З точки зору участі місцевого населення у цих процесах, він може бути реалізований, наприклад, у наступних формах: 1) звітність органів місцевої влади на онлайн-порталах про хід реалізації стратегії розвитку міста у формі «дедлайн-звіт»; 2) створення електронного реєстру, в якому можна прослідувати динаміку рейтингу міст за певними критеріями (може бути складовою поточного контролю за впровадженням стратегій розвитку міст); 3) онлайн-платформи, які дозволять визначити відповідальних осіб, фінансування та ресурсне забезпечення вищезазначених процесів.

Таким чином, розглядаючи питання про вплив місцевого населення на процеси формування та управління брендом міста, необхідно обов'язково враховувати можливість використання інструментів онлайн-взаємодії громади з муніципалітетом, оскільки це може покращити імідж міста та його конкурентоспроможність.

ПРАВОВА ОСВІТА ЯК ЗАПОРУКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Питання правової освіти в часи реформування державних інституцій набуває нового сенсу в якості чинника трансформації правової свідомості. Адже без докорінних змін правової свідомості суспільства та досягнення праворозумного модусу останньої, вбачається неможливою гуманістична перебудова суспільства та держави.

Звідси постає завдання щодо шляхів такої перебудови. В першу чергу необхідно визначитись з суб'єктами трансформації. Для більш ефективної зміни та перебудови суспільства та держави, на нашу думку, вкрай важливою є взаємна трансформація публічної адміністрації, суспільства та громадян. Такий взаємний вплив здатна забезпечити трансформація правової свідомості зазначених суб'єктів.

На наше переконання, правова освіта є важливою і необхідною умовою формування та трансформації правової свідомості. Реформування суспільства та держави передбачає розвиток правової свідомості, а яким чином це відбувається – цілеспрямовано та усвідомлено чи ні – залежить, в першу чергу, від правової освіти [1, с. 73]. В час ґрунтовних державних трансформацій правова освіта стає найважливішим фактором розвитку правової свідомості та, як наслідок, суспільних змін та реформ.

Вкрай важливим є формування праворозумного модусу правової свідомості саме членів публічної адміністрації як відправної точки, здатної розповсюдити певні зміни в суспільстві. Відповідно до визначення професора О. І. Васильєвої, «публічна адміністрація – система органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ..., з метою досягнення публічного інтересу та надійного забезпечення прав й свобод людини і громадянина» [2, с. 22]. Тому важливо говорити про забезпечення прав й свобод людини і громадянина як про основну мету діяльності публічної адміністрації та публічного управління як процесу здійснення державної влади та місцевого самоврядування. Такі завдання вдається можливим ефективно виконувати при наявності певного рівня правової освіти, яка передбачає формування правових знань і навичок, в тому числі про права та свободи людини. З метою формування належних знань, законодавець передбачив перелік прав і свобод людини і громадянина в другому розділі Конституції України [3], які деталізуються в кодексах, законах та інших нормативно-правових актах.

Таким чином, для забезпечення належної трансформації публічної адміністрації з реальним впровадженням передбачених завдань в площину суспільного життя, важливою є реалізація якісної правової освіти та, завдяки цьому, взаємної трансформації публічної адміністрації, суспільства та громадян. Зазначена правова освіта має включати в себе належний рівень теоретичної підготовки та ефективний практичний курс, який має складатися з реальних кейсів, з метою формування дійсних навичок та вмій впровадження правових механізмів та захисту прав і свобод громадян. Досягнувши ефективного рівня правової освіти в першу чергу членів публічної адміністрації, можна говорити про її дійсну трансформацію та, як наслідок, можливість запровадження необхідних реформ на правових засадах демократизму, законності та верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко А. А., Дергачов Є. В. Роль правової освіти у формуванні правової свідомості суспільства: філософсько-педагогічна рефлексія. Актуальні проблеми

філософії та соціології. 2017. № 16. с. 73-77.

2. Васильєва О. І. Визначення поняття “публічна адміністрація”. Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.): у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. К. : НАДУ, 2014. Т. 2. 272 с.
3. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Іваницька О.М.

д.держ.упр., професор,
професор кафедри теорії та практики управління,
ФСП НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ: ПАРАДОКСИ ТА ВИКЛИКИ

Загрози екологічних катастроф, атипові хвороби, явища на кшталт «парникового ефекту» та втрати озонового шару, збурення на фінансових і товарних ринках, – світ живе у постійних загрозах відхилень від траєкторії сталого розвитку. Для України визначаються також інші, національні загрози та виклики – військові дії на сході країни, численні корупційні скандали тощо. Для досягнення бажаних результатів соціально-економічного розвитку країна має встановити правильні пріоритети та обминути численні рифи на шляху забезпечення сталого поступу та еволюційної динаміки змін.

Сьогодні для визначення інтенсивності поступу людства у напрямку сталого розвитку застосовується система індикаторів, які охоплюють широке коло показників. Комісія ООН зі сталого розвитку виділяє такі їх групи: соціальні, економічні, екологічні, інституційні, галузеві. Для реалізації Концепції сталого розвитку на національному рівні уряд країни визначає ключові індикатори, значення яких постійно відслідковується для виявлення відхилень від планового /прогнозного рівня. Ретельний відбір та оптимізація балансу показників кожної групи є напрочуд важливим завданням науки державного управління.

Зазначимо, що дотримання положень концепції сталого розвитку вимагає поглинання набагато більшого обсягу ресурсів, ніж розширене відтворення економіки, оскільки додаються екологічна та інституційна складові. У ринковій економіці створюється значний надлишок товарів і послуг, оскільки розширене виробництво вимагає відповідне збільшення попиту. Однак, в умовах перманентних криз, обсяг споживання, особливо реального сектора економіки, скорочується та нездатне акумулювати вироблений обсяг товарів і послуг. Водночас, виникає величезний інституційний надлишок, якого вимагають як екологічна система, так і власне інституції сталого розвитку. Групи захисту особливих інтересів лобіюють фінансову підтримку їх інституцій урядом, а уряд, у свою чергу, покладає ці видатки на платників податків – фізичних і юридичних осіб. Як наслідок, спостерігається один із парадоксів сталого розвитку: ті, чий інтереси мають захищати уряди, стають біднішими, а ті, хто мають захищати ці інтереси – багатшими.

Іншим парадоксом сталого розвитку є т.зв. «парадокс достатку» («прокляття ресурсів»). Автор, англійський вчений Річард Аути (Richard Auty), сформулював його таким чином: країни, які володіють значними природними ресурсами, часто є менш

економічно розвинутими, ніж країни з невеликими запасами природних ресурсів. Причиною цього так звана «легка рента», що стає причиною рентоорієнтованої поведінки. Остання обумовлює конфлікт інтересів щодо доступу до ресурсів, їх використання та обумовленого цим розподілу прибутків; корупцію; нівелювання значення кваліфікованої праці та нехтування розвитком освіти тощо. Надмірна концентрація на експлуатації природних ресурсів, навіть при належному рівні природоохоронної діяльності, посилює явища розшарування суспільства, веде до одностороннього розвитку економіки. Водночас, як зазначили фахівці Світового банку, «природні ресурси можуть сприйматись лише як дарунок, що вимагає адекватного управління для забезпечення сталого розвитку» [1].

Враховання дії парадоксів і факторів, викликів та обмежень є предметом науки та практики державного управління. На наш погляд, в основу державної політики має бути покладено людиноцентризм із всебічним розвитком людського потенціалу; конструктивізм рішень і поведінки; прагматизм у зовнішньоекономічній політиці.

Список використаних джерел:

1. From Curse to Blessing: Natural Resources and Institutional Quality. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/INTENVMAT/64199955-1162240805462/21125342/9FromCurse.pdf>

Карпунець А.С.
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ІНСТРУМЕНТУ НАЛАГОДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Складність суспільних змін та трансформація системи державної служби у напрямку європейських стандартів управління потребують розбудови ефективної системи комунікації державної служби. Проте, наразі система комунікацій державної служби характеризується відсутністю довгострокового стратегічного планування, несистемністю міжвідомчої взаємодії та наявністю значної кількості комунікативних бар'єрів у вимірі «державна служба-громадськість». Тому, у контексті подолання перешкод, що стоять на заваді ефективного функціонування інституту державної служби важливого значення набуває роль соціологічної інформації.

Однією з умов забезпечення продуктивності функціонування державної служби є обробка та передача актуальної, достовірної та своєчасної інформації. Проведення соціологічних досліджень сприяє виявленню патології системи державного управління, всебічному аналізу різноманітних аспектів функціонування державної служби, визначенню напрямів її розвитку та забезпеченню процесу прийняття управлінських рішень.

Протягом листопада 2016 року - січня 2017 року нами було проведено соціологічне дослідження, у ході якого опитано 500 державних службовців, із них: 43% працює в апараті центрального органу влади, 57% у місцевому органі влади. Інструментом дослідження стала анкета, спрямована на з'ясування думок, позицій та оцінок державних службовців щодо різних аспектів функціонування інституту державної служби України.

У ході проведеного нами дослідження було встановлено, що: оцінка рівня престижу

посади державного службовця корелює з категорією займаної ним посади; державні службовці оцінюють рівень довіри громадськості до їх діяльності як критично низький; більшість державних службовців відчують необхідність розширення кола заходів з підвищення кваліфікації. З'ясовано, що основною причиною корупції в системі державної служби, на думку респондентів, є бажання компенсувати низьку заробітну плату та відсутність страху щодо наслідків корупційних вчинків. Виявлено, що основою налагодження партнерських відносин між державою та суспільством є долання корупції, інформаційна відкритість державної служби та підвищення заробітної плати державним службовцям. Загалом має місце негативне ставлення до залучення іноземних фахівців на роботу в органи державного управління. Державні службовці позитивно оцінюють вплив нового Закону України "Про державну службу" № 889- VIII від 10.12.15 на подальший розвиток державної служби як сервісного інституту[1].

Отже, соціологічне опитування може бути одним з ефективних інструментів отримання інформації щодо оцінок та думок державних службовців до різних аспектів функціонування державної служби. Результати соціологічного дослідження можуть вивити на перший погляд непомітні аспекти досліджуваної проблеми, а перманентність проведення таких досліджень дозволить відслідковувати динаміку розвитку та ефективність функціонування державної служби загалом.

Список використаних джерел:

1. Карпунець А.С. Оцінка розвитку інституту державної служби в Україні: результати соціологічного дослідження/А.С. Карпунець// Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування, 2017. – Вип. 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_2/20.pdf

Ковальова Ю. І.

4 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Божок О.І., викладач кафедри Теорії та практики управління,
ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ

На шляху до євроінтеграції український уряд почав впроваджувати реформи, які попередньо були визначені європейською спільнотою, як ті аспекти української державної системи, що потребують змін. Питання про ставлення світу та громадянського суспільства до реформ в Україні є неоднозначним. З одного боку, група держав Ради Європи з питань боротьби з корупцією GRECO дає позитивну оцінку діяльності, що стосується реформ. Тобто, це означає, що Україна належним чином виконує рекомендації єврокомісії. З іншого боку – наскільки формально відзначені факти виконання умов, настільки фактично, вони наразі й діють. Адже, оцінка ситуації усередині держави помітно відмінна від позитивної. Звичайно, належно розцінюючи ситуацію, одразу стають помітними, ті прогалини, яким довго не приділялося належної уваги та які потребують реформування.

Головна задача антикорупційної реформи – ліквідувати корумпованість влади та

зменшити втрати державного бюджету України. Виконання цієї реформи сприятиме підйому України на щабель вище серед країн із найбільш корумпованою владою. Отже, антикорупційну реформу в Україні було започатковано з прийняттям низки антикорупційних законів. Формування антикорупційного законодавства почалося ще у 2014 році із Закону України «Про запобігання корупції», Закону України «Про Національне Антикорупційне Бюро (НАБУ), Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у 2016 році», Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки».

Реалізація антикорупційної стратегії - це процес, який включає багато пунктів. Основними пунктами антикорупційної стратегії є прийняття низки антикорупційних законів, впровадження антикорупційних програм в органах державної влади та створення антикорупційних органів. За інформацією про стан реформи на теперішній час, можна відмітити занадто повільний розвиток та низький рівень відгуку на впроваджені нововведення. Причини цих явищ визначити доволі важко. Але, якщо детальніше дослідити пункти реформи, можна з'ясувати можливі причини, а головне, встановити, якими будуть наслідки. Проте, на нашу думку, набагато результативнішим є процес по запобіганню корупційної діяльності, а не пошук тих осіб та підприємств, які давно наживаються за рахунок хабарництва. В даному аспекті, НАЗК, як пріоритетний орган, що формує державну антикорупційну політику та визначає механізми попередження корупції, у 2016 році постановив утворення Державного реєстру декларування службових осіб.

Наразі існує, як Державний реєстр декларування, так і Державний реєстр осіб, що вчинили, пов'язані із корупцією, злочини. За даними на кінець 2017 року, до Державного Реєстру було подано 1 448 804 декларації. [1] Декларування відбувається у два етапи: перший – для осіб, що займають особливо важливе положення та ті, що припиняють свою діяльність, як державного службовця (розпочато із квітня 2016 року). Та другий етап, для інших осіб декларування, що розпочато із 1 квітня 2017 року. Також, Законом визначаються особи, що не підпадають під етапність декларування, чия діяльність пов'язана із державною таємницею. Загалом, динаміка подання е-деклараций є позитивною та підтримується країнами великої сімки, як така, що сприяє розвитку прозорості у роботі державного сектору.

Проте, негативно на процес запобігання корупції шляхом е-декларування, вплинула ситуація із введенням в дію законодавчої норми про обов'язкову подачу електронних декларацій активістами неурядових антикорупційних організацій. Єврокомісія та США виявили помітну стурбованість та закликали Верховну Раду скасувати дану норму закону, як таку, що "суперечить європейським прагненням України", - зі слів єврокомісара Йоганнеса Гана.

Як не дивно, ця ситуація в котре доводить відсутність спільних інтересів серед органів державної влади, приховане протистояння за сферу впливу із Третім сектором та неготовність повністю дотримуватися антикорупційної стратегії. На жаль, головною

проблемою лишається те, що процес реформування в Україні не трансформувався із формально окресленого та поверхневого у такий, що зміг би насправді докорінно змінити стан речей у державі. Щоб насправді належним чином завершити антикорупційну програму, замало просто переглядати та створювати нові закони. Необхідно також запроваджувати націлену діяльність на ті «вразливі» ділянки нашої владної структури, без зміни яких неможливо буде змінити державу повністю.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-ресурс Національного агентства з питань запобігання корупції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/statystychni-dani>

Ковальчук Г.В.

5 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Цимбаленко Я.Ю., к.н. з держ. упр., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС ЯК ОСНОВА ІНДУСТРІЇ 4.0

Зміни, які привнесли сучасні інформаційні технології, повністю відповідають основним ознакам промислової революції, тому можна вважати, що в середині минулого століття розпочалась нова четверта промислова революція - цифрова, основою якої стає електронний бізнес (електронна комерція) та електронний ринок [2, с. 7].

У цілому можна виділити чотири головні ефекти, за якими четверта промислова революція впливає на бізнес: зростання споживчих очікувань, поліпшення якості товарів, групові інновації й поява нових форм організації. Сьогодні в епіцентрі економіки стоїть клієнт [1].

Однією з важливих ланок будь-якого бізнесу є ті чи інші засоби комунікації. У 20 столітті такими засобами слугували: радіо, телебачення та періодичні видання. Але людство, кожен день, вдосконалює та покращує засоби комунікації й передове місце, для сучасного бізнесу, займає інтернет. Саме він засіб комунікації, який немає кордонів. Інтернет дає змогу зробити його - "електронним". Але для цього глобальної мережі замало, потрібно ще впроваджувати нові технології задля кращого прогнозування свого бізнесу та моніторингу попиту на товари чи послуги. За допомогою інтернету можливо не тільки поширення інформації про свій продукт, а й запрошення до співпраці. Цей підхід до роботи з клієнтами не просто розширює такі традиційні способи, як друкована та телевізійна реклама, але й забезпечує двостороннє спілкування.

Електронний бізнес має в собі ще електронну комерцію, електронний маркетинг та електронне постачання. Електронна комерція, що з'явилася не так давно в більшості розвинутих країн світу, перетворилася на потужний чинник росту світової економіки. США, що є лідером у цій сфері, перша країна, що почала використовувати технології електронної комерції. Очікується, що за найближчі роки, частка користувачів електронної комерції збільшиться в три рази, що спричинить збільшення обсягу продаж, тим самим, компанії отримають великий прибуток від бізнесу, що підтвердить раціональність використання технологій електронного бізнесу. Також електронний бізнес в широкому розумінні це використання інформаційно-комунікаційних технологій на всіх етапах

проведення торгових операцій, включаючи пошук і замовлення товару, проведення платежів та доставку товарів і послуг споживачам. У свою чергу електронна комерція застосовується в роздрібній, оптовій, біржовій торгівлі, а також при здійсненні державних закупівель.

Якщо казати загалом, то електронний бізнес застосовує та об'єднує якісно нові підходи до роботи компаній, надаючи можливість проникнення на нові ринки, пошук інших каналів збуту, поліпшення обслуговування старих клієнтів та залучення нових, розширення ринків і сфери діяльності, а також оперативності та мобільності під час прийняття управлінських рішень. Основна перевага електронної торгівлі полягає в тому, що вона створює можливості для зниження витрат. Використання сучасних інформаційних технологій у торгівлі дає змогу значно підвищити оперативність отримання інформації, особливо у міжнародних і міжрегіональних відносинах. Помітно скорочується цикл виробництва і продажу, усуваються посередники, що значно знижує споживчу вартість товару. З впровадженням дешевих засобів комунікацій зменшуються витрати, пов'язані з обміном інформації.

Список використаних джерел:

1. Schwab, K. (2015). What It Means and How to Respond. *The Fourth Industrial Revolution* (pp.). Retrieved from <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>.
2. Електронна комерція: навчальний посібник з підготовки бакалаврів / Царьов Р.Ю. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2010. – 112 с.

Куц А. Р.

5 курс, ФСП НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Чукут С.А., д-р наук з держ. упр., проф.,

ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРИВАТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ

Подолання тих фінансових викликів, що виникають перед державою, та її подальше економічне зростання неможливе без реінжинірингу неефективних інституційних процесів, проведення економічних реформ та оптимізації державних витрат, зокрема за допомогою прозорості приватизації.

Приватизація державного майна — платне відчуження майна, що перебуває у державній власності, на користь фізичних та юридичних осіб, які відповідно до цього Закону можуть бути покупцями[2]. Приватизація низки державних підприємств, тобто зменшення фінансового навантаження на економіку країни за допомогою продажу збиткових для держави об'єктів приватизації має на меті оптимізацію державних витрат та прискорення економічного розвитку через більш ефективний перерозподіл видатків.

Доцільним стало оформлення стратегічного забезпечення ефективного управління підприємствами на державному рівні. Стратегічне планування державної економічної діяльності направлене на надання керівництву компаній інформації щодо економічних очікувань держави, як власника підприємств, відповідно до її стратегічних потреб[4]. Оскільки діючий механізм приватизації не працює, адже за статистикою Міністерства

економічного розвитку та торгівлі 1/3 державних підприємств є банкрутами[5], економіка України потребує конкретних перетворень, а саме: підняття конкурентоспроможності стимулюванням попиту залученням міжнародних інвесторів, розподіл об'єктів за величиною на малу та велику групу приватизації, переведення малої приватизації в інтернет-площину через Prozorro.Продажі. Зокрема, для подальшої реалізації поставлених завдань 13 квітня 2018-ого року було зареєстровано ДП «Prozorro.Продажі». Відповідно до Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки[3], основного закону, що регулюватиме весь процес приватизації[2] та опублікованих напрацювань Міністерства економічного розвитку та торгівлі[5], задля підвищення показників економічної ефективності держави, варто виконати низку завдань, а саме: екстраполювати в державне управління економікою ті процеси, що мають місце в приватному секторі, спрощення операційного процесу приватизації, залучення в роботу міжнародних інституцій та експертів, перехід до ринкового ціноутверення, в рамках якого ціна об'єкту приватизації визначатиметься платоспроможним попитом.

Список використаних джерел:

1. «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення процесу приватизації» від 16.02.2016 р. № 1005-VIII - [Електронний ресурс] / - Режим доступу: - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1005-viii>
2. Проект Закону про приватизацію державного майна №7066 від 04.09.2017 - Режим доступу: - http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62455
3. «Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки» розпорядження КМУ № 662-р від 27.05.2015 - [Електронний ресурс] / - Режим доступу: - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-p>
4. Скиба М.В. Приватизація як інструмент структурних перетворень в економіці України: поняття, основні проблеми та шляхи їх вирішення / М. Скиба // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. - 2010. - № 4. - С. 125-133. - [Електронний ресурс] / - Режим доступу: - <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-4-18.pdf>
5. Реформа державних підприємств: Закон «Про приватизацію» №7066 <https://www.slideshare.net/MaxNefyodov/7066-86270766>

ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЯ – РЕАЛЬНИЙ ШЛЯХ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНІ

Усі ми хочемо жити у цивілізованій і процвітаючій країні, в якій панують європейські цінності і ідеали. З кожною черговою революцією ми наївно і невблаганно сподіваємося на краще. Але реального і відчутного покращення у дійсності не відбувається. А все тому, що наша країна залишається олігархічною, причому найбільш паразитарного і нецивілізованого зразка.

Без сумніву, першоджерело усіх бід країни – клас великих капіталістів, які заробили свої статки нечесним шляхом. Хто платить, той замовляє музику. А музика немов життя в країні грає так, як того забажають диригенти – самі олігархи. Саме вони приводять до влади політичного лідера внаслідок політичної домовленості, а той у свою чергу формує політичні класи, представники яких заповнюють усі щаблі владної управлінської вертикалі країни.

Не новина, що олігархи є в багатьох країнах світу. Особливо у пострадянських державах бізнес дуже "цінує" дружбу із владою. Необмежена влада аристократії відзначається у багатьох сферах суспільного життя. Однак Україна спромоглася вирізнитися із числа багатьох країн особливостями національного симбіозу бізнесу і влади.

У нашій країні за часи незалежності виділились близько десяти осіб, які зосередили у своїх володіннях левову частину національного багатства. Наші олігархи заробляють як на надрах, які між іншим є народним багатством, так і за рахунок політичного лобізму – через комунальні тарифи, ціни на газ і вугілля, субсидії, державні замовлення, корупційні схеми тощо.

У результаті, в країні відзначається кричуща соціально-економічна нерівність. Наприклад, статки десяти найбагатших громадян країни за минулий рік становили понад 11 млрд. доларів, що становить аж 13% ВВП країни. Із десяти мультимільярдерів п'ятеро мають бізнес у монополізованому паливно-енергетичному комплексі, а п'ятеро отримують надприбутки з промислових (добувають національні корисні копалини і сировину) і сільськогосподарських підприємств, власники яких заробляють на монополії отримання державних субсидій і дотацій. При цьому, в країні немає жодного великого підприємця європейського зразка, який заробляє за рахунок нових ідей, винахідливості, технологій тощо. При цьому всьому, вже 70% населення країни живе в умовах бідності за міжнародними мірками. Для порівняння, Польща, на яку ми доволі часто рівняємося, такої економічної стратифікації собі не дозволяє: статки десяти найбагатших поляків становлять лише 3% ВВП цієї країни, і вони займаються зовсім іншим бізнесом – розвитком інфраструктури, фінансів, телекомунікацій, промисловості та ін.

Олігархи фактично отримують гроші з обох кишень українців: за видобуток і продаж копалин, сплачуючи мізерну плату за користування надрами, а також внаслідок функціонування системи субсидій в межах оплати комунальних платежів, оскільки кошти на оплату за неплатоспроможних громадян направляються на рахунки приватних обленерго. Обсяги такого грабунку населення країни обчислюються сотнями мільярдів гривень на рік. Відтак, маємо цікавий причинно-наслідковий ланцюг: олігархи – це

субсидії, субсидії – це політична корупція, корупція – це бідність. В результаті – бідна країна і зuboжілий народ.

Такої зосередженості і монополізації капіталу в руках окремих осіб, як в Україні, немає в жодній навіть пострадянській країні. Вочевидь, чим більша зосередженість капіталу, тим гірше для країни. Чим вище соціально-економічна нерівність, тим більш нестабільним є суспільство – більші ризи економічної дестабілізації і соціальної напруги. Не випадково, найбільшою проблемою світової науки сьогодні є саме проблема нерівності – у соціально-економічному вимірі. У країні сформувалася свого роду олігополія, тобто всевладдя олігархічних монополій і фінансово-владних груп. Саме олігополія формує перекося національної економіки та нераціональну і незбалансовану структуру бюджету країни.

Оскільки олігархи формують реальний порядок денний розвитку країни і впливають на ключові системо-утворюючі процеси, система публічного управління країни є фактично імітацією, поверхневою ширмою, формально і номінально імітуючою публічне управління. Саме тому наші політики вирізняються суцільним популізмом, цинічною брехнею, спотворенням інформації, яка лунає звідусіль. Від них в країні реально мало-що залежить, адже системо-утворюючі рішення приймають не вони. Через це майже вся система публічного управління в країні – суцільний симулякр, тобто удаваність і видимість дійсного управління. За формою такого управління немає реального змісту. На вустах і папері – правильні слова і тексти, на практиці і у справах – суцільна імітація.

Жоден керманіч країни, попри усі обіцянки, навіть не похитнув клас великих власників і капіталістів. У кращому випадку лідери країни просто домовлялися із ключовими олігархами про розподіл сфер впливу. Тож маємо ситуацію, коли фактично розвиток країни напряду залежить від моралі олігархів, тобто від їх волі – на що вони можуть піти задля захисту і примноження своїх інтересів. І це питання передовсім людської моралі. А про високу моральність наших капіталістів говорити не доводиться. Це відзначається у багатьох процесах – у характері висвітлення подій у олігархічних ЗМІ, у заангажованих акціях протестів, голосуваннях окремих груп депутатів у парламенті тощо.

За таких умов, країні потрібна головним чином деолігархізація. Є два шляхи реалізації цієї мети – через політичну волю, або через громадянський тиск і вплив. При чому досягати мети потрібно цивілізованим шляхом. Оскільки на політичну волю розраховувати не доводиться, роль української громади має бути визначальною. Деолігархізація дозволить в майбутньому прийти до влади новим, більш моральним, обличчям. А від моралі політика напряду залежить життя в країні.

Омельченко О. В.

4 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Божок О. І., викладач кафедри Теорії та практики управління,
ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

КОНТРОЛЬ У ДОТРИМАННІ БАЛАНСУ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

В ХХІ столітті, в час економічних та соціальних перетворень в Україні важливу роль займає контроль в державному управлінні, так як саме він впливає на рівень відповідальності апарату державного управління перед усім суспільством. А це на разі є проблемою в сучасних умовах, адже зараз ми спостерігаємо відсутність між державою та суспільством зворотного зв'язку, тому значення контролю у системі державної служби займає таке важливе місце. Адже, завдяки контролю можливо досягти здійснення вдалої стратегії державного управління та дотримання в системі державної влади законності. Соціальна та економічна ефективність системи державної служби та їх баланс також можливі саме завдяки ефективному контролю.

Соціальна ефективність державної служби – це відповідність результатів діяльності влади важливим цілям суспільства та соціальним потребам, інтересам кожної окремої людини. Основними критеріями соціальної ефективності державної служби є саме ті, які дозволяють вимірювати рівень досягнення цілей, задоволення інтересів та потреб як цілого суспільства так і кожного конкретного громадянина. Важливим аспектом критерію соціальної ефективності є те, що він повинен включати в себе не лише економічні явища, а й соціальні, психологічні, історичні, політичні та демографічні, тобто всі ті явища, які необхідні для суспільної активності людини.

Однією з важливих особливостей державного контролю є те, що, не зважаючи на певні спільні риси контролю у системі державної служби у різних країнах, для кожної з них специфіка контролю різна. Тому, обираючи модель ідеальної системи управління змінами на державній службі, необхідно враховувати потенціал саме тої країни, в якій він здійснюється.

Контроль – є однією з основних управлінських функцій, важливою складовою прийняття і реалізації управлінських рішень. Контроль, як функція управління, дозволяє передбачити отримання кінцевого результату та перспективи його подальшого розвитку. Саме завдяки контролю відбувається забезпечення ефективності та стабільності державного устрою, дотримання законів. Успішність здійснення контролю в державному управлінні можлива лише при відповідній системі законодавства, що регулює організацію та процедури здійснення контролю.

Основною метою контролю у сучасній системі державної служби є підвищення економічної ефективності управління. А це можливе лише завдяки аналізу та перевірці діяльності суб'єктів і об'єктів управління в межах функціонального обстеження. Система контролю в державному управлінні обов'язково повинна бути ефективною, простою, гнучкою та що особливо важливо, орієнтованою на результат. Лише при таких умовах можливі зміни на краще у системі державної служби в Україні. Для того щоб відбулося функціонування демократичної, соціальної і правової держави в Україні, необхідно здійснити поєднання державного і громадського контролю. Це дозволить компетентно суб'єктам владних повноважень виконувати свої обов'язки, враховуючи інтереси

суспільства.

Також, важливим аспектом є те, що лише та система державного управління буде доцільною та дієвою, в якій завдяки контролюючій діяльності забезпечуватиметься реалізація управлінських рішень. Контроль в державному управлінні, перш за все, є обов'язковим елементом правової держави та механізмом забезпечення прав і свобод громадянина. Отже, контроль – є досить вагомим елементом у системі державної служби.

Палажченко К. С.

5 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Іваницька О.М., д.н.держ.упр., проф. кафедри теорії та практики управління

НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ КРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.

Одним із показників рівня економічного процвітання країни є зростання валового внутрішнього продукту. Проте він не визначає благополуччя, якість та рівень життя населення. Більшість країн задля вимірювання економічного зростання розділяють базову структуру функціонування країни на її екологічну систему, соціальні інститути та економічну складову. Часто при цьому нещадно експлуатуються ресурси однієї сфери (частіше всього, природні ресурси) заради розвитку іншої. Такі дії внаслідок погіршення екологічного стану довкілля можуть зруйнувати в подальшому і соціальну, і економічну складову. Розуміючи це, широке коло міжнародних організацій і науковців розробили підходи до сталого розвитку.

Формування концепції сталого розвитку, яка враховувала усі зазначені чинники впливу на поступальний розвиток країни, відбулось в 1992 році на конференції ООН «Саміт Земля». При розробці концепції до уваги були прийняті загрози неминучих катастроф в разі відсутності докорінних змін у напрямку триєдиного поєднання компонентів сталого розвитку.

Дану проблематику досліджують такі науковці, як Кейтс Р.В., Лейзеровіч А.А., , Перріс Т. М. та інші [1]. Одним із дослідників сталого розвитку є М.З. Згуровський, який вважає її базою для напрацювання плану еколого-соціально-економічного розвитку країн, зокрема України. В його розумінні сутність сталого розвитку полягає в «обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку таким чином, щоб від покоління до покоління не зменшувалася якість і безпека життя людей, не погіршувався стан довкілля й відбувався соціальний прогрес, який визначає потреби кожної людини» [2, с.166]. Більшість прогресивних країн прагнуть залучити ці знання до практики управління державою, створюючи відповідні інституції, міністерства й відомства з питань довкілля. Уряди таких країн проводять реформи та виважену екологічну політику, розробляють нормативно-правову основу захисту навколишнього середовища.

Для України шанс не піддатись «перевіреному шляху» швидкого збагачення за рахунок визискування власного потенціалу та ресурсів є досить високим. Як альтернатива — постає шлях вибудувати стратегію з урахуванням поєднання триструктури. Таким документом є Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» (далі – Стратегія). Вона містить

трьохетапний план реалізації до 2020 року і визначає інструментарій та інституційні засади, напрями взаємодії і основні рушійні сили.

Ризики при реалізації Стратегії полягають у тому, що за таким планом не передбачається швидкого зростання економіки та збагачення широких верств суспільства. До того ж, труднощі реалізації даного вектору розвитку обумовлена браком конкретних механізмів забезпечення переходу від соціально-економічного до еколого-соціально-економічного планування та вибору якісно нових цілей країни. Проте, можливо отримати бажаний результат за умови консолідації зусиль населення та державних діячів. Необхідність підтримки таких рішень є вкрай важливою і потребує зміни не лише еколого-економічної структури, але й ціннісних пріоритетів людського буття.

Список використаної літератури:

1. Kates R.W. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice / R.W. Kates, T.M. Parris, A.A. Leiserowitz. – Environment: Science and Policy for Sustainable Development. – 2001 – Num. 3. – P. 21.
2. Тернистий шлях до відродження : ст. та інтерв'ю / М.З Згуровский. –К: Генеза, 2010. – 368 с.

Пантрягина А. Г.

4 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Божок О.І., викладач кафедри Теорії та практики управління
НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Професіоналізація державного службовця – справа корпоративна і одночасно індивідуальна. Для кожного громадянина України, який займає державну посаду в органі державної влади, має бути тісний взаємозв'язок особистісних переконань з констатуючими засадами професійної діяльності, що визначається рівнем освіти і освіченості у співвідношенні з практичними навичками і реальним досвідом. Уміння «вливатися» в колектив і співпрацювати з оточуючими людьми, володіння цінностями обраної професії та можливість переймати усі її специфічні риси є характерними компонентами професіоналізації державної служби. Сенс професіоналізму, у системі державної служби полягає у тому, що управлінські функції може здійснювати лише компетентний фахівець з реальними показниками високої ефективності праці. Ефективне виконання професійних обов'язків державним службовцем відтворює суспільний запит щодо покращення життя українського народу, тому метою оновлення кадрового складу органів державної влади має стати підвищення якісного рівня служби.

Якість публічної професійної діяльності має специфічні виміри, і один з них – морально-етичний. Етика державного службовця наголошує на наступному: державний службовець має сумлінно служити державі і народу України, бути вихованим, не робити вчинків які б суперечили закону, з повагою ставитися до кожного громадянина та робити все, в межах своєї професії, аби це було на користь суспільства і держави. Державний

службовець, в першу чергу, повинен мати бажання не збагатитися, а навпаки навести лад у сфері свої відповідальності. Згідно Закону України "Про державну службу", державний службовець, має бути патріотом і відповідно працювати не на своє благо, а на благо всієї держави. [1]

На сьогоднішній день, особливо вираженими є такі проблеми у професійній діяльності державних службовців: це низька кваліфікація, відсутність розуміння того – що служать вони державі та народу, а не власному гаманцю. Державний службовець повинен розуміти соціальне призначення і головну мету своєї діяльності, відтворюючи її у корпоративних та індивідуальних цілях, сумлінно виконувати свої обов'язки в межах діючого національного законодавства у сфері регулювання адміністративних відносин і протидії корупції. Тому, на нашу думку, одним із пріоритетів професіоналізації державної служби має стати морально-етична настанова державного службовця: ніколи не забувати про те, що порушення закону – це злочин, за який настає відповідальність.

Корупція – одна з найпоширеніших проблем державної служби. Саме через це явище, люди в нашій країні втрачають довіру до державних службовців, та мають певні негативні настрої. Корупція у державній службі – це такий вид корупції, який визначають як «адміністративна корупція» найпоширенішим проявом якої є розтрата, тобто використання у власних цілях фінансів, які належать державі. На нашу думку, викоринити проблему корупції реально. Наприклад, Великобританія, коли зіткнулась з корупційною ситуацією, одразу прийняла міри – покарання за будь-які протизаконні, корумповані вчинки стали максимально жорсткі, але попри це, було значно підвищено рівень заробітних плат державних службовців, і також надана велика кількість пілг. Рівень життя державних службовців якісно змінився – вони зрозуміли рівень престижності своєї роботи та в той самий час переоцінили тягар відповідальності. Корупцію таким чином у Великобританії було викоринено. Отже, державний службовець, має вивчати досвід розвинених країн, аналізувати і намагатися впроваджувати його позитивні аспекти в Україні.

Основними факторами корумпованості в Україні є: тісний взаємозв'язок бізнесу, політичної системи і виборчого процесу, родинні зв'язки, які створюють потенційний конфлікт інтересів державним службовцям. Чинownik ризикує професійними, репутаційними і кар'єрними перспективами, адже змушений балансувати між особистісними вигодами, корпоративними цінностями та державними ресурсами.

На противагу корпоративним засадам професіоналізму, професіоналізація державного службовця на індивідуальному рівні залежить від відданості своїй роботі, адже це суттєвий мотиваційний механізм, який працюватиме злагоджено тільки при наявності та справності всіх потрібних деталей. Виокремлюємо два компоненти мотиваційного механізму: це зовнішній стимулюючий вплив на людину, заснований на політиці «батога і пряника», і більш дієвий, соціально-психологічний – усвідомлення цінностей, норм і правил професійної діяльності, що формує дисциплінованість державного службовця.

Також, варто зазначити, що в контексті індивідуальної професіоналізації, державний службовець має бути професійним тайм-менеджером, він повинен вміти розпоряджатися

не лише своїм часом та справами, встигаючи ефективно і якісно їх виконувати, але і уміти організувати роботу підлеглих, вміти персоніфіковано розподілити завдання, проконтролювати їх виконання, перевірити результати з метою самоаналізу управлінського процесу.

Як підсумок, відмітимо, що в нашій країні живуть чудові люди, і звісно є ті державні службовці, які повною мірою вкладають всі сили у те, аби робити свою роботу на високому рівні – розуміючи, що вони частина великого державного механізму, і дійсно, краще майбутнє можливе, при наявності сумлінності, відданості та любові до своєї праці. Та нажаль, це розуміють не всі, але все можна змінити, майбутнє залежить від нас, від кожного з нас.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про державну службу" [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>.

Плотнікова О.В.

5 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Іваницька О.М., д.н.держ.упр.,

проф. кафедри теорії та практики управління

НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

СТРАТЕГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ефективне державне управління неможливе на сьогоднішній день без інновацій. Світ не стоїть на місці, саме тому передові країни світу працюють над створенням покращених стандартів в веденні державної політики. Велику роль відіграє сфера електронних послуг, адже все більше людей надають перевагу користуванню швидкісних інтернет-порталів на противагу великим чергам в адміністративних установах. Наразі в Україні існує багато проектів які в перспективі могли б вивести сферу інформаційно-комунікативних технологій на новий рівень, є багато спеціалістів, здатних розробити відповідне програмне забезпечення, але держава не в змозі реалізувати свій потенціал. Метою даної статті є окреслення наявних проблем і шляхи їх можливого вирішення.

Низький рівень готовності до надання електронних послуг відображається в статистиці Державного агентства з питань електронного урядування України [1]. Менша половина державних органів мають офіційний веб-сайт, на яких або взагалі немає електронних послуг, або ж вони характеризуються невеликим обсягом та низькою якістю. Наявні нині електронні послуги користуються низьким попитом, який можливо було б збільшити за рахунок масової поінформованості населення в наявності та функціонуванні відповідних платформ та долання цифрової нерівності, яку нині реально усунути за допомогою підвищення комп'ютерної грамотності населення та часткової модернізації технічної інфраструктури адміністративних установ.

Однією з основних проблем на шляху ефективного функціонування електронних послуг залишається недосконалість законодавства котре регулює електронний

документообіг та електронний цифровий підпис, застаріла традиція ведення документообігу в паперовій формі, а також недостатня захищеність системи документообігу в органах державної влади. Насамперед ця проблема обумовлюється застарілими кадрами та цифровою необізнаністю. Власне це напряду відбувається через те що молоді спеціалісти незадоволені фінансуванням держави сфери інформаційно-комунікаційних технологій, тому їхні уміння успішно реалізуються в приватних установах. Якщо державні кошти спрямувати на розробку єдиного державного реєстру, надати державним працівникам конкуруючі зарплати, а також забезпечити державні установи технічним обладнанням, якість надання адміністративних послуг значно виросте. Обсяг фінансування сфери ікт можна суттєво збільшити завдяки скороченню державних закупівель того самого паперу та канцелярських приладь. Грамотна розробка бюджету України напряду буде позитивно впливати на розвиток електронних послуг, котрим присвячений окремий розділ в Концепції розвитку електронного урядування, яка має строк своєї реалізації до 2020 року і містить пункт про суттєве виділення бюджету.

Відсутність єдиної стратегії становлення електронних послуг значно сповільнює їх поширення та розвиток. Нагальною проблемою є те що запровадження електронних послуг мають несистемний характер, адже органи державної влади, котрі надають ці послуги, застосовують різні підходи в їх реалізації, тому загалом це ускладнює інтеграцію різних систем в єдину загальнодержавну систему. Саме тому, тісна співпраця та кооперація становлять запоруку успіху в розробці та становленню електронних послуг як одного з основних рушіїв прогресу та поштовху для становлення електронного урядування невід'ємною частиною ведення державної політики.

Список використаних джерел:

1. Оцінка електронної готовності України // Державне агентство з питань електронного урядування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dknii.gov.ua/?q=node/1611>

Половнікова Д.С., Стефанович А.В., Романюк М.О,
2 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Іщенко А.М., ст. викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

РОЛЬОВІ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ УЧАСНИКІВ ФОКУС-ГРУПОВОЇ ДИСКУСІЇ НА ОСНОВІ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ

У сучасній якісній парадигмі емпіричної соціології існує загальновідома класифікація ролей учасників фокус-групових досліджень за С.О. Белановським. В основі його типології лежить поділ ролей на конструктивні та деструктивні. До конструктивних належать: «лідер думок», «союзник модератора», «стримані», «сором'язливі». Серед деструктивних дослідник виділяє «домінатора», «конкурента модератора», «місіонера», «антагоніста», «уточнювача», «веселуна», «нашіптувача», «погоджувача» та «пасивного учасника» [1, с. 92 -97].

Проте, провівши власне дослідження ми дійшли думки, що виділена дослідником

класифікація не є вичерпною. Зважаючи на те, що вона була створена ще у 1996 році, можна припустити, що цей поділ не є настільки актуальним, яким був на момент виходу публікації. Це відбувається у зв'язку з обставинами, що продуковані зрушеннями у суспільстві, які спричиняють зміни у свідомості людей і, як наслідок, у їх соціальних практиках. Саме тому існує потреба у виділенні додаткових типів поведінки учасників фокус-груп. Спираючись на дані, зібрані нами в ході дослідження з теми «Вплив війни на освітньо-професійні стратегії молоді», ми вважаємо за потрібне виділити наступні ролі: «відкрита книга», «балакун», «загадковий» та «хвастун».

Як «відкрита книга» можна охарактеризувати людину, яка є щирою у своїх висловлюваннях, намагається формулювати свої думки, спираючись на власний досвід, зображуючи його без прикрас. Такі люди часто проявляють емоції, які є непідробними та спричиненими власними спогадами: *«Я був закритий, поступив, потіхоньку розкриваю свою лічність»*, *«Я пошел сюда за халявой»*, *«Я не уверена, что смогу дать детям правильное образование»*².

«Хвастун» – людина, яка завжди намагається показати свою довершеність над іншими та зосереджується тільки на сильних сторонах, вихваляючи свої досягнення: *«Я в данный момент учусь, как уже сказала, на мультимедийного дизайнера»*, *«Опять же, как я уже говорила, я учусь на двух специальностях одновременно»*.

До персонажів типу «балакун» можна віднести тих, що багато говорять, іноді ненавмисно перебивають модератора та інших учасників фокус-групової дискусії, вставляючи несуттєві коментарі, що можуть відхилити розмову від поточної теми, часто вживають наступні фрази: *«А еще, можно я добавлю?...»*, *«/перебивает/, ну и опять же ж»*.

«Загадковий», після висловів якого виникає відчуття певної недосказанності, вживає образні вислови, (напр.: *«Все профессии важны, все профессии нужны»*, *«Гуманитарий, который обманул себя»*, *«Есть всякие свои нюансы»*, *«Как-то так получилось, что я в розовых очках»*) на відміну від типу «відкрита книга», майже не наводить прикладів, у його висловлюваннях немає конкретики.

На нашу думку, не можна чітко поділити ролі на конструктивні та деструктивні. Наприклад, «хвастун», на перший погляд, здається деструктивною роллю, але за певних обставин може проявлятися його конструктивна сторона при стимулюванні групової динаміки. «Балакун» також справляє враження деструктивного персонажа, хоча він може говорити багато по темі, стимулювати зменшення рівня напруги в групі. «Загадковий» по своїй суті має на меті справляти невизначене враження про себе, не будучи полярним у своїх висловлюваннях, тож і не може бути віднесений до жодної з категорій ролей.

Отже, на базі емпіричних даних можна розвивати і поглиблювати класифікацію ролей учасників фокус-групи. З часом суспільство буде зазнавати змін, тож будуть з'являтися нові моделі поведінки, які потребуватимуть вивчення дослідниками.

Список використаних джерел:

2. Белановский С.А. МЕТОД ФОКУС-ГРУПП.—М.: Издательство Магистр, 1996.-272 с.

² Тут і далі цитати наведені мовою оригіналу.

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Проблематика як дослідження комунікацій, так і використання соціально-комунікативних технологій у публічному управлінні надзвичайно актуалізується в сучасних умовах розвитку демократичних засад існування української держави і нових тенденцій у становленні глобального інформаційного простору. В умовах переходу до публічного управління здійснюється трансформація комунікативного дискурсу, всі форми публічної комунікації, також комунікації у соціальних медіа, виходять на передній план.

Звужене розуміння відносин з громадськістю - паблік рілейшнз - (у вітчизняних дослідженнях частіше використовується термін «зв'язки з громадськістю»), зводить їх просто до організаційного інструменту, який допомагає організації чи фірмі налагоджувати зв'язки з групами цільової громадськості, формуючи позитивний імідж та репутацію, управляючи кризовими комунікаціями, тощо. Дійсно, паблік рілейшнз є «самостійною стратегією для всіх видів організацій для управління їх іміджем, легітимністю та взаємовідносинами з зацікавленими сторонами» [1,с.144]. Але цим діяльність відносин з громадськістю не обмежується. Аналіз і прогнозування процесів і тенденцій, які відбуваються в сфері публічного управління, і окремо в політичній сфері, та загалом у громадській сфері, є важливішою функцією паблік рілейшнз як стратегічних комунікацій.

В західних дослідженнях - а ця проблематика залучає увагу багатьох дослідників, представлена нова парадигма осягнення практики та наукової аналізу демократичних відносин із суспільством, спосіб аналізу зростаючого значення паблік рілейшнз у його соціальному, культурному та політичному контекстах [2].

Паблік рілейшнз досліджується в контексті взаємовідносин громадських зв'язків та суспільних інтересів [3]. Як теорія, так і практика зв'язків з громадськістю можуть тільки виграти від більш глибокого розуміння складності громадських інтересів і способів їх розгляду і прийняття в інших сферах, з тим, щоб бути більш надійно причетними до демократичних процесів і програм соціальних змін. Ставиться завдання створювати нові науково-дослідницькі програми у сфері зв'язків із громадськістю через міждисциплінарну співпрацю, які охоплюють широкий спектр теоретичних, емпіричних та методологічних питань у громадських та організаційних комунікаціях у різноманітних культурних контекстах. Представляє інтерес вивчення ролі відносин з громадськістю в етнічній пропаганді та активності, так само як і питання етики PR. Дуже активно досліджується проблематика кризової комунікації і тут можна відмітити зростаючу кількість досліджень в глобальному масштабі. Концептуально розуміння відносин із громадськістю включено в більш широкий соціокультурний контекст і це дуже позитивно в сенсі подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Aronczyk, Melissa, Edwards Lee, Kantola Anu. Apprehending public relations as a promotional

industry/Melissa Aronczy, Lee Edwards, Anu Kantola// Public Relations Inquiry.- 2017. - Vol 6, Issue 2- P. 139-155.

2. Lee Edward. Power, diversity and public relations: Theorizing a new paradigm for democratic public relations practice and scholarly analysis/ Edward Lee // Public Relations Inquiry. - 2017. – Vol.6, Issue 3 - P. 313-39
3. Johnston Jane. The public interest: A new way of thinking for public relations?/ Jane Johnston // Public Relations Inquiry.-2017.-Vol 6, Issue 1. page(s): 5-22.

Прилепко К.В.

5 курс, ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського,
Науковий керівник:

Чукот С.А., проф., д. н. з держ.упр., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ: ДОСВІД ЕСТОНІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Яскравим прикладом закордонного успішного досвіду впровадження електронного урядування і зокрема електронної взаємодії є Естонія, громадяни якої з 2002 р. замість паперових документів і паспортів отримують індивідуальні ID-карти, за допомогою яких користуються широким спектром послуг в режимі он-лайн.

Найважливішою подією в розвитку електронної взаємодії Естонії стала програма X-Road – це система, яка керує запитами між незв’язаними комп’ютерними середовищами. І для захисту важливих даних, кожна система також використовує свої захищені сервери для шифрування. Завдяки цій системі сьогодні в Естонії майже всі адміністративні послуги надаються он-лайн.

Сутністю електронної взаємодії державних реєстрів якої є автоматичний обмін даними між державними органами. Електронна взаємодія має на меті полегшити життя громадянам, яким традиційно задля отримання певної адміністративної послуги необхідно зібрати певний пакет довідок з різних установ. Система електронної взаємодії державних реєстрів дозволяє цього не робити. Дані збираються автоматично – державні послуги надаються дистанційно, без зайвої біганини людини.

Однією із останніх подій в Україні стало ухвалення «Концепції розвитку цифрової економіки в Україні до 2020 року», що відбулося 17 січня 2018 року. Також було прийнято положення про погодження проектів нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України в електронній формі. Уряд перейшов на електронний документообіг між центральними органами виконавчої влади і відтоді все загальне листування відбувається в електронній формі.

Важливим аспектом у запровадженні електронної взаємодії між державою і громадянином в Україні є система «Трембіта». Раніше, щоб отримати кошти на новонародженого, сім’ї треба було подати в Міністерство соціальної політики пакет документів, включаючи свідоцтво про народження дитини. Оскільки дані про народження зберігає Міністерство юстиції, Міністерство соціальної політики має самостійно отримати ці дані, не вимагаючи їх від громадян. Батьки можуть оформити допомогу на дитину онлайн, і процес займає 1 робочий день замість 10. Також «Трембіта» має на меті навести порядок у реєстрах актів цивільного стану (народження дитини, шлюб, смерть), демографічному, які дублюють один одного на 80%.

Нами були розроблені рекомендації щодо запровадження електронної взаємодії в

Україні. Для цього Україні необхідно пройти досить вирішальний і складний шлях реформ. По-перше, важливу роль відіграє грамотне інформування населення з приводу нових впроваджень, оскільки найважче це донести саме до старшого покоління, більшість якого не вміє користуватися комп'ютерами, сучасними гаджетами. Для більшості суспільства впровадження електронної системи взаємодії із державою – це фантастика. Необхідно розумно пояснити переваги та перспективи її використання і, перш за все, навчити новій системі тих, хто цього потребує. По-друге, вищезазначені реформи потребують належного фінансування та інвестицій, оскільки необхідно забезпечити державний сектор, освітні заклади, фінансові установи тощо спеціальним програмуванням, комп'ютерним обладнанням, запустити виготовлення електронних карток, перекваліфіковувати посадовців та навчати громадян користуватися електронною системою отримання послуг і т.д.

Список використаних джерел:

1. Прилепко К.В. Запровадження електронної взаємодії як необхідна умова розвитку електронного урядування: зарубіжний і вітчизняний досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ktpu.kpi.ua/ua/naukovo-doslidna-robota-studentiv/>

Прищеп В. А.

4 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Божок О.І., викладач кафедри Теорії та практики управління
ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день державна молодіжна політика є однією з передових тем. Досить часто піднімається питання щодо виїзду української молоді на простори іноземних країн як з метою отримання освіти, так і заробітків. Як результат, з більшості таких випадків, молодь залишається там жити. У зв'язку з цим, погіршується економічна, політична, соціальна складові держави, що призводить до стагнації управлінської системи.

Державна молодіжна політика є специфічним напрямом діяльності держави в Україні, реалізація якого відбувається в інтересах молодої людини – особи віком від 14 до 35 років. На нашу думку, неодмінним аспектом в здійсненні молодіжної політики є включення до спектру управлінського впливу економічних, історичних, соціальних, культурних можливостей держави, досвіду державної підтримки молоді у всьому світі.

Під державною молодіжною політикою розуміється – «системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України». [1]

Політика щодо молоді ставить перед собою певний ряд завдань, серед яких, наприклад, є такі: участь молоді в економічному розвитку України, національно-

культурній реактивізації українського народу, надання соціальних послуг вихованню, духовному і фізичному розвитку, по навчанню, підготовці професійної спрямованості, допомога молоді у самореалізації й реалізації їх ініціатив та творчих можливостей та інші.

Ми хочемо зазначити, що державна молодіжна політика має власні функціонує завдяки своєрідним механізмам управлінської діяльності. Під терміном «механізми» ми маємо на увазі «сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, за допомогою яких відбувається рух всієї системи і здійснюється досягнення певної мети». [2, ст. 2] Одним з таких механізмів є організаційно-управлінський. Організація державного управління у сфері молодіжної політики здійснюється через систему державних органів по роботі з молоддю, соціальні служби та молодіжну інфраструктуру, діяльність яких є законодавчо регламентованою. Органи управління, реалізуючи власні повноваження відповідно своїм функціям, приймають державно-управлінські рішення зі створення політичних, правових, економічних, організаційних умов реалізації даної політики на всіх рівнях держави. Молодь, в такому випадку, є не лише об'єктом впливу, а й бере відповідну участь у провадженні молодіжної політики, що гарантує з її боку зворотний зв'язок, відклик на здійснювану політику. Таким чином, утворюється комунікативний взаємозв'язок суб'єкту і об'єкту управління.

На нашу думку, спираючись на той факт, що організаційно-управлінський механізм ефективно функціонувати може в контексті якісно нової для України європейської моделі управління «Good Governance», українська держава при формуванні молодіжної політики поки що не враховує під вище вказане. Відповідно, є ряд проблем в реалізації політики щодо молоді. Серед таких проблем ми можемо виділити: високий рівень централізації повноважень у сфері молодіжної політики, відсутність стратегії; відсутність діалогу між центральними та місцевими органами влади, а також громадськими інституціями, зокрема молодіжними, організаціями; кадровий менеджмент; «сліпе» запозичення міжнародного досвіду; непрозорість фінансування, тощо. Щодо останнього варто сказати, що підтримка молодіжних проєктів, переважно проходить за допомогою грантів, які функціонують або в іноземному, або в приватному сегментах. Виходячи з цього, можна сказати, що держава неповністю виконує свої обов'язки, залишаючись поза функціональним полем підтримки української молоді.

Отже, державна молодіжна політика України є актуальним питанням сьогодні, але шляхи її вирішення та реалізації бажають бути більш дієвими та орієнтувати молодь на Європейський рівень, але в межах Українських просторів. Українській державі варто запустити більше програм щодо освітньої, соціальної підтримки молоді, але не від окремих людей, фондів, які не є державними, а від міністерств та інших державних органів.

Список використаних джерел:

2. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні [Електронний ресурс] // Законодавство України. – 1992. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
3. Шестовалов П. І. Механізми державної політики України у сфері молодіжного житлового будівництва [Електронний ресурс] / П. І. Шестовалов – Режим доступу до ресурсу: http://academy.gov.ua/ej/ej8/doc_pdf/shestopalov.pdf.

Субота В.О.

5 курс, ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Іваницька О. М. професор, д. держ. упр. ФСП, НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

СТРАТЕГІЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ: ДОСВІД ЯПОНІЇ

З кінця ХХ століття світ незворотно переживав революційні перетворення. Винахід комп'ютерів та Інтернету, їх широке використання дозволило людям обговорювати спільні проблеми та обмінюватися думками у всьому світі без географічних і часових обмежень. Кіберпростір, що включав незлічену кількість комп'ютерів, датчиків і виконавчих механізмів, об'єднаних інформаційними і комунікаційними технологіями, значно розширив границі діяльності людей на фізичному просторі. Безкоштовний, інтерактивний обмін думками в кіберпросторі став основою побудови глобального демократичного суспільства. Крім того, представляючи каскад нових бізнес-моделей, продуктових і технологічних інновацій, цифровий простір став стимулом економічного зростання.

Проте в цій новій сфері кіберпростору стали поширюватись шкідливі дії. Викрадення особистої, ділової, організаційної інформації та активів стає все більш розповсюдженим, що має на меті особисте довгострокове збагачення. Зростає рівень загроз проти національної безпеки та безпеки як такої; державні органи та оператори бізнесу, які забезпечують критично важливу інфраструктуру, необхідну для повсякденного життя людей та економічну діяльність, піддаються кібератакам, які загрожують нормальному функціонуванню.

Уряди різних країн здійснили низку стратегічних заходів щодо протистояння негативним тенденціям збільшення загрози кібератак. У цьому відношенні цікавим є досвід Японії, уряд якої здійснив низку заходів інституціонального, організаційного та економічного характеру.

Перед японським урядом постала мета якнайкраще протистояти загрозам кіберпростору, забезпечити та підтримувати вільний потік інформації, що є «інформаційною основою» демократії, соціально - економічного процвітання, базою захисту продуктів інтелектуальної власності, які є плодами творчості та натхнення окремих осіб і бізнесу.

За цих обставин Японія в листопаді 2014 року прийняла Основний закон про кібербезпеку. [1, ст.1] Цей Закон накреслює концепцію кібербезпеки, зокрема функції та обов'язки уряду, органів місцевого самоврядування та інших відповідних зацікавлених сторін. Він також визначає стратегічний штаб «Кібербезпека» як орган управління національної кібербезпеки, якому надано сильні владні повноваження, такі як передача рекомендацій певному національному адміністративному органу в стратегічній штаб-квартирі кібербезпеки. Рекомендаційні документи місії повинні бути сформульовані відповідно до Основного закону, який визначає відповідальність уряду щодо реалізації Стратегії кібербезпеки.

Зважаючи на те, що Японія буде країною-господаркою XXXII Олімпійських та

Паралімпійських ігор в Токіо в 2020 році та приймаючи до уваги перспективи подальшого розвитку країни на початку 2020-х років, ця стратегія визначає основні напрямки політики Японії в галузі кібербезпеки на найближчі три роки. Реалізуючи цю стратегію, Японія прагне забезпечити вільний, справедливий і безпечний кіберпростір, а згодом – сприяти покращенню соціально-економічної життєздатності та сталого розвитку, побудови суспільства, в якому люди зможуть жити безпечно, а також забезпечити мир та стабільність міжнародного співтовариства та національну безпеку.

Для досягнення цієї мети уряд Японії виклав цю стратегію як платформу для загального розуміння та дій відповідних зацікавлених сторін.

Тож, для використання інтегрованого простору в кібер-фізичному середовищі важливо мати всі можливості для вжиття відповідних заходів проти потенційних загроз. З цією метою будуть потрібні інвестиції для отримання величезних додаткових цінностей. Такі активні інвестиції сприятимуть підвищенню та підтримці надійності Японії в міжнародному співтоваристві на довгі роки і дадуть державі можливість досягти прогресу у бік більш забезпеченого суспільства.

Список використаних джерел:

1. The Government of Japan. Cybersecurity strategy, September 4, 2015 Cabinet Decision // Режим доступу: <https://www.nisc.go.jp/eng/pdf/cs-strategy-en.pdf>

Величко Д. О.

Студентка 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Чепульченко Т.О., к.ю.н. доцент кафедри публічного права КПІ ім. Ігоря Сікорського

РЕФЕРЕНДУМ ЯК ФОРМА БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

У нашій державі формується демократичне громадянське суспільство, яке, відповідно до Основного Закону України — Конституції [1], є першоджерелом закону та безпосереднім носієм влади. Народовладдя в нашій державі є повним та всебічним. Громадяни України можуть реалізувати своє право безпосередню демократію за допомогою референдумів. Референдум є безпосереднім способом здійснення влади і, більш того, він здійснюється виключно з ініціативи народу. Аналізуючи роботи Кравченка В.В., Скрипнюка О., Палєєва Ю.С., Мурашина А.Г., Погорілка В.Ф., Мельниченка В.І. та нормативно-правові акти нашої держави, можна зробити висновок, що на жаль, чинне законодавство України щодо референдумів не є досконалим, тому надзвичайно актуальним є його реформування. Вирішуючи дане питання правильним рішенням буде досягнення компромісу у волі народу та державних органів, лише за даної умови можливий розвиток громадянського суспільства, вирішення та усунення конфліктів в середині нього. Референдум — це одна із пріоритетних форм безпосереднього народовладдя, що являє собою прийняття громадянами рішень шляхом голосування з найважливіших державних (на всеукраїнському референдумі) чи місцевих

(на місцевих референдумах) питань державного чи місцевого регулювання. В історичному процесі державотворення України референдум почав відігравати суттєву роль лише наприкінці минулого століття. Не зважаючи на це, наша держава вже має досвід проведення референдумів. Зокрема, наша держава “народилася” внаслідок референдуму, який відбувся 1 грудня 1991 року, внаслідок якого було проголошено незалежність України. Також варто згадати референдум 16 квітня 2000 року, який був другим всеукраїнським референдумом, метою якого було опитування громадян щодо безпосередньо їх думки про внесення певних змін, які стосуватимуться системи державного управління. Під час проведення референдуму об’єктом волевиявлення є певне питання, щодо якого проводиться цей референдум. Також це може бути певна конституційна норма (питання про скасування, доповнення чи зміну якої визначатиметься на референдумі), правка до конституції, закон, законопроект, будь-яка внутрішня проблема, або ж проблема, що стосується міжнародного статусу. Суб’єктом референдуму є народ. Референдум є складним правовим явищем із складною процедурою. Це зумовлює виникнення різних видів референдумів. Двома основними видами референдумів вважаються всеукраїнській та місцевий референдум. Також розрізняють референдуми, залежно від таких критеріїв : за територією проведення; за правовою силою рішень; за підставами проведення; за предметом; за часом проведення; за суб’єктами ініціювання. Референдум, як форма безпосереднього народовладдя, законодавчо закріплюється в таких нормативно-правових актах як : Конституція України [1] (зокрема у третьому розділі (Вибори. Референдум.)), Закон України “ Про всеукраїнський референдум”[2], Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”[3]. Всеукраїнський референдум є формою безпосереднього народовладдя, що полягає у прийнятті громадянами рішення, що стосуватиметься загальнодержавних проблем. На відміну від інституту місцевого референдуму, всеукраїнський референдум має законодавче закріплення в Україні. Зокрема, існує Закон України від 06.11.2012 “ Про всеукраїнський референдум”[2]. Проте юристи вважають, що Закон України “Про всеукраїнський референдум” [2] має достатньо недоліків та недопрацювань, тому не покращує, а навпаки — погіршує можливості застосування безпосередньої демократії українським народом. Також існує проблема у законодавчому закріпленні процедури проведення місцевих референдумів, оскільки не існує окремого закону, який зміг би регулювати такий вид референдуму. Під час проведення референдуму, в цьому процесі задіяно досить багато суб’єктів, які доволі часто мають різні переконання та бажають довести свою правоту. Саме тому досить часто можна спостерігати певні правопорушення під час такої форми реалізації права народу на безпосереднє народовладдя як референдум. Найчастішим правопорушенням, з яким можна зустрітися під час референдуму є підкуп учасників референдуму. Такий вид правопорушень регулюється Кримінальним Кодексом України нової редакції від 07.03.2018, зокрема у статті 160. [4] У висновку, можна сказати, що аналізуючи чинне Українське законодавство, ми зіткнулися з проблемою недостатнього закріплення в нормах права процедури проведення референдумів, що слугує певним бар’єром в реалізації права народу на безпосередню демократію, що передбачено вже чинним законодавством.

Список використаних джерел:

2. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради. -1996. - № 30. - Ст. 141.
3. Закон України “Про всеукраїнський референдум” від 06.11.2012 № 5475- VI //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 44-45, ст.634.
4. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170.
5. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131.

Оверко М. А.

студент 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Чепульченко Т.О., к.ю.н. доцент кафедри публічного права КПІ ім. Ігоря

Сікорського

ЛОБІЗМ В УКРАЇНІ, ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН

Сполучені Штати Америки – перша країна, яка розробила положення щодо лобізму. Саме в цій країні була породжена ця концепція. Першим кроком прийнято вважати право на подачу петицій, яке було закріплено у Конституції 1789 р. (Білль про права (The Bill of Rights)). Пізніше, у 1876 р., задля збільшення прозорості в цій сфері, конгрес США почав вводити обов’язкові вимоги до реєстрації лобістів і їх організацій, але перший федеральний закон було прийнято лише в 1946 р. і славиться він тим, що це була перша спроба регулювання лобізму в світі. В 1995 р. був прийнятий The Lobbying and Disclosure Act of 1995 (Акт, який спрямований на регуляцію лобізму) [2]. Саме він визначає лобізм як спробу вплинути на будь-які державні рішення, прийняті законодавчою чи виконавчою гілкою влади. Сьогодні в Україні діє так званий «прихований лобізм», який ніяк не контролюється владою і має два етапи розвитку:

1. Олігархічний або нецивілізований лобізм, що має місце в купівлі різних переваг без конкурентного методу, тобто закриті тендери. Також має місце не обґрунтована видача державних кредитів і прийняття адміністративних рішень в умовах правового вакууму. Характерними рисами цього етапу був перерозподіл власності і приватизація підприємств.
2. Період цивілізованого лобізму настав зі становленням ринку, який характеризується методами здорової конкуренції. Ознаками цього етапу є зв’язки з громадськістю і рекламні компанії, ініціації експертних комісій, які мають за мету оцінку певних проектів та адміністративних рішень. Початок формування інститутів лобізму у вигляді фізичних осіб та організацій, що займаються цим професійно [4].

Західна модель демократії вважає і використовує лобізм як один з основних своїх елементів. Цей елемент покладає на себе такі функції: узгодження інтересів і побудови зворотного зв’язку між групами інтересу соціуму і державою, а це означає, що цей інструмент не можна ігнорувати в умовах України. Концепція проекту закону України «про лобіювання» ґрунтується на таких положеннях конституції: Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через

органи державної влади та органи місцевого самоврядування (5 стаття); Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. (34 стаття); Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. (38 стаття) [1]. В Україні було декілька спроб поставити лобізм в рамки закону та вивести його з тіні за допомогою прозорості і контролю. Остання спроба – проект закону «Про забезпечення прозорості та законності комунікації з суб'єктами владних повноважень» №7129 [3], який запропонував свою концепцію контролю за цим питанням. Але цей закон був розкритикований фахівцями в цій сфері. Так, критикуються інструменти регулювання даного законопроекту, невідповідність для певних людей виводити лобізм з «сірої» зони в «білу» і пропускати кошти через податки, великий вплив «чорних» лобістів, або простіше – корупціонерів, які теж вбачають в цьому законі загрозу для себе. З цього одразу випливає незацікавленість самих посадовців в вирішенні цього питання. До того ж, ціла низка норм цього закону суперечить законодавству і не продумана на потрібному рівні. Але, при цьому, такі експерти, як Лана Сінічкіна, партнер Адвокатського об'єднання Arzinger, фахівець з питань лобізму і ряд політиків, заявляють що Україні час рухатись в цьому напрямку [5], цю думку підтримую і я. Отже, прозорий лобізм – важливий механізм в успішному демократичному суспільстві, хоча він і потребує жорсткого контролю (прикладом є США). Тому я пропоную розробити і запровадити закон про лобіювання, який буде містити в собі чіткі норми, які будуть контролювати цей важливий для розвитку громадянського суспільства аспект активності громадян. Покарання за порушення цих норм має бути жорстке і не давати зловмисникам перетворити цей інструмент народовладдя в законний хабар. Українська культура впливу на владу вже дозволяє нам задуматись над цим законом і за допомогою нього зменшити напругу в суспільстві і збільшити контроль за діями політиків і посадовців. Де-факто, цей метод впливу вже давно існує в наших реаліях, саме через це ми і маємо розширити рамки законодавчого контролю на цю діяльність і перевести її в площину де-юре.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.- 1996.-№30.- стаття 5, 34, 36, 38, 40, 55.
2. Lobbying Disclosure Act of 1995. . – Режим доступу: https://www.senate.gov/legislative/Lobbying/Lobby_Disclosure_Act/TOC.htm
3. Проект закону про забезпечення прозорості та законності комунікації з суб'єктами владних повноважень. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62573
4. «Поняття та історія виникнення лобізму» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studies.in.ua/teorija-lobijuvannja/4481-ponyattya-ta-storya-viniknennya-lobzmu.html>
5. «Закон про лобізм: безнадійна спроба чи серйозні наміри?» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2320963-zakon-pro-lobizm-beznadijna-sproba-ci-serjozni-namiri.html>

Гречана А.О.
студентка 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник :
Чепульченко Т.О., к.ю.н. доцент кафедри публічного права КПІ ім. Ігоря
Сікорського

ІНСТИТУТ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним із неофіційних символів держави є її глава, який очолює механізм держави, представляє інтереси народу на внутрішньому рівні, а також на міжнародній арені. Статус, положення та функції глави держави залежать від форми державного правління, форми державного устрою, історичних особливостей розвитку держави тощо. В країнах з монархічною формою правління главою держави є монарх, в президентських та змішаних республіках – президент. Здійснення монархами та президентами своїх функцій може бути як реальним, так і номінальним, коли глава держави не володіє реальними повноваженнями, а виконує лише представницьку роль.

Вперше в світі монарха було визнано главою держави і гарантом конституціоналізму в французькій Хартії 1814 року. [2, с.187] Глава 12-1 Конституції Української РСР (1978) зі змінами, внесеними до неї в 1991 році, закріплює президента України в якості глави держави і глави виконавчої гілки влади. Президент є гарантом державного суверенітету, пропонує кандидата на посаду прем'єр-міністра, має право на створення і ліквідацію міністерств та відомств з метою дотримання положень Конституції. [3]

Після того, як 28 червня 1996 року була прийнята перша Конституція незалежної України, Конституція (Основний Закон) України 1978 року втратила чинність, що остаточно закріплено в Законі України «Про прийняття Конституції України та введення її в дію» від 28 червня 1996 року. [4] Стаття 102 чинної Конституції України визнає Президента України главою держави і гарантом територіальної цілісності, державного суверенітету, додержання прав і свобод людини. [1] Президент має повноваження стосовно трьох гілок влади: законодавчої (має право на законодавчу ініціативу у Верховній Раді України, підписує закони, які приймаються Верховною Радою України, має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів, має право припинити повноваження Верховної Ради у випадках, передбачених законом), виконавчої (Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України, має право брати участь в засіданнях уряду, вносить подання до Верховної Ради України стосовно призначення голів Міністерства оборони України і Міністерства закордонних справ України) та судової (призначає на посади третину складу Конституційного Суду України, здійснює помилування). [1, стаття 106] Також Конституція України закріплює представницькі функції глави держави в міжнародних відносинах.

Протягом історичного розвитку України як незалежної держави спостерігається тяжіння до республіканської форми правління, що унеможливило існування монархії в межах країни. За роки незалежності від республіки в Україні зазнавав змін – від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської. Взаємодія глави держави з іншими державними органами являється захистом від узурпації та зосередження влади в руках однієї особи, а тому доцільним буде збереження

президентсько-парламентської республіки. Доречним буде внести доповнення до Конституції України з метою уточнення форм та видів взаємодії глави держави із трьома гілками влади, а також закріплення принципів, на основі яких Президент України має здійснювати свої владні повноваження. Можливе доповнення до критеріїв, що ставляться до кандидата в президенти, а саме наявність вищої юридичної, економічної або політичної освіти та обов'язкового досвіду в органах виконавчої або законодавчої влади.

Процес удосконалення інституту глави держави складний і довготривалий, потребує залучення фахівців, звернення до досвіду іноземних держав та створення ряду нормативно-правових актів, а також доповнень до чинної Конституції, проте модернізація державного механізму стане каталізатором багатоаспектного розвитку незалежної України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Медушевский А.Н. Демократия и авторитаризм: российский конституционализм в сравнительной перспективе - Директ-Медиа, 2015 — 654 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=wx02CwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
3. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 20.04.1978 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://doc20vek.ru/node/451>
4. Закон України «Про прийняття Конституції України та введення її в дію» від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254/96-вр>

Погорілий Р.Р.

студент 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Пряміцин В.Ю., викладач кафедри публічного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

«ПРАВО НА ОСВІТУ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ»

У кожної людини є природні права, які є невідчужуваними й повинні гарантуватися державою. Зокрема О. Мельничук [3, с.124] вважає, що «права людини виникають і розвиваються на основі природної та соціальної сутності людини; є об'єктивними і не залежать від державного визнання; належать особі від народження; мають невідчужуваний характер; є безпосередньо діючими; визнаються найвищою соціальною цінністю; є необхідною частиною права, певною формою виразу його головного змісту; є принципами та нормами взаємовідносин між людьми і державою, що забезпечують особі можливість діяти за своїм розсудом або отримувати певні блага; їх визнання, додержання і захист є обов'язком держави». Одне з природних прав – це право на освіту. Формування думки, оцінки, свого бачення на якісь речі відбуваються за допомогою набутих навичок. Ці навички людина отримує в здобутті освіти. Це в свою чергу надає людині обрати свою позицію в суспільстві, формувати його, нести йому користь та задовольняти свої потреби, розвиваючи державу. А держава в свою чергу має забезпечувати право на освіту за

допомогою позитивного права. Найголовнішим етапом в системі освіти є вища освіта. Коли людина сформувала позицію для подальшого свого розвитку, здобула базові навички, вона має право на отримання конкретних знань, що дасть їй змогу втілювати свої ідеї в життя, задля свого забезпечення. Таким правом є право на вищу освіту. Воно дає змогу реалізувати потреби індивіда та досягти найвищого етапу його розвитку. Сьогодні вища освіта є одним з найголовніших чинників для реалізації своїх ідей, можливостей, розвитку держави та суспільства. У нашій країні реалізація права на вищу освіту є одною з найголовніших проблем у системі вищої освіти. Застаріла система, малокваліфіковані викладачі, які не пристосовані до сучасного викладання,

недостатнє фінансове забезпечення, низький рівень співпраці вищих навчальних закладів на міжнародній арені та найголовніше – недостатній рівень контролю реалізації права на вищу освіту. В ході опитування студентів вищих навчальних закладів України Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» [2], було виявлено, що абсолютна більшість студентів – 87% – вважає важливою проблему вдосконалення вищої освіти, із них 36% відносять це соціальне завдання до першочергових. В ході дослідження системи вищої освіти, ми звернулися до систем закордонних країн світу. Ми опрацювали системи таких країн як Німеччина, Великобританія, Данія тощо. За кордоном держава зацікавлена в тому, щоб як можна більше людей здобувало вищу освіту, що дасть змогу розвивати систему держави в економічному, технічному, культурному розвитку. Для цього у вищих навчальних закладах забезпечується реалізація права на вищу освіту, що дає змогу студентам отримувати найсучасніші та найнеобхідніші ресурси, студенти отримують знання від кваліфікованих викладачів, які пристосовані до сучасних методів викладання. Вищі навчальні заклади мають великий список співпраці з підприємствами, установами (так само діє міжнародна співпраця), де можливо працевлаштувати студентів за спеціальністю. У Німеччині, наприклад, діє система «академічної мобільності». Обмін студентами сприяє обміну досвідом, який допомагає набувати навички і вдосконалювати державу. Вищі навчальні заклади Великої Британії, мають високий рівень автономії. Міністерство освіти здійснює загальну політику у вищій освіті, лише шляхом розподілу матеріальних ресурсів, що дає змогу навчальному закладу формувати свою програму навчання, яке вважає найнеобхіднішим для себе. А в Данії освіта є першим пріоритетом держави. Система вищої освіти цієї країни надає найнеобхідніші ресурси своїм студентам, забезпечує комфортний спосіб навчання, що заохочує здобувачів освіти до навчання. В реалізації права на вищу освіту в нашій країні неодмінно має бути зацікавлена держава, яка є гарантом прав людини. Саме досвід закордонних вищих навчальних закладів, має стати прикладом для реалізації права на вищу освіту в Україні. Європейські країни з задоволенням готові ділитися своїм досвідом і наслідком цього є, наприклад "Стандарти і рекомендації

щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)" [4]. Органи держави неодмінно мають втілювати стандарти передових країн в українську систему.

Забезпечення якості права на вищу освіту є одним із найголовніших аспектів реалізації цього права. Стаття 3 Закону України про освіту [1] «Право на освіту» зазначає: кожен має право на освіту. В законі України чітко прописані норми, які гарантують право на освіту. Держава гарантує безоплатну, якісну освіту, як усім громадянам України, так і іноземцям, що показує рівень розвитку держави в дотриманні міжнародних договорів.

Але залишається проблема реалізації цього права. Одним із механізмів контролю реалізації права на освіту виступають самі учасники навчального процесу. Здобувачі вищої освіти мають безпосередньо самі впливати на реалізацію права на вищу освіту шляхом участі в органах студентського самоврядування, профспілкових організаціях та наукових товариствах студентів та аспірантів, роботою в студентських об'єднаннях, впливати на систему вищої освіти через громадські організації, засоби масової інформації тощо. У висновку, ми можемо сказати, що нам необхідно додати в систему вищої освіти більше практики, забезпечити студентів найновішими та найнеобхіднішими ресурсами, забезпечити їх висококваліфікованими викладачами, які обов'язково мають бути пристосовані до сучасних методів викладання, налагодити міжнародну співпрацю із закордонними вищими навчальними закладами, що дасть змогу обмінюватись досвідом і розширити програму академічної мобільності та найголовніше – це збільшити фінансування системи освіти, що дасть змогу реалізовувати свої ідеї навчальним закладам. Забезпеченні реалізації права на освіту лежить на державі. Саме шляхом позитивного права через закони Конституції України, а також через закон про вищу освіту має здійснюватись реалізація права на вищу освіту. А за виконанням реалізації мають слідувати уповноважені суб'єкти права. Найголовнішим механізмом нагляду за реалізацією мають бути самі учасники освітнього процесу, адже вони є частиною системи вищої освіти. Саме за допомогою здобувачів вищої

освіти, а також якісного механізму держави, ми забезпечимо якісну реалізацію права на вищу освіту.

Список використаних джерел:

1. Закон України « Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-19 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380
2. Вища освіта в Україні: громадська думка студентів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumkastudentiv>
3. Ознаки права людини на освіту: загальнотеоретичний аналіз / О. Ф. Мельничук // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2011. - № 2. - С. 124-127. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2011_2_29
4. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/ESG_-_draft_endoresed_by_BFUG.pdf

Друзь В.Д.

студентка 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Пряміцин В.Ю., викладач кафедри публічного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАСОБИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Згідно зі статтею 7 Сімейного Кодексу України жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї.[1] Проте, принцип рівності подружжя не завжди дотримується. Згідно з даними Національної Поліції України за 2017 рік було зареєстровано більше 100 000 заяв про факт насильства в сім'ї і лише десята частина з них

дійшли до суду. За минулий рік від домашнього насилля загинуло більше 600 осіб .

Саме тому, беручи до уваги цю моторошну статистику в минулому році Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» і 7 січня 2018 він набув чинності. Підписаний президентом 4 січня закон ратифікує норми конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Основними нововведеннями, що забезпечать попередження домашнього насильства в сім'ї будуть:

Законодавче визначення домашнього насилля, що включає в себе будь-які дії не лише фізичного або сексуального характеру, а й психологічного та економічного насилля.

Встановлені суб'єкти, що мають попереджувати можливість насилля в сім'ї та надавати допомогу у разі виявлення таких випадків.

Можливість отримання безоплатної вторинної допомоги постраждалим від домашнього насильства.

Органи Національної Поліції наділені повноваженнями виносити терміновий заборонний припис – при умові, що існує реальна загроза здоров'ю та життю постраждалій (постраждалому) від насильства в сім'ї. Завдяки ньому кривднику забороняється знаходитися у місці спільного проживання.

Закон передбачає створення спеціалізованого колл-центру та гарячої лінії для звернень стосовно випадків насилля в сім'ї.

Створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Можливість обмеження у спілкуванні та знаходженні у квартирі або будинку, де вони спільно проживали, за рішенням суду. Завдяки цьому унеможливується переслідування кривдником власної жертви з погрозами, що є одним із методів залякування з метою відкликання справи.

Усе вище перелічене є превентивними засобами для запобігання домашньому насильству. Зважаючи на статистику 2017 року, згідно з словами керівника аналітичного Управління Національної Поліції «На профілактичний облік з початку року поставлено майже 35,5 тисяч осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї.» [2]

Беручи до уваги вище сказане, виникла необхідність посилення відповідальності. І прийнятий від 6 грудня 2017 року Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок насильству стовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» передбачає кримінальну відповідальність, проте набирає чинності лише в 2019 році. Встановлюється покарання за вчинення насильства в сім'ї у вигляді арешту терміном пів року або позбавлення волі до 2 років.

Проте, залишається відкритим питання щодо необхідності видання документу, який дозволяв би батькам відвідувати дитину, якщо за фактом виявлення в сім'ї випадків насильства її було відправлено до соціальних служб або патронатного вихователя.

В умовах інтеграційних процесів впровадження європейського досвіду можливо запропонувати запозичення досвіду зарубіжних країн, що засноване на аналізі чинних норм:

- В Чехії раз на чотири роки ухвалюють план запобігання та протидії насильству. В ньому прописується можливість імплементації та покращення чинних законів цієї сфери, забезпечується більш ефективна взаємодія соціальних та державних служб, проводяться

дослідження з рівня насильства в країні.[3]

- В Швейцарії існує Федеральне відомство у справі у питаннях гендерної рівності. На їх офіційному інтернет-ресурсі можна знайти статистику насильства в сім'ях, пріоритети діяльності 2018 року – розподілення обов'язків в сім'ї та проблема домашнього насильства.

Також, досить багато країн виділяють окремо права мігрантів. Наприклад в Польщі телефон довіри для жертв насилля в сім'ї підтримується не лише польською мовою, а й іншими. У Німеччині працює спеціалізована координаційна група з протидії торгівлі жінками та насильством щодо жінок-мігранток. [3]

Та варто пам'ятати, що в наш час важливим є дотримання рівних прав та обов'язків чоловіків та жінок, що перебувають у шлюбі. Це сприятиме утвердженню рівноправ'я в суспільстві та гармонізації стосунків у сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Відомості верховної ради України (ввр). Сімейний кодекс України [Електронний ресурс] / відомості верховної ради України (ввр). – 2002. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
2. Національна поліція. Тимчасовий веб-сайт [Електронний ресурс] // 2017 – Режим доступу до ресурсу: <http://old.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/2181062>.
3. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству – Київ, 2014. – 164 с.

Дубенець А.С.

студентка 1 курсу ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Пряміцин В.Ю., викладач кафедри публічного права

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПІВНІЧНІЙ КОРЕЇ

Одним з найважливіших надбань правової культури стало міжнародне визнання прав людини і громадянина, які гарантують кожному основоположні і необхідні можливості для існування і розвитку. Саме проголошення та їх встановлення як міжнародного стандарту стало керівним фактором у визначенні шляху розвитку людського суспільства у майбутньому.

Однак, у сучасному світі часто зустрічаються випадки, коли права людини порушуються і дані ситуації дійсно заслуговують належної уваги світової спільноти, оскільки вони є не тільки недопустимими, але й руйнують фундаментальні основи сучасного цивілізованого життя, тому вони не можуть не відобразитися і пройти непоміченими, не наклавши свій відбиток на дійсність, тим самим деформуючи правосвідомість і впливаючи на подальшу долю людини, країни, народу та людської культури.

Питання порушення прав і свобод людини і громадянина у Північній Кореї є визнаним і невирішеним. Воно полягає, насамперед, у порушенні права на життя і права на достатній життєвий рівень. За даними Комісії ООН з розслідування порушень прав

людини в Корейській Народно-Демократичній Республіці, громадяни не мають рівного доступу до продуктів харчування, спричиненого існуючою системою «сонбун», а також становищем певних регіонів країни, таких як Пхеньян. Пріоритетність при розподілі продуктів надається тим особам, які відіграють важливу роль у збереженні диктаторського режиму. Таким чином, продукти харчування стають інструментом контролю та впливу на населення. [1]

Не менш вагомими є численні порушення права на свободу думки і слова, свободи віросповідання. Як відомо, функціонуюча система ідеології, яка існує в Корейській Народно-Демократичній Республіці з дитинства закарбовує у свідомості суспільства культ особи та всіма способами пропагандує погляди і діяльність Трудової партії, тим самим пригнічуючи всі розбіжності у міркуваннях та вільнодумство. Суворо обмежений доступ до мережі Інтернет (близько 1200 користувачів з 25 мільйонів), відсутність іноземних теле- і радіопрограм, жорстка цензура засобів масової інформації, які підпорядковуються політичній верхівці – все це створює наче штучний світ-ізоляцію, у якому живуть мільйони людей, навіть не підозрюючи та не знаючи про можливості, свободи, події у світі. [2], [3]

У зв'язку з цим, ми маємо згадати й про порушення права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, оскільки громадянам забороняється не тільки залишати територію країни, але й переїжджати до іншої провінції або подорожувати. Проте, деяким людям все ж вдається втекти з країни на територію суміжних, таких як Південна Корея або Китай. Очевидці розповідають про тяжкі умови існування, пов'язані з постійним голодом та страхом бути обвинуваченим у злочині проти існуючого ладу. [4]

Неможливо не звернути увагу на порушення права на справедливий суд, захист від катувань, оскільки за даними Комісії ООН з розслідування порушень прав людини у Північній Кореї відзначається, що затримання відбувається без вагомих причин, а тримання під вартою особи, в основному, здійснюється без судового розгляду чи дотримання принципу справедливого судового розгляду справи.

Отже, узагальнюючи все вищенаведене, можна стверджувати, що такий стан справ є неприйнятним, оскільки права і свободи кожної людини незважаючи на її економічне, соціальне становище, стать, фізичні особливості є головною цінністю і ключовим пріоритетом у побудові державної політики. Тому, необхідною є перебудова та переорієнтація системи управління:

- Проведення негайних реформ у напрямку гуманізації, лібералізації, демократизації у всіх сферах суспільно-політичного життя;
- Створення системи стримування та противаг, з метою запобігання концентрації влади в руках однієї особи;
- Зміщення головної прерогативи зі сфери обороноздатності країни у сферу суспільних потреб;
- Забезпечення реалізації прав і свобод людини, шляхом впровадження дієвого механізму їх захисту.

Список використаних джерел:

1. Доклад комиссии по расследованию положения в области прав человека в Корейской

- Народно-Демократической Республике // Организация Объединенных Наций. 2014. URL: www.ohchr.org/EN/HRBodies/.../A_HRC_25_63_RUS.doc. (Дата звернення: 01.04.2018)
2. Интернет у Північній Кореї - огляд, особливості, цікаві факти та відгуки // Hi- news. – 2015. URL: <http://hi-news.pp.ua/tehnka-tehnologyi/4344-nternet-u-pvnchny-koreyi-oglyad-osoblivost-ckav-fakti-ta-vguki.html#sel=>. (Дата звернення: 04.04.2018)
  3. Plaza J. South Korea // Free Speech and Free Press Around the World. 2015. – URL: <https://freespeechfreepress.wordpress.com/south-korea/>. (Дата звернення: 06.04.2018)
  4. Беженцы из КНДР: "Люди умирают от голода на улицах// BBC. 2010. URL: https://www.bbc.com/russian/international/2010/09/100922_nkorea_starvation. (Дата звернення: 08.04.2018)
  5. Lee H. My escape from North Korea // TED (Technology, Entertainment, Design). 2013 URL: https://www.ted.com/talks/hyeonseo_lee_my_escape_from_north_korea. (Дата звернення: 12.04.2018)

Лукацький Є.Д.

Студент 3 курсу ФАКС КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Тихонюк О.В., старший викладач кафедри господарського та адміністративного права КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДЕРЕГУЛЯЦІЯ НАДЛЕГКОЇ АВІАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У 30-х роках ХХ-го сторіччя почався активний розвиток одномісних надлегких літальних апаратів, що давало можливість зацікавити авіацією та навчити літати молодь. З 70-х років ХХ-го сторіччя до конструювання саморобних літальних апаратів почало залучатися за власної ініціативи все більше людей, які будували літаки власним коштом та намагалися літати на них.

Однак за часів Радянського Союзу існував жорсткий контроль за повітряним простором, що не давав можливості вільно літати на своїх літаках поза зльотами. Планова економіка та відсутність малого бізнесу не давали можливості поширити малу авіацію та зробити її доступною. Водночас, практично кожен мав змогу піти до аероклубу та після підготовки літати на серійних літаках, таких як Як-52, «Вільга», чи поступити до училища для отримання спеціальності пілота цивільної чи військової авіації.

З переходом до ринкової економіки з'явилася можливість як побудувати надлегкий літак своїми руками, так і купити кіт-набор або готовий літак. Однак, виникла колізія: для будь-якого польоту необхідно мати ліцензію пілота, що може коштувати у декілька разів більше, ніж літак чи дельтаплан, та сертифікат на свій літак, тобто виконувати норми авіаційних правил АП-23. А для сертифікації дельтапланів, парапланів в Україні взагалі немає нормативної бази.

Водночас, у ряді країн світу, серед яких США, Велика Британія, інші країни Європейського Союзу (далі – ЄС), Росія, спостерігається тенденція дерегуляції надлегкої авіації.

У Великій Британії визначено, що дерегуляція розповсюджується на літальні апарати, які призначені для перевезення однієї людини; максимальна злітна маса не перевищує 300 кг або 330 кг для одномісної амфібії або «літаючого човна»; швидкість звалювання менше 35 вузлів. Водночас для польотів на таких апаратах необхідно мати у ліцензію пілота. У Російській Федерації літальні апарати сухою масою до 115 кг не підлягають державній реєстрації, також не визначено вимоги для їх пілотів. В країнах ЄС також існує тенденція до дерегуляції надлегкої авіації, однак Європейські правила сертифікації надлегких літаків мають багато варіацій в залежності від конкретної держави, тому потребують окремого розгляду.

Нині в Україні розроблено ряд проектів нормативних актів, які мають відношення до експлуатації надлегкої авіації. При цьому, якщо у законопроекті групи народних депутатів (реєстраційний номер 2351-VIII від 20.03.2018) передбачено пом'якшення вимоги щодо порядку реєстрації, то в проекті постанови Кабінету Міністрів України, поданому Державною авіаційною службою навпаки, передбачено суттєве посилення контролю за реєстрацією та сертифікацією надлегкої авіації, підвищення штрафних санкцій за порушення вимог. Це суперечить загальносвітовим та, зокрема, європейським тенденціям, суттєво гальмує розвиток авіації загального призначення, авіаційно-технічних видів спорту та суспільного інтересу до авіації та здійснюваній урядом України в багатьох галузях дерегуляції та дебіюкратизації.

На наш погляд, доцільним є прийняття документу про дерегуляцію (тобто виведення з системи контролю державних дозвільних органів авіаційного нагляду) одномісних надлегких літальних апаратів чи літальних апаратів масою до 115 кг, а також суттєве послаблення вимог до осіб, що керують такими апаратами. Такі зміни дадуть змогу не лише збільшити кількість пілотів та власників літаків, але й, на нашу думку, дасть значний поштовх до розвитку авіаційної інфраструктури, що дозволить активно розвивати як авіаційно-технічні види спорту, так і місцеві повітряні лінії за рахунок відновлення аеродромної бази.

Андрушко О.І., Сорочинський Д.Д.

Студенти 3 курсу ПБФ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Тихонюк О.В., старший викладач кафедри господарського та адміністративного

права

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Правова держава як нереалізована ідея

Основа будь-якої правової держави це суверенітет народу, верховенство права, рівність усіх людей перед законом, непорушність прав і свобод, контроль і дотримання прав громадян, судовий захист в разі порушення прав людини. Саме цей фундамент закладає початок будівництва будь-якої правової держави. Функціонування цих складових забезпечує існування справді «правової» держави.

Ще у давню давнину античні автори розробили ряд положень про правову державу: положення про владу закону як поєднання сили і права (Арістотель); про змішане правління та роль права в типології державних форм (Сократ, Платон, Арістотель,

Цицерон); про співвідношення природного та волевстановленого права (Демокрит, софісти та ін.) тощо, а К. Т. Вельнер та Р. фон Мольте у своїх працях на початку 19 ст. затвердили поняття «правова держава».

Важливо розуміти різницю між законом і правом. Деякі положення, які затверджені законодавчо, можуть порушувати права людей. Таким чином люди, які мають змогу створювати закони, можуть цим зловживати і створювати закони, що можуть порушувати права інших людей. Суть правової держави полягає не лише у конституційному проголошенні, а й у гарантуванні прав і свобод особи.

Беручи до уваги попередню тезу, не можна з упевненістю стверджувати, що гарантування прав і свобод буде реально працювати. На це можуть вплинути як певні обставини, так і діяльність тих, хто законодавчо затверджував дотримання прав людей.

Держава і громадяни, що в ній проживають – суб'єкти права. Відносини громадян і держави, а також громадян між собою мають регулюватися законодавчо. Всі люди мають рівні права і свободи. Правова держава визнає непорушні права і свободи. І тут виникає запитання, чи можна взагалі досягнути рівності і свободи для всіх людей у державі?

Суспільство є складним об'єктом, який складається з різних соціальних груп, які мають різні можливості. Кожна соціальна група має свої потреби, інтереси, цілі. На нашу думку, тут і виникає головна умова, яка перешкоджає існуванню ідеальної правової держави.

У правовій державі права і свободи особи закріплюються конституційно. Якщо людина не може захистити своє право в суді, це право є лише декларацією. І тут потрібно повернутися до суспільства і держави. Правова держава повинна створити всі умови для дотримання прав суспільства. Справді, задекларувати і затвердити можна будь-що. Суть правової держави полягає у дотриманні прав, які закріплені у законах.

Зауважимо, що у процес формування держави не може не втрутитися людський фактор, оскільки самі люди і формують правову державу, формують закони та слідкують за їх дотриманням. Суспільство - це складний механізм, у функціонуванні якого часто трапляються помилки. Навіть задекларувавши права і свободи людей, рівень політичного, економічного та соціального розвитку суспільства може просто не дозволити забезпечити ці права, особливо в час політичної та економічної нестабільності у світі.

Таким чином, можна стверджувати, що ідея правової держави не була повністю сформована, проте людство має продовжувати створення оптимальної моделі правової держави, враховуючи реалії сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Кирилюк Ф.М. ОСНОВНІ ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ [Електронний ресурс] / Кирилюк Ф.М., Конверський А.Є., Білик В.Ф. // Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2119.html>.
2. Правова держава [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5235/45/>.
3. Правова держава - поняття й основні ознаки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/stati/tgp/036.php>.

Бадай Д. С.
студентка КШ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник :
Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КШ ім. Ігоря Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ КОРИСТУВАЧІВ РОСЛИННОГО СВІТУ

Правова охорона рослинного світу - це цілеспрямований процес правового регулювання і здійснення заходів з охорони, раціонального використання і відтворення природних рослинних ресурсів [4, с. 270]. У законодавстві нашої держави правомочності природокористувачів щодо використання природних об'єктів втілюються в конкретних правах та обов'язках, це також стосується і правомочностей стосовно використання рослинного світу. У теорії екологічного права права й обов'язки природокористувачів поділяються на загальні і спеціальні. Загальні властиві всім суб'єктам природокористування, а спеціальні визначаються залежно від використовуваного природного об'єкта, його природних властивостей, виду природокористування і притаманні лише певним суб'єктам [2].

Загальні права природокористувачів включають право на використання природних об'єктів за їх цільовим призначенням, на видобуток з них корисних властивостей і якостей та одержання плодів і прибутків, вимагати усунення перешкод щодо здійснення користування природними об'єктами.

Загальні обов'язки природокористувачів полягають у забезпеченні і здійсненні цільового використання природних ресурсів та дотриманні екологічних прав і законних інтересів інших природокористувачів.

Спеціальні права й обов'язки передбачаються кодексами й законами України про природні ресурси. Наприклад, статті 19-21 Лісового кодексу України містять права й обов'язки лісокористувачів, але у той же час Закон України «Про рослинний світ» не має спеціальних положень, присвячених правам та обов'язкам суб'єктів у сфері використання рослинного світу [1], [3]. Аналізуючи положення теорії права й національного законодавства, можна зробити висновок, що до Закону України «Про рослинний світ» необхідно додати такі статті, які б встановлювали конкретні права та обов'язки користувачів об'єктами рослинного світу, що сприятиме значному вдосконаленню чинного екологічного законодавства у цій сфері. Виходячи з приписів чинного законодавства щодо рослинного світу, доцільно було б додати саме до розділу II «Використання рослинних природних ресурсів» статтю 9, що зміст якої становили б основні права користувачів рослинного світу:

- здійснення загального і спеціального користування об'єктами рослинного світу;
- здійснення права власності щодо добутих в законному порядку об'єктів рослинного світу та доходів від їх реалізації;
- оскарження рішень органів виконавчої влади та їх посадових осіб, які порушують права на користування об'єктами рослинного світу.

Після ст. 9 про права користувачів рослинного світу необхідним є зазначення їх обов'язків у ст. 10 до ЗУ «Про рослинний світ» :

- дотримання встановлених правил, норм, лімітів і строків використання об'єктів рослинного світу;

- використання об'єкти рослинного світу відповідно до мети їх надання;

- своєчасне виконання вимог представників державних органів, що контролюють охорону й використання рослинного світу.

Рослинний світ є невід'ємною складовою частиною життєдіяльності кожного живого організму та суспільства в цілому, тому для забезпечення їх існування необхідно конкретизувати положення Закону України «Про рослинний світ», а саме встановити чіткі та зрозумілі права і обов'язки користувачів рослинного світу.

Список використаних джерел:

1. Лісовий кодекс України від 21.01.1994. //Відомості Верховної Ради України № 17, ст.99
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 . //Відомості Верховної Ради України № № 41, ст.546 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
3. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999. //Відомості Верховної Ради України № 22-23, ст.198 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-14>
4. Рябець К.А. Екологічне право України: навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 438 с.

Баранова В.О., Потапенко В.А.

студенти КПП ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри господарського та адміністративного права

КПП ім. Ігоря Сікорського

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

В умовах сьогодення громадяни України дедалі частіше стикаються з питанням зміни цільового призначення земельної ділянки, що на практиці викликає низку суперечок та проблем. Оскільки досить часто земля, яка перебуває у власності, не відповідає дійсним потребам власника щодо її використання, тому виникає необхідність змінити цільове призначення земельної ділянки. На нашу думку, механізм зміни цільового призначення земель в Україні потребує обговорення та вдосконалення.

Важливість даного питання обумовлюється тим, що законодавством України передбачено відповідальність за нецільове використання земель. Зокрема, відповідно до ст. 141 Земельного Кодексу України використання земельної ділянки не за цільовим призначенням є однією з підстав припинення права користування земельною ділянкою.

[1] Отже, для того, щоб запобігти негативним наслідкам, власнику необхідно змінити

цільове призначення земельної ділянки, дотримуючись всіх вимог діючого законодавства. Незважаючи на те, що процедура зміни цільового призначення земельної ділянки належить до компетенції органів державної влади, громадяни та юридичні особи наділені правом ініціювати зміну цільового призначення земель, що перебувають у їх власності.

Таким чином, для того, щоб змінити цільове призначення земельної ділянки, необхідно дотримуватися визначеного законодавством алгоритму.

По-перше, оформити нотаріально засвідчену заяву на зміну цільового призначення, підписану власником, яка є підставою для розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. Особливості процедури зміни цільового призначення земельної ділянки залежать від того, в чийй власності вона перебуває. Зокрема, якщо земельна ділянка перебуває у державній або комунальній власності, то користувачі зобов'язані отримати дозвіл на розробку проекту землеустрою щодо її відведення від органу виконавчої влади або місцевої державної адміністрації. Але, при необхідності зміни цільового призначення землі, що перебуває у приватній власності, власник має право не отримувати відповідний дозвіл і замовити цей проект на власний ризик.

Особливу увагу при зміні цільового призначення земельної ділянки варто зосередити на погодженні меж даної земельної ділянки із суміжними. На даному етапі власники суміжних ділянок мають скласти Акт прийому-передачі мезових знаків.

Кінцевим етапом цієї стадії є погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, тобто закінчення його підготовки до передачі органам місцевої ради або виконавчої влади.

Наступний етап процесу зміни цільового призначення земельної ділянки включає в себе низку послідовних дій, а саме:

- Подання проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки до відповідного органу місцевого самоврядування чи виконавчої влади.
- Розгляд та затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.
- Прийняття уповноваження органом на підставі проекту відведення земельної ділянки рішення про зміну цільового призначення земельної ділянки, або ж відмову у такій зміні.
- Звернення до державного кадастрового реєстратора для зміни відомостей про земельну ділянку.[2]

Слід зауважити, що зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення, які відносяться до категорії особливо цінних земель (паї у вигляді ріллі, пасовища, тощо) можлива лише для розміщення на них об'єктів загальнодержавного значення (доріг, ліній електропередач, тощо). [2] Якщо ж земельна ділянка сільськогосподарського призначення не відноситься до особливо цінних земель, то її власник за власним бажанням може змінити її цільове призначення, адже це його законне право.

Кабінет Міністрів України погоджує зміну цільового призначення земельних ділянок природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, історико-культурного, лісогосподарського призначення, що перебувають у державній чи комунальній власності. [3]

Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок про те, що існуючий порядок зміни цільового призначення земель потребує вдосконалення. На нашу думку, необхідно змінити наступне: розробити типову форму заяви про зміну цільового призначення земельної ділянки, проводити попередню експертизу документів, які подаються до заяви, встановити загальний строк зміни цільового призначення земель. Саме такі дії в своїй сукупності дозволять зробити механізм зміни цільового призначення земель більш легким та ефективним.

Список використаних джерел:

1. Земельний Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27).
2. Синецька О. Щодо цільового призначення земельних ділянок / О. Синецька // Вісник прокуратури. – № 12 (78). – 2017. – С. 63–68.
3. Кулинич П. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель в земельному праві України / П. Кулинич // Право України. – 2004. – № 8. – С. 45–49.

Більський А. О.
Студент I курсу ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ПІСЛЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Кожна людина має конституційне право на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування (ст.49 Конституції України) Більше того, у ст.3 Конституції, мова йде про те, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Згідно з офіційним тлумаченням положень 49 статті Конституції про те, що в державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно, Конституційний суд України (що до 2017 р. мав виключне право офіційно тлумачити Конституцію) вирішив, що це формулювання треба розуміти так, що в державних/комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається усім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного чи наступного їх розрахунку за надання цієї допомоги. Порядок надання та перелік послуг на платній основі повинні бути визначені законом. [2].

Усім відомо, що Україна, як країна, яка обрала для себе та своїх громадян європейський напрямок розвитку, потребує якісно нових змін у системі охорони здоров'я, які, дійсно, пішли б на користь українцям та піднесли українську медицину на належний рівень. Якщо ми хочемо реформувати медичну сферу і ставати кращими, що і приклад потрібно брати з найкращих. Наприклад у постіндустріальних країн, де ледь не до всіх галузей економіки залучені інформаційні технології, де вже далеко не перший рік ефективно функціонують прогресивні та найсучасніші електронні системи (як у високотехнологічному виробництві, так і у щоденному житті населення цих країн). Тому, у них можна запозичити і модель медичного обслуговування населення.

У той же час в Україні, з метою запровадження ефективної системи медичного

обслуговування населення нашої країни та фінансування медичних закладів, які надають ці послуги, створено електронну систему охорони здоров'я (*EHealth*) та *Національну службу здоров'я України*, яка виконуватиме роль центрального органу виконавчої влади та національного страховика.

Саме *Національна служба здоров'я* укладатиме договори з медичними закладами (та ін. надавачами медпослуг) про медичне обслуговування громадян. Більше того, до повноважень НСЗУ входить замовлення ліків та медичних послуг (їх оплата) за програмою медичних гарантій. Враховуючи той факт, що національна служба матиме доступ до значної кількості грошей, тому за нею вестиметься контроль відразу кількома державними органами, у т.ч. і антикорупційними з метою запобігання корупції та боротьби з цим явищем (підпорядковується Міністерству охорони здоров'я, підконтрольна Національному агентству з питань запобігання корупції, Національному антикорупційному бюро України, а також Державній аудиторській службі та Рахунковій палаті України).

Що нам відомо про новачки в електронній системі охорони здоров'я? *EHealth* – це спеціальний електронний ресурс, за допомогою і на базі якого реєструються вже підписані декларації. Також за його допомогою Україна реалізовуватиме медичну реформу, виплачуючи лікарям первинної ланки заробітну плату відповідно до підписаних декларацій (гроші ходять за пацієнтом). Без сумніву, електронна система буде лише удосконалюватись [5].

Беручи до уваги, наприклад, електронну історію хвороби, використання якої, дасть змогу лікареві у максимально короткий строк точно поставити діагноз та ефективно провести заходи лікування, оскільки у них буде міститися вся історія хвороби разом з діагнозами, інформацією про щеплення та операції, рекомендації та протипоказання. Незважаючи на той факт, що така система запроваджуватиметься поступово, проте вона, на наш погляд, буде значно дієвішою, аніж паперові роздруківки, медичні картки та довідки. Важливим завданням є забезпечення конфіденційності інформації, тобто щоб ніякі сторонні особи крім лікаря і пацієнта не мали доступу до неї.

Ще однією перевагою нової реформи будуть електронні лікарняні. Для оформлення лікарняного листа достатньо лише увести певні дані у спеціальну програму, і роботодавець одразу отримає інформацію про факт оформлення лікарняного пацієнтом. При цьому, дані та всі деталі про хворобу для нього є недоступними.

Завдяки новій медичній реформі, вже з квітня 2018 пацієнт спроможний реалізувати своє право на вибір лікаря первинної ланки (сімейний лікар/лікар загальної практики, терапевт, педіатр) шляхом підписання з ним декларації. Уже підписавши декларацію, пацієнт інформує державу про те, який із медичних закладів або лікарів України повинен отримати гроші за проведене ними лікування. Задля уникнення перевантаження та забезпечення ефективної роботи лікаря первинної ланки, існує рекомендована Міністерством охорони здоров'я кількість поданих пацієнтами декларацій (лікар загальної практики – 1800, терапевт – 2000, педіатр – 900) [3,4].

Справді, медична реформа є надією на покращення медичного обслуговування усього населення України. Головне завдання – це забезпечення реалізації реформи у реальному житті, а не лише на папері, тому виділені кошти повинні бути витрачені з користю для пацієнта.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [ст. 3, 49] [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02>
3. Закон «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг і лікарських препаратів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH4VR00A.html
4. Закон «Про організацію медичного обслуговування населення в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3FS00A.html
5. Національна електронна система охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://portal.ehealth-ukraine.org/>

Волкова В. І., Горковлюк Т. С.
Студенти КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник :

Подольак С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні, фермерські господарства є одними з найбільш переважаючих організаційно-правових форм ведення сільського господарювання. Адже в Україні станом на 2017 фермерські господарства займають близько 70 відсотків сільськогосподарських підприємств. [1] Однак для того аби покращити становище фермерів та розвиток їх діяльності, варто врахувати позитивний досвід зарубіжних країн у сфері правового регулювання фермерських господарств.

Позитивним є те, що в нашій країні здійснюється фінансова допомога за рахунок державного і місцевого бюджетів, але вона і досі є мізерною в порівнянні з іншими зарубіжними країнами, в яких фінансова підтримка держави є однією з головних запорок стрімкого розвитку сільськогосподарського сектору.

Варто зазначити, що в зарубіжних країнах передбачені різні шляхи надання такої допомоги. Наприклад, в США звичним є страхування ризиків в сільськогосподарському секторі. Крім того державна підтримка залежить від товарообігу ферм (чим більший обіг товарів ферми – тим більша фінансова підтримка, що стимулює діяльність фермерів).

Слід звернути увагу на нашого західного сусіда – Польщу, яка у своїй програмі до 2020 року передбачила використання різноманітних можливостей для розвитку фермерських господарств. Так, окрім фінансової підтримки запроваджено пільгове кредитування, за яким передбачається сплата лише 3 відсотків фермером, а решту суми виплачує держава. Варто додати, що для сприяння розвитку фермерських господарств держава, окрім фінансової підтримки, запровадила нові високі стандарти виробництва сільськогосподарської продукції, що дозволило польським виробникам стати конкурентоспроможними на ринку Європи.

В Німеччині та в Австралії уряд передбачає компенсацію збитків фермерам у зв'язку з катастрофами техногенного та природного характерів. Така підтримка виявляється у грантах, наданні короткострокових кредитів з низькими відсотковими ставками тощо. Крім того у Німеччині існує практика пом'якшення впливу значних коливань на продукцію, вироблену фермерськими господарствами. Більш того, Німеччина відома своїми надзвичайно високими стандартами у сфері виробництва продукції, а тому держава практикує компенсацію за такі стандарти шляхом прямих виплат.

Ще одним позитивним фактором, який впливає на успішний розвиток фермерських господарств є те, що зарубіжні країни використовують високотехнологічні засоби виробництва та реалізації продукції, а також дотримання високих стандартів продукції, яке призводить до популяризації товарів на світовому ринку цих країн.

Проаналізувавши тенденції правового регулювання діяльності фермерських господарств у різних країнах світу, можна дійти висновку, що Україна потребує певних змін, які б закріпили її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Отже, в нашій державі потрібно:

- встановити найменший розмір земельної ділянки для фермерського господарства – 3 га, а найбільший – 500га;
- запровадити надання довгострокових кредитів товаровиробникам сільськогосподарської продукції з відносно невеликими відсотковими ставками;
- на законодавчому рівні слід привести вироблення продукції до високих стандартів виробництва, які встановлені в Європейському Союзі;
- закріпити в законодавстві обов'язок фермерів використовувати сучасні високотехнологічні засоби виробництва та реалізації продукції;
- запровадити політику популяризації вітчизняного товару на світовому ринку шляхом брендингу, що забезпечить у свою чергу підтримку національного виробника, а також забезпечити стабільність закупівельних цін.

Список використаних джерел:

1. Скільки в Україні фермерських та особистих селянських господарств (інфографіка) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agronews.ua/node/81354>

Гвасалія А.В.

Студент КПШ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПШ ім. Ігоря Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ ТА ОBOB'ЯЗКІВ КОРИСТУВАЧІВ ТВАРИННОГО СВІТУ

На сучасному етапі формування в Україні концепції сталого розвитку та її реалізації, все більш актуальним серед національних інтересів стає правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина, їх деталізація у відповідних галузях права. Розглядаючи даний аспект з точки зору екологічного права, а точніше громадян як користувачів тваринного світу, то крім загальних прав та обов'язків, якими наділені всі природокористувачі, вони мають чітко визначені Законом України «Про тваринний світ» права та обов'язки.

Об'єкти тваринного світу відіграють невід'ємну роль у житті людини. Багато з них є джерелом харчування і технічної сировини для промислового виробництва. Важливими є положення Закону, що закріплюють гарантії правильного, раціонального, науково обґрунтованого користування тваринним світом та всебічної його охорони [2, с. 310]. Це означає, що користувачі мають право здійснювати спеціальне використання об'єктів тваринного світу, але тільки тих видів, які їм дозволені. У разі порушення їх права на використання об'єктів тваринного світу користувачі вправі оскаржувати в установленому порядку рішення державних органів і посадових осіб [3, с. 172]. Також важливо підкреслити, що права підприємств, установ, організацій та громадян щодо користування об'єктами тваринного світу можуть бути обмежені в інтересах держави або в разі шкоди охороні тваринного світу.

Першочерговим обов'язком користувачів тваринного світу є обов'язок дотримуватися встановлених правил, норм, лімітів, квот, термінів використання, яке повинно бути раціональним. Наступним за важливістю є обов'язок використання тваринного світу способами, що не допускають порушення цілісності природних угруповань і забезпечують збереження тварин, яких не дозволено використовувати. Користувачі повинні застосовувати природоохоронні технології під час здійснення виробничих процесів для уникнення погіршення середовища перебування тваринного світу [1, с. 1]. Користувачі об'єктів тваринного світу зобов'язані сплачувати плату за спеціальне використання об'єктів тваринного світу. Плата за спеціальне використання об'єктів тваринного світу зараховується до Державного бюджету України.

На всіх користувачів тваринного світу покладається обов'язок надавати всебічну допомогу державним та іншим органам, які здійснюють контроль за охороною і використанням тваринного світу. Ряд обов'язків покладається лише на підприємства, установи і організації, а також громадян, які ведуть мисливське або рибне господарство. Деякі з них: проведення первинного обліку чисельності і використання диких тварин; здійснення охорони об'єктів тваринного світу в межах закріпленої території, у тому числі

видів, занесених до Червоної книги [1, с.1]. Перелік обов'язків користувачів тваринного світу не є вичерпним, тому в Законі визначено, що користувачі тваринного світу зобов'язані виконувати й інші обов'язки щодо охорони і використання тваринного світу відповідно до законодавства України.

Багато уваги при визначення прав та обов'язків користувачів тваринного світу приділяється охороні середовища перебування тварин, забезпечення умов їх перебування на волі та збереження великої кількості тварин, у тому числі рідкісних. Будучи складовою частиною природного середовища, тваринний світ виступає як невід'ємна ланка в ланцюзі екологічних систем, має велике економічне значення, що є важливою підставою чіткого нормативного закріплення правового статусу осіб, які ним користуються. Підхід до розуміння користування тваринним світом полягає у тому, що воно тягне за собою виникнення не лише прав, а й конкретних обов'язків, за невиконання яких користувач несе відповідальність.

Отже, аналіз наукових та нормативних джерел дає підстави вважати, що деякі обов'язки користувачів неконкретизовані в положеннях Закону, тому на практиці виникає складність у притягненні до відповідальності за їх невиконання. Наприклад, до ст. 34, згідно з якою, користувачі, які здійснюють ведення мисливського та рибного господарства, зобов'язані проводити комплексні заходи, спрямовані на відтворення диких тварин, збереження і поліпшення середовища їх існування, можна внести зміни, конкретизувавши дані заходи: біотехнічні заходи з покращення стану середовища перебування тварин, штучне розведення тварин в неволі, заборона мисливства на відповідних територіях на певний строк на всі або на окремі види тварин.

Список використаних джерел:

1. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 18. – Ст. 191.
2. Екологічне право України : навч. посіб. / К. А. Рябець; М-во освіти і науки України. – Київ: Центр учб. літ., 2009. – 436 с.
3. Тихий П.В. Щодо поняття права користування тваринним світом / Тихий П.В. // Вісник академії правових наук України. – 1998. – № 2 (13). – С. 172–175.

Діденко Ю.П.
Студент КПШ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник :
Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПШ ім. Ігоря Сікорського

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ОБСЛУГОВУЮЧІ КООПЕРАТИВИ - КОЛІЗИЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЧИ ПОДАТКОВА БЛОКАДА

Україна поступово починає відроджувати існуючі колись виробничі спілки, “союзи”, які тепер мають назву “сільськогосподарські кооперативи”. Зараз сільськогосподарська кооперація допомагає зменшити витрати на залучення посередників для поставки продукції чи її реалізації; дозволяє спільно використовувати техніку та фонди, тим самим знижувати вартість вироблення одиниці товару.

Звернемося до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», щоб більш детально розібрати понятійний апарат теми. Отже, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – це об'єднання фізичних/юридичних осіб - виробників сільськогосподарської продукції, спрямоване на організацію обслуговування, що в майбутньому зменшує витрати/збільшує доходів членів цього кооперативу та захищає їхні економічні інтереси. Важливим пунктом статті 9 цього ж Закону є те, що вищезгадані кооперативи є неприбутковими організаціями, тобто мета їх діяльності – це не одержання прибутку, а обслуговування виробників сільськогосподарської продукції.

У свою чергу, Податковий кодекс України у пункті 133.4. передбачає наступне: неприбуткові підприємства, установи та організації не є платниками податків, що не може не привернути увагу до такої організаційно-правової форми. Але це на перший погляд. У частині 5 статті 9 Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію” зазначено, що залишок фінансового результату господарської діяльності кооперативу розподіляється загальними зборами у трьох напрямках. Перший – це відрахування до фондів кооперативу. Другий - кооперативні виплати його членам. Тут треба додатково звернути увагу на те, що положення статті 26 Закону України ”Про кооперацію” називає кооперативні виплати тою частиною доходу, яка розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі в господарській діяльності кооперативу. При цьому дана норма не поширюється на сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. І останнє – нарахування на паї членам кооперативу, у тому числі асоційованим.

Але якщо співставити ці положення Закону з пунктами 133.4.1-133.4.2 редакції ПК від 01.01.17 року, то можна побачити, що здійснення кооперативних виплат та нарахування на паї тягне за собою певний ризик отримати від контролюючого органу питання щодо комерційності. У Податковому кодексі України визначено, що неприбуткова організація - це та, установчі документи якої містять заборону розподіляти отримані доходи або їх частини між засновниками/учасниками/членами такої організації. Доходи неприбуткової організації можуть використовуватися тільки для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації її мети, цілей, завдань та напрямів діяльності.

Можна зробити висновок, що у тому разі, якщо с/г обслуговуючий кооператив почне здійснювати кооперативні виплати, що заборонено не тільки ПК, а й ЗУ “Про кооперацію”, чи нарахування на паї членам кооперативу, його можуть викреслити з

Реєстру неприбуткових установ та організацій, що тягне за собою обов'язок сплатити податок на прибутки. Що ж це насправді: законодавець просто забув врахувати норми Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію” чи навмисно вніс такі зміни до ПК з метою ускладнення реєстрації сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу?

Отже, на сьогодні необхідно не розподіляти залишок коштів між членами кооперативу, а спрямовувати їх на розвиток кооперативу або повертати їх тим членам, що надлишково сплатили вартість послуг, що згідно з п. 165.1.48 ПК не враховується в дохід. Що робити з цією колізією? Тільки вносити зміни до законодавства: прибрати два напрями розподілу надлишкових коштів або пом'якшити норми Податкового кодексу.

Дюсова В.Р.

Студентка КПП ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПП ім. Ігоря Сікорського

СМІТТЄВА РЕВОЛЮЦІЯ: ПРАВОВІ ЗАСОБИ ВІДВЕРНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ В УКРАЇНІ

На сьогодні, проблема відходів – найбільш важлива та актуальна серед проблем, пов'язаних із забрудненням навколишнього природного середовища. За даними Державної служби статистики, у 2016 році в Україні налічується близько 300 мільйонів тон сміття, з яких близько 620 тисяч тон – небезпечні відходи [2,с.195].

Кожного року одна людина в Україні створює близько 300-350 кг побутових відходів. Викинувши у смітник паперовий пакет, пластикову пляшку чи акумулятори, мало хто замислюється над тим, що далі відбувається з сміттям. Єдине, що турбує жителя багатоповерхівки це те, що сміття скоріше «зникло» з підвір'я будинку. У більшості випадків воно вивозиться на сміттєзвалища і накопичується там протягом багатьох років [3, с.15].

Найгіршим є те, що звалища часто мають стихійний, неконтрольований та нелегальний характер. За попередніми оцінками, в Україні близько 33 тисячі неконтрольованих сміттєзвалищ, а територія, вкрита сміттям, дорівнює 4.5 мільйонам футбольних полів. А тому, там часто бувають природні пожежі, а отруйні речовини від гниття потрапляють у воду та ґрунт.

Наприклад, трагедія на Грибовицькому сміттєзвалищі у Львові 2016 року, де загинуло 4 людини, змусила гасити пожежу, та це не вирішує проблему системно [5].

Екологи запевняють, що такі токсичні звалища загрожують не лише екології країни, але й людському життю та здоров'ю. Єдиний спосіб вирішити цю проблему – почати діяти.

На щастя в Україні, перші кроки для утилізації та переробки сміття вже зроблені. Адже з 1 січня 2108 року вступили в дію зміни закону «Про відходи», що були прийняті ще у 2012 році. Відповідно до їх положень, Україна протягом найближчих років повинна

вирішити проблему з переробки відходів та упорядкувати законодавство відповідно до європейських стандартів. Такі зміни допоможуть створити прогресивну систему переробки відходів відповідно до європейських стандартів [1, с. 9,11,17].

На нашу думку, наступний крок – це ефективне застосування закону на практиці за допомогою виконання наступних етапів.

Першим етапом є запобігання утворенню сміття. Для прикладу, Франція – перша країна, яка заборонила продаж пластикового посуду, а Німеччина, Бельгія та Румунія встановили податок на використання целофанових пакетів.

Наступним етапом має бути підготовка відходів до повторного використання, тобто відокремлення від решти того, що можна використати як вторинну сировину. Наприклад, макулатуру, пластмасу, скло тощо.

Третій етап – обрати спосіб переробки сміття. Є різні способи, але наразі найбільш сучасними є механіко-біологічна обробка. У Європі останнім часом будуть заводи саме механіко-біологічної обробки, які відправляють для захоронення не більше 15% сміття. Так, запозичивши європейський досвід, було внесено зміни частини першої статті 32 ЗУ «Про відходи» згідно якої забороняється з 1 січня 2018 року захоронення неперероблених (необроблених) побутових відходів [1, с.17].

У процесі переробки відходи значно зменшуються в обсязі та знешкоджуються. Завдяки цьому знижується кількість викидів парникових газів і не утворюється токсичний фільтрат, що надходить у підземні води, якщо на полігон привозять необроблене сміття.

Не менш важливим є усвідомлення щодо важливості даної проблеми серед населення. Кожен має взяти за обов'язок сортувати сміття вдома, та викидати у відповідні контейнери. Наприклад, у Європі за дотриманням правил поведінки зі сміттям ретельно слідкують. Так, в разі порушення норм, на винних накладаються штрафи. В Україні також на законодавчому рівні встановлений екологічний податок на розміщення відходів на полігоні, запозичений з європейського законодавства. Однак, просте співставлення цифр дає зрозуміти, чому в нашій країні він є недовим: у Австрії за тону відходів, які захоронюються після утилізації, сплачують 29-88 євро (800 – 2500 гривень), в Голландії – 78, Великобританії - 20. Тоді як в Україні оцінюють у 200-300 разів менше, ніж в європейських країнах [4].

Таким чином, в Україні перші кроки щодо вирішення проблеми утилізації відходів зроблені. А отже, старт «сміттевої» революції відбувся. Для викорінення цієї проблеми потрібно вжити низку системних кроків, як передбачені у взятих Україною зобов'язаннях щодо імплементації норм законодавства ЄС у даній сфері після підписання Угоди про асоціацію у 2014 році. І усвідомлення того, що відповідальність за це лежить не тільки на політиках, а й на кожному з нас. І хто знає, можливо у нашій країні, ця екологічна проблема зовсім скоро перетвориться на раціональний вибір.

Список використаних джерел:

1. Про відходи: Закон України від 5.03.1998/ Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 1998. – N 36-37. – ст.242
2. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2016 рік /за ред. І.Є.Вернера// – 2017р. – ст.611
3. Відновлювана енергетика та енергоефективність у промисловості // – 2017р. – ст.24.

- [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://bukoda.gov.ua/sites/default/files/V/broshura_forum_2.pdf
4. Левченко Дмитро. Сміття як гальмо на європейському шляху України/Левченко Д.//Екологічне право – 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blogs.korrespondent.net/blog/politics/3756838/>
  5. Львівський портал. Трагедія Грибовицького сміттєзвалища. Хронологія подій. – 2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://portal.lviv.ua/news/2016/05/31/tragediya-gribovitskogo-smittyezvalishha-hronologiya-podiy>

Журавльова А.М.

Викладач кафедри господарського та адміністративного права КШ ім. Ігоря Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в нашій країні було розроблено Стратегію сталого розвитку [1] (далі Стратегія), яка визначила мету, вектори руху та першочергові пріоритети соціально-економічних і політико-правових умов становлення та розвитку нашої держави. Основною метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та її вихід на провідні позиції в світі. Однією з першочергових реформ, визначених цією Стратегією, є судова реформа. Її мета – реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожній особі права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. [1]

Проблемам вдосконалення господарського судочинства в нашій країні присвячена значна кількість досліджень вітчизняних фахівців, таких як Бандурка О.М., Біленчук П.Д., Головань І.В., Камлик М.І., Кондратьєв Я.Ю., Куркін М.В., Притика Д.М., Тertiшник В.М. та інших.

Більшість новацій, які запропоновано Господарським процесуальним кодексом України (далі – нова редакція ГПК), є абсолютно новими для всіх країн пострадянського простору та мають на меті наближення української системи правосуддя до стандартів та рекомендацій Ради Європи.

Розглянемо найбільш суттєві новели господарського процесу.

У тексті прийнятих нових редакцій кодексів законодавець уніфікував термінологію та основні процедури, які застосовуються у господарському, цивільному та адміністративному судочинстві із збереженням специфіки завдання судочинства кожної юрисдикції. Уніфікація форми запропонована законодавцем для різних видів судочинства є корисною і зручною як для суддів, так і для учасників судового процесу.

Завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або спірних прав і законних інтересів фізичних та

юридичних осіб, держави, що зосереджує господарські суди саме на вирішенні існуючих спорів на засадах передусім верховенства права, запроваджено також такі засади, як диспозитивність, пропорційність, розумність строків розгляду справи, що є визначальними при використанні судами їх дискреційних повноважень (ст.2 нової редакції ГПК).

Створюються умови для впровадження досягнень сучасної науки і техніки в процес здійснення судочинства, тим самим гласність судового процесу забезпечується на більш високому рівні в порівнянні з нещодавнім минулим.

Нова редакція ГПК розширила перелік способів судового захисту в порівнянні з передбаченими ст.16 Цивільного кодексу України, ст.20 Господарського кодексу України шляхом передбачення можливості захисту прав не тільки у спосіб визначений законом або договором, але і в інший викладений у позові спосіб, який не суперечить закону та ефективно захищає право (ст.5 нової редакції ГПК). Отже, наразі, у позовній заяві необхідно, крім ст.16 ЦК України, ст.20 ГК України, посилатися на ст.5 нової редакції ГПК щодо способів судового захисту.

Чітко визначено один із критеріїв господарської юрисдикції – господарські правовідносини. Так, статтею 20 нової редакції ГПК визначено, що господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності та інші справи у визначених законом випадках.

Наразі до юрисдикції господарських судів відносяться, зокрема, справи за вимогами щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, визнання недійсними актів, що порушують права на майно (майнові права), якщо такі вимоги є похідними від спору щодо такого майна або майнових прав чи спору, що виник з корпоративних відносин, якщо цей спір підлягає розгляду в господарському суді і переданий на його розгляд разом з такими вимогами; вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, якщо розгляд таких вимог віднесений до юрисдикції господарського суду, розглядаються господарським судом, визначеним за правилами підсудності щодо розгляду спору. [3]

Показання свідків можуть бути джерелом доказів в господарському процесі, звісно з певними нюансами їх подання та обмеженням застосування. Так, на підставі показань свідків не можуть встановлюватися обставини (факти), які відповідно до законодавства або звичаїв ділового обороту відображаються (обліковуються) у відповідних документах (стаття 87 нової редакції ГПК), що обумовлено особливостями розгляду та вирішення господарських спорів.

ГПК містить новели, які, зокрема, регулюють визначення, порядок надання та дослідження електронних доказів, проведення експертизи не тільки на підставі ухвали суду, а й на замовлення учасників справи тощо.

ГПК передбачено електронні докази, які визначаються як інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. [3]

У ст.12 нової редакції ГПК визначено дві форми господарського судочинства: 1) наказне провадження; 2) позовне провадження, яке у свою чергу ділиться на загальне і спрощене.

Ця реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей і стандартів прав людини.

Список використаних джерел:

1. Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" від 12 січня 2015 року № 5/2015
2. Господарський процесуальний кодекс України (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2234-VIII від 07.12.2017);
3. Фомін А.І. <https://barristers.org.ua/news/top-10-zmin-gospodarskogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayiny/>

Іванів І. Р.

Студентка 2 курсу ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЗАБОРОНА АБОРТІВ – ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЖІНОК ЧИ ЗАХИСТ ПРАВА НА ЖИТТЯ?

Проблема абортів є надзвичайно актуальною як в Україні, так і за кордоном. Її можна розглядати з медичного, релігійного і морально-етичного боку. Багато людей сперечаються з приводу того, чи варто державі вводити заборону на аборти, адже за статистикою МОЗ, щорічно близько 200 000 українок переривають вагітність: 60% процедур виконуються за бажанням жінки, 40% — за медичними рекомендаціями [2].

Одні вважають, що проблему великої кількості абортів, безперечно, потрібно вирішувати, проте не шляхом їх заборони. Інші впевнені, що законодавчі зміни покращать ситуацію. Перші схиляються до того, що жінка має право на аборт, яке гарантується правом на розпорядження власним тілом, яке закріплене в Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації. Тому заборона штучного переривання вагітності вважається неправомірною, оскільки порушує норми міжнародних договорів шляхом обмеження прав жінок. Також прихильники абортів вважають, що ембріон не є людиною до того часу, поки він не буде мати вигляду, що їй характерний. Їхні противники вважають аборт вбивством ембріона, хірургічною операцією, що може призвести до негативних наслідків для репродуктивного здоров'я жінки, а в гіршому випадку – до смерті [3].

Резонанс викликало те, що в Україні ініціюють заборону абортів. Нардепи з фракції "Свобода": Олександр Сич, Руслан Зелик та Руслан Марцінків - вносили в Раду законопроект, що пропонує заборонити штучне переривання вагітності і передбачає позбавлення волі на термін до 7 років медикам, які проводять операції. Крім того, в 2015 році депутат Ігор Мосійчук також вносив до Ради схожий законопроект. Але в обох випадках у парламенті не було достатньої підтримки.

Спеціалісти вважають, що через схожі дії виникне багато незаконної діяльності. А от, якщо справді потрібно збільшити кількість народжених дітей і зменшити – абортів, то необхідно проводити соціальну політику, спрямовану на підтримку сімей, заходи зі

статевого виховання підлітків. Ці поради стануть дієвими тому, що, за статистикою, найпоширеніші причини, що підштовхують жінок на такий радикальний крок – юний вік вагітної та фінансові проблеми. Середній вік статевого дебюту серед дівчат – 13.7 років, серед хлопців – 13.3 років. Як результат, у нас один із найбільших показників підліткової вагітності в Європі, а тому і друге місце за кількістю абортів у світі [4].

Отже, не викликає сумнівів те, що проблему абортів потрібно вирішувати якнайшвидше за допомогою вдосконалення існуючого законодавства. Зокрема Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», який якраз і регулює питання штучного переривання вагітності [1]. Якщо влада таки вирішить заборонити аборти, то результативно було б перейняти модель Німеччини. Там жінка може перервати вагітність до 12 тижнів за кількох умов: у разі інцесту, згвалтування, загрози життю жінки. Після 12 тижнів аборт дозволений тільки у випадку серйозної загрози фізичному і психічному здоров'ю вагітної. Крім того, у Німеччині існує спеціальний закон про захист прав ембріона. В іншому випадку, без грамотного статевого виховання школярів і пропаганди використання контрацептивів не обійтись.

Список використаних джерел:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від від 19.11.1992 № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. –26 січня
2. Те, що стосується кожного. Проблема абортів і наслідки їх заборони / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrhealth.net/te-shho-stosuyetsya-kozhnogo-problema-abortiv-i-naslidki-ix-zaboroni/>
3. Чисте чортовиння: як в Україні хочуть заборонити аборти / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://apostrophe.ua/ua/article/society/2016-10-07/chistaya-dyavolschina-kak-v-ukraine-hotyat-zapretit-abortyi/7619>
4. Статеве виховання в Україні та Європі / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studway.com.ua/rozpovisti-pro-sex/>

Кравчук О.О.

д.ю.н., доцент, зав.кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ, ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Громадяни в правовідносинах можуть виступати в різному правовому статусі: 1) в статусі фізичної особи (людини і громадянина); 2) в статусі фізичної особи-підприємця (далі – ФОП); 3) в статусі іншої самозайнятої особи.

Водночас відсутність у законодавстві належного розмежування правового статусу фізичної особи (людини і громадянина), фізичної особи-підприємця та іншої самозайнятої особи в конкретних правовідносинах подекуди призводить до надмірного втручання держави в сферу господарювання, до суттєвого обмеження прав громадян у податкових правовідносинах.

Особливості підходів до застосування термінології в податкових правовідносинах призвели до того, що поняття самозайнятої особи в податкових правовідносинах уживається на практиці як своєрідний антонім поняттю ФОПа, в той час як законодавець

співвідносить ці поняття як ціле і частина (самозайнята особа – більш широке поняття, ніж ФОП). Тому для відмежування таких осіб необхідно вживати поняття “інші самозайняті особи”. Самозайняті особи поділяються на ФОПів та інших самозайнятих осіб, однак слід мати на увазі що законодавство не забороняє ФОПу стати на облік в контролюючому органі як інша самозайнята особа.

Розмежування правового статусу фізичної особи і ФОПа доцільно здійснити засобами цивільного права, норми якого традиційно містять засади регулювання статусу осіб у правових відносинах. При цьому необхідно врахувати наступне:

Існує необхідність відмежування майна, що використовується фізичною особою в підприємницькій (господарській) діяльності, в т.ч. майна, що потребує державної реєстрації (або реєстрації прав щодо такого майна) – зокрема нерухомості та транспортних засобів від майна цієї фізичної особи, що не використовується в такій діяльності. Для цього може бути доцільним упровадити можливість подати до контролюючого органу заяву про використання майна в господарській діяльності (відповідним чином може бути пристосована існуюча форма 20-ОПП).

Поряд із відмежуванням майна, що використовується в господарській діяльності, не може йти мова про повну майнову відокремленість ФОПа, а його відповідальність за своїми зобов'язаннями має забезпечуватися усім його майном, а не лише тим, яке використовується в господарській діяльності

Необхідно також передбачити в Цивільному кодексі України право фізичної особи зареєструвати за собою майно (транспортні засоби) або право на майно (нерухомість) як за ФОПом, що повинно усунути спори про використання майна в господарській діяльності.

У ході удосконалення податкового законодавства, вважаємо за необхідне внести до Податкового кодексу України такі зміни:

а) виключити обмеження щодо амортизації фізичними особами-підприємцями та іншими самозайнятими особами на загальній системі оподаткування основних засобів виробничого призначення, для чого необхідно виключити передбачені в пп. 177.4.6 ПКУ обмеження в амортизації об'єктів житлової нерухомості, легкових та вантажних автомобілів, що використовуються в господарській діяльності.

Обмеження фізичних осіб підприємців в праві амортизації основних засобів порушує логіку та економічні закони – адже з економічної точки зору, підприємець – це такий же бізнес, як і юридична особа, що має право на амортизацію (наприклад зрозуміло, що в разі коли ФОП випускає промислову продукцію, і має для цього обладнання, то це обладнання використовується ним в господарській діяльності, а не в побуті). Але амортизація основних засобів з точки зору одномоментних фіскальних цілей загалом не вигідна державі, адже зменшує базу оподаткування податку з доходів фізичних осіб та обкладення єдиним соціальним внеском. Однак з позицій економічної політики, окрім фіскальних цілей, слід зважати на те, що працюючий капітал – товари виробничого призначення – є основною продуктивною силою суспільства, тому будь-яке обмеження їх розвитку з далекоглядних державницьких позицій має визнаватися необґрунтованою.

б) передбачити можливість самозайнятої особи використовувати спрощену систему оподаткування, обліку і звітності.

в) врегулювати порядок ведення податкового обліку і доходів і витрат для осіб, що одночасно є ФОПами і взяті на облік в податковому органі як інші самозайняті особи.

РОЗШИРЕННЯ ПРАВ ПСИХІАТРИЧНИХ ПАЦІЄНТІВ, ЗМІНА ПІДХОДІВ ДО ПРОБЛЕМИ

Права пацієнтів, що утримуються в психіатричних закладах, завжди викликали не аби яку дискусію, оскільки саме в цієї медичної спеціальності встановлюється мабуть найбільше правових обмежень для пацієнта. Досить довго психіатрія була одним з каральних механізмів адміністративного апарату колишньої тоталітарної держави. Наш спадок в цій галузі, як і в інших пострадянських державах, вкрай важкий. Права психіатричних пацієнтів фактично не існували. Людина, яка ставала постійним «ув'язненим» психіатричного закладу, вже не розглядалась, як член соціуму. Можна сказати, що навіть життя цієї людини, нажаль, ставало малоцінним, не дивлячись на декларації рівності прав, цінності життя і т. д.

Аспекти забезпечення прав людини у психоневрологічних інтернатах згідно із нормативно-правовими актами.

Закон України «Про психіатричну допомогу» визначає, що центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я здійснює державний контроль за діяльністю психіатричних закладів усіх форм власності.[1] Вищеозначена норма Закону знаходить своє відображення у Положенні про Міністерство охорони здоров'я: «Міністерство здійснює державний контроль діяльності психіатричних установ незалежно від форми власності та фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги».[2] Цим же нормативним актом задекларовано, що Міністерство забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, додержання закладами охорони здоров'я, підприємствами, установами та організаціями права громадян на охорону здоров'я та прав пацієнта [3]. Цитоване підтверджує, що у Міністерства охорони здоров'я наявні формальні можливості для впливу на дотримання прав пацієнтів у психіатричних лікарнях.

Разом з тим, Положення про МОЗ не містить зобов'язань стосовно регламентування діяльності, пов'язаної із імплементацією міжнародних документів у сфері прав людини. Відповідно, права людини не є визначальними і для діяльності психіатричних закладів. Повага до гідності людини, її рівні права та можливості не проголошено головною цінністю при організації діяльності психіатричних установ, не передбачено заходів для попередження дискримінації. Більше того, відсутність порядку надання стаціонарної психіатричної допомоги та примірного положення про психіатричний заклад, не дає підстав говорити про формування єдиного нормативно-правового підґрунтя дотримання прав осіб із психічними порушеннями, що перебувають у психіатричних лікарнях. До слова, затвердження Положення про організацію психіатричної допомоги в Україні планувалось Міністерством ще у IV кварталі 2009 року.[4]

Певна інформація про регламентування становища пацієнтів у психіатричних лікарнях наявна у затверджених Міністерством охорони здоров'я нормативно-правових документах з окремих питань щодо застосування заходів медичного характеру до осіб, які страждають на психічні розлади. Серед них: Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні діяння, у психіатричній лікарні із суворим наглядом та Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і

вчинили суспільно небезпечні діяння, у відділенні (палаті) для застосування примусових заходів медичного характеру з посиленням наглядом.[5] В той же час, Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні діяння, у відділенні (палаті) для застосування примусових заходів медичного характеру із звичайним наглядом не розроблено. Не зважаючи на декларування у цілях Наказу необхідності захисту прав осіб, що страждають на психічні розлади, його аналіз дозволяє стверджувати про невідповідність нормативно-правових актів міжнародним стандартам прав людини.

Слід віддати належне, окремі аспекти прав людини передбачені у Стандарті акредитації закладу охорони здоров'я.[6] Зокрема, необхідним є відповідність статуту / положення лікарняного закладу законодавству, що дозволяє прослідкувати дотримання, принаймні статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу» у внутрішніх документах психіатричних лікарень. Розділ 4 Стандарту «Права, обов'язки та безпека пацієнтів» включає питання дотримання прав людини. Йдеться про: необхідність навчання етики та деонтології медичного персоналу; необхідність дотримання як і загалом відповідна обізнаність із аспектом інформованої згоди; облік шкоди від лікарських засобів, які призначаються пацієнтам; необхідність реагування на лікарську помилку або випадки смерті.[7] Разом з тим, критерії зазначеного компоненту є далеко не повними, не відповідають міжнародним стандартам, зокрема стандартам ВООЗ.

Сьогодні можна говорити про позитивну динаміку змін в законодавстві і в застосуванні нового законодавства в Україні.

14 листопада 2017 року Парламент підтримав законопроекти 4449 та 1242, які розширюють права пацієнтів у психіатричних закладах. Тепер пацієнти зможуть самостійно звернутися до суду та отримати альтернативний висновок щодо стану свого психічного здоров'я. А раніше дозволена законодавством практика примусової стерилізації недієздатних осіб стає історичним ганебним фактом.

Зазначені документи суттєво змінюють законодавче регулювання у сфері судової психіатрії. Більше десяти років пройшло з прийняття Європейським судом з прав людини рішення у справі «Горшков проти України» та трьох років у справі «Анатолій Руденко проти України». Україна зазнавала поразки через невідповідність вітчизняного законодавства Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Людина, до якої були застосовані примусові заходи медичного характеру, не могла самостійно звернутись до суду з проханням розглянути питання про доцільність продовження щодо неї цього виду психіатричної допомоги. Більше того, участь людини в судовому засіданні була необов'язковою, а можливість звернутись до незалежного лікаря, щоб отримати альтернативну точку зору про стан психічного здоров'я, була обмежена. Представник лікарні приймав рішення про доцільність подальшого лікування пацієнта, подавав документи до суду, а отже, фактично самостійно приймав рішення щодо доцільності перебування пацієнта у залі судового засідання. Таким чином, зазвичай пацієнт не мав права на доступ до правосуддя – це залежало від волі адміністрації закладу. Крім того, закон не захищав пацієнта від можливого свавілля лікарів при прийнятті рішень стосовно продовження застосування примусових заходів медичного характеру.

Після набрання чинності даними Законами участь пацієнта у судовому засіданні при розгляді питання про доцільність подальшого застосування примусових заходів медичного характеру стає обов'язковою.

Майже рік тому Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України Порядок госпіталізації осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними, до психіатричного закладу на прохання або за згодою їх опікуна за рішенням лікаря-психіатра. Прийняті законодавчі акти приводять законодавство України про психіатричну допомогу у відповідність до Конституції України.

На особливу увагу заслуговують зміни до Цивільного кодексу України та Основ законодавства України про охорону здоров'я. Нарешті раніше дозволена законодавством практика примусової стерилізації недієздатних осіб, стає історичним ганебним фактом. Досі стерилізація недієздатних осіб дозволялась за згодою їх опікуна.

Своєю чергою Міністерство охорони здоров'я впроваджує нову організаційну модель застосування стаціонарних видів примусових заходів медичного характеру. Новий порядок застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги отримав погодження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Міністерства закордонних справ, Генеральної прокуратури, Національної поліції та був переданий для реєстрації до Міністерства юстиції. Запропонована модель ефективно працює в країнах Європейського Союзу та спрямована на попередження повторних суспільно небезпечних діянь, з акцентом на реабілітаційні програми, замість існуючої на сьогодні системи покарання та ізоляції.

З 10 червня 2018 року вводиться в дію новий порядок судового розгляду питання застосування примусових заходів медичного характеру.

Встановлено, що судовий розгляд здійснюється одноосібно суддею у судовому засіданні за участю прокурора, обов'язковою участю фізичної особи, відносно якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру, її законного представника і захисника за загальними правилами КПК.

Також встановлено, що розгляд питання про продовження, зміну або припинення застосування судом примусових заходів медичного характеру здійснюється за письмовою заявою представника установи з надання психіатричної допомоги (лікаря-психіатра), в якій утримується ця особа. До заяви додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який обґрунтовує необхідність продовження, зміни або припинення застосування таких примусових заходів. Розгляд питання про зміну або припинення застосування примусових заходів може також здійснюватися за письмовою заявою особи, до якої застосовуються примусові заходи, або її захисника чи законного представника у разі, якщо така особа за своїм станом здоров'я не може усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, у тому числі не може усвідомлено подати до суду відповідну заяву. До заяви додається висновок комісії лікарів-психіатрів установи, в якій особі надається психіатрична допомога, або, у разі наявності, висновок незалежного лікаря-психіатра.

Відповідні зміни внесено до Кримінального кодексу.

Усе це передбачено Законом № 2205-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання психіатричної допомоги», який набрав чинності 10 грудня та вводиться в дію після закінчення 6 місяців.

Список використаних джерел:

1. Стаття 30 Закону України «Про психіатричну допомогу».
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267 «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267 «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України».

4. Заходи Міністерства охорони здоров'я щодо удосконалення на 2009 – 2010 роки.
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 8 жовтня 2001 № 397.
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 березня 2011 № 142 «Про затвердження Стандартів акредитації закладів охорони здоров'я».
7. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 березня 2011 № 142 «Про затвердження Стандартів акредитації закладів охорони здоров'я».

Мігунова Н.Д

Студентка КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРАВОВІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ВОД В УКРАЇНІ

Одною з найважливіших проблем ХХІ століття у всьому світі є глобальне забруднення навколишнього середовища. Природні ресурси з кожним роком вичерпуються і особливо головний з них – вода. В Україні водні об'єкти знаходяться в критичному стані не тільки тому що запаси їх мінімальні, а й тому що кожен день в них скидають недопустиму норму відходів.

У Дніпро - найбільшу водну артерію країни - щорічно скидається 370 млн. Кубометрів забруднених стоків, або 14% від їх загального обсягу в країні. Річний стік Дніпра використовується промисловими підприємствами при гранично допустимих 20%. Це дуже знижує якість води і рибопродуктивність і може привести до втрати Дніпра як постачальника питної води. В такому випадку 36 мільйонів жителів України вже найближчим часом можуть залишитися без питної води. Найбільш забруднені річки басейнів Західного Бугу, Приазов'я, Сіверського Дінця. Середньорічний вміст основних забруднювачів в воді річок Західний Буг, Полтва, Кальчик, Кальміус, Кринка, Булавін, Уди, Міус, Лопань, Кривий Торець, Бахмут, Лугань перевищує гранично допустимі концентрації. [1, с.58]

В Україні дуже розвинений інститут водокористування, який дозволяє використання вод для задоволення потреб населення, промисловості, сільського господарства, транспорту та інших галузей господарства. Водний кодекс встановлює, що водокористувачами можуть бути підприємства, установи, організації і громадяни України, а також іноземні юридичні і фізичні особи та особи без громадянства. За обсягами водокористування в Україні на першому місці стоїть промисловість, на яку припадає 45% загального водоспоживання і саме вона найбільше забруднює своїми відходами водні об'єкти. За останні роки зростає тенденція до масштабного забруднення вод сполуками марганцю, міді, хрому і азоту, при цьому відразу після скидання відходів підприємствами їх рівні в воді перевищують у 20-30 разів гранично допустимі норми.

Порушення водного законодавства може тягнути за собою адміністративну, кримінальну дисциплінарну або цивільну відповідальність. Я вважаю, що на сьогодні передбачена дуже мала відповідальність за ту надзвичайно велику шкоду яку наносять кожен рік водним ресурсам. Найчастіше водокористувачі притягуються до адміністративної відповідальності за статтями 59-62 Кодексу про адміністративні

правопорушення. На них накладається штраф від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У Кримінальному кодексі присвячено лише 2 статті (ст.242, ст.243) , які притягують до відповідальності за порушення правил охорони вод та забруднення моря. Найтяжче покарання передбачене у цих статтях – це позбавлення волі до 5 років.

На мою думку, щоб усунути існуючу проблему в Україні потрібно впровадити європейську модель здійснення державного природоохоронного контролю. По-перше, на підприємствах повинне бути встановлене нове фільтрувальне обладнання, адже на багатьох з них воно не мінялося з часів ССРСР. Я вважаю, це повинно бути закріплено в законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» і передбачено великі штрафи за порушення або навіть зупинення діяльності підприємства доки воно не встановить нове обладнання. По-друге, необхідно посилити відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері охорони навколишнього середовища шляхом збільшення розміру штрафів за порушення в сфері водокористування водними ресурсами, а також внести правки до Кримінального кодексу про збільшення максимальної відповідальності за забруднення вод, а саме до ч.2 ст.242 збільшити з 5 років позбавлення волі до 10. Більш того на державному рівні повинні виділятися кошти для очищення забруднених водойм. Саме ці заходи зможуть стабілізувати критичну ситуацію водних ресурсів України.

Список використаних джерел:

1.Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грінь Д.С. – 2016. – 350 с.

Моргун Г.В.

Студентка КПІ імені Ігоря Сікорського

Науковий керівник :

Подоляк С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

РІВЕНЬ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ДЕГРАДАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Занепад села є негативним явищем, оскільки сільське господарство у всі часи було осередком економічної потужності України як аграрної держави. На мою думку, основними факторами деградації села і сільського господарства є такі:

Зниження матеріальної зацікавленості селян у праці. Відповідно до аналітичної доповіді Президента Національного інституту стратегічних досліджень Горбуліна Володимира Павловича до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» середньомісячна номінальна заробітна плата станом на 2017 р. (це останнє проведене статистичне дослідження) за напрямком діяльності населення «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» [1] становить 4195 грн. при мінімальній заробітній платі в Україні на 1 січня 2018 року – 3723 грн.[2];

Впровадження нових технологій у сільське господарство, удосконалення агропромислової техніки, випробування нових підходів і методів ведення різних галузей сільського господарства – це великий плюс для розвитку інфраструктури села, покращення результатів, які приносить кожен окремий напрям сільського господарства і підвищення доходів у державний бюджет з цієї сфери економіки, однак для зайнятості сільського населення це мінус, оскільки зменшується потреба залучення людських ресурсів у ведення сільського господарства, за рахунок чого збільшується відсоток непрацюючого населення сільської місцевості;

Урбанізація сільського населення – стрімкий рух мешканців села у місто і через це відбувається зменшення числа сіл в Україні. Цей фактор впливає з низького рівня життя у сільській місцевості, відсутності належного культурно-оздоровчого, освітнього забезпечення даних районів;

Збільшення приватного сектора в аграрній сфері економіки. Зокрема зниження відсотка держаної підтримки у сільському господарстві і відповідне збільшення фермерських та селянських господарств тощо. Звідси з'являється наступна проблема – неналежна підготовка кадрів у селі. Залучення найманих працівників до праці на сільськогосподарських підприємствах справляє негативний вплив на зайнятість власне самого сільського населення тому, що роботодавці у більшості випадків швидше нададуть перевагу освіченим, спеціально підготовленим людям, які наділені необхідними навичками у певній сфері сільськогосподарської діяльності та матеріально-зацікавлені, аніж вихідцям з села, рівень знань яких частіше за все закінчується шкільною освітою, а у кращому випадку – середньою спеціальною освітою, а навички ведення сільського господарства отримані ними не від фахівців, а від старшого покоління. До того ж, наймані працівники мають фінансову зацікавленість, на відміну від жителів села, яким можна платити меншу заробітну плату, мотивуючи це недостатньою підготовкою і обізнаністю для запропонованої роботи;

Державна допомога у вигляді дотацій у відкритті фермерських та селянських господарств наявна де-юре, а фактично бачимо лише намагання і гучні слова про виділення фінансування для даної цілі;

Недостатність законодавчого забезпечення окремих питань сільськогосподарської діяльності, застарілі нормативно-правові акти у сфері сільського господарства. Верховною Радою України 17 жовтня 1990 року був прийнятий Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», положення якого спрямовані на врегулювання відносин у сфері сільського господарства. Останні зміни до цього закону були внесені 1 січня 2015 року, що робить таке врегулювання все менш ефективним з кожним роком. Судячи з відсутності відчутних змін у сфері зайнятості сільського населення і відсутності істотного покращення стану села, слово «пріоритетність» у назві закону явно суперечить дійсності.

Я особисто зіткнулась з проблемою зайнятості сільського населення, коли проводила свій вільний час в селі Северинівка Київської області Макарівського району, яке знаходиться в 30 км від Києва. Здавалось би, так близько від столиці ситуація з робочими місцями для селян не повинна бути катастрофічною, але інфраструктура і зайнятість населення не змінювалась роками і залишала бажати кращого (я мала можливість спостерігати за цим 15 років, але почала це все усвідомлювати лише в останні 5 років). Наприклад, в селі декілька років назад облаштували селянське фермерське господарство «Тетяна» (код ЄДРПОУ 31051338). Загальна кількість працівників – 9, із

низ залучено з села – 3 особи, у відсотковому співвідношенні це становить 1/3, що є відносно непоганим показником. Однак це єдиний вдалий приклад забезпечення жителів села роботою.

Ярослав Гадзало – Президент Національної академії аграрних наук України, який за словами ЗМІ достроково подає у відставку, висловлює побоювання, що занепад села загрожує продовольчій безпеці України і становить небезпеку для аграрного сектора економіки і таким чином обґрунтовує свою позицію: «Сільські території продовжують занепадати. Проявляється це у бідності селян та руйнуванні соціальної інфраструктури сіл, безробітті та трудовій міграції, відсутності мотивації до праці та економічної зацікавленості жити і працювати у сільській місцевості». Президент НААН України наголошує на тому що: «головним завданням має стати формування й розробка стратегії і тактики державної політики розвитку сільських територій».[3]

Пропоную наступні варіанти вирішення проблеми: створення робочих місць для мешканців села за допомогою створення у селах нових сільськогосподарських підприємств, спрощення порядку створення фермерських селянських господарств, надання для цього достатньої кількості пільг, заохочення робочого класу залишатися у сільській місцевості.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Articles/1132/>
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 № 2246-VIII (ст.8)
3. Електронний ресурс UkrPress.info. Режим доступу: <http://www.ukrpress.info/2018/03/29/zanepad-sela-mozhe-privesti-do-prodovolchoyi-krizi/>

Охота Г. О., Павлюк Т. О.
Студентки КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник :
Подольак С. А., к.ю.н. доцент кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЗЕМЕЛЬНИЙ МОРАТОРІЙ: СКАСУВАТИ ЧИ ПРОДОВЖИТИ

Що є найціннішим скарбом України? Ми впевнені, що більшість громадян нашої держави не задумуючись відповість, що це земля.

У ст. 1 Земельного Кодексу України зазначено, що земля – основне національне багатство. Крім цього, законодавством передбачено, що земля виступає об'єктом права власності українського народу [1].

І це дійсно так, адже земля є генетичною основою українства. Саме вона є одвічною годувальницею нашого народу.

Проте уже багато років в Україні точиться дискусія щодо того варто продовжувати мораторій чи ні.

До того ж дана проблема набрала нових обертів після того як уряд визнав проведення земельної реформи пріоритетним напрямком на період з 2017 по 2020 роки.

Тож де нарешті поставити кому? Земельний мораторій скасувати не можна,

продовжити чи земельний мораторій скасувати, не можна продовжити?

Маленький екскурс в історію: в січні 2001 року Верховною Радою України було вперше введено мораторій на купівлю – продаж земель сільськогосподарського призначення. Було заплановано, що він матиме короткострокову дію, проте як тільки настував строк його закінчення, то дію мораторію на землю продовжували.

Так, починаючи з січня 2001 року мораторій було продовжено 7 разів (у 2004, 2006, 2008, 2010, 2011, 2012, 2015.). У 2017 році дію земельного мораторію було продовжено до 2019 року.

Сучасне українське суспільство розділилося на два табори: одні виступають за скасування земельного мораторію інші ж категорично проти.

Одним із найголовніших позитивних моментів є те, що держава матиме змогу відстежувати з якою метою та куди було продано земельну ділянку.

Експерти вважають, що при скасуванні мораторію буде швидше і якісніше сільськогосподарське виробництво.

Важливою перевагою є те, що орендний ринок буде забезпечувати відносно низький бар'єр входу в сільськогосподарський бізнес і виходу з нього. Тобто виробники не будуть змушені інвестувати у власні землі.

Натомість аргументом проти скасування мораторію на землю виступає те, що у тому разі, коли буде дозволено продаж сільськогосподарських земель нерезидентам, то це може створити загрозу національним інтересам. Також тут виникає питання: а чи зможуть українці створювати конкуренцію для іноземних громадян під час купівлі землі?

До того ж обробка землі та продаж вирощеної сільськогосподарської продукції є основним видом доходу для селян. Якщо скасувати земельний мораторій, то вони втратять не лише свій заробіток, а й основне робоче місце.

Незважаючи на все викладене, ринок землі варто відкривати. Його відкриття дозволить вийти із тіні тим, хто укладає так звані «тіньові» договори купівлі-продажу. Мова йде про багаторічні договори оренди землі із внесенням оплати за 49 років наперед, договори емфітевзису, а також продаж корпоративних прав підприємств, які уклали договори оренди із власниками земельних часток (паїв). Останнє було популярним ще з кінця 2000-х, а от договори емфітевзису набули поширення порівняно недавно. Такі рішення – не панацея, а намагання активізувати ринок за необхідності використання земель за їх цільовим призначенням [2].

Підсумовуючи усе вищенаведене, можна зробити висновок, що дане питання є надзвичайно неоднозначним. З однієї сторони скасування земельного мораторію призведе до потоку інвестицій в нашу державу, проте з іншої, як уже зазначалося раніше, земля – найбільше багатство України і якщо його забрати, то що тоді залишиться для простих людей?

Список використаних джерел:

1. Земельний Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1510310191450776>.
2. Скасування мораторію на продаж земель: всі за і проти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/skasuvannya-moratoriyu-na-prodazh-zemel-vsi-za-i-proti.html>.

Панькова З.Л.
Аспірантка КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
д. ю. н., професор Голосніченко І.П.

АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ, ЩО НАДАЮТЬСЯ МІНІСТЕРСТВОМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Міністерство економічного розвитку та торгівлі України (далі Міністерство) є одним з головним із суб'єктів, що надають адміністративні послуги в сфері економіки.

Надання адміністративних послуг в сфері економіки Міністерством регулюється Законом України «Про адміністративні послуги», Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» та Положенням про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Одним із завдань покладених на Міністерство економічного розвитку та торгівлі України є забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері надання адміністративних послуг.

Адміністративні послуги в сфері економіки, що надаються Міністерством можливо класифікувати за структурними підрозділами відповідальними за надання тієї чи іншої адміністративної послуги.

На сьогоднішній день, у Міністерства функціонує п'ять департаментів, що виступають в якості суб'єкта надання адміністративних послуг в сфері економіки:

Департамент технічного регулювання - за даним структурним підрозділом закріплена 21 адміністративна послуга, які він уповноважений надавати, зокрема адміністративні послуги стосуються напрямів сертифікації та відповідності вимогам технічного регламенту.

Департамент залучення інвестицій – здійснює надання всього двох адміністративних послуг таких як: включення індустріального (промислового парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків та реєстрація представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні.

Департамент державних інвестиційних проектів та підтримки розвитку надає два види послуг: здійснення державної реєстрації (перереєстрації) проектів міжнародної технічної допомоги та здійснення акредитації виконавців (юридичних осіб - нерезидентів) проектів, програм міжнародної технічної допомоги з видачею свідоцтва.

Департамент туризму та курортів виступає суб'єктом надання адміністративних послуг в галузі туроператорської діяльності.

Департамент регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснює надання 9 адміністративних послуг, які стосуються правового регулювання експорту та імпорту товарів в Україні.

Особливістю вище перелічених адміністративних послуг в сфері економіки є те, що їх надання здійснюється лише виключними структурними підрозділами Міністерства. Перелік документів необхідних для тієї чи іншої адміністративної послуги міститься на веб – сайті Міністерства - <http://www.me.gov.ua>, в інформаційній картці до конкретної адміністративної послуги та в Єдиному державному порталі адміністративних послуг.

Перевагами надання адміністративних послуг в сфері економіки Міністерством економічного розвитку та торгівлі України є доступність інформації про адміністративну

послугу та порядок її отримання, перелік документів, адреси структурних підрозділів відповідальних за надання адміністративних послуг в сфері економіки та їх графік роботи.

Недоліком надання адміністративних послуг в сфері економіки Міністерством є відсутність можливості отримання адміністративної послуги відповідальним за надання якої є Міністерство – онлайн через Єдиний державний портал адміністративних послуг та відсутність можливості отримання вище зазначених адміністративних послуг на місцях, такі перешкоди створюють перешкоди для отримання адміністративних послуг в сфері економіки суб'єктами звернення.

Співак І.В.

Старший викладач кафедри господарського та адміністративного права КПП ім. Ігоря Сікорського

НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З огляду на важливість інтеграції України до світового торговельного простору, постають нові завдання щодо реалізації державної митної справи, розробки основ митної політики і механізму її здійснення.

Зовнішньоекономічна діяльність держави завжди тісно пов'язана з митною діяльністю і митною політикою.

Відповідно до статті 5 Митного кодексу України митна політика являє собою систему цілей, принципів функцій, напрямів, засобів і механізмів діяльності держави. Спрямованих на забезпечення митних інтересів та безпеки України. регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її інтеграції до світової економіки, наповнення державного бюджету, які реалізуються, в тому числі, через механізми тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [1].

Важливе місце в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності обіймає нетарифне регулювання. В основі нетарифного регулювання є встановлений порядок переміщення товарів через митний кордон, дотримання якого всіма учасниками зазначених правовідносин має забезпечуватись певними правовими засобами, зокрема, здійснюваними органами доходів і зборів митного контролю та митного оформлення.

Нетарифне регулювання являє собою комплекс певних заходів обмежувально-заборонного порядку, що перешкоджає проникненню іноземних товарів на внутрішній ринок країни.

Домінантою в нетарифному регулюванні є імперативний метод регулятивного впливу, а головним способом регулювання є зобов'язання і заборона, за порушення яких настає передбачена законом відповідальність [2; 411].

Нетарифне регулювання, як вид державного управління зовнішньоекономічною діяльністю, знаходить прояв в різних формах, тобто зовнішньому вияві конкретних дій, які здійснюються органами виконавчої влади для вирішення покладених на них завдань [3;134].

Форми нетарифного регулювання можна згрупувати таким чином: 1) кількісні обмеження імпорту та експорту окремих видів товарів, що виявляються у квотуванні

(глобальна квота; індивідуальна квота; сезонна квота; ліцензування; добровільне обмеження експорту); 2) стандарти та вимоги до товарів: технічні бар'єри для забезпечення безпечності імпортованих товарів (національні стандарти; сертифікація якості; вимоги, встановлені органами санітарного і ветеринарного контролю; специфічні вимоги щодо пакування та маркування); 3) заборонні заходи щодо експорту та імпорту окремих видів товарів: антимонопольні заходи регулювання зовнішньоекономічної діяльності; 4) особливі вимоги, запроваджені щодо ведення діловодства: технічні та інформаційні вимоги щодо товаросупроводжувальних документів; наявність певних довідок тощо.

Еволюція зовнішньоекономічних відносин і необхідність у більш ефективному їх регулюванні потребуватиме також вдосконалення системи нетарифного регулювання шляхом: чіткого визначення об'єктів нетарифного регулювання та його принципів; відмежування на законодавчому рівні нетарифного регулювання від інших (близьких за формами та метою) видів діяльності дозвільної системи; удосконалення механізму захисту прав та інтересів осіб, що звертаються до компетентних органів за дозволом щодо переміщення через митний кордон товарів, транспортних засобів та інших цінностей.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України. – К.: Паливода А.В., 2018. – 372 с.
2. Цвік М.В., Ткаченко В.Д., Петришин О.В. Загальна теорія держави і права. – Х.: Право, 2002. – 432 с.
3. Адміністративне право: підручник/ Ю.П.Битяк, В.М.Гарашук, В.В.Богущий та ін.; за заг.ред. Ю.П.Битяка, В.М.Гарашука, В.В.Зуй. – Х.: Право, 2010. – 624 с.

Тихонюк О.В.

Старший викладач кафедри
господарського та адміністративного права
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРИРОДА І СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Вже не одне десятиріччя не лише вчених, але й світову громадськість хвилюють негаразди у стосунках між людиною та природою, адже інтенсивно використовуючи новітні досягнення науково-технічного прогресу, людство у всезростаючих масштабах залучає до господарського обігу первинні природні та матеріально-технічні ресурси.

Науково-технічна революція (НТР) почалася з середини 20 ст. і із досягнень в галузі ядерної фізики зокрема. Потім вона виявила свою сутність в інформатизації виробництва, побуту, суспільства. Масштаби людської діяльності набули планетарний характер і охопили не лише біосферу, але й розповсюдилися в область космічного простору. Як зазначав В.А. Лось «<...> В обобщённой форме НТР обычно характеризуется как качественное преобразование производительных сил общества, превращение науки в непосредственную производительную силу, в свою очередь оказывающую определённое воздействие на социально-экономические и политико-идеологические процессы» [1, с. 128], однак НТР дуже серйозним чином посягнула на традиційне природне середовище на Землі і наразі природа досить логічно, і по-своєму досить природньо втрачає свої властивості під тиском урбанізації, індустріалізації та інших «фронтів» НТР.

На межі 70-х років 20 ст. почали з'являтися чисельні спроби застосувати технологію дослідження економічних проблем до екологічних проблем глобальної екології людини. Найбільш відомим циклом таких досліджень були праці, виконані під егідою та на замовлення Римського клубу.

Це дуже важливі дослідження. Вони примусили звернути увагу світової спільноти на глобальні проблеми сучасності, на ті небезпеки, що очікують на людство. У працях Римського клубу в тій або іншій формі пропонувалося вивчити варіанти майбутнього розвитку, думаючи, що вони будуть наслідувати ті ж самі закони, що керують не лише ринковою економікою, але й всім сучасним світом: *зростання капіталу, енергозабезпеченості, кількості населення, обмеженість земних ресурсів, зростання забрудненості неминуче призведуть людство на межу катастрофи.*

На даний час стає популярною ідея «возвращения в природу» шляхом відмови від науково-технічного прогресу та способу життя, що відрізняє сучасну цивілізацію. Прибічники цієї теорії засуджують культ речей та штучні потреби суспільства; порятунок цивілізації вбачається у відмові від усіх існуючих ознак цивілізації; повернутися до первісного полювання, збиральництва, тобто брати від природи готові продукти, не пригнічуючи її зростаючим промисловим виробництвом; повна свобода від техніки, що впливає на зовнішню природу та існування за рахунок власної біоенергії – ось «техніка виживання».

На нашу думку, головним лихом є не науково-технічний прогрес і зростання могутності цивілізації, а способи використання всього того, що є в руках людини, адже ми самі і є діючими особами екологічної трагедії, що буде мати у своєму фіналі різке катастрофічне скорочення популяції або навіть зникнення виду *homo sapiens*, тобто, або люди навчаться колективними зусиллями виробляти загальну стратегію у своїх взаємостосунках з природою, або цивілізація почне згасати поступово та /або дуже швидко, якщо вибухне ядерний конфлікт. Людина надто відірвалася від природи і давно прийшла пора зупинитися. Вважаємо, наразі необхідне формування як нового світосприйняття та світогляду у людства, так і нової форми самосвідомості кожної людини – *екологічної свідомості.*

Список використаних джерел:

1. Лось В.А., Человек и природа. – М., Политиздат, 1988.

Лутак А.О.

1 курс, ФТІ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Апішева А.Ш., ст.викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ТРУДНОЩІ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Професійне становлення особистості розглядається вченими як комплексний процес незворотної спрямованої закономірної зміни особистості працівника, що відбувається у процесі набуття професійної освіти та опанування професійною діяльністю. Основні чинники впливу на професійне становлення особистості – генетичні передумови, індивідуальні особливості, навчання і виховання та соціальні тенденції. Оскільки людина є істотою біологічною і соціальною, потрібно враховувати всі сфери її життєдіяльності, розглядаючи чинники впливу та виходячи з її потреб.

Адаптацією називають процес пристосування до змінювання умов. В біології виділяють 3 основні типи реагування на зміну умов: агресія, втеча і завмирання. Агресія – інстинктивна індивідуальна поведінка людей/тварин, що проявляється у збудженні та підвищеній ворожості. Ціллю агресії зазвичай є залякування супротивника. Втеча – техніка адаптації, що полягає в униканні прямого зіткнення з супротивником. Техніка завмирання полягає у маскуванні. Як і втеча, цей вид адаптації полягає в униканні конфлікту. Проте наведені базові типи біологічної адаптації не вичерпують людських потреб у всіх можливих ситуаціях, що потребують пристосування.

Професійна підготовка є етапом професійного становлення. Індивідуальні особливості особистості значною мірою впливають на вибір професії. Людям притаманно більш впевнено та з більшим задоволенням виконувати роботу, прикладаючи менше зусиль, тобто знаходитись в певній зоні комфорту. Через це нам доводиться розробляти нові техніки адаптації, зокрема і в процесі професійного становлення під час професійної підготовки – навчання в університеті. Саме цей етап, на мою думку, є одним з вирішальних у процесі професійного становлення. Труднощі цього етапу полягають у великій кількості задач і матеріалів, виконання яких вимагає більшої відповідальності, ніж навчання у школі. Також викликає труднощі пристосування до нового колективу та ієрархії у ньому. Ні агресія, ні втеча, ні завмирання не допомагають, оскільки *ми самі примушуємо себе виходити з зони комфорту*. Наш організм, як система, що намагається оптимізувати більшість процесів, витрачаючи мінімум енергії, протидіє цьому. Тут важливу роль відіграє сила волі особистості. Отже, основною проблемою адаптації на етапі професійної підготовки, я вважаю саме *внутрішній конфлікт волі людини та організму*, що намагається повернутися до звичного стану речей. Саме успішність цієї боротьби, на мою думку, є показником адаптивності людини у рамках соціуму і саме вона впливає на ефективність професійного становлення.

У процесі професійного становлення та боротьбі мотивів важливу роль відіграє мотивація особистості, бо саме вона визначає її *організованість, активність і стійкість*; здатність людини діяльно *задовольняти свої потреби*. Тому правильна мотивація може значно полегшити процес адаптації до навчання в університеті.

Я навчаюся за спеціальністю “Кібербезпека”. Головними особистісними рисами професіонала у цій галузі я вважаю: *уважність; педантичність; оперативність; комунікативність*. Розвиток цих рис стане корисним у подальшому професійному

становленні. Підтримання *фізичного* та *психологічного* здоров'я, розвиток *корисних навичок* (тренування пам'яті, розвиток уваги) та *зацікавленість родом своєї діяльності* (вивчення роботи професіоналів, практика), розвиток відповідальності я вважаю кращими засобами подолання труднощів на різних етапах професійного становлення.

Ранценс Д.С.

2 курс, ФТІ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Апішева А.Ш., ст. викл., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ КРИЗИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Кожна особистість постає перед вибором своєї професії. Це рішення дається нелегко, оскільки, зазвичай воно приймається у юнацькому віці, коли молодій людині важко проаналізувати свої можливості. Професійне становлення особистості може супроводжуватись професійними кризами – станами загострення протиріч між існуючими засобами і способами професійної активності та умовами і вимогами, що змінюються. Серед криз професійного становлення, що припадають на юнацький вік, Е. Ф. Зеєр виділяє: навчально–професійної орієнтації (14-15 до 16-17 років); професійного вибору (час навчання в професійному навчальному закладі) [1].

Криза навчально-професійної орієнтації. Мої проблеми та мотиви при виборі професії. До 16 років я «марила» професією журналіста, однак нині навчаюся в провідному технічному ВНЗ за спеціальністю «Кібербезпека». На мій вибір вплинуло декілька чинників: батьки не були раді вибору професії журналіста, оскільки загальний попит на неї не дав би можливостей для працевлаштування; я не до кінця усвідомлювала важливість вибору спеціальності і дещо знехтувала ним; обрала спеціальність та навчальний заклад за критерієм «пафосності та популярності»; недостатньо обміркувала власний вибір та свої можливості; абсолютне незнання того, що мене очікує далі. Способами подолання кризи навчально-професійної орієнтації на думку О. М. Кокуна [2] можуть бути: глибока і систематична допомога в професійному й особистісному самовизначенні; аналіз власних можливостей, вмінь, навичок; аналіз можливої бажаної професії; пошук інформації щодо подальшого навчання/працевлаштування; неперервний процес самопізнання.

Щодо *кризи професійного вибору під час університетської підготовки*, то «...на стадії професійної освіти студенти переживають розчарування в отримуваній професії; виникає незадоволеність окремими предметами, з'являються сумніви у правильності професійного вибору, падає інтерес до навчання; відбувається випробування студента «свободою» у порівнянні зі шкільними обмеженнями; зміна соціально-економічних умов життя змушує студента не стільки вчитися, скільки підробляти» [2, с. 30].

Прояви кризи на першому курсі. Складність адаптації до форми навчання у ВНЗ; вимогливість системи; конформізм, бажання уникати конфліктних ситуацій; віддалення від одногрупників; панічне нерозуміння як налаштуватися на роботу і вклинитися в навчальний процес; невміння підібрати відповідні соціальні ролі; початок самостійного ведення побуту і довгий шлях адаптації до життя в гуртожитку; відсутність навчальних предметів, наближених безпосередньо до спеціальності, через що втрата інтересу до

навчання. *Прояви кризи на другому курсі.* Розчарування у вибраній спеціальності; емоційний тягар невдач; невдоволення власними досягненнями; думки про зміну діяльності; думки про здобуття вищої освіти «для галочки». Для подолання кризового стану, на мою думку, є необхідним: 1) постійний пошук себе, рефлексія задля розуміння істинного призначення; 2) розвиток особистісних якостей «технаря», які можуть знадобитися в подальшому працевлаштуванні, а саме: зібраність, уважність до деталей; системне абстрактне мислення; здатність монотонно виконувати роботу; пунктуальність; контроль емоцій при виконанні складних завдань. Важливою є зацікавленість в нових особливостях спеціалізації. Протягом всього професійного становлення людину може спіткати криза на будь-якому його етапі: в подальшому це криза професійної кар'єри, соціально-професійної само актуалізації [1]. Але потрібно виважено приймати рішення і розумно дивитися на будь-які життєві негаразди.

Список використаних джерел:

1. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития: Учебн. пособие. – 2-е изд. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 240 с.
2. Кокун О.М. Психология професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012.

Морозюк Ярослав Володимирович

Випускник-бакалавр, ММІ

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник: Пашов Р.І., канд. ф. н., ст.

викладач кафедри ТПУ ФСП, КПІ ім. Ігоря Сікорського

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄВРОСОЮЗУ ПОЛЬЩІ, ЛИТВИ ТА ЕСТОНІЇ)

В нашій країні спроби реформування державної служби відбувались майже у всіх «ново-вибраних» представниках політичної влади, але не мали свого логічного завершення для цілковитого реформування. На даний момент, коли Україна визначилась із своїм напрямком політичного та державного шляху та було підписано Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, важливу роль набуває проведення реформ, які дадуть старт в подальшому ефективному розвитку нашої держави.

Одним із основних завдань є реформування державної служби. Доцільно використовувати та проводити аналіз реформування державної служби на прикладі країн-членів Євросоюзу таких як Польща, Литва, Естонія. На мою думку, потрібно взяти до уваги досвід всіх трьох країн та створити свою концепцію реформування, яка буде підходити для України враховуючи наші традиції та звичаї.

Серед умов, які дозволять якісно реформувати державні служби нашої держави повинні бути: проведення прозорого конкурсного відбору на державні посади; наявність вищої освіти за відповідним фахом; розподіл посад державної служби на категорії; наявність досвіду роботи для посад вищих категорій; залучення на початкових етапах іноземних реформаторів (хоча попередній досвід для України був негативним) на керівні посади або тісна співпраця із ними для переймання досвіду; забезпечення якісною освітою та можливістю стажування в європейських країнах осіб, які планують займати

керівні посади різних сфер державної служби; забезпечення актуальним соціальним пакетом; індивідуальне та колективне несення відповідальності за свої дії та дії своїх підлеглих; залучення на посади державних службовців активних та кваліфікованих спеціалістів; прозорість роботи всіх державних службовців; створення комісії щодо кваліфікованості державних службовців; регулярну перевірку на кваліфікованість та можливість займати свою посаду.

Основною умовою повинна стати боротьба із проявами корупції при проведенні конкурсного відбору на державні посади. Для вирішення цих проблем, на мою думку, потрібно впроваджувати в освітню програму курсу щодо етичних засад для всіх майбутніх працівників нашої країни на всіх етапах освітнього рівня.

Всі вищевказані умови дадуть можливість якісно провести реформування державної служби України в короткі терміни та залучитись підтримкою Європейських країн для подальшого розвитку держави.

Матеріали XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Дні Науки» (19-20 квітня 2018 р. м. Київ) / Укладачі: А.А. Мельниченко, О.А. Акімова, Н.С. Волицький. - Київ; Одеса: Типографія «Айс Принт», – 163 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ